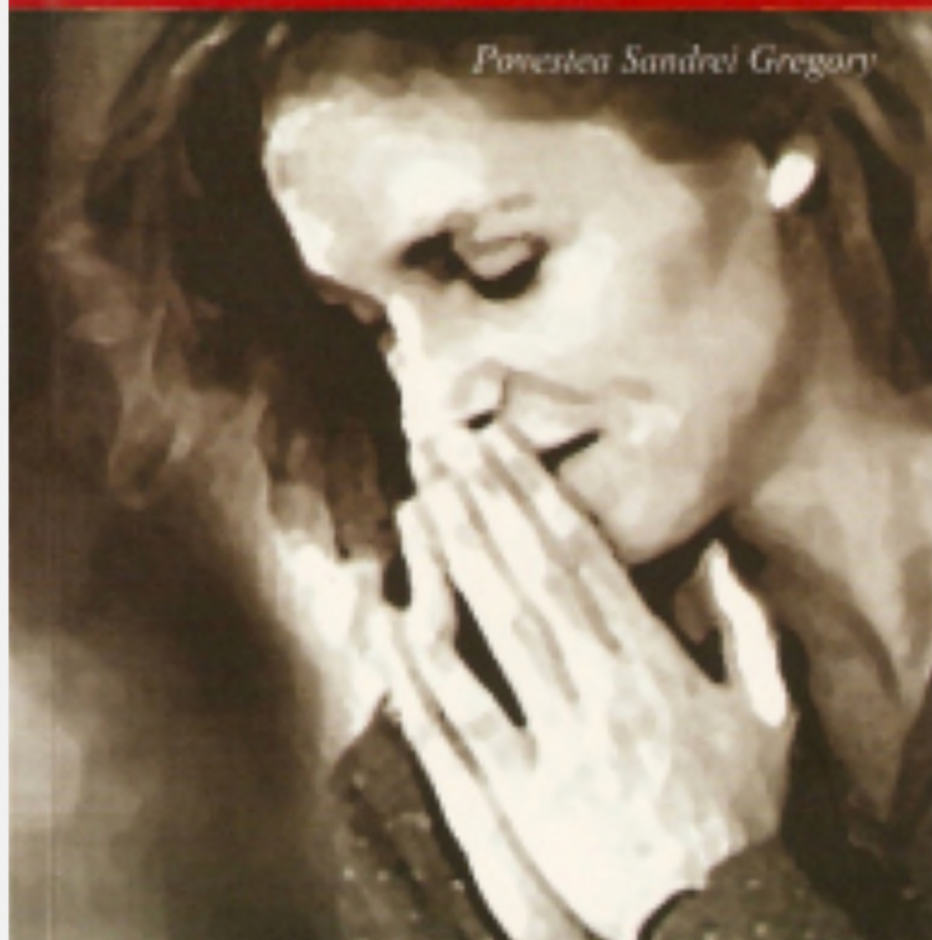
Sandra Gregory cu Michael Tierney

UITAȚI CĂ AȚI AVUT O FIICĂ

Anii de închisoare la „Bangkok Hilton"

BESTSELLER

Sandra Gregory cu
Michael Tierney

UITAȚI CĂ AȚI AVUT O FIICĂ

Anii de închisoare la „Bangkok Hilton"

Povestea Sandrei Gregory

FORGET YOU HAD A DAUGHTER. DOING TIME IN THE 'BANGKOK HILTON' – SANDRA GREGORY'S STORY
Sandra Gregory, Michael Tierney

UITAȚI CĂ AȚI AVUT O FIICĂ. ANII DE ÎNCHISOARE LA „BANGKOK HILTON". POVESTEA SANDREI GREGORY
Sandra Gregory, Michael Tierney

ISBN 973-724-047-2

Editura **ALLFA**:	Bd. Constructorilor, nr. 20A, sector 6, cod 060512 – București Tel.: 402 26 00 Fax: 402 26 10
Departamentul distribuție:	Tel.: 402 26 75 402 26 38
Comenzi la:	comenzi@all.ro **www.all.ro**

Redactor:	Simona Rosetti
Design copertă:	Andra Penescu

Sandra Gregory cu Michael Tierney

UITAȚI CĂ AȚI AVUT O FIICĂ

Anii de închisoare la „Bangkok Hilton"
Povestea Sandrei Gregory

Traducere din limba engleză:
Teodor Fleșeru

EDITURA ALLFA

Pentru părinții de pretutindeni

Pentru toți cei ce rămân în spatele gratiilor
Pentru cei care nu vor ieși niciodată

Și pentru Pippy

Cuprins

Introducere

Sandra Gregory are o poveste de spus. E povestea unei suferințe care i-ar fi distrus pe mulți și a fost foarte aproape s-o distrugă și pe ea. Au salvat-o curajul și optimismul ei, dar și iubirea și atașamentul fără margini ale familiei. La suprafață e vorba de povestea unei tinere femei condamnate la închisoare pentru trafic de droguri în Thailanda. În același timp, este o poveste – așa cum o percepe ea – despre iubire și despre acele lucruri pe care oamenii nu le rostesc atunci când ar trebui s-o facă.

În 1993 a fost arestată în aeroportul din Bangkok împreună cu însoțitorul ei, Robert Lock, în momentul în care trebuiau să urce la bordul unui avion cu destinația Japonia. S-au găsit asupra ei 89 de grame de heroină pe care o transporta pentru el. Câștigul ei, dacă n-ar fi fost interceptată, ar fi valorat 1.000 de lire sterline, ceea ce i-ar fi asigurat costul unui bilet de avion pentru Marea Britanie și bani de cheltuială. Nu i-a fost dat să obțină câștigul facil pe care și-l imaginase. În schimb, a fost condamnată de legea thailandeză la 25 de ani de închisoare. Robert Lock, un abonat al poliției, a fost achitat; apoi pus în libertate și arestat pentru un nou delict în timp ce Sandra încă mai era la închisoare.

Titlul cărții scrise de Sandra Gregory, *Uitați că ați avut o fiică*, se inspiră dintr-o scrisoare trimisă părinților ei după încarcerare. Este o poveste scrisă fără menajamente și fără false

justificări față de sine însăși. „Ceea ce am făcut e impardonabil", scrie ea, „iar mai presus de orice, știam foarte bine că n-aveam voie să fac ce-am făcut." Și nici nu reproșează nimic autorităților thailandeze și sistemului lor judiciar, cu excepția menționării faptului că termenele de întemnițare sunt un pic cam lungi.

A petrecut patru ani în închisoarea din Bangkok înainte de a fi transferată în Marea Britanie, la penitenciare ca Holloway și Durham. Nu le-a găsit cu nimic mai bune, ba în unele privințe chiar mai rele decât Lard Yao, secția deținutelor de la infamul „Bangkok Hilton". În Marea Britanie nu a fost scutită de nici o cruzime, în mare măsură o consecință a termenului lung al condamnării, ceea ce a făcut ca ea să fie etichetată – împreună cu Myra Hindley și Rosemary West – ca reprezentând un mare risc la adresa securității. Dacă cineva crede că avem un sistem penitenciar care, cu toate minusurile, e fundamental uman și decent, ar trebui să citească relatarea Sandrei și să-și reconsidere opinia. Mai ales în Durham, unde s-a pomenit în infern și înconjurată de răutate. Iar Holloway era „casa celei mai mari adunături de smintiți, dementi, tâlhari, hoți, drogați, mafioți, ciudați și lunatici disfuncționali pe care i-am întâlnit vreodată".

Ironia constă în faptul că, deși deținută în Marea Britanie, se găsea în afara sistemului de justiție britanic. Nu putea fi eliberată decât în urma unei grațieri emise de Regele Thailandei. Când coșmarul ei intra în cel de-al optulea an, șansa unei grațieri încă nu apăruse la orizont. Părinții ei mi-au scris, ca de altfel multor altor parlamentari britanici, despre drama fetei lor și termenul exagerat al condamnării. Simpatia pentru traficanții de droguri nu era cotată foarte bine la bursa opiniei publice; însă sunt mândru că l-am susținut pe liberalul democrat Malcolm Bruce în campania sa de a-i obține eliberarea. Grațierea Regelui a survenit în cele din urmă ca o consecință a dezbaterii inițiate de Mr Bruce în acest sens. Contrar credinței populare, politicienii se dovedesc uneori utili în a genera unele evenimente benefice.

Capitolul în care Sandra relatează despre eliberarea ei, într-o țară străină, cunoscută sub numele de libertate, e cel mai elocvent din întregul volum. În acel moment ea încă se mai îndoia de sine, fiind într-o stare de spirit aproximativ introspectivă atunci când a venit să se întâlnească, în incinta Camerei Comunelor. Cu cât aflam mai multe detalii despre toate prin câte trecuse, cu atât eram mai convins că ar trebui să aștearnă pe hârtie cele întâmplate în beneficiul altor posibile victime ale sorții potrivnice; și chiar am încurajat-o s-o facă.

Traseul Thailanda – Oxford University nu trece în mod obișnuit prin Holloway, Durham și penitenciarul Cookham Wood, în Kent. Acceptarea ei în cadrul universității a încântat-o pe Sandra, ajutând-o să-și recâștige încrederea de sine. Însă înainte de a da curs acestui proiect, ea și-a luat un an liber, nu pentru a scrie această carte, ci pentru a se adresa elevilor de școală din întreaga țară despre pericolele drogurilor care îi pândesc pe cei naivi, în special pe călătorii tineri în anii lor de căutări, nu numai în Thailanda. Am discutat cu unii dintre tinerii care au ascultat-o vorbind. Nici nu exista un martor mai credibil ca ea. Fără ca asta să fi fost intenția ei, a coborât în infern și s-a întors spre beneficiul lor. Tinerii erau profund mișcați, impresionați.

În opinia mea cartea Sandrei Gregory ar trebui să constituie o lectură obligatorie pentru toată lumea, nu doar în școli. Datorită experiențelor prin care a trecut și a modului elocvent în care le relatează, în mod sigur i-a salvat și îi va salva pe mulți alții de la un astfel de coșmar.

Binecuvântările nu sunt oferite sub o formă mai cruntă ca aceasta; însă la finalul povestirii ei, ceea ce constituie momentul cel mai remarcabil, ea ajunge la concluzia că tot prin ce a trecut a fost pentru ea „un gen aparte de privilegiu". Privilegiul e al nostru, că l-a împărtășit cu noi.

Martin Bell

UNU

„Bum, în Thailanda, apoi mori!”

6 februarie 1993

Dragii mei părinți, bunici și frate,

Vă voi cere ultimul și cel mai greu lucru dintre toate. Nu vreau să mă iertați, ceea ce am comis e de neiertat, și, mai mult decât atât, știam foarte bine că ceea ce făceam nu era permis... N-am fost prea înțeleaptă și de aceea vă implor să uitați că ați avut vreodată o fiică, nepoată sau soră. Știu că asta va fi un mare șoc. Îmi pare nespus de rău pentru rușinea pe care v-am pricinuit-o.

Doream să mă întorc acasă cu mândria intactă și ceea ce am făcut părea cea mai ușoară și mai rapidă modalitate. Nu-mi merge deloc bine de luni întregi și mi-e teribil de dor de casă. Vă iubesc enorm și Dumnezeu mi-e martor cât îmi lipsiți, dar vă implor să nu-mi mai rostiți numele, încercați să-mi respectați dorința și să vă purtați de parcă n-aș fi existat, aruncați toate fotografiile mele. Nu pot să continuu așa cinci, zece sau douăzeci de ani. Ați dat naștere la o minunată ființă umană care dorea să schimbe lumea în mai bine, dar n-a făcut decât să eșueze.

Îmi pare foarte, foarte rău.

Sandra

La fiecare câteva minute trenurile de noapte dispar și apar în întunericul gării Hualumphong în Bangkok, iar eu stau și le privesc alunecând pe șine, înțesate cu navetiști. Fețe întunecate, spectrale, care apar din vagoane și mă fixează pierdute în timp ce plutesc prin gară. În afara scrâșnetului produs de fiare și cabluri, singurul sunet pe care îl percep e cel al bătăilor inimii mele. Sunt soioasă, plouată și foarte obosită.

E o oră de vârf și efortul de a mă menține în picioare în timp ce îl aștept pe Robert Lock e insuportabil de dureros. Gândurile mă duc acasă, în West Yorkshire, la mama, tatăl și bunicul meu, în Scoția, la cum ne vom revedea foarte curând. Degetele mele mângâie noua geantă de voiaj. Geanta și hainele cele noi – un tricou din bumbac alb cu niște flori minuscule: albastre, violete și verzi – mă ajută să-mi camuflez starea în care mă aflu. Într-un fel, m-au transformat în altceva, ceva inocent.

Pășesc în sus și-n jos pe mica platformă de peron, arcuindu-mi picioarele, simțind o broboană de sudoare pe buza superioară. Are cineva vreo bănuială care îmi sunt intențiile? Oare îmi pot citi gândurile? Sau poate că fiecare privire pe care o arunc, căutându-l pe Robert, mă dă de gol?

„De fapt, nu tu transporți droguri", îmi repet tot timpul, ca pe o mantra. „Doar câteva zile și vei ajunge acasă." Am 27 de ani și aproape că sunt convinsă de ceea ce-mi spun.

Unde e Robert? Întârzie. Stau aici de o oră, la casa de bilete pentru trenurile expres, unde am convenit să ne întâlnim. Vine cu Ruth Billingham, prietena lui, și vom zbura împreună la Tokio. Ce mă fac dacă nu apar? Un lucru e sigur: nu voi merge de una singură la aeroport.

Lumina moare de tot după ce ultimul tren expres a ieșit din gară. E trecut bine de 6.00 p.m. și ar fi trebuit să fim și noi în trenul acela. Un nod de mărimea unui pumn de copilaș îmi zvâcnește în stomac și scot un suspin nervos. Un bărbat trece pe lângă mine, fixându-mă intens. Sunt sigură că știe.

Pe peronul pustiu mă simt complet abandonată și vreau să renunț la toate planurile. Ar fi cel mai simplu. N-ar trebui decât să plec de la gară și să mă întorc la apartamentul meu. Încă mai am timp să arunc chestia asta sinistră, să mi-o scot din minte și din viață pe vecie.

Brusc, Ruth aleargă spre mine, gesticulând agitată. Stomacul îmi zvâcnește din nou. Ruth, cu părul blond-platinat și trăsăturile ei aspre, în tricou și blugi foarte mulați, pare mai speriată ca mine.

– Unde-ai fost? se răstește ea la mine în timp ce se-apropie. Fața îi e încruntată și cuprinsă de o ușoară furie.

– Stau aici de mai bine de-o oră, așteptându-vă, pe tine și pe Robert, îi răspund, un pic ofuscată de tonul ei.

În cele din urmă ne dăm seama că există două case de bilete pentru trenurile expres și că fiecare am așteptat la cealaltă. Acum Robert e negru la față de supărare, arată ca și cum ar fi explodat de mânie. Pur și simplu mă ignoră când ajunge lângă noi și am senzația că mă socotește doar pe mine vinovată pentru toată încurcătura. Treaba nu merge foarte bine, dar nu mai am cum să dau înapoi, așa că le propun să luăm un taxi până la aeroport.

– Nu, mi-o retează el, ridicându-și bagajele, mergem cu trenul. Robert o ia înainte, pe după casa de bilete, traversează peronul și avansează rapid de-a lungul șinelor, în timp ce Ruth și cu mine abia ne ținem după el, ca niște complici inutili. În cele din urmă găsește un tren care merge la aeroport. Urcăm toți trei, fără să ne adresăm vreun cuvânt. Fețe, capete, mâini, coate, toate atârnă ciorchine în dreptul geamurilor și nu prea mai e respirabil.

Din nou, mă întreb dacă cineva suspectează ceva. Au vreo idee ce am de gând să fac? Oare oamenii aceștia – care se înghesuie, presându-mi picioarele, atingându-mi mâinile, suflându-mi în față – au ei cea mai mică idee că port cu mine heroină? Le-ar păsa?

Roțile de metal scrâșnesc pe șine, iar trenul de-abia se târăște, oprind în fiecare stație; poate cel mai mare noroc ar fi să pierdem avionul. Încă mai am timp să-mi văd de treabă, iar familia mea n-ar ști niciodată ce-am avut de gând. Nimeni n-ar ști nimic.

Du-te, Sandra. Du-te și lasă-i.

Cu câteva săptămâni în urmă m-au apucat niște dureri de stomac îngrozitoare, iar acum s-au întețit și mai mult. Doare inuman de tare, ca niște cuie trecute prin carne, mi-e din ce în ce mai rău din cauza hurducăturilor trenului. Inițial mă durea în partea de sus a stomacului, acum s-a extins în jos, spre dreapta, la baza toracelui. Mă aplec, ținându-mă de speteaza unei banchete, având una dintre genți presată între coaste fiindcă durerea e atât de intensă, încât nici nu pot să fac din mână un pumn. Abia dacă mă mai țin pe picioare.

Trenul ar putea să încetinească de tot, Sandra. Chiar să se defecteze.

Căldura din tren trece în valuri peste fața mea, înainte și înapoi, în timp ce numărul călătorilor sporește cu fiecare oprire. Ei devin conspiratorii mei. Nu fac nimic ca să mă oprească.

Se iscă o încăierare la mijlocul distanței spre aeroport, iar trenul se oprește neprogramat. Un grup de indivizi sar din tren și îl înhață pe un tânăr care încercase să scape, apoi îl târăsc înapoi în vagon. Îl proptesc într-un scaun, un individ din grup stând lângă el, ceilalți în jurul lui. E un caz de arest cetățenesc.

Cu ochii holbați și foarte speriat, tânărul e extrem de agitat. Mă uit la Robert, însă el privește în gol prin geamul murdar, așa că închid ochii, încercând să alung gândurile care mă copleșesc. Ce se va întâmpla dacă unul din pachețele explodează? Mă va omorî? Gândul morții nu mă preocupă. Îmi șterg altă broboană de sudoare de pe buza superioară.

Am senzația că vizionez un film vechi al cărui sfârșit îmi este deja cunoscut, pe care îl văd derulându-se, îl simt; înoată în măruntaiele mele, dar pretind că e o versiune cu totul nouă și că

voi fi surprinsă de deznodământ. Știu exact ce se va întâmpla. Pretind și îmi imaginez că va ieși totul bine – deși mă paște acea stranie presimțire că nu va fi așa. Dacă aș reuși una ca asta, atunci aș ajunge în Japonia și o să primesc banii promiși de Robert, apoi mă voi întoarce la Bangkok. După aceea voi avea îndeajuns de mulți bani ca să-mi cumpăr un bilet și să zbor înapoi acasă. Am făcut chiar o listă cu toate cadourile pe care le voi cumpăra pentru familie și prieteni și pentru copiii lor.

Mă gândesc la tata. Ori de câte ori a plecat într-o deplasare, întotdeauna se întorcea cu daruri pentru mama, pentru mine și pentru fratele meu. Vreau să fac la fel. Toată lumea e mirată că sunt plecată de atâta vreme, dar mă vor primi cu brațele deschise și nu-mi vor pune nici o întrebare. După aceea îi voi încânta cu povestea aventurilor mele în cei doi ani care au trecut de când nu ne-am văzut, le voi povesti de viața pe care am dus-o într-un paradis tropical, pe plajele din numeroasele insule mult prea frumoase pentru a fi descrise – aproape că te doare încercarea de a ți le imagina din nou. Singurele întrebări delicate vor fi chiar cele puse de mine. Dar voi putea șterge amintirile neplăcute prin somn și vise.

Într-un sfârșit ajungem la stația finală. Coborâm. Robert și cu mine ne ciondănim în privința direcției în care ar trebui s-o luăm. În cele din urmă logica mea învinge, trecem peste un pod și ajungem în fața terminalului. Avionul nostru pleacă peste 20 de minute, dar până ajungem noi acolo toți ceilalți pasageri s-au îmbarcat în avion și și-au ocupat locurile.

– Intrăm, după care ne despărțim, zice Robert.

– Okay, îi răspund. „Minunat."

Ajungem la ghișeul de control și chiar în momentul în care suntem pe cale să prezentăm biletele apar trei sau patru indivizi.

– Mr Lock, zice unul dintre ei, ați sosit. Vă rog poftiți pe aici.

Toți sunt îmbrăcați sportiv. Fiecare dintre ei se ascunde în spatele lentilelor late ale unor ochelari de soare misterioși cu

rame aurite; manifestă o precizie și o rapiditate care mă neliniștesc subit. Cine sunt?

– Sunteți cu el? întreabă unul dintre indivizi.

– Da, răspund eu, sunt. Îmi mușc buza și dau din cap.

Un gând stupid mă face să cred că au lista pasagerilor care au cumpărat bilete și au întârziat să se prezinte la ghișeu. Îmi închipui că vor urgenta îmbarcarea noastră. Fața lui Robert nu-mi confirmă această supoziție și denotă acea expresie pierdută a unui copil care tocmai a fost prins făcând ce nu trebuia să facă.

– Poftiți pe aici.

Îi urmăm, mergând la pas prin aeroport, pe lângă șirurile de oameni care așteaptă să se îmbarce, pe lângă unii care umblă de colo-colo și pe lângă alții care așteaptă aterizarea avioanelor anunțate recent. Nimeni nu ne bagă în seamă. Pe măsură ce înaintăm, întreaga deplasare pare a se transforma în ceva mult mai spectaculos; oficialii pășesc încrezători, cu aerul că știu ce au de făcut, mult mai importanți decât funcționarii de la ghișee. Ne depărtăm mult prea mult de orice poartă de acces spre avioane.

În final ajungem în fața unei uși, apoi într-un hol cu linoleum galben cu verde deschis, mirosind a dezinfectant și a fum de țigară. Atmosfera familiară a aeroportului a dispărut și ne găsim foarte departe de orice activitate a vreunui terminal aerian. Pășim în continuare pe holul pardosit cu linoleum, într-un spațiu marcat de convenția unei realități precare; aerul e sugrumat de un sentiment de neputință.

Nici nu ne oprim bine că alți indivizi năvălesc asupra noastră, Ruth și Robert fiind înconjurați rapid. Conținutul genților lor e golit rapid pe jos și răsfirat febril. Reprezentanții forțelor de ordine thailandeze arată ca niște vulturi năpustiți asupra unei carcase de animal. Fără să-mi dau seama, văd la un moment dat că Robert a rămas desculț.

În stânga mea se află o tăblie, iar deasupra o inscripție – Confiscări Vamale. Pe tăblia murdară se găsesc mai multe

fotografii lucioase, majoritatea fețe de culoare, ținând mici tăblițe negre, iar în fața lor se găsesc înșiruite pachețelele cu droguri.

Oh Doamne! Ai încurcat-o, Sandra!

Ne aflăm pe teritoriul Vămii. Inima mea bate să iasă din piept; bubuie.

Totul pare absurd. Robert m-a asigurat că n-o să fie nici o complicație. Că totul trebuia aranjat în prealabil cu vameșii; că nu vor avea loc percheziții și că nimeni nu urma să fie prins. Asta mi se promisese.

– Trebuie să merg la toaletă, m-am pomenit vorbind. Chiar trebuia să merg, dar aveam de gând să trag apa și peste probele incriminante.

– Ai răbdare un minut.

Robert și pe Ruth sunt controlați la sânge, în timp ce eu stau lângă ușă, pierdută și un pic caraghioasă, fără să fac nimic decât să am o privire fixă. Încet-încet, mă cuprinde panica. Ochii mei se rotesc în jurul camerei. N-am avut nici o intenție să fac contrabandă cu heroină, iar ei vor trebui să înțeleagă asta. Sunt doar un cărăuș, doar un mijloc de transport – nu o fac pentru mine.

Indivizii îi scot cureaua lui Robert; Ruth e acum și ea descultă. Nimeni nu mă bagă în seamă, pe mine sau gențile mele. Trec câteva minute bune și iar mă gândesc la cadourile pe care le voi cumpăra pentru toți cei de-acasă.

– Aici, strigă cineva. Vino aici.

Robert e dus în spatele a ceva care pare un fel de paravan de spital, dar se întoarce rapid. Scoate un sunet răgușit, gutural, întorcându-se spre Ruth, indicându-i că tocmai fusese supus unei examinări cu raze roentgen. Tăcuți, fără să-și dea importanță, vameșii pun la loc conținutul genților lui Ruth și Robert. Mă uit la Robert. Mă fixează cu o privire oarbă.

– Veniți aici, vă rog, îmi spune o femeie pe care n-am observat-o până în acest moment.

Răsuflarea mea se îngreunează enorm, mă pot auzi cum tremur.

Fii politicoasă, îmi spun mie însămi.

– Veniți aici, repetă femeia, și mă conduce după paravan. Aparatura roentgen seamănă cu aceea dintr-o cameră de tortură.

– Trebuie să-ți facem o radiografie, zice ea.

Încet, mă întind pe masă, ca o legumă diformă. Subit și masiv mă pomenesc implicată în ceva care și-a pierdut orice sens al proporțiilor. Capul mi se învârtește și pentru o fracțiune de secundă sunt din nou în apartamentul meu zgâindu-mă la pachețelele negre de heroină pe care Robert mi le-a înmânat doar cu câteva ore în urmă. Oare de ce-am acceptat una ca asta? Îmi vine să vărs.

– OK, îmi spune un individ, puteți pleca acum.

– Poftim?

– Puteți pleca.

Cuvintele lui îmi explodează în față. „Puteți pleca acum." Iarăși aud asta. Mă cuprinde o mare liniște. Nu s-a văzut nimic.

Dumnezeule, am reușit.

E posibil să nu fi văzut nimic? Nu știu, și nu-mi pasă. Mă simt imediat vinovată, dar rămân calmă. Înapoi în incinta vămii, Robert, fața lui rece ca de statuie, și Ruth, mult mai animată ca înainte, se plâng că au pierdut avionul și chiar nu-și dă nimeni seama cât de inconvenabil e acest lucru?

Vameșii ne asigură că avionul ne așteaptă; pilotului i s-a spus să aștepte. Robert și Ruth continuă...

– Nu realizați că suntem cetățeni britanici?

Ține-ți gura, Robert, cretinule, gândesc eu.

Ieșim rapid din încăpere, în timp ce Robert și Ruth sporovăiesc în surdină. La casa de schimb ne procurăm valută japoneză și suntem contactați de o femeie delegată de conducerea aeroportului, iar ea începe să converseze cu pilotul prin intermediul mobilului. Am reușit.

Însoțitoarea noastră ne arată unde e toaleta, la vreo 30 de metri distanță, întrebându-ne dacă mai vrem să mergem. Mă gândesc. Dacă aș vrea acum să mă scap de marfă aș putea să trag apa după ea și atunci n-aș mai avea nici o grijă. Dar ce rost are? Am ajuns aici. Am câștigat 1.000 de lire sterline.

– Nu, n-are rost, îi spun femeii. „O să merg în avion."

Îmi zâmbește; apoi îl reasigură pe pilot că vom fi acolo într-o clipă și cred că pot auzi deja zgomotul motoarelor turate. Robert și Ruth merg în fața mea. Am timp să-mi adun gândurile.

Apoi aud sunetul unor pași care se apropie în fugă din spate și brusc cineva mă prinde de umăr, iar o altă mână îmi smulge hotărât cureaua genții mele de piele. Mă uit în jur, panicată, plângându-mă cu jumătate de gură, sperând că e o greșeală.

– Ce se-ntâmplă? întreb, uitându-mă la Robert.

– Nu știu, îmi răspunde femeia, părând surprinsă. Îmi pare rău. Cred că vor să mergeți înapoi.

Sunt dusă în pas forțat în incinta vămii, iar oficialul care pare a fi superiorul celorlalți, același individ care îl interceptase mai devreme pe Robert înainte de a ne îmbarca, mă fixează intens.

– Știu că vrei să părăsești țara mea cu heroină la tine.

Individul privește în sus, spre unul dintre pereți, unde e agățată o radiografie în fața unei cutii luminoase. Știu instantaneu că radiografia îmi aparține. Scutur din cap. Fac un pas înapoi, simțindu-mi inima în stomac. Transparența radiografiei e infinit revelatoare și total incriminantă, e imaginea abdomenului meu. Omul mă îndeamnă să privesc atent, iar eu mă supun. Sunt cele patru pachețele identice, conținând heroina – heroina adusă de Robert în apartamentul meu. Robert, fața lui roșie de supărare, ca sângele, și Ruth, foarte speriată, sunt aduși în încăpere, iar Robert țipă ca din gură de șarpe.

– Pleacă avionul, se răstește el. Ce dracu' se-ntâmplă? E o rușine! Vocea lui se zvârcolește aproape cu durere.

Nu poate vedea? Nu vede radiografia de pe perete?

– Numără pachețelele, Robert, ca să înțelegi de ce sunt așa de furioși. Mi se învârte capul și tot ce aud sunt urletele vameșilor. Îmi simt trupul de parcă ar fi fost strivit de o mare greutate, nu mă simt deloc bine. Mă întorc spre Robert și îi arăt evidența agățată pe perete.

– Robert, îi șoptesc, aproape plângând, au aflat. Au aflat!

Când observă radiografia, lui Robert i se îndoiesc genunchii, întorcându-se cu spatele la mine.

– Nici n-o cunosc pe femeia asta, strigă el. Ce se-ntâmplă? N-o cunosc, e o rușine. Poate să-mi spună cineva de ce m-ați adus aici?

Mă uit la Robert. Ce-a zis? *Ce-a zis!*

Dumnezeule, Robert, nu poți spune una ca asta, Nu spune asta, nu-i adevărat.

Inima mea bate atât de tare de parcă ar vrea să-mi sară afară din piept. Mă simt obosită, ca o femeie bătrână, pierdută și confuză. O vreme doar mă uit la radiografie. Vameșii continuă să urle în thailandeză. Unul dintre ei mă privește în ochi și duce două degete la tâmplă.

– Pac-pac, în Thailanda, ești mort.

Pot distinge unele reflexe de milă lucind pe lentilele lui fumurii cu ramă aurie.

– Tu rea. Tu, heroină. Tu mort. Ha, ha!

– Robert, spune-le adevărul, trebuie.

I se pun cătușe la mâini și lanțuri la picioare, apoi e condus afară din încăpere. În timp ce iese pe ușă, unul din vameși se răsucește, sare în sus și îl pocnește tare de tot, la baza coloanei. Ori de câte ori Robert se poticnește pe hol, urlând, aud mereu pocnetul acelei lovituri în spate. Ruth e condusă în altă încăpere.

Vameșii mă lasă în grija unui ofițer, care îmi spune să stau jos, apoi îmi pune cătușele foarte grele. Nu, nu visez, și oricât aș dori să visez, nu pot să mă trezesc din asta.

Doamne, Sandra, ce-ai făcut, ce-ai făcut?

Emoțional mă prăbușesc în copilul din mine.

Vameșul râde; încăperea e înfiorată de ecou. Pac-pac, zice el. În Thailanda ești mort.

Nu plâng, sunt în stare de șoc. Sunt complet năucă. Stau acolo amorțită, privind în gol.

Cu degetele la tâmplă, individul repetă întruna: „Pac-pac. În Thailanda ai murit."

Mă întreb dacă mă va durea.

DOI

Act de mare clasă

Caracterizare școlară, 1978

Din păcate, mi-e teamă că ambiția Sandrei de a avea întotdeauna ultimul cuvânt îi va cauza încă multe neplăceri...

Swadelands School, Lenham

Închid ochii. Suntem amândoi, fratele meu și cu mine, călare pe biciclete, aproape de casa noastră, iar pe fruntea mea roșie am lipit un abțibild dintr-un film de desene animate. E cald și bate o briză ușoară, e vara lui 1971, și sunt foarte fericită. Cu câteva clipe în urmă – sau cu câteva clipe mai târziu, nu-mi amintesc bine – făceam ture pe strada care se termina într-o fundătură, iar la distanță puteam auzi sunetele distincte ale unei familii. Ar putea fi familia noastră sau a altcuiva, nu știu, însă sunetele acelea conțin acea căldură care mă face să percep luciul mătăsos al părului și al ochilor luminoși ai unei relații trecute, care pare să fi dispărut acum.

Iată-mă din nou, Sandra Mary Gregory, în vârstă de doi ani, cu părul blond cârlionțat și scântei în privire. Sunt îmbrăcată în noua mea cămășuță de noapte de culoare roz, privind spre

aparatul de fotografiat de parcă ar putea să mă transporte într-un tărâm magic. Lângă mine se află fratele meu, un băiat obișnuit, dar strălucitor; e cu cinci ani mai mare decât mine, deși uneori îmi pare a fi trăit cu o viață înaintea mea.

Îmi imaginez altă scenă, de data asta cu John, primul și cel mai bun prieten al meu vreme de un deceniu întreg al vieții mele timpurii; sunt în cârca lui, ne zbenguim pe petecul de iarbă. Nu sunt nu știu ce amintiri, doar secvențe din copilărie, dar neprețuite, iar memoria mea e împănată cu ele. În alta am doisprezece ani, călărind pe pajiște cu Goldie, poneiul meu frumos. Ani de zile mi l-am imaginat ca fiind doar al meu, cu totul special, nu un ponei de mers la școală. Eram o copilă detașată, învăluită în propriile vise, unele vesele, altele triste, majoritatea egoiste. La doisprezece ani vroiam totul.

M-am născut pe 30 mai 1965 într-un loc numit Minchinhampton, Gloucestershire, dar am crescut în Hollingbourne, la cinci mile depărtare de Maidstone, în Kent, după ce părinții mei s-au mutat acolo când aveam șase luni. Hollingbourne arată tăcut și liniștit, exact așa cum ar putea sugera numele lui; e tipic pentru Anglia Centrală și pentru oricare alt loc unde există imaginea împământenită a unor oameni educați care își imaginează că sunt niște ființe umile ale gliei. Cei care trăiesc acolo își petrec vremea făcând gemuri și plăcinte, vecinele schimbând rețete între ele, participând la serbări câmpenești. Fiecare e mândru de grădina lui. Probabil cel mai memorabil aspect din Hollingbourne este Eyehorn House, unde o faimoasă stafie face de mai mulți ani ravagii printre locuitori.

Tipică a fost și educația mea, cea a unei fete provenind din clasa de mijloc, deși ambii părinți, Stan și Doreen Gregory, au crescut în districte compuse din oameni muncitori, Stockport și Dundee. S-au întâlnit la Londra și s-au căsătorit curând după aceea, spre disperarea bunicilor din partea mamei, la auzul veștii că fiica le-a fost răpită, lor și Scoției, chiar de un englez. Mama

era nebună de îndrăgostită ce era, pe vremea când era înscrisă la școala de asistente medicale.

Hollingbourne era într-adevăr cel mai minunat loc pentru un copil. John, fratele meu, și cu mine am înjghebat fantastice vizuini și căsuțe în copaci, hălăduind prin spațiile deschise și pe câmpurile întinse, bălăcindu-ne în râuri și pâraie. Am mers la Școala Generală din Hollingbourne, o mică instituție admirabilă în care nu se regăseau niciodată mai mult de șaptezeci de elevi.

Când aveam patru ani, mama m-a dus la lecțiile de balet comunale, dar nici atunci priveliștea propriei persoane, zburdând într-un tutu roz, nu se potrivea deloc cu natura mea.

– Aleargă ca un pui de elefant, i-a spus mamei profesoara, și nu reușește nici o piruetă. Plus că e cam prea *neastâmpărată.*

Era adevărat. Nu posedam de nici un fel acel talent al colegelor mele, al unei coordonări delicate, preferând să mă învârtesc nebunește atunci când mi se comanda să pășesc în vârful degetelor. Mama îmi mărturisește că a fost puțin deranjată de comentariile caustice ale profesoarei, întrebând-o dacă mai avea vreun rost să iau lecții de balet.

– Nu, probabil că n-are rost, i-a replicat profesoara, apoi s-a răsucit și a plecat. Mă îndoiesc să fi ținut doliu după asta.

Gândindu-mă acum la acele vremuri, știu că mama mă iubea foarte mult, dar în același timp presupun că era marcată de povara temerilor și îndoielilor care apar întotdeauna când e vorba de ceva nepretuit. Salba mea de trădări era încă departe, în viitor. Ea era o asistentă medicală preocupată de bunul mers al familiei, fiind totodată cea mai liberală dintre mame și, indiferent ce mi se năzărea să fac, ea găsea mereu o modalitate de a-mi face pe plac. Mici îmbolnăveli mincinoase o convingeau să-și ia liber de la serviciu, optând să-și petreacă seara cu mine, răsfățându-mă cu basmele cu zâne în rochițe bleu. Se pricepea de minune să povestească.

Am urât școala din prima zi și se părea că nu eram în stare să învăț nimic și nici să ascult ce mi se spunea să fac, indiferent dacă era vorba de alergări, cor, dansuri sau de a repeta pe de rost tabla înmulțirii. Nu avea nimic de-a face cu școala sau cu părinții mei, doar cu mine.

Când aveam opt sau nouă ani, copilăria mea era un fel de vis în ceață, înțelegând foarte greu lucrurile normale. Televizorul mă plictisea și mă irita. În timp ce prietenii mei erau morți după *Dr Who*, *Star Trek* și mai târziu *Happy Days*, eu pur și simplu nu înțelegeam ce era atât de nemaipomenit, devenind răutăcioasă și introvertită.

În același timp cred că eram agasantă, pretențioasă și destul de nesuferită.

Prin contrast, plină de o enormă vitalitate și de entuziasm, mama îmi confecționa majoritatea hainelor, alegând cu mare grijă materiale și imprimeuri. Mai era și o bucătăreasă excelentă, ca să nu mai vorbesc de deserturile delicioase pe care le făcea. Într-o sâmbătă m-am întors de la cumpărături cu o mică pungă de dulciuri pe care cheltuisem toți banii mei de buzunar, iar Doreen, cu privirea cenușie și neutră, a fost îngrozită. Săptămâna următoare a făcut tone de crem caramel, foitaj cu sos de mentă, prăjituri și pișcoturi; a fost un festin și toți copiii din vecini au bătut la ușa noastră ca să cumpere punguțe cu bunătăți.

A fost minunat și n-a trecut mult timp până ce am învățat toate rețetele, ajungând să fac eu însămi aceste bunătăți. O văd pe mama de parcă ar fi acum: părul roșu ca focul, ochii de nuanță cenușie și dulceața bunătăților ei însiropate.

Există multe fotografii ale tatălui meu, pe care le-am împărțit între mine, mama și fratele meu. În toate tata e foarte elegant, dar întotdeauna cam distant, de parcă nu-i convenea să fie prins de obiectivul indiscret al aparatului de fotografiat. De parcă fiecare ipostază furată ar fi anulat o părticică din el sau în cel mai bun caz

ar fi înstrăinat-o în favoarea altcuiva. Pentru că nu putea altfel. Nu vroia. Pentru că aparținea – aparține – mamei mele.

Tata este conștient de prezența aparatului de fotografiat în aceeași măsură în care este conștient de propria-i persoană. E suficient sie însuși, suspicios, și în fotografii, mai ales cele de familie, atitudinea lui rareori dă de gol relația în care se găsește cu cei cu care se expune ochiului fotografic.

Stan Gregory e un om minunat, cu niște ochi calzi, albaștri, dar care rareori se bucură să fie centrul atenției, ca și cum asta ar fi soră cu desfigurarea. Se ferește, exact ca mine, să fie analizat, ceea ce a rămas valabil și pentru relația dintre noi pe parcursul celei mai mari părți a copilăriei mele. N-a fost niciodată un tip guraliv, rareori discutând cu mine despre un subiect anume, până când am ajuns o adolescentă rebelă, intolerantă și incapabilă să mă supun. Nu sunt sigură ce credeau ceilalți adulți despre el pentru că era, încă este, un personaj foarte serios, puternic și distant, care rareori poate fi făcut să zâmbească. Îmbrăcat în fiecare dimineață într-un costum impecabil, ne săruta pe rând înainte de a pleca la serviciu, urmând să se întoarcă seara târziu. Era inginer și e posibil ca ingenuitatea și natura secretă a schemelor sale să-și fi pus amprenta și pe personalitatea sa.

Mă simt straniu scriind despre el, chiar ușor inexactă, fiindcă mama îmi amintește mereu cât de mult ne asemănăm, însă numai acum, când evenimentele ultimilor ani și-au pus amprenta și pe personalitatea mea, îmi dau seama cât de multă dreptate avea. Probabil tata ar zâmbi auzind una ca asta, poate chiar ar fi de acord, dar nu încape nici o îndoială, cu o undă de tristețe. Îmi place să cred că în toate ciocnirile noastre din anii zbuciumați ai adolescenței mele mă pregăteau pentru ceva de dincolo de copilărie, acumulând un capital de rezistență ori de câte ori o reclama o situație disperată.

Mă suspectez că întotdeauna mi-am închipuit despre mine că eram un copil de mâna a doua. Sandra nu era niciodată

îndeajuns de bună la ceva. Fratele meu era premiantul, bucuria și mândria profesorilor; era inventiv și inteligent și rareori un rebel politicos și discret. Un tip practic, sensibil și, bineînțeles, era băiat. Cu toate acestea el a fost întotdeauna eroul meu, cel la care am căutat întotdeauna confirmarea pentru tot ce am întreprins ulterior.

La fel ca tata, a ajuns inginer; presupun că era inevitabil când mă gândesc la faptul că erau mereu împreună în garaj reparând sau meșterind ceva. Pe mine nu m-au invitat niciodată acolo. În fiecare weekend plecau amândoi pe mare, participând la competițiile de navigație de la Sheerness, întorcându-se deseori cu trofee, plachete și cupe placate cu argint.

Într-o duminică, aveam unsprezece ani, am descoperit ce înseamnă să fii speriat. Fratele meu n-a putut să plece cu el, iar tata m-a întrebat pe mine dacă nu cumva mi-ar plăcea să-l însoțesc în micuțul său iaht, *Haos*. Aproape că pluteam de bucurie când am pornit pe mare, din Kent, în acea dimineață superbă. Era prima oară când mă lua cu el.

Marea era calmă și după ce-am învățat rostul apei, al bărcii și al velelor mi-a plăcut la nebunie să fiu acolo, cu el. M-a învățat cum să-mi pun un ham și să stau aplecată peste bord pentru a preveni ca barca să se răstoarne. Am tremurat, dar am învățat.

Spre sfârșitul după-amiezii, după o oprire într-un alt golf, am făcut rapid cale întoarsă spre plaja de unde pornisem inițial, fiindcă vremea se înrăutățea, iar marea era tot mai zbuciumată. Fața mea avea de-acum culoarea cărnii vinete. Furtuna era pe cale să se dezlănțuie, iar ochii tatii se umpluseră cu îngrijorare, vocea lui sunând mult mai aspru; în momentul acela am simțit că regreta faptul că mă luase cu el.

– Sandra, mi-a spus el, ridicând vocea, va trebui să ne mișcăm mai repede și să ducem barca asta la mal.

Trecuse vremea uceniciei, marea se agita și barca se clătina biciuită de vânt și de ploaie. Eram speriată. M-am prins în ham

și m-am aplecat peste bord, dar hamul s-a rupt și am fost aruncată în apă. E imposibil să pui frână unei bărci și să te-ntorci degrabă, cum ar face un șofer cu mașina, așa încât l-am privit pe tata cum se depărtează, crezând că n-o să-l mai văd niciodată. Bineînțeles că n-a făcut una ca asta, însă plutind acolo, pe valuri, mi s-a părut că devenisem spectatorul propriei mele morți.

În cele din urmă a reușit să întoarcă iahtul și să vină după mine. Înghețată și extenuată, m-am târât în barcă. N-am scos nici unul prea multe cuvinte. În ciuda sentimentului de teroare și umilință care pusese stăpânire pe mine, n-am vrut ca el să vadă ce simt, așa că m-am forțat să par calmă, în timp ce el era preocupat de alte treburi. După ce am tras la mal, la clubul nautic, am făcut un duș și m-am schimbat, apoi l-am regăsit printre amicii lui navigatori. Erau foarte bine dispuși. Râdeau cu toții, iar el râdea cu ei. Credeam că râd de mine. De fapt râdeau mai mult în cinstea mea decât de mine, însă a fost prima oară când cineva nu mă compătimea, pentru că mama nu era de față. De-abia așteptam să ajung acasă, departe de bărbații aceia. Nu am mai fost invitată de atunci să ies cu iahtul în larg.

Cred că aveam aproape tot în copilărie: ore de gimnastică, urmate de înot și, mai târziu, lecții particulare de franceză. Însă ceea ce mă pasiona cel mai mult erau animalele.

– Sandra, m-a strigat mama, vrei să iei ore de călărie?

– O, da! am izbucnit. Sigur că vreau.

Nu-mi venea să cred cât de norocoasă eram, petrecându-mi tot timpul liber la hipodrom, întotdeauna întorcându-mă acasă plină de noroi și de păr de cal.

Mama mă ducea la hipodrom cu o jumătate de oră mai devreme ca să pot țesăla și înșeua poneiul pe care urma să-l călăresc în ziua respectivă. De cele mai multe ori trebuia să tragă mașina pe dreapta, ca eu s-o zbughesc în tufișuri pentru una mică, fiindcă nu mai puteam să aștept până ajungeam acolo.

După ce-am învățat să călăresc, mă aventuram chiar în pădure împreună cu alți tineri călăreți.

Cu trecerea lunilor, am devenit un fel de manager neoficial al grajdurilor, pentru femeia care înființase școala de călărie, grație ajutorului oferit și de alte fete. Într-o zi, un ponei nou, cam nărăvaș, care tocmai fusese potcovit, probabil se simțea un pic nelalocul lui, iar eu m-am decis să-i arăt uneia dintre fete cât de grozavă eram, în timp ce majoritatea celorlalte erau plecate călare. Am decis să-l plimb, să-l conduc de o frânghie lungă de doi metri, într-un loc deschis.

Un astfel de exercițiu presupune să fie executat doar cu un cal cunoscut, cu ajutorul unei funii lungi, întotdeauna într-un spațiu închis. Dându-și rapid seama de lipsa mea de îndemânare, poneiul a decis să exploreze noi mișcări și, în timp ce mă găseam în spatele lui, strunindu-l cu frânghia, s-a smucit tare de tot. Copita lui stângă m-a izbit drept în față. Fata cealaltă a alergat spre mine, arătând foarte speriată; când mi-am luat mâna de pe față, sângele a țâșnit puternic, acoperindu-ne pe amândouă cu un roșu aprins.

A fost nevoie de 17 copci pentru a coase tăieturile din jurul ochiului drept, iar cicatricea, care încă e foarte vizibilă, pleacă de la ochiul drept și ajunge deasupra pometelui. După acest incident am devenit foarte deprimată. N-am ieșit din casă mai multe săptămâni și nu mi s-a dat voie să mă privesc în oglindă; la școală am fost poreclită *Scarface*. Arătam și mă simțeam ca un monstru. Povestea mea de dragoste cu poneii se sfârșise și după vârsta de treisprezece ani mica mea lume egoistă devenea și mai nefericită.

Cine le dă părinților dreptul de a se muta în altă parte atunci când copiii lor sunt la locul lor? La vârsta de paisprezece ani ne-am mutat în vechea capitală a Regelui Alfred, Winchester, iar asta m-a dat peste cap. După ce trăisem într-un loc unde

toată lumea mă cunoștea, întreaga tevatură de a te muta în altă parte m-a bulversat profund – cum e cazul majorității adolescenților. Sporadic, am început să particip la cursurile liceului Westgate.

Comunicarea dintre mine și tata s-a deteriorat treptat; nu mă înțelegea cu nimic mai bine decât îl înțelegeam eu. Însă mama încerca să ne înțeleagă pe amândoi. Deloc surprinzător, performanțele mele școlare au căzut mult sub nivelul mediocru, un subiect care l-a necăjit din ce în ce mai mult. Pentru a se conforma vremurilor liberale în care trăiam, cel puțin asta cred, părinții mi-au acordat o încredere totală în privința finanțelor alocate mie, având voie să-mi cumpăr toate cele trebuincioase – în afara uniformelor și cărților școlare. În acest fel se urmărea să învăț diferența dintre ceea ce doream și ceea ce îmi era necesar.

Blugii erau ieftiniți la jumătate din prețul normal: tata m-a ascultat atent în timp ce-i explicam că dacă îmi împrumuta 10 lire sterline să-mi cumpăr blugii, îi voi da înapoi banii în săptămânile care urmau din banii care mi se cuveneau în această perioadă.

– Am să-ți dau banii ăștia, a reacționat el, cu condiția să-mi dai ceea ce-ai economisit din ieftinire peste banii care mi-i vei datora.

– Atunci nu merită să-i iau.

– Exact. Dacă vrei o pereche de blugi, atunci trebuie să economisești bani ca să-ți cumperi.

Era o chestie de bun simț, dar nu eram în mod special îndrăgostită de chestiile de bun simț. Din punctul lui de vedere nu era o idee rea să mă învețe să fiu mai atentă cu banii mei. În mod cert n-am dus niciodată lipsă de ei, însă am fost educată să respect banii, aproape să-mi fie teamă de ei. Iar dacă îi aveai, era clar că nu trebuia să-i cheltuiești pe lucruri frivole.

Nu-i învinuiesc pe părinții mei pentru că s-au purtat cu mine așa cum s-au purtat, însă îmi displăceau lecțiile pe care mi le serveau, revoltându-mă cum puteam.

Școala era o pierdere de timp și am ajuns o specialistă la chiuleală. Începusem să urăsc tot ce era convenție. Deși am fost întotdeauna dornică să învăț lucruri noi, n-am avut niciodată răbdarea de a sta locului și de a asculta. Preferam să învăț din viață, nu să studiez în săli de clasă claustrofobice cu niște profesori, îmi închipuiam eu, care n-aveau nici o idee despre viața adevărată. Vroiam să știu, dar vroiam să știu acum. Vroiam să experimentez. Acum.

Claudio avea optsprezece ani, iar eu paisprezece. Nerăbdători să copiem clișeul dragostei adolescentine, am hotărât amândoi că eram îndrăgostiți de ne sfârâiau călcâiele. Părinții mei îl urau. Claudio vorbea puțin englezește și lucra într-un restaurant italian. Mai avea și motocicletă, fuma și era diferit.

Claudio ieșea de la muncă pe la miezul nopții. Ar fi trebuit să dorm la ora aceea. Dar hormonii își făceau de cap. Mă simțeam ca un adult în trupul unei copile.

După ce făceam baie, iar mama îmi împletea codițele, mă prefăceam că merg la culcare, dar îndată ce părinții mei adormeau, mă cățăram afară pe geam și nu mă întorceam până la patru sau cinci dimineața. Asta a durat o eternitate și mă înnebunea la culme surescitarea și libertatea.

Oh, Doamne, am înlemnit. Am ajuns acasă într-o dimineață, iar ușa de la bucătărie era încuiată și cea de la intrare zăvorâtă. Părinții mei o făcuseră dinadins. Am sunat la ușă. Mă rugam să-mi deschidă mama.

Să fie mama, rogu-Te.

O siluetă într-un halat de casă negru înaintă pe holul de la intrare, apoi coborî pe treptele din fața ușii. Așteptam dincolo de ușă, tremurând. Ușa se deschise.

– Vrei întotdeauna să fii cea care râde la urmă, Sandra, mi-a spus el, cu toată mânia unui patriarh biblic, nu-i așa?

Ceea ce s-a întâmplat după aceea a fost mai mult din mâhnire decât din furie. M-a înșfăcat și m-a lovit peste față. Nu mai

fusesem lovită înainte și forța loviturii dublată de șocul resimțit m-au trântit la pământ, după care m-am ghemuit lângă perete, învinsă. A fost un moment straniu. Durea, eram șocată, umilită și rușinată. Deși credeam că tata era cea mai încăpățânată ființă pe care o cunoșteam – chiar și tăcerile lui durau cu orele – avea perfectă dreptate; întotdeauna căutam să fiu cea care râde la urmă. Deloc surprinzător, așadar, perioada noastră de răceală a continuat.

– Ți-ar plăcea să trăiești în America? m-a întrebat mama într-o bună zi, după ce tatei i se propusese un transfer.

– America? Daa! Aveam cincisprezece ani. Mi se părea nemaipomenit. Mi-ar fi plăcut la nebunie să trăiesc acolo.

Nu la mult timp după aceea ne-am stabilit într-o mică localitate cochetă, Sewickley Heights, chiar afară din Pittsburgh, în Pennsylvania. *Ce drăguț*, gândeam eu, *aici locuia și Dracula.*

Sewickley mirosea ca niște gigantici hot-dogs pictați cu ketchup. Pentru părinții mei constituia un răgaz binevenit de întoarcere la valorile primordiale, un loc în care am stat doi ani. M-am îndrăgostit și eu de el, deși din motive cu totul diferite. Era multă bere, băieți frumoși, o școală ciudată și acele lucruri inedite despre care mama mă avertizase dintotdeauna – drogurile. Toate acestea constituiau atracții care se potriveau perfect cu felul în care simte un adolescent neadaptat; am provocat multe scandaluri la liceul Quaker Valley. N-a trecut foarte mult până m-am familiarizat cu sistemul de detenție american la fel de bine ca oricine altcineva din școală.

La Quaker Valley am început să mă droghez, deși am rezistat la început. Părea destul de normal ca micuța englezoaică să le refuze. Însă doream să fiu acceptată ca egalul colegilor mei. Din punct de vedere fizic era imposibil, din cauza acestor masivi americani blonzi și bronzați care mă înconjurau și care arătau extraordinar. Încet-încet, m-am dat pe brazdă. Doream să încerc

și eu noile substanțe de care vorbeau toți ceilalți. La șaisprezece ani am fumat prima țigară de marijuana cu o colegă de școală.

Știam că părinții mei n-ar fi fost de acord, dar ce știau ei? Cum puteau înțelege așa ceva? De la marijuana am trecut la *speed,* apoi la LSD. Toți cei din jurul meu consumau substanțe interzise și sinceră să fiu nu-mi displăcea deloc. Eram uimită de reacțiile produse de aceste droguri; îmi plăcea noutatea simțirilor și faptul că eram conștientă că ceea ce făceam era total neconvențional. Era secretul meu.

În pofida vremurilor speciale trăite la Sewickley, la doi ani după ce ne mutasem în America, ne-am reîntors în Marea Britanie, în aceeași casă în care locuisem înainte. Fragila mea existență adolescentină era din nou bulversată. Fratele meu nu fusese plecat cu noi peste ocean, fiind student, așa că a trebuit să trăiesc de una singură dezamăgirea revenirii. Ploua când am sosit. Aveam șaptesprezece ani.

Din cauza faptului că ne mutasem în America înainte ca eu să-mi pot da examenul de treaptă și pentru că am revenit înainte a absolvi liceul acolo, m-am pomenit fără nici un fel de atestat academic. Șase cereri de înscriere la colegiu au fost respinse categoric în absența girului academic. Aveam oare nevoie de astfel de atestări? Însă eu doream să dovedesc că sunt calificată. După șase luni de studii în vederea susținerii unor examene pe care ar fi trebuit să le dau cu doi ani în urmă, președintele colegiului unde urma să susțin aceste examene m-a chemat în biroul său și m-a întrebat dacă eram fericită în mediul acela.

– Nu, i-am răspuns eu, chiar nu mă simt bine aici.

Foarte politicos, m-a întrebat dacă nu cumva aș dori să renunț la studii. I-am spus că da și sentimentul de ușurare pe care l-am încercat a fost formidabil. Eram liberă. Eram un adult.

Cu puțin înainte de a renunța la colegiu începusem să mă întâlnesc cu Spike, un tip rebel, foarte exotic, și cu o înfățișare de tip dur, având treizeci și șapte de ani și fiind tatăl unei fetițe în vârstă de patru ani. Era perfect.

– Câți ani zici că are? m-a întrebat tată, scrutându-mă printre pleoapele întredeschise, în timp ce îi turnam o altă minciună.

Erau vremuri grele pentru părinții mei, în special pentru tata, și acum realizez că nu meritau asta din partea mea. Nu-l puteau suferi pe Spike, însă puțin îmi păsa.

Și, din nou, părinții mei au fost nevoiți să se mute, de data la Aberdeen, în Scoția, iar eu am decis că nu mai puteam suporta altă mutare. Winchester, apoi America, și din nou Winchester. Acum Aberdeen. Unde naiba mai era și Aberdeen?

Așa că părinții mei au plecat în Scoția, iar eu am închiriat o cameră în casa unei doamne mai în vârstă, al cărei fiu era un travestit. Aș fi vrut să spun că a fost nemaipomenit, dar adevărul e că nu ne-am împăcat bine niciodată, astfel încât am decis să plec de acolo. Am trăit cu Spike doi ani și jumătate, fiind amândoi pasionați de antichități. N-a trecut mult și am deschis propria noastră afacere, recondiționând vechi obiecte de mobilier, însă după ce mi-am dat seama că Spike nu era bărbatul visurilor mele, m-am lansat singură în vânzarea de antichități și rarități. O vreme am abordat un stil de viață hoinar, mutându-mă la Salford, apoi la Halifax, înainte de a mă stabili în Yorkshire, în casa în care trăiesc și acum, o clădire mică, terasată, cu expunere sudică, în Calder Valley. Am cumpărat-o chiar de la proprietar, după ce am închiriat-o pentru o scurtă perioadă de timp, apoi am pus-o la punct. Duceam acum o viață mulțumitoare, împreună cu Kara, câinele meu de rasă collie, două pisici și un papagal. Mă îndoiesc să fi fost vreodată mai fericită.

Cam prin noiembrie 1990, eram acasă, unde de fapt lucram, nefiind neapărat nerăbdătoare să înfrunt o altă inevitabilă iarnă geroasă, mergând din când în când la târguri și talciocuri cu antichitățile mele, sperând să vând doar cât să-mi ajungă să supraviețuiesc. O mașină sport, neagră, a tras într-o zi în fața casei, iar Shanty, o prietenă, a sărit afară de lângă șofer. Șoferul era un bărbat foarte arătos, cu părul negru, albastru de negru, care a coborât după ea. Cine era?

Shanty l-a adus în casă și mi l-a prezentat ca fiind John, după care ea a dispărut rapid, plecând cu mașina lui. Era o prezentare destul de ciudată, însă dată fiind lipsa mea de respect față de convenții eram curioasă să aflu despre ce era vorba. John mi-a explicat. Prietena lui de doi ani tocmai îl părăsise și dintr-un acces de disperare își cumpărase un bilet de avion pentru Thailanda cu intenția de a-și îneca necazurile pe plajele însorite ale unei insule tropicale.

Urma să plece peste câteva zile, însă, dintr-o dată, i se făcuse teamă să plece singur și dorea să-l însoțească cineva; nu avea nici un prieten care să poată pleca într-un răstimp atât de scurt. Nici măcar Shanty; însă ea îi spusese că știe pe cineva care ar putea fi interesat.

– Însoțitoare de călătorie, zise John, foarte firesc. Nici o obligație. Pot chiar să-ți împrumut banii pentru bilet.

În acel moment viața mea a început să se deruleze cu de la sine putere. Eram intoxicată de magnetismul curiozității. În două zile am obținut viza, aveam o sumă de bani suficientă pentru câteva luni și am găsit pe cineva care să închirieze casa. Cel mai bun prieten al meu, Holroyde, urma să aibă grijă de câine, iar Shanty de pisici și de încasarea chiriei, pentru a-mi putea plăti ratele bancare lunare. Începusem să visez tigri, elefanți, jungla și plajele însorite. Părea totul foarte excentric; nici măcar nu-l cunoșteam pe bărbatul cu care urma să plec.

Majoritatea prietenilor mei erau convinși că plecarea mea nu era decât o idee fantastică. Iar Holroyde avea unele dubii. Te rog, nu pleca, Sandra, mi-a spus el. Am un sentiment ciudat față de chestia asta.

Marea știință în ceea ce privește presentimentele este să știi când trebuie să asculți de ele și când să le ignori. Pentru că le ai tot timpul. Dar nici cea mai teribilă premoniție nu m-ar fi împiedicat să plec. Mi-am luat rămas bun de la toată lumea.

– Să ai grijă, mi-a spus mama. Și să ne vedem curând.

După doar două ore de zbor, John a și început să mă calce pe nervi. În timp ce el își petrecea întreaga călătorie pe scaunul său, eu m-am mutat pe un alt loc, lângă toaletă, privind printr-un hublou coada avionului.

Doi bărbați de vârstă mijlocie din avion mi-au mărturisit că mergeau la Bangkok pentru femeile de-acolo. „Cele mai bune femei din lume, thailandezele", mi-a spus unul dintre ei. „Fac orice pentru câțiva bahti."

Le-am spus că mergeam în Thailanda să văd tigri și elefanți și jungla. „O să le vezi", mi-au spus ei, „sau cel puțin fragmente ale lor, în magazinele pentru turiști din Bangkok."

Subit am avut sentimentul că voiajez cu cine nu trebuia și într-o țară unde n-aveam ce căuta, din rațiuni absolut false. Mi-am comandat ceva de băut.

Totul va fi bine, Sandra.

Două luni era o perioadă destul de lungă să stai într-o țară străină. Mă voi descurca.

TREI

Muntele de opiu

Sunt plecată de două luni, dar am sentimentul că a trecut o eternitate. Viața aici e minunată, îmi place Thailanda mai mult decât mi-am imaginat. M-am hotărât să rămân și să-mi caut o slujbă. Thailanda mă învață atât de multe... viața este un mare dar și, ajungând aici, în țara considerată centrul mondial al drogurilor, nu mai vreau și nici nu mai simt nevoia să fumez marijuana. Îmi plac oamenii, felurile lor de mâncare, cultura lor, clima și absolut totul în această țară minunată. Munții sunt formidabili, iar plajele mult mai frumoase decât am crezut vreodată că e posibil să fie. Mi-e bine aici.

Vă iubesc pe amândoi,
Sandra

Scrisoare acasă, sfârșitul lui ianuarie 1991

Fără știre se făcu întuneric. Nici amurg, nici vreun avertisment, întuneric beznă, de parcă cineva ar fi stins luminile unui imens oraș. Fără să gândim prea mult, ne-am hotărât să

economisim banii de taxi și să mergem pe jos până la Bangkok. După o oră de mers nu părea să ne fi apropiat de orașul cu lumini de neon care ar fi trebuit să se aprindă înaintea noastră. Aterizasem în întunericul unei alte planete.

O Toyota albă, ponosită, trase pe dreapta, în fața noastră. Șoferul, un pitic cocoșat cu dinții ca niște pietre de mormânt erodate, și-a scos capul pe geam și a întrebat:

– Mergeți unde?

– Bangkok. Mergem la Bangkok.

Șoferul părea să se amuze. „Bangkok foarte mare, mergeți mult timp. Vă iau 150 bahti!"

De fapt nici nu ne gândisem foarte serios unde vom sta. John și cu mine eram total nepregătiți și nu aveam nici o idee despre ce ne aștepta aici. Visele mele erau populate de tigri și jungle și o parte din mine își imaginase că și una și alta mă vor aștepta la sosire. Ultimul lucru la care mă puteam gândi era haosul urban. Rapid, ne-am aruncat gențile noastre minuscule pe bancheta din spate a mașinii și am sărit înăuntru.

– *Wow!* am nechezat. E uimitor! Panouri publicitare gigantice, multicolore, răsăreau peste tot, decorate cu fotografiile unor thailandezi zâmbitori, exotici și rasați. Magazinele era pline cu televizoare, ornamente, jucării, îmbrăcăminte, încălțăminte – totul și orice. Apoi copiii, copiii aceia atât de frumoși în uniformele lor școlare, alb-albastre pentru fete, bej-albe pentru băieți. Mașina noastră se strecura prin trafic.

Polițiștii, din ce în ce mai solicitați, în uniformele lor mulate pe corp și cu ochelari de soare fumurii, încercau să dirijeze enormele șiruri de vehicule. Zgomotul traficului, asemănător celui făcut de o drujbă, creștea necontenit. Căldura îmi invada trupul.

Un bătrânel – mâinile lui groase și plinuțe, ca niște banane răscoapte – se poticnea sub povara unei sarcini grozave. Aburul țâșnea din oalele de gătit plasate pe cărbunii încinși, iar containerele de sticlă erau îndopate cu paste de toate formele și grosimile.

În Bangkok era zăpușeală, o căldură nemiloasă, un haos exotic destul de neliniștitor. Mă atrăgea ca pe o frumoasă molie trandafirie.

John reprezenta cea mai mare problemă a mea. Îndoielile care mă asaltaseră în timpul zborului păreau să se multiplice din momentul în care am plecat de la aeroport. Ca un mare copil bătrân continua să mă agaseze pe tot parcursul acestei călătorii. Era vorba doar de o pură nervozitate din partea lui? Cumva mă îndoiam. Mi-am promis să nu rămân în prezența lui mai mult decât era strict necesar.

– Nici o cameră, nici o cameră. Pentru că eram tânără și blondă, în pantaloni mulați, fără sutien și într-un tricou scurt, majoritatea hotelierilor, aveam să aflu mai târziu, vedeau în mine o posibilă competitoare a fetelor care lucrau pentru ei, și după aproape o oră de căutare a unui loc de cazare eram amândoi pe punctul de a renunța.

Lui John i se recomandase un hotel, însă atunci când am ajuns acolo s-a dovedit a fi mult prea scump, așa că acum încercam să găsim ceva mai ieftin, în zona Soi Nam du Plee din Bangkok; acesta era districtul „turiștilor inveterați", unde cei cu rucsacuri pe umăr puteau găsi camere și fete ieftine pentru întreaga durată a sejurului lor. La ora respectivă nu eram conștienți de asta, dar aici era unul din multele cartiere ale felinarelor roșii cu care se mândrește marele oraș.

Femeia thailandeză care stătea în fața pensiunii Anna's mă examină cu suspiciune, dar mutându-și privirea asupra lui John spuse *yes*, avea o cameră, dar numai la parter. Femeia, sorbind între timp dintr-o sticlă ieftină de whisky, era grasă și purta un șort foarte strâmt, sandale de plastic și un tricou al echipei de fotbal Manchester United.

– Vă uitați la cameră? 100 bahti pe zi. Lângă ea stătea o fată europeană, foarte blondă și foarte bronzată. Nici una nu zâmbea,

dar blonda a pufnit disprețuitor atunci când am acceptat să inspectăm camera.

Lumina era aprinsă. Nu era mai mult decât o cutie cubică, dar n-arăta chiar rău pentru prețul cerut, așa că am închiriat-o. John a dispărut subit ca să bea o bere, iar eu i-am plătit femeii. Camera costa în jur de două lire sterline pe zi.

Am făcut un duș în toaleta care includea și un separeu pentru duș. Apa rece era o ușurare binevenită după căldura de afară. Stând acolo, goală, în dreptul canalului de scurgere, înconjurată de gresia și faianța crăpate, mi-am dat seama cât de albă era pielea mea. Piele albă sau arămie? În Thailanda spunea totul despre tine. Mi-am frecat trupul de două ori mai tare ca să extrag puțină culoare.

În timp ce îmi frecam trupul, uriașe insecte cafenii colcăiau la picioarele mele. Eram îngrozită. Înapoi în cameră, am aprins lumina, fiind întâmpinată de alte sute de creaturi ca cele de la toaletă, târându-se pe pat, pe podea, cotrobăind în geanta mea de voiaj. Nu-i de mirare că femeia de-afară pufnise disprețuitor.

John era la barul în aer liber, sub cerul înstelat, împreună cu un alt european, de vârstă mijlocie, și o fată thailandeză de vreo șaisprezece sau șaptesprezece ani, într-un bar amenajat în parcarea unui bordel. Un film chinezesc de acțiune rula pe ecranul televizorului. Fata stătea lângă bărbat, hrănindu-l. Foarte delicat, încropea mici dumicați pe farfuria lui, în timp ce i se adresa dulce în thailandeză. Cuvintele ei sunau plăcut, asemeni unui cântec de leagăn asiatic.

Sorbeam bere rece. John devenea tot mai gălăgios și mai nesuferit cu fiecare sticlă de bere îngurgitată.

Pe lângă noi trecu unul pe bicicletă, trăgând după el un fel de mașinărie de ciopârțit deasupra unei navete. Purta o pălărie de paie pleoștită, un șort soios și o pereche de șlapi. Zâmbi larg, se opri și lăsă jos naveta, după care începu să treacă prin mașinărie ceva ce semăna cu o bucată de carton subțire. Ce

făcea? După câteva minute mi-a înmânat o pungă de hârtie conținând cartonul ciopârțit, un mic bol plin cu frunze de banană și un sos gros de chilli. „Da”, am gândit eu, „în sfârșit, asta e Thailanda adevărată.” Atât barmanul cât și tipul de pe bicicletă mă priveau amuzați de felul în care cercetam punguța mea cu delicatese.

Erau șuvițe de calamar uscat, foarte condimentat, cu o textură de zgârci. Mirosea groaznic, așa că i-am dat-o fetei care îl hrănea pe europeanul nătăfleț. Fata a zâmbit, începând să mestece fericită. Eram cu adevărat departe de casă.

John și cu mine trebuia să dormim în același pat. El într-o parte, eu într-alta. Ațipeam din când în când, de fiecare dată trezindu-mă din cauza insectelor care îmi inspectau trupul. A doua zi dimineața, în timp ce îmi sorbeam cafeaua, m-am gândit foarte serios că ar trebui să prind un avion spre casă. Ce căutam aici? În definitiv, nu-l suferearn pe John și nu cunoșteam nici un alt suflet aici. Ce naiba voi face dacă rămân?

John vroia să meargă în sud, pe insule, așa că s-a dus să-și cumpere un bilet de avion. Eu nu-mi permiteam să fac asta, așa încât m-am gândit să călătoresc în altă direcție. Deși simțeam o mare ușurare că scap de el, am inspirat adânc atunci când a venit momentul să ne despărțim. Ne-am luat rămas bun, iar John a dispărut în mulțime.

– Unde mergi? m-a întrebat o fată care cobora dintr-un autobuz care ar fi trebuit să mă ducă în nord.

– Chang Mai, i-am răspuns.

– Nu, a reacționat ea, du-te la Wisid, în Chiang Rai. E un loc minunat.

Chiang Rai se află la aproximativ 15 ore de călătorie nord de Bangkok, iar Wisid e situat într-o provincie din nordul Thailandei, la granița cu Laos și Burma. Eram sigură că acolo voi găsi jungla, tigrii și elefanții.

Cu un tip pe care îl văzusem în Bangkok, călătorind și el spre nord, ne-am pomenit în cele din urmă într-un loc aflat la cinci mile depărtare de Chiang Rai. Orășelul în care intram ne apărea aproape antic.

Am mers cu una din acele ricșe multicolore, cu două locuri, pedalată de un bătrânel din localitate care abia dacă părea să aibă suficientă energie să meargă pe propriile lui picioare. Stropi de noroi săreau din când în când pe drumul plin de hârtoape și m-am simțit vinovată când i-am văzut mușchii încordați și văluriți din jurul gâtului și prin tricoul leoarcă al bătrânului. Dar ne trăgea după el fără zăbavă.

Când am ajuns în fața porților unei căsuțe din lemn ridicată pe picioroange, pe fața cărăușului nostru a înflorit un zâmbet frumos, fermecător, însă fața îi era tumefiată. Brațele îi erau asudate, iar abdomenul cuprins de convulsii. Tariful pentru cursă era doar 40 de bahti – aproximativ 70 de pence – însă i-am dat 80, iar fața lui a explodat. Și-a împreunat mâinile într-o atitudine de rugăciune, cu degetele ridicate în dreptul nărilor. Îmi mulțumea, stil thailandez.

Pensiunea din Wisid era adăpostită de o căsuță din lemn, deschisă dedesubt pentru simplul motiv că niciodată nu e o idee prea bună să dormi la nivelul solului, din cauza scorpionilor și a șerpilor. Pensiunea era condusă de o familie care vorbea o engleză rezonabilă.

Era o atmosferă uimitoare. Înăuntru se găseau niște platforme de lemn acoperite cu perne triunghiulare, pentru relaxare; apoi peste tot plante cu flori trandafirii, cu petalele subțiri ca hârtia. De jur împrejurul clădirii păsărelele ciripeau melodios în colivii confortabile, suspendate în balcoane, iar câini prietenoși leneveau la umbră. Camera mea era spațioasă și aerisită și aveam un pat suficient de mare pentru patru persoane. Pentru prima oară de când ajunsesem în Thailanda mă puteam relaxa cu adevărat.

După o zi sau două amicul meu a plecat mai departe și, încă o dată, am rămas singură.

Seara, împreună cu alți oaspeți, încropeam câte un foc de tabără, apoi ne întrețineam cu lucrătorii thailandezi, cântam la ghitară și ne delectam cu tot felul de gustări thailandeze neobișnuite. Greieri prăjiți într-o baie de ulei se pare că devenise unul dintre felurile cele mai populare.

Wisid, proprietarul pensiunii, a organizat o excursie la munte în weekend-ul următor, iar câțiva dintre noi au fost de acord să i se alăture. După trei ore de mers în spatele jeep-ului său tot nu văzusem vreun elefant sau tigru; doar coline, un soare necruțător, mult praf și tufișuri. La vremea respectivă Thailanda încă nu fusese invadată de turiști, iar atunci când am făcut primul popas, m-am pomenit în mijlocul a ceea ce părea a fi un documentar de Richard Attenborough. Ajunsesem la mare altitudine, de unde se vedeau spectaculoasele priveliști ale Thailandei de Nord și locurile de unde pornisem. După care am ajuns într-unul din numeroasele sate ale triburilor montane.

Unii copii purtau în cârcă bebeluși zâmbitori, în timp ce alții păreau un pic îngroziți, rămânând pironiți locului la vederea celor care pătrunseseră în lumea lor. Apoi au apărut și mai mulți copii, cu fețele lor simpatice și cam murdare, cu brațele ca niște surcele. Continuau să ne fixeze cu ochi mari. Găinile alergau de jur împrejur, scormonind țărâna, iar femeile îngrămădeau cantități uriașe de grâu pe o imensă piatră de moară. Piatra netedă avea un țăruș gros înfipt în mijloc, iar femeile țopăiau în sens circular. Erau necesare mai multe ore pentru a măcina o infimă cantitate de făină. Am rămas înmărmurită.

– Vreți să mergeți să vedeți un câmp cu maci de opium? ne-a întrebat un bătrân care venise să-i întâmpine pe cei din grupul nostru.

În mod surprinzător, nimeni nu era interesat, cu excepția mea. L-am urmat pe acel bătrânel pirpiriu, traversând sătucul. Am trecut pe lângă colibele din bambus acoperite cu stuf, pe

lângă niște porci mari și negri, totul învăluit în praful gros prin care am înotat în sat și pe coasta muntelui timp de o oră. În cele din urmă bătrânelul s-a oprit.

– Opiu, zise el, într-o engleză suficientă. Opiu. Ținea mâna întinsă.

M-am uitat în direcția sectorului cultivat al muntelui și am văzut niște plăntuțe simpatice care arătau ca niște verze ciudate. Asta venisem să vedem? Îmi imaginasem un câmp plin de flori frumoase, de maci legănați de vânt.

Doar privindu-le, simțeam că amețesc. Singurul lucru care îmi trecea prin minte era filmul *Vrăjitorul din Oz*, când Dorothy se întinde pe un câmp și adoarme printre mii de maci. Acum, aici sus, pe munte, înconjurată doar de aer și lumină, vroiam să mă întind pe jos și să dorm pe câmp ca Dorothy.

Opiul era interzis în Thailanda încă din 1959, dar în anii 1990 mai creștea în multe zone. Producția enormă și prelucrarea recoltelor în anii 1960 și 1970 au devenit un lucru obișnuit în regiunile de graniță ale Thailandei, Burmei și Laosului, zonă care a căpătat curând numele de Triunghiul de Aur. Eram în mijlocul acelei zone.

Atunci când guvernul a hotărât să distrugă arii întinse cultivate cu maci de opium, problema care s-a pus a fost cea a unei alternative pentru asigurarea traiului localnicilor. Prin urmare, guvernul thailandez s-a văzut nevoit să implementeze cultura mai multor soiuri legale, cum ar fi porumbul, piersicile și căpșunile. În multe regiuni din nord legumele sunt cultivate în aceeași perioadă în același câmp pentru a camufla recolta respectivă. Nu-mi venea să-mi cred ochilor că mare parte din recolta de heroină a Thailandei provenea din loturi precum cel al bătrânului thailandez.

Ne-am întors în pas forțat și am ajuns rapid în tabăra turiștilor noștri. Un tânăr german, cu o expresie alarmată, repeta în continuu:

– Doctorul. Unde e doctorul?

– Cine are nevoie de doctor? l-am întrebat, privind în jur să văd cine era bolnav, însă germanul m-a ignorat.

A apărut un alt bătrân, împreună cu fiul său, iar Wisid i-a întâmpinat pe amândoi cu o solemnitate vădită. Bătrânul venerabil a scos la iveală o bocceluță, după care a început să scoată tot felul de articole din ea, așezându-le pe platforma din bambus. După care se lungi pe o dungă, iar Wisid se lungi și el în fața bătrânului. Între ei se afla un mic bol metalic, o lumânare aprinsă și o pipă uzată. Bătrânul topi ceva la flacăra lumânării, îl frământă între degete și îl înfundă în căușul pipei. I-o înmână apoi lui Wisid și aprinse pipa. Fumau opium.

De asta am venit noi la munte, mi-am zis, simțindu-mă ridicolă. Wisid și ceilalți erau fumători de opiu. Fiecare dintre ei a tras din pipă și întreaga ceremonie a durat cam o jumătate de oră. Stăteau cu toții întinși pe platforma de bambus, împreună cu bătrânul, cuprinși de un extaz colectiv.

Există șapte reguli în ceremonia fumatului de opiu, mi-au explicat cei din grup; e vorba de o ceremonie care trebuie respectată, altfel ești urmărit de ghinion. Am uitat ce prevedeau cu exactitate toate aceste reguli, însă îmi amintesc în special una din ele, anume că trebuie să fumezi un număr impar de pipe: trei, cinci, șapte sau mai multe. Una singură, susțin ei, n-are nici un efect. Iar două înseamnă pur și simplu ghinion. Wisid și bătrânul venerabil încasau 15 bahti pentru o pipă.

– Haide, au insistat cu toții, încearcă și tu.

După ce am tras din prima pipă, să încerc o a doua ar fi însemnat să mă expun ghinionului, iar trei ar fi fost prea mult. Așa că o pipă a fost mai mult decât suficient. Opiumul m-a făcut să mă simt rău ore-n șir și nu vroiam decât să zac bolnavă. M-am ghemuit lângă un mic foc pe care îl făcusem înainte, rugându-mă să mi se limpezească mintea. Alții au continuat preț de câteva ore, fumând pe rând din pipa bătrânului. Aceasta a fost prima mea experiență cu drogurile în Thailanda.

Am pierdut interesul față de cei care stăteau la pensiunea Wisid. Erau acolo pentru a putea fuma opium, nimic altceva. Era timpul unei schimbări de decor. Maria, o franțuzoaică de la Wisid, călătorise și înainte în nordul Thailandei, iar acum mergea la „Pensiunea Trei", situată undeva între Chiang Rai și Chiang Mai. Maria ținea ca prietenul ei să meargă acolo înainte de a pleca în Australia. Mă interesa să-i însoțesc?

Trei zile mai târziu ne-am îmbarcat într-un autobuz și după câteva ore am coborât la marginea unei piețe locale, în prelungirea unui drum prăfuit. Maria a cumpărat dulciuri, fructe, pâine și verdețuri thailandeze, îndemnându-mă să fac același lucru. Apoi am așteptat să prindem o ocazie pentru a merge la munte.

O Toyota pick-up a tras pe dreapta, iar Maria s-a târguit cu șoferul – zece bahti de căciulă. În spatele camionetei se mai găseau vreo opt localnici. Mile după mile de drum înecat în nori de praf, am urcat pe munte. Nu se putea vedea nimic prin cortina de praf, decât alte cortine de praf, praf care pătrundea peste tot și irita dureros. Dacă părinții mei m-ar fi văzut, ar fi crezut că sunt nebună.

Ne-am dat jos în mijlocul unei păduri foarte dese, iar Maria a continuat să ne conducă pe drumul spre pensiunea dorită. Am mers pe jos prin pădure mile după mile, înconjurați de sunetul exotic al păsărilor din copacii înalți, ecoul lor anunțându-ne prezența. Șopârlele săreau din calea noastră. Încet-încet, printre copaci, a început să se întrezărească un luminiș și ceva care arăta a sat de munte.

Colibele din bambus erau cocoțate pe picioroange de lemn, acoperite cu straturi subțiri de iarbă; câinii și găinile alergau de colo-colo, după resturi de mâncare. Câțiva porci se frecau de țărână, grohăind. Copiii – unii în pielea goală, alții în zdrențe, toți desculți – au apărut din toate direcțiile, alergând spre Maria. Fusese aici înainte și acum toți păreau s-o cunoască.

Bineînțeles, pentru asta cumpărase dulciuri! Maria lua în brațe copiii, unul câte unul, pe rând. Prietenul ei și cu mine ne uitam la ea uimiți. Aici se găsea Pensiunea Trei, o ascunzătoare superbă, în creierul munților.

Copiii au început să alerge în fața noastră, conducându-ne prin sat, strigând unii la alții într-o limbă care suna cu totul altfel decât cele auzite până acum, chiar și în Bangkok. Îmi dădeam seama după tonul lor, după gurile căscate până la urechi, că erau foarte surescitați de sosirea noastră.

Cei mai mici dominau restul grupului și se simțeau foarte mândri ținându-ne de mâini, conducându-ne la familiile lor. Erau copiii unei femei numită Annum, iar noi trebuia să stăm la ea. Încet-încet, Thailanda începea să se deschidă precum paginile unei frumoase cărți de istorie antică. Sosisem la San Jalo Mai. Eram înmărmurită.

Maria și prietenul ei au rămas în sat doar câteva zile înainte de a pleca pentru a prinde avionul spre Australia. Dar eu n-am putut pleca; întâlneam atâtea lucruri noi, despre care nici nu îndrăznisem să visez înainte. De ce oare n-am venit mai devreme în această țară?

Pentru următoarele cinci săptămâni, Pensiunea Trei a devenit casa mea și am început să muncesc cu femeile din sat, sus la munte. De ceea ce se întâmpla acasă sau în restul lumii n-aveam nici o idee. În vârful munților nu există radio, televizor, telefon sau ziare.

Pe tot cuprinsul Marii Britanii oamenii se sculau dimineața detestându-și slujbele și viața pe care o duceau. Nu eu. Mă aflam în paradis.

În afara cazului în care mă găseam în pădure, dieta mea consta din câțiva bulgări grei de orez, niște frunze stropite cu un sos gros de ardei roșii foarte iute, de trei ori pe zi. În pădure, copiii desprindeau insecte și omizi dolofane din scoarțe de copac

și le înfulecau. Stând acolo, cu burticile lor bombate, îmi arătau care erau bune de mâncat și care nu. N-am reușit niciodată să înghit o insectă mișcătoare, în ciuda unor propuneri repetate și pline de haz.

Într-o după-amiază, un grup de-al nostru a mers în vizită la o bunică a cuiva, peste muntele din fața noastră. Era la preț de câteva ore, pe cărări și poteci, iar copiii erau foarte dornici să ajungă acolo. Dar atunci când am ajuns, bunicuța nu era acasă, așa că a trebuit s-o așteptăm. Era plecată la pădure pentru a culege de-ale gurii pentru nepoții vizitatori. Ce delicatese! În cornete vânjoase de bambus, acoperite cu iarbă, le-a adus sute de omizi albe și grase și insecte suculente, iar din pachețelele confecționate din frunze de copac a scos la iveală o armată delicioasă de insecte și de gândaci, din ciupercuțe și fragi.

Hrana mișcătoare a fost îngrămădită pe o rogojină pentru deliciul copiilor. Chiotele de plăcere au luat locul obișnuitelor hârjoneli și îmbrânceli, astfel încât copiii au devorat bunătățile în câteva minute.

Zilele mele treceau fără caznă, muncind la câmp și ajutându-i pe săteni, de cele mai multe ori tăind stuf pentru acoperișuri, culegând alune și recoltând verze, retezând tulpini de bambus pentru ustensile și întărituri pentru colibe. Resturile de bambus erau aruncate porcilor. M-ar fi crezut cineva dacă le-aș fi spus cum și ce munceam? Mă îndoiesc.

Mă gândeam tot mai puțin la cei de-acasă. Aș fi putut dispărea cu totul și nimeni n-ar fi observat asta.

O dată pe săptămână coboram la poalele muntelui și mă întorceam în sat încărcată cu zahăr cubic, carne de pui și plăcinte cu nucă de cocos. Sătenii m-au adoptat fără probleme; ba chiar păreau amuzați de prezența mea.

Din motive necunoscute, părinții au început să-și aducă copiii bolnavi la mine. În ciuda faptului că aveam foarte puține articole sanitare în geanta mea, sătenii au fost extrem de impresionați

când am fiert niște apă cu sare pentru a o folosi ca antiseptic. Asta a avut mari rezultate în cazul unor grave infecții cutanate. Câteva bandaje, aspirine, mușețel, lavandă și brandy thailandez au completat penuria genții mele de asistentă medicală.

A fost cazul unui bebeluș, căreia îi intrase o insectă în ureche, iar durerea a ținut-o trează atât pe ea cât și pe mama ei vreme de mai multe zile. O picătură de brandy în urechea copilei fie a ucis insecta prin intoxicarea cu alcool, fie a înecat-o. A doua zi mama fetiței era încântată și ca răsplată mi-a adus o pungă de alune și destule banane încât să hrănească o întreagă familie vreme de o săptămână.

Lista pacienților mei creștea. Un băiat s-a tăiat la mână cu o macetă, ceea ce i-a făcut pe ceilalți copii să alerge la mine strigând după ajutor. Degetul mare de la mâna băiatului, carne crudă, atârna de o pieliță, astfel încât i-am dezinfectat și i-am reatașat degetul așa cum am putut, iar a doua zi băiatul a venit să mă vadă ducând în spate un bebeluș. Când i-am schimbat bandajul, gemea foarte încet. Însă n-a încetat să zâmbească.

Fetele din sat își perforau urechile pentru cercei cu niște așchii subțiri din bambus, dar când bambusul devenea umed, urechile fetelor se infectau. Uneori se inflamau într-atât încât ajungeau de mărimea mingiilor de golf. Într-o zi, când mă plimbam prin sat, am auzit un guițat, ca al unui porc când e înjunghiat; animalul avea dureri.

Erau mai mulți săteni adunați în fața unei colibe de mărimea unui șifonier, iar când am privit înăuntru am văzut o fetiță în jur de vreo patru ani, țintuită la pământ de bunicul ei, în timp ce tatăl ținea în mână un fel de bisturiu care arăta cam ruginit. Fata avea o umflătură de mărimea unei portocale într-o parte a capului, iar tatăl ei era pe cale s-o cresteze.

Fetița privi spre mine. Tatăl a crestat-o și din umflătură a țâșnit un puroi verde și sângele roșu. O frunză mare de banană i-a fost aplicată pe rană, iar puroiul s-a scurs pe frunză. Când

frunza s-a umplut au aruncat-o porcilor tolăniți în apropiere. Copila continua să răcnească, bunicul continua s-o țină, iar tatăl a crestat-o din nou. Alte țipete și alte frunze pentru porci.

După ce au terminat, au învelit-o într-o pătură și au întins-o pe un pat din colibă. Rana rămăsese deschisă și eram sigură că fetița va muri din cauza șocului sau a infecției, așa că am încercat să-i explic tatălui că era necesară intervenția unui doctor. Imediat.

A doua zi dimineața am plecat să cumpăr antibiotice și bandaje, dar până când m-am întors în sat fetița nu mai era. Din fericire, protestele mele îl impresionaseră pe tatăl fetiței și o dusese la spital. Câteva zile mai târziu a revenit acasă și n-a trecut mult până când a început să alerge împreună cu ceilalți copii, cu un pansament voluminos într-o parte a capului. Medicii îi extirpaseră șase centimetri patrați de piele din spatele urechii pentru a elimina infecția.

Aha era cel mai înveterat fumător de opiu din sat și totodată un mare crai. Stătea toată ziua în coliba lui și fuma, fără să facă nimic altceva. Era foarte hazliu și extrem de popular cu toți copiii și avea mai multe neveste cu care avea mai mulți copii. Toată lumea era convinsă, inclusiv Aha, că aș fi putut fi o bună soție pentru el, alături de celelalte, ceea ce a devenit un fel de glumă permanentă.

Într-o seară le-am spus tuturor că Aha nu avea nici un rost, un om care nu făcuse niciodată nimic. „E oare bun de ceva?” am glumit eu. A doua zi Aha s-a trezit înainte de a se crăpa de ziuă și s-a dus în pădure. S-a întors mai târziu încărcat de bunătăți, iar seara a făcut de mâncare pentru familia lui; a mai și confecționat două coșuri din bambus și a reparat acoperișul. I-am arătat apoi o fotografie a lui Holroyde, prietenul meu de acasă, ceea ce a pus capăt curții pe care mi-o făcea.

Viața mea a fost absolut încântătoare în acele cinci săptămâni, dar după aceea am început să-mi pierd răbdarea. Fără nici un motiv anume mi-am imaginat că întregul sat era împotriva mea. Poate chiar erau? Poate că se săturaseră de musafirul nepoftit. Într-un acces de paranoia am început să mă tem că voi fi sacrificată. Era spre sfârșitul lunii decembrie și sosise vremea să plec la drum, așa că într-o dimineață cu cer senin și briză plăcută am dispărut din satul lor la fel de tăcută precum intrasem în viața lor.

Am sosit la Chiang Mai unde am dat peste hoarde de turiști beți, însoțiți de tinere fete thailandeze foarte drăguțe, sărbătorind Anul Nou. Era urât, fals, urban. Seara următoare m-am întors la Bangkok, orașul cu barurile lui sordide, cu magazinele de suveniruri și bordelurile lui, fiind copleșită de dorința de a pleca numaidecât de acolo.

Speram să fiu mai norocoasă în sudul acestei țări. M-am îndreptat spre insule.

PATRU

La bine și la rău

Vă rog să mă iertați din nou pentru scrisul execrabil. Sistemul meu nervos a fost abuzat în ultimele șase luni, iar acum mă simt un pic dărâmată. Vă voi explica asta mai în amănunt într-o altă scrisoare. Lucrurile încep să arate mai bine acum și n-am nici o îndoială că după toate prin câte am trecut am devenit o persoană mai bună, mai puternică și cu mai multă experiență. Îmi pare rău că am plâns atât de mult la telefon de Crăciun, dar am fost copleșită de emoție când v-am auzit vocile...

Sper să vin acasă anul acesta, însă nu vreau să mă întorc bolnavă, insipidă, slabă, falită, ratată. Asta simt acum și poate îmi va lua câtva timp până când voi înțelege ce importanță au toate astea. Vă iubesc pe toți și mă gândesc la voi în fiecare zi. Sărutați-vă între voi pentru mine. Un pupic mare pentru cea mai mică dintre voi.

Scrisoare acasă, începutul lui ianuarie 1993

Într-o seară, imediat după asfințit, stăteam întinsă în pat în bungaloul meu de pe insula Koh Samui, ascultând cea mai minunată și mai exotică muzică ce se auzea dintr-o curte vecină. Nu știu ce era, dar după ce am auzit-o am realizat că mi-era imposibil să plec acasă.

Trecuseră aproape trei luni de când plecasem din Anglia, iar ideea de a mă întoarce mă umplea de groază. Mă simțeam ca un copil dintr-una din aventurile lui Enid Blyton în care totul îți este nu numai necunoscut dar și irezistibil. De la grădinile de coral la cascadele cu apă curgătoare și lagunele secrete, atracția exercitată asupra mea de această insulă era mult mai puternică decât mi-aș fi imaginat vreodată. Încet-încet fisurile cauzate de recenta mea criză de paranoia s-au estompat.

Vreme de cinci săptămâni am făcut parte din comunitatea insulară a celor aflați în tranzit. Se juca volei pe plajă în amurg, se zbura cu parapanta, se organizau escapade marine subacvatice și cu motocicletele sau pur și simplu leneveam pe plajă. Plajele Chaweng și Lamai erau cele mai populare destinații ale insulei. Plutea, în aerul nopții, ceva dubios prin discotecile și barurile gemând cu petrecăreți, însă nu eram deloc tentată. Eram într-o căutare continuă de conversații profunde și interesante, care de regulă constau în rezolvarea tuturor problemelor mondiale dintr-o lovitură. În paradis era o necesitate. Dacă situația mondială nu se îmbunătățea rapid, peste zi mă consolam cu partidele de înot de la miezul nopții și plimbările lungi pe faleza domoală a litoralului.

Banii se împuținau vertiginos așa că m-am hotărât să mă întorc la Bangkok unde trebuia să-mi găsesc ceva de lucru pentru a câștiga îndeajuns de mulți bani ca să-mi pot permite să rămân aici pe o perioadă nedeterminată. Mi-am împachetat lucrurile și am pus ceasul să sune a doua zi dimineața la șase pentru a

putea prinde singura ambarcațiune care pleca de pe insulă. Cam în aceeași perioadă le-am comunicat părinților mei ceea ce intenționam să fac. Atâta vreme cât eram precaută, ei erau de acord. În definitiv, ce putea să se întâmple rău?

Dorința thailandezilor, ca de altfel a multor popoare din țările în curs de dezvoltare, de a învăța limbi străine, în special engleza, a dus la apariția unei industrii de învățământ importante în Bangkok, unele școli apărând efectiv peste noapte. Însă la întoarcerea mea în marele oraș aveam foarte puțini bani, iar hainele mele nu erau potrivite pentru un cadru didactic. Majoritatea timpului mi-l petreceam pe stradă, căutând de lucru. Intram în clădirile cu birouri, pretinzând că doresc să mă întâlnesc cu cineva care nu exista, știind că obiceiul local era de a oferi unui oaspete un pahar de apă. Cum persoana respectivă pleca să afle cine era cel pe care îl căutam, beam paharul de apă și dispăream.

Dar cu toate dificultățile inițiale și fără să fi avut o calificare pedagogică formală, am găsit curând de lucru fără prea mari probleme.

Din februarie 1991 până în octombrie 1992 am fost angajată într-o serie de locuri, inclusiv la o universitate, diverse școli de limbi străine, o școală internațională sub egida Națiunilor Unite și mai multe firme de afaceri. În același timp, am dat lecții particulare la domiciliul elevilor de câteva ori pe săptămână și am avut șansa de a mă familiariza cu acele însușiri ale localnicilor autentic thailandeze. Mi-a plăcut la nebunie să dau lecții și am învățat mult mai mult decât le-am predat elevilor mei.

N-a trecut mult și am găsit o locuință drăguță în vecinătatea râului Chao Prya, formându-mi rapid un anturaj interesant de prieteni. Zilele zburau și aproape subversiv Bangkok a devenit mult mai agreabil decât anticipasem. Haosul, poluarea, ambuteiajele, gălăgia, căldura și hărțuiala constantă erau acum adorabile și nu prohibitive.

Purtând o fustă scurtă căptușită cu mătase, mă plimbam deseori în jurul orașului în atașul unei motociclete-taxi, ascultându-i pe Sting, Tracy Chapman, Lou Reed și INXS cu un Walkman stereo personal. Era mult prea frumos ca să fie adevărat.

În mod incredibil am ajuns să obțin roluri de figurație în filme thailandeze, în clipuri muzicale, iar mai târziu voi lua parte la realizarea mai multor reclame de televiziune. Asta era viața mea, era perfectă. Eram tânără și frivolă și foarte curioasă. Străzile erau pline de oameni, oamenii plini de viață; orașul, cu chemările sale magice, de asemenea.

Simțeam un nou impuls în viața mea. Simțeam o dezlănțuire vitală în relația mea cu Thailanda și în săptămânile care au urmat am resimțit treptat un fel de antipatie față de vechiul meu stil de viață de acasă.

Pe la mijlocul anului 1991 am început o relație cu un american, Hurley Scroggins III. I-a luat mult timp să mă convingă să-i acord atenție, dar după câteva luni asemănarea lui cu Jack Nicholson m-a făcut curioasă. Era amuzant, călătorise mult, fiind un pic excentric și foarte sociabil. Trăise o vreme în Spania și vorbea limba fluent; mai vorbea și olandeza. Ceea ce m-a impresionat cel mai mult a fost faptul că era foarte priceput și discuta cu multă elocvență despre lucruri de care nu auzisem niciodată până atunci. Și mai important a fost faptul că avea un suflet chiar mai sălbatic decât al meu. Spre surprinderea mea, ne-am îndrăgostit.

Hurley era un jurnalist angajat la o revistă de limbă engleză, iar conviețuirea noastră era incitantă și plină de surprize. Nu mă mai consideram acum un turist în Thailanda. Eram o expatriată în toată regula.

Comunitatea expatriaților din Bangkok e constituită dintr-un grup mic, o insulă într-un ocean, unde fiecare cunoaște pe fiecare, dar nu e în mod necesar dependent de ei sau apropiat de fiecare. Britanici, americani, australieni și europeni – comunitatea

expatriaților din Bangkok e răspândită în mai multe zone geografice, din simplul motiv că e un oraș uriaș. Ca oriunde altundeva, oameni diferiți migrează spre zone diferite.

Sukkumvit tinde să fie districtul considerat în general ca unul ocupat de clasa mijlocie, acolo unde se stabilesc străinii avuți. Călătorii mai vârstnici, care sunt pe drum de ani de zile, și hipioții bătrâiori sunt atrași de Soi Nam du Plee, unde se întrețin în baruri cu femeile thailandeze. Poate deveni o zonă periculoasă, cu ocazionale episoade de violență. Tinerii călători cu un buget limitat, adolescenții și cei cu rucsacul în spate, migrează spre o zonă mai sigură și mai protejată, Banglaphu. Aici se poate comanda o banana milkshake, iar filmele americane rulează 24 de ore pe zi. Toate gusturile sunt permise (poți să-ți dai seama cine e un călător începător după hainele în culori vii, țipătoare pe care le poartă și în care nu ar fi îndrăznit să se afișeze acasă). Banglaphu e orașul „vechi", unde pot fi văzute multe clădiri istorice, printre care și King's Grand Palace. Însă nici o clădire nu are voie să fie mai înaltă decât Palatul, astfel încât Banglaphu e salvat de înălțimea zgârie-norilor.

Tarabele de stradă se găsesc în mai tot districtul, vânzând toate cele, de la supa de orez, la 3 dimineața, la muzica reggae de după-amiaza. Îmbrăcăminte, mâncare, aparate electrice, păsări și animale micuțe sunt comercializate în abundență, mase întregi de provinciali deplasându-se la Bangkok pentru a-și vinde bunurile. În Banglaphu am profitat de ambele aspecte. Stăteam destul de aproape de chioșcurile cu sandvișuri europene, dar în același timp mi-era ușor să mă răsfăț în exotismul local.

Comunitatea din care făceam parte era un mic grup foarte unit, implicat în diverse activități. Un prieten avea un anticariat, un altul preda engleza, în timp ce alții lucrau pentru organizații non-guvernamentale. Erau mulți poeți și scriitori. O mare parte erau căsătoriți de mai mulți ani cu femei thailandeze, stabilindu-se în Bangkok, și lucrau în baruri și restaurante.

Bangkok e un loc unde totul e permis, iar unii se descurcă vânzând droguri ieftine. Face și asta parte din cultura locală și aproape fără să-mi dau seama m-am pomenit fumând marijuana împreună cu alții.

La trei luni o dată plecam din Thailanda și călătoream la Penang, în Malaezia – un voiaj lung de aproximativ 22 de ore – pentru a-mi reînnoi viza pentru Thailanda. Ambasada thailandeză aproba rareori vize străinilor pentru perioade mai lungi de trei luni, așa că în toți acești ani voi efectua aceste călătorii în mod regulat. Vizitarea noilor locuri mi-a sporit emoțiile în perioada aceea, iar scurtele mele incursiuni erau o pauză binevenită de la stilul de viață stresant din Bangkok. Cu toate acestea, mă simțeam bine în pielea mea ori de câte ori mă întorceam. Bangkok devenise rapid, fără veste, orașul meu. Parcă îmi auzeam trecutul dezmembrându-se.

Sunt multe chipuri și locuri ale perioadei mele din Bangkok care îmi sunt încă neclare, însă una din acele persoane care rămâne foarte distinctă în mintea mea e Karolina Johnnson. O suedeză care vorbea mai multe limbi străine, inclusiv thailandeza, Karolina, asemeni multor altora din jurul meu, călătorise în lumea largă. Era foarte bine educată, însă cea mai mare dificultate a ei consta în exploatarea inteligenței ei în viața personală.

Karolina era o fată ciudată, blondă, cu părul cârlionțat. Bea mult prea mult și nu-și făcea prieteni prea ușor. La numeroasele chefuri făcute în apartamentul ei mi-am dat seama că era singura persoană pe care o cunoșteam și care părea exclusă din propria ei locuință. Totuși, în ciuda acestui fapt, Karolina se implicase în acel gen de activitate a Bangkok-ului despre care auzisem, dar care nu mi-a fost niciodată accesibilă.

Karolina ducea o viață pe care o văzusem doar în filme. Mulți dintre cunoscuții ei erau implicați în afaceri cu falsificarea pașapoartelor, exportul de tinere fete thailandeze în diverse

regiuni ale globului; contrabanda cu aur, argint, pietre prețioase și, bineînțeles, droguri.

Curând am făcut cunoștință cu diverși indivizi din larga comunitate a expatriaților vest-africani. Din motive pe care nu le-a înțeles niciodată pe deplin, Karolina era convinsă că această comunitate dubioasă i se potrivea cel mai bine, fiind atrasă cu toată ființa ei de lumea de acolo. Pretinzând că sunt îndrăgostiți de ea, sau de oricare altă persoană feminină vulnerabilă, acești indivizi se întreceau în a o copleși în mod constant cu atenții și, invariabil, se războiau între ei pentru a-i câștiga prețuirea.

Se simțea de fiecare dată foarte flatată și se dedica lor fără rețineri. Cel puțin o dată pe săptămână dispărea din Bangkok, de regulă în străinătate, făcând ceva ilegal pentru acești pretendenți. Prietenii mei știau totul despre această situație, la fel cum știam și eu, însă rareori vorbeam despre asta între noi sau în prezența Karolinei.

Îmbrăcată ca o femeie de afaceri, ea zbura mereu spre o destinație exotică, de regulă la clasa întâi. Uneori transporta genți cu droguri și pietre prețioase, altădată escorta tinere femei spre locuri ca Japonia, unde acestea erau vândute pentru prețul aproximativ al unui televizor.

Bărbații pentru care lucra erau întotdeauna în căutare de alte achiziții, iar în câteva rânduri Karolina m-a întrebat și pe mine dacă n-aș fi interesată să dau curs unor propuneri din partea noilor ei cunoscuți. Fie din curiozitate, fie din prostie, sau amândouă, am acceptat să-i întâlnesc. Mai mult ca orice mă interesa să văd cu ce fel de oameni avea de-a face, ce oferte propuneau și cum aveau de gând să-și îndeplinească planurile. De ce era Karolina atât de interesată? Ce putea s-o atragă atât de mult?

M-am întâlnit cu un neamț voluminos, cu o față rotundă și ochii ieșiți din orbite. Așa cum se întâmplă adesea cu un om în poziția lui, individul purta prea mult aur pe el și era mult prea manierat. Specialitatea sa era contrabanda cu aur în Sri Lanka.

Iar problema lui era că nu mai putea să se folosească de oamenii cu care se obișnuise, fiindcă trecuseră de prea multe ori prin punctele de vamă, astfel încât acum avea nevoie de noi recruți. Mă interesa să lucrez pentru el? Mă interesa să transport câteva kilograme de aur la Colombo, în Sri Lanka?

După ce a făcut cinste cu o bere, mi-a descris în amănunt planul pe care îl propunea. S-ar fi întâmplat cam așa: mă va duce să-mi cumpăr altă îmbrăcăminte; aveam nevoie de pantaloni largi, încăpători. Oamenii lui urmau să-mi confecționeze un brâu pentru aur, brâu pe care urma să-l port sub haine. Mi-a mai explicat cum îmi va face cunoștință cu un alt asociat al său, iar persoana aceea urma să fie și ea în avion, cu aurul asupra ei, în drum spre Sri Lanka. Însă nu voi avea voie să-l recunosc în timpul călătoriei.

În avion cel de-al doilea contrabandist va merge la toaletă și va lăsa aurul acolo. Eu urma să fiu a doua persoană la rând, după el. La toaletă trebuia să-mi încarc brâul cu șapte calupuri de aur, după care voi reveni pe locul meu până la sfârșitul călătoriei.

În încercarea de a mă asigura de lipsa unor riscuri majore, neamțul mi-a spus că nu existau detectoare de metal la Aeroportul Colombo și, chiar mai important, nici un vameș de gen feminin, așa că nu aveam cum să fiu pipăită sau percheziționată. Era dispus să mă plătească, pe mine sau pe oricine altcineva îndeajuns de fraier să accepte asta, cu suma de 500 de lire sterline.

Îmi sorbeam berea încet. Pe parcursul conversației m-am minunat cât de ridicolă îmi apărea propunerea lui. Ce naiba îl făcea să creadă că aș fi acceptat una ca asta? Era absolut scandalos, o imitație a poveștii din *Midnight Express*, povestea adevărată a lui Billy Hayes, un tânăr american condamnat la 30 de ani de închisoare în Turcia pentru trafic de droguri. Hayes își legase drogurile de trup și încercase să treacă de vamă. Cine-ar fi fost atât de imbecil să facă una ca asta?

– O să mă mai gândesc, i-am spus, știind foarte bine că n-aveam nici o intenție să dau curs acestei propuneri. Sunt gata s-o fac dacă îmi asiguri un voiaj de probă, fără aur.

Dacă mi-ar fi plătit un bilet să zbor în Sri Lanka, atunci mi-aș fi putut da seama cum le păcălea pe fete să facă trafic cu aur pentru el.

– Nu, mi-a răspuns el. Fără zbor de probă.

– Păi atunci cum știu la ce să mă aștept? Cum știu că îmi spui adevărul și nu e doar o capcană? Chiar credea că aș fi putut fi atât de proastă?

– Ce se-ntâmplă dacă ceva nu merge ca lumea acolo? am întrebat.

– Te scoatem noi de-acolo, mi-a răspuns el, privindu-mă cu intensitate, de parcă ar fi încercat să mă seducă.

– Ei bine, i-am replicat, atunci nu cred că mă interesează. Mersi pentru bere.

Karolina trebuie să fi fost mult mai curajoasă decât îmi imaginasem sau mult mai proastă. Însă am fost uimită cu ce fel de indivizi era amestecată și genul de servicii pe care aceștia i le făceau. Ofertele s-au întețit, la fel refuzurile. Hurley era furios că acceptasem și prima întâlnire.

Am dat din umeri. Asta era Thailanda și ăsta era modul în care întreaga țară părea să opereze. De la nivel stradal la cel guvernamental, Thailanda, cu toate frumusețile și minunățiile ei, există grație unor varii forme de corupție; nu constituie numai o problemă, face parte integrantă dintr-un stil de viață.

Contrabanda cu aur în Sri Lanka era una; traficul de persoane cu totul altceva, însă Karolina m-a întrebat dacă n-aș accepta să mă întâlnesc cu o altă cunoștință a ei, doar să-l ascult ce avea de spus. Am fost de acord să mă întâlnesc și cu acest prieten al ei, un african. În esență, ceea ce-mi propunea părea o treabă mult mai simplă și mai lucrativă. Aș fi încasat 1.000 de lire sterline doar pentru a escorta o fată thailandeză în Japonia.

Africanul aranja ca toate aceste fete să ajungă în Japonia, chipurile pentru a lucra în restaurante și baruri, aspectele legate de călătorie fiind aranjate în prealabil. Tot ceea ce trebuia să fac era să petrec o vreme în repetiții menite să mă familiarizez cu respectiva fată înainte de a inventa o poveste despre cum am fi mers amândouă într-o vacanță de plăcere sau pentru cumpărături sau ceva la fel de inocent.

– Tot ce trebuie să faci e să te asiguri că ajunge în Japonia, mi-a spus el, fără nici un fel de probleme.

Nu m-am dus cu nici o fată în Japonia. Ceea ce omisese africanul să-mi spună era că toate fetele astea erau dirijate spre prostituție, satisfăcând apetitul unei industrii de comercializare a sexului care se ridica la mai multe miliarde de dolari. În mod obișnuit familia fetei în cauză era plătită cu echivalentul a doi ani de salarii câștigate de un muncitor thailandez necalificat, spunându-li-se că fiica lor urma să fie angajată la un hotel sau la o fabrică. Și că banii constituiau pur și simplu un avans pentru sumele cu care urma să fie retribuită. Fata urma să achite rapid această sumă din salariul ei, iar părinții nu vor avea nici o altă obligație. Fetele erau comandate pe piață așa cum comanzi o pizza.

Majoritatea acestor fete sunt tinere și atractive, cu trupuri imature, disperate să scape de o sărăcie împovărătoare, tipică regiunilor rurale ale acestei țări. Ele se expun unor riscuri extraordinare atunci când dau curs promisiunilor de a li se asigura o viață mai bună ca ospătărițe sau ca dansatoare. Însă atunci când ajung pe așa-numitul Pământ al Făgăduinței, peștii care le păstoresc le confiscă pașapoartele, de regulă niște falsuri. Deseori sunt violate înainte de a fi vândute, iar cele suficient de norocoase pentru a supraviețui ajung să înfunde pușcăriile. Mi s-a părut o ironie a sorții faptul că un negru ajunsese să fie implicat în comerțul cu sclavi.

În Tokyo, sau aiurea, fetele vor trebui să ramburseze cheltuielile legate de călătorie și să plătească pentru îmbrăcăminte,

farduri, cazare și masă. În plus trebuiau să achite o sumă barului în care lucrau și dobânda pentru „împrumutul" acordat părinților care le-au permis să plece în străinătate.

Există multe aspecte ale vieții în Thailanda care sunt acte criminale, însă mulți occidentali rezidenți le tolerează ca făcând parte din boema și ospitalitatea locală, care la ora aceea devenea tot mai liberală în fiecare zi.

Cumpărarea și vânzarea de pașapoarte, în special cele britanice, reprezintă o mare afacere, iar atunci când am avut nevoie de bani pentru a mă putea întoarce acasă am fost încurajată să-mi vând pașaportul. Ceea ce am refuzat. Mi-am amintit cum, cu ani în urmă, stând de vorbă cu mama în Hollingsbourne, mi-a spus: „Fii mândră că ești britanică, Sandra, e cea mai mare națiune din lume. Nu renunța niciodată la pașaportul tău britanic."

Mi-am dat seama curând că, orbită fiind de secretele vieții ei subversive, Karolina era o persoană periculoasă. Am început s-o ocolesc tot mai mult, devenind din ce în ce mai absorbită de munca mea de profesoară.

Karolina reușise să evite cu succes orice complicații în lunile în care am cunoscut-o, dar în cele din urmă norocul n-a mai ținut cu ea. Pe 20 august 1994 Eva Karolina Johnnson a fost arestată pe aeroportul Don Muang pentru posesia a 7,8 kilograme de heroină pură în geamantanele ei. Era pe punctul de a se îmbarca într-un avion spre Zurich.

E greu de precizat momentul în care lucrurile încep să meargă prost, dar în mai 1992 eram cu totul nepregătită pentru ceea ce avea să se întâmple. Într-o zi Hurley și cu mine ne plimbam prin Bangkok și am văzut peste tot numai soldați; tancurile ocupaseră anumite zone ale orașului, iar în jurul clădirilor Parlamentului fuseseră montate garduri de sârmă.

– E normal una ca asta? l-am întrebat pe Hurley, cu o naivitate supremă. Au fost aici și săptămâna trecută sau nu le-am băgat eu în seamă?

– Nu, mi-a răspuns el. N-ai auzit? A avut loc un *coup d'état*.

Un cu ce, m-am gândit, *un cu de care?* Nu l-am întrebat pe Hurley ce fel de *cupă de stat* era asta pentru că o spusese astfel încât era clar că numai un idiot nu știa ce semnificație avea. La început n-am găsit cuvântul ăsta în dicționar, dar atunci când l-am găsit m-am mirat foarte tare, fascinată de faptul că armata putea să răstoarne guvernul printr-o *lovitură de stat*. Sau cel puțin asta credeam.

În 1992 Armata Regală Thailandeză condusă de generalul Sunthorn Kongsompong, comandantul suprem al forțelor armate, și de generalul de armată Suchinda Kraprayoon au răsturnat guvernul condus de primul ministru Chatichai Choonhavan, liderul Partidului Națiunii, ales în mod democratic în 1988, într-un *coup d'état* fără vărsare de sânge. Generalul Suchinda a fost numit prim ministru în aprilie 1992 de coaliția pro-militară a partidelor politice care dețineau o infimă majoritate parlamentară. La puțin timp după această numire au izbucnit protestele publice care s-au amplificat în săptămânile următoare. La vremea respectivă, evident, nu știam nimic despre toate acestea.

Au avut loc mari demonstrații, ceea ce a dus la instituirea legii marțiale în întreaga capitală, menționându-se că orice grup constituit din mai mult de nouă persoane era ilegal. În același timp era interzisă circulația persoanelor după ora zece seara. Reacția mea a fost pur și simplu: „Și ce dacă?" Ce puteau face dacă mai mult de nouă persoane se întâlneau după 10.00 p.m.? Suna ridicol, dar n-a trecut mult și zecile de demonstranți s-au înmulțit cu miile.

Thailandezii nu tind să-și iasă din fire prea ușor, nici nu reacționează imediat, și cu toate că sunt înclinați spre apatie politică de data asta s-a dovedit că există anumite limite la orice. În esență, ceea ce s-a întâmplat a fost că în rândurile clasei de mijloc din Bangkok – foarte implicați în viitorul economic al Thailandei – sentimentele de insatisfacție s-au amplificat în

aceeași perioadă când aveau loc manifestațiile de stradă ale studenților. Toți erau împotriva guvernării militare; toți doreau noi alegeri democratice.

Pe 17 mai forțele de securitate au deschis focul asupra miilor de demonstranți neînarmați de pe străzile Bangkok-ului, un eveniment care amintea, păstrând proporțiile, de atrocitatea represiunii din Piața Tiananmen, în Beijing, cu trei ani mai devreme. Hurley și cu mine ne-am aflat în mijlocul celor 150.000 de oameni care scandau, cerând demisia lui Suchinda.

La trei minute după 10 seara, chiar atunci când ne-am hotărât să ne întoarcem acasă, armata a deschis focul asupra celor din prima linie a studenților rebeli. Iadul pe pământ. Tunuri de apă, bastoane, mitraliere și puști automate, reacția tipică a guvernanților împotriva protestatarilor.

Fiecare al treilea glonț desena o traiectorie roșie, așa încât puteam distinge de unde porneau împușcăturile. Am văzut mulți tineri și tinere loviți de gloanțe, căzând ca muștele, iar străzile s-au umplut cu sângele lor, auzindu-se strigăte și gemete peste tot. Am văzut un băiat, cam de șaisprezece ani, întins pe jos, cu un picior retezat. Toți păreau a fi împușcați din spate. Am alergat și noi încotro am putut, împinși de mulțimea care se retrăgea în fața trupelor. Cu câtva timp înainte citisem în *Bangkok Post* despre revolta din Brixton, Anglia, dar acolo nu se întâmplase nimic de genul acesta. Aici era pură brutalitate.

Mii de demonstranți au fost răniți, mulți dintre ei rămânând invalizi. Mulți alții au murit. Iar în cazul celor dați dispăruți n-a mai fost recuperat trupul nici unuia dintre ei, zvonindu-se că fuseseră transportați la o fermă de crocodili din vecinătate și azvârliți spre hrana animalelor. Ceea ce, bineînțeles, n-a fost niciodată confirmat, însă majoritatea lucrătorilor de la ferma respectivă fuseseră trimiși acasă la ora unu dimineața, fără să li se dea nici o explicație de ce erau brusc puși pe liber.

Generalul Suchinda și-a dat demisia la câteva zile după declanșarea evenimentelor, iar comandanții implicați în omoruri și

violență au fost transferați în posturi inactive. După demisia lui Suchinda, coaliția de la putere a aprobat un pachet de reforme constituționale. Printre acestea se specifica în mod expres faptul că prim ministrul nu avea dreptul să provină din rândurile armatei.

După aceste masacre, izbucneam în plâns ori de câte ori vedeam un thailandez. Au fost evenimente dramatice care au constituit un mare șoc pentru mine. După ce mă obișnuisem cu frumusețea vieții în Thailanda, omorurile comise de armată erau greu de acceptat. Frumusețea se complicase. Nu mai era ceea ce așteptam de la această țară pe care ajunsesem s-o iubesc atât de mult. Vroiam să mă întorc acasă.

Nu exista decât o singură problemă. Banii. Valabilitatea biletului de întoarcere expirase cu un an în urmă. M-am hotărât să strâng bani pentru a mă putea întoarce acasă.

Se dovedea imposibil. Banca militară thailandeză la care lucram mi-a desfăcut contractul de muncă, foarte probabil din cauza opiniilor mele politice. În același timp mi-am pierdut slujba de la universitatea la care predam și dintr-o dată m-am pomenit cu un venit foarte mic, incapabilă să-mi acopăr toate cheltuielile pentru masă, casă și drum.

Încă mai aveam o slujbă la o școală în cealaltă parte a orașului, dar îmi lua două ore să ajung acolo cu autobuzul. O rută mai convenabilă era cea pe canalele care traversau orașul, ambarcațiunile ușoare ajungând rapid la destinație. Însă problema o constituie apa din canale, o masă întunecată care semăna mai mult a scurgere menajeră, canalul colectând reziduuri de la 9 milioane de locuitori. Deși navetiștii canalelor își acoperă de regulă gura cu hârtie sau batiste, într-o zi am uitat să-mi acopăr gura, iar apa din șuvoiul negru stârnit de barcă m-a stropit de sus până jos.

A doua zi dimineața am fost atât de bolnavă, încât am crezut că voi muri. Stomacul mă durea îngrozitor și am început să am

halucinații. Nouă zile mai târziu, după ce scăzusem alarmant în greutate, am consultat un doctor și acesta mi-a confirmat faptul că suferea de dizenterie amoebică. Amoeba se reproducea în organismul meu. Până atunci greutatea mea fusese întotdeauna 55 sau 56 de kilograme și chiar dacă vroiam să slăbesc adoptând o dietă severă nu reușeam să ajung la 50, însă după ce am contractat dizenteria amoebică greutatea mea a scăzut brusc la 50 de kilograme. După aceea se părea că nu mai reușesc să-mi opresc derapajul și m-a îngrijorat foarte mult când am atins 47 de kilograme.

Săptămânile treceau ca zilele și totul părea să-mi meargă prost. Pe 4 iulie eu și Hurley ne-am despărțit. Relația noastră nu mai funcționa și iubirea murise. Eram departe de casă, singură. Lunile zburau ca săptămânile.

Ce era să fac? Ei bine, asemeni multor tineri într-o situație disperată ar fi trebuit să-mi caut salvarea în brațele financiare ale familiei sau prietenilor. Dar cum puteam să fac una ca asta? Nu vroiam ca ei să afle că situația mea degenerase atât mult, că eram dezamăgită, pierdută. Mă ratasem, și nu mă vedeam eu însumi cu ochi buni. Acum trebuia să ies din fundătura asta de una singură.

Septembrie 1992

Dragă mamă și tată,

Care anume e situația cu copilul? Îmi pare rău că sunt atât de categorică, dar sosirea ei pe lume înseamnă foarte mult pentru mine, din mai multe motive. Mă simt atât de izolată aici, atât de departe de ceea ce se petrece cu adevărat cu ea. Trimiteți-mi, vă rog, câteva fotografii de-ale ei ca să văd și eu cum arată...

Sandra

Acasă, cei din familia mea se confruntau cu problemele lor și eram hotărâtă să nu-i amărăsc cu propriile mele necazuri. Fratele meu și soția lui erau deciși să întemeieze o familie și toată lumea era încântată. Atât bunicii cât și părinții mei își doreau foarte mult încă un copil în familia Gregory, însă, știind foarte bine că nu prea existau șanse să vină din partea acelei fete zvăpăiate, au sperat mereu că fratele meu se va conforma înaintea mea.

Eram cucerită de ideea acestui copil și acum vroiam chiar mai mult să plec acasă, știind că un nou membru al familiei era pe drum. Mama mi-a telefonat să-mi spună că tocmai croșeta un costumaș pentru bebeluș; părinții mei erau amândoi foarte emoționați de ideea că vor deveni bunici. Când copilul a venit pe lume, în august 1992, fetița s-a născut cu unele mici imperfecțiuni despre care nimeni nu fusese avertizat înainte de naștere. Familia era distrusă. De ce copilul nostru? Nu li se părea normal.

Mă simțeam acum și mai departe de casă. Doream într-adevăr să fiu cu ei, însă situația mea financiară mă împiedica s-o fac. În mod cert nu aveam de gând să le cer bani în această situație. Dar le-am telefonat.

– Totul e-n regulă, mami, am mințit, n-ai de ce să-ți faci griji. Mă distrez de minune.

De ce să-și facă griji în privința mea, când erau necăjiți cu fetița? Adevăratul bebeluș al familiei avea nevoie acum de atenția lor, nu eu. Mi se rupea inima, fiindcă numai de distracție n-aveam parte. Trecuseră aproape 20 de luni de când ajunsesem în Thailanda.

– La revedere, mămico. Te iubesc, ai grijă de tine.

O comunitate încetează să mai funcționeze ca atare atunci când membrii ei își pierd din hotărârea de a se susține unul pe celălalt. Mulți dintre cei pe care îi considerasem prieteni în Bang-

kok au început să mă evite, fiind abandonată ca un sac de rufe murdare. Adevărul e că nu eram o priveliște prea amuzantă. Nu mai vroiam să ies din casă, în mod cert n-aveam chef să merg în parc și să mă joc cu o *frisbee*, nici să merg la cumpărături și să aleg stofe pentru ca un croitor să-mi croiască haine după ultima modă. Eram o priveliște deprimantă. Și, ca majoritatea prietenilor de vreme bună, aceștia nu mai erau interesați să mă viziteze.

Două persoane pe care le cunoșteam de peste un an au plănuit o excursie spre una din insulele din golf și m-au întrebat dacă aveam de gând să merg cu ei. N-aveam, dar mi-au spus că era foarte ieftin.

– Nu-ți merge deloc bine în Bangkok, mi-au spus ei și va fi mai bine pentru tine să te relaxezi, să te întremezi și să fii o vreme în preajma unor prieteni.

La scurt timp după ce-am ajuns pe insulă febra și boala m-au întors pe dos. Aproape în delir, fără să pot consulta un doctor, am mers la un farmacist care mi-a spus că fusesem mușcată de un țânțar mare, cu dungi alb-negre; curând am contractat febra *dengue*, despre care nu mai auzisem înainte, însă farmacistul m-a asigurat că îmi va trece. *„Jai yen yen"*. Ia-o încet.

În cele din urmă chiar a trecut. Dar n-am avut nici un chef de nimic și nici nu era prea amuzant să fii în preajma mea. Relația mea cu prietenii a căzut, așa că ne-am despărțit. M-am mutat de una singură într-un mic bungalou. Nu la mult timp după ce mi-am revenit, am contractat o altă infecție cu *dengue*, mult mai gravă, fiind cuprinsă de crampe în tot corpul, așa încât mi-era foarte greu să mă mișc. Abia dacă puteam dormi.

Mi se întâmplau lucruri ciudate. Mă albăstream. Vasele de sânge din corpul meu se tumefiaseră și eram speriată de moarte. Picioarele și gleznele mele erau pline de bube care nu se vindecau. Apoi, îndopându-mă cu medicamente, am scăpat. Până aici, aste e ultima picătură, mi-am zis; trebuie să mă întorc acasă. Dar mai întâi va trebui să plec de pe insulă.

Zilele treceau și eu mă găseam tot acolo. Era aproape de Crăciun și vroiam să sun acasă. Incredibil, nu-mi mai aminteam numărul de telefon al părinților. Cum era posibil? Numărul nu se schimbase de ani de zile și nu avusesem niciodată dificultate să mi-l amintesc. Îl aveam notat în Bangkok, așa că trebuia să mă întorc. În fiecare zi îmi puneam ceasul să sune la 5 dimineața pentru a purcede în călătoria care dura cincisprezece ore, dar mă trezeam spunându-mi că „plec mâine". Din punct de vedere fizic eram incapabilă să întreprind călătoria respectivă. Nu-mi mai amintesc câte zile am zăcut în bungalou, fără să fiu văzută, fără să văd pe cineva. Doar dacă ieșeam la lumină mă pocnea o durere de cap de parcă mi l-ar fi despicat cineva cu o secure. Nu doream decât să dorm.

De-acum eram disperată că nu puteam să plec acasă. Îmi era dor de cerul înnorat și de ploaie; îmi era dor de crema de zahăr ars și de umorul britanic. Dar mai mult de orice îmi era dor să fiu lângă prieteni și părinți.

Nu se-auzea nici un sunet. Așa că am închis ochii și mi-am amintit sunetele de acasă, sunetele străzilor și școlilor și fetelor cu tocuri înalte și ale vântului care șuieră prin Calder Valley. Ascultam cum amintirile mele vibrau ca niște corzi.

– Hello, s-a auzit vocea unui bărbat care se mutase în bungaloul vecin. Cum îți merge? Numele meu e Robert.

Arăta de parcă tocmai coborâse dintr-un avion londonez. Era singur și arăta cumsecade. Și palid, palid ca laptele. M-am simțit imediat atrasă de el. Robert îmi amintea de cei de acasă. Era britanic. Prima oară când l-am văzut purta pantaloni de catifea și o cămașă de vară. Nu avea nici un șirag de mărgele în jurul gâtului și nici nu-i atârna vreunul la încheietura mâinii, n-avea părul blond spălăcit de soare, nici bijuterii de argint sau sandale.

Brusc, starea mea de spirit s-a îmbunătățit și am reușit un zâmbet. Am discutat despre autobuzele roșii cu două platforme,

despre mâncarea îngrozitoare și vremea teribilă din Britania noastră. Minunat. M-a întrebat ce fac și de când eram aici. N-am ajuns să ne cunoaștem foarte bine sau să petrecem prea mult timp împreună, dar era atât de bine să poți schimba câteva cuvinte cu cineva care îți amintea de tot ce era bun acasă.

Robert nu participa cu adevărat în viața insulei. Stătea în bungaloul vecin și era foarte plăcut când puteam schimba câteva cuvinte dimineața sau după-amiaza. Într-o seară am ieșit amândoi la cină, dar n-a fost cine știe ce.

Robert știa că nu-mi merge bine și că doream să mă întorc acasă. Îi spusesem povestea mea și, la rândul lui, mi-a spus că era negustor de bijuterii, importând și exportând pietre prețioase din Thailanda spre diverse destinații; așa își permitea să-și finanțeze excursiile lungi și sejururile tihnite din Asia. După ce febra mea a mai trecut, ne-am luat la revedere, iar eu am revenit din nou la Bangkok, în singurătatea mea.

Toți cei din familia mea erau împreună, înfruptându-se din plăcintele de sezon, servind câte un pahar de sherry și ascultând cuvântarea Reginei atunci când i-am sunat. Cât de mult îmi doream să fiu acolo, cu ei. Am vorbit puțin, din nou.

– Crăciun fericit, mami, tati, le-am spus. Totul e-n regulă. Vă iubesc. La revedere.

Nimic nu mergea cum trebuie. În Bangkok m-am dus la spital și acolo mi-au confirmat diagnosticul, da, era *dengue*, dar nu, nu prea aveau cum să mă trateze. Îmi va trece. Mi-a trecut, în schimb am început să am dureri de stomac. Mă rugam să-mi treacă, să mă fac bine.

În ianuarie 1993 eram puțin mai bine și am călătorit la Pataya, împreună cu o fată din Danemarca pentru a face un film realizat de o companie producătoare de televiziune. Era un film promoțional despre virtuțile Thailandei menit să fie difuzat în întreaga Europă toamna următoare. Formatul era simplu: conceput ca

un joc-concurs de televiziune, iar noi jucam golf, tenis și ne dădeam pe tobogane în piscine; ne-am pus și mănuși, pretinzând că suntem boxeri thailandezi, și am concurat în mașini de carting. Nici până acum nu știu dacă filmul a fost proiectat vreodată.

Într-o după-masă, cam pe la mijlocul lui ianuarie, m-am întâlnit întâmplător cu Robert. Avea aceiași pantaloni de catifea și reușise să nu se bronzeze deloc. Retrospectiv, dacă stau să mă gândesc, mă îndoiesc că întâlnirea noastră a fost accidentală. E posibil să creezi o coincidență aparentă? Da, cred că e posibil.

– Ai reușit să te descurci? m-a întrebat el, cu o grijă politicoasă. Cum te mai simți? Ai reușit să-ți cumperi biletul de avion ca să pleci acasă?

– Nu, n-am reușit mare lucru.

În Bangkok era cald și plăcut. O femeie în vârstă a trecut pe lângă noi, suflând din greu. Robert a afișat o expresie de om concentrat.

– Am o idee despre cum ai putea să-ți faci rost de banii pentru bilet. Vrei să știi cum?

N-am așteptat să întrebe a doua oară.

– Da, i-am răspuns. Vreau.

CINCI

Nimic nu se compară cu soarele

Contrabanda cu droguri poate fi pedepsită cu condamnarea la moarte și în mod sigur vă poate garanta de la cinci la 20 de ani într-o închisoare thailandeză. Foarte alarmant e faptul că, după câte se spune, detașamentele de combatere a traficului de droguri primesc 25 la sută din valoarea de pe piață a stupefiantelor confiscate, așadar e foarte posibil ca ei să încerce să exagereze cantitățile confiscate.

Thailanda, *Ghidul adevărului*

Nimeni nu le dădea importanță la vremea respectivă, dar întotdeauna există semne sau incidente în viața ta care îți indică traseele periculoase. De cele mai multe ori nu reușim să le interpretăm ca atare. Când aveam șaptesprezece ani am plecat la Amsterdam cu o prietenă. La întoarcere, pe feribotul de la punctul de frontieră, mi-am dat subit seama că încă mai aveam în buzunar o bucățică din hașișul folosit în timpul excursiei. Intrând în panică, am început să transpir. Simțeam cum mi se

îngroașă arterele. Vameșii vor ști de bună seamă că aveam droguri asupra mea. Vor vedea asta după expresia feței mele. Cu siguranță mă va da de gol.

Toc, toc, toc. O mână mă bătu pe umăr. Am ignorat-o. *Nu te-ntoarce*, mi-am spus eu, *nu te caută pe tine. E o greșeală.* Eram îngrozită. Altă bătaie pe umăr. Un tânăr american, pe care nu-l mai văzusem niciodată, stătea lângă mine.

– Indiferent ce ai la tine, dă-mi mie, mi-a zis el.

L-am privit, înfruntându-l cu privirea, moartă de frică.

– Poftim?

Mi-a repetat cele spuse. I-am zis că n-am nimic asupra mea.

– Ascultă, se vede de la o poștă că ai ceva, iar dacă eu pot vedea asta, *ei* sigur o vor vedea, așa că mai bine mi-ai da mie ce ai la tine și ți-o duc eu dincolo.

Să aibă dreptate? Eram chiar atât de străvezie? Era chiar atât de evident? Oare să-i fi dat acestui străin bucățica mea de hașiș? Dar dacă îmi înscena ceva? Ne-am privit îndelung vreme de un minut. După care am scos bucățica de hașiș din buzunar și i-am înmânat-o. A băgat-o în buzunar și a trecut fără nici o problemă.

– Păstreaz-o, i-am spus după ce am trecut de sectorul Nimic de declarat. Ar fi trebuit să-mi dau seama atunci că n-am stofă de traficant, dar n-am interpretat acel episod așa cum era normal s-o fac.

Mintea lui Robert Lock îl făcea să divagheze adesea. Acum îmi povestea despre Japonia, unde călătorea în mod regulat; iar în minutul următor trecea la alt subiect, fără nici un fel de legătură, ca și cum ar fi discutat cu altă persoană. Instantaneu ochii lui deveneau reci, sumbri și stranii, de parcă intensitatea conversației nu-l putea nicicum relaxa.

Serveam amândoi o ceașcă cu ceai în fața unui chioșc european de sandvișuri, al cărui patron încasa prețuri fantastice pentru brânză și cârnați germani, iar Robert îmi povestea despre

viitoarea lui excursie în Japonia. Robert stătea la Pensiunea P din apropiere, în Pra Arhit. Iar eu la Pensiunea Piersica, la vreo 200 de metri depărtare. Era o zi superbă și ropotul pașilor care treceau se auzea în valuri, la fiecare câteva minute. Robert mă întrebă dacă eram de acord să fac un transport pentru el, la Tokyo, pentru care mă putea plăti cu 1000 de lire sterline.

Mâna lui stângă se umflase îngrozitor, ca un grep imens; era într-o disproporție vădită cu restul staturii lui.

– Robert, l-am întrebat, ce naiba ai făcut cu mâna ta? Ți-ai strâns-o cu ușa sau ce?

Era în mod evident o întrebare stupidă. Fața lui, câteva clipe mai devreme foarte animată, încremeni mai tare decât un cui de sicriu.

– Nu, nu-ți fă griji. Am înțepat o arteră în locul unei vene.

Transportul pe care ar fi trebuit să-l fac era de droguri. Eu crezusem că va fi vorba de pietre prețioase. Din Cambodgia, via Bangkok, circulau multe rubine, diamante și smaralde, iar cărăușii le duceau de-acolo mai departe. Ideea de a face contrabandă cu pietre prețioase nu era una corectă, dar dacă nu era vorba decât despre asta, atunci merita să o iau în considerare. Când m-am uitat la brațul lui m-am dumirit.

Dumnezeule, nu-i vorba de pietre prețioase. E heroină.

Mă privi și îmi zâmbi.

Robert mi-a mărturisit că de la o vreme se injecta cu heroină, deși acum încerca să se lase. Recentul accident cu brațul lui rezultase din faptul că se înțepase din greșeală într-o arteră, ceea ce îl speriase. Iar cantitatea pe care vroia s-o transport era doza lui personală.

– E destul de multă, i-am spus, sper că-ți dai seama.

– Asta pentru că nu mai vreau să mi-o injectez; am s-o prizez. E nevoie de o cantitate de patru ori mai mare pentru asta, decât dacă m-aș înțepa.

– Auuu.

Asta a fost explicația lui, iar eu am dat din umeri. Bangkok e țara în care conversațiile de acest gen sunt destul de obișnuite. Ideea de a face trafic cu heroină părea absurdă, dar cele 1.000 de lire sterline îmi făceau cu ochiul. Era o sumă mult mai mare decât cea de care aveam nevoie ca să ajung acasă.

– Va trebui să mă mai gândesc, i-am spus lui Robert. Ne-am terminat masa de prânz, apoi ne-am despărțit.

În seara aceea, în apartamentul meu, n-am reușit să-mi scot din cap propunerea lui Robert. Părea o soluție atât de simplă pentru toate problemele mele. 1.000 de lire sterline. O mie de lire. Le-am numărat și renumărat mental și de fiecare dată mi se părea o formulă legitimă de a câștiga bani. Ocupația? Contrabandist. Drăguț. Cât ai câștigat? 1000 de lire. Bonusuri? O, da, o excursie în Japonia. Minunat. Semnează aici...

Problemele lui Robert nu erau de fapt problemele mele. Era băiat mare, își putea vedea singur de grijă, de ce să-mi fac griji pentru el?

Îmi spusese că nu intenționa s-o vândă, doar să-și asigure doza pe timp de vacanță. Iar eu nu făceam decât să câștig niște bani ca să-mi permită să ajung acasă. Robert știa exact ce face și mă asigurase că n-o va vinde la nimeni altcineva, iar eu l-am crezut. Dincolo de asta chiar nu mă mai interesa altceva. Sună aiurea și egoist, dar singurul lucru la care mă gândeam erau banii. Era simplu. Tot ceea ce trebuia să fac era să merg cu un transport la Tokyo.

Da, era cea mai simplă soluție. Nu puneam așadar nici un fel de presiune asupra familiei și prietenilor de-acasă, iar în acest fel voi fi ajuns curând lângă ei. Am hotărât să risc. Parte din mine se temea că dacă aș fi pierdut această ocazie voi rămâne acolo luni în șir, poate ani. Câteva zile mai târziu l-am sunat pe Robert.

– OK, i-am spus. Mă interesează oferta ta.

Ușurarea pe care am resimțit-o a fost copleșitoare. Asta însemna că voi avea biletul de întoarcere acasă și nimeni nu va avea cunoștință de acest episod din viața mea. În momentul în care am acceptat s-o fac nu m-am mai gândit la asta, imaginându-mi cumva că era o chestiune mult mai puțin gravă decât era cu adevărat. Plecam acasă. Ce conta cum ajungeam acolo? Doar Robert va ști.

În copilărie, când tata pleca în călătorii de afaceri, se întorcea întotdeauna acasă cu multe cadouri pentru întreaga familie. Era de fiecare dată un eveniment important în familia Gregory. Am stat jos în apartamentul meu și am făcut o listă cu toți membrii familiei și cu prietenii și copiii lor. Mă voi întoarce acasă cu un sac de cadouri. „Uite ce v-am adus", voi spune eu, iar ei vor zâmbi cu toții. Era singurul lucru la care mă gândeam. Era tot ce conta.

La scurt timp după ce am vorbit cu Robert, am convenit să ne întâlnim. Zilele care au urmat au fost încărcate de aprehensiune, biletele fiind cumpărate în mare grabă și planurile discutate în detaliu. Cam atunci am întâlnit-o pentru prima oară și pe Ruth Billingham, prietena lui Robert. Nu i-am împărtășit detaliile celor plănuite cu Robert, în eventualitatea că Robert nu-i spusese nimic, deși știam că Ruth fusese cea care rezervase biletele de avion pentru mine și pentru ea. Urma să decolăm din Bangkok pe 5 februarie 1993. Nu i-am mai văzut pe Ruth și pe Robert până în ziua în care urma să plecăm spre Tokyo.

Numai o dată, înainte de asta, m-a sunat Robert ca să-mi spună că totul va fi OK, că n-aveam de ce să mă tem.

– Problema cu vama e aranjată, mi-a spus el, și totul va fi în regulă.

N-aveam chef să aud asta.

– Sigur că totul va fi OK, i-am răspuns. Ce rost are să-mi spui chestii de-astea? De ce vorbești despre asta? Am refuzat să-l las să continue. Am inspirat adânc; mă cuprinsese o frică de nedescris.

Dragă mamă și tată,

Mi se pare că am fost plecată de atât de multă vreme încât îmi vine foarte greu să-mi imaginez cum e acolo unde sunteți voi. Oare cât va mai trece până ce voi fi din nou lângă voi... Am fost înțepată de un scorpion mic săptămâna trecută, doare! Pâine prăjită, stând în fața șemineului, în timp ce ploaia cântă frumos la fereastră. Voi fi curând acasă.

Scrisoare acasă, noiembrie 1992

Apartamentul meu de la Pensiunea Piersica era, după toate standardele locale, unul de bună calitate, însă condiția sănătății mele de dată recentă l-a retrogradat într-unul mizerabil și neglijat și îmi era dor de altul mai confortabil, mai familiar. Stăteam într-o cameră golașă, nu prea înaltă, zugrăvită într-un alb orbitor. În afara confortului unei saltele subțiri și a câtorva genți conținând posesiunile a doi ani de repatriere, mai exista o masă, un șifonier, câteva insecte și mai multe scrisori neterminate, stând triste, ca niște cozi de pisică nerăbdătoare. Momente vii. Orfană. Amintiri din Bangkok. Nu era decât un adăpost improvizat.

Din casetofonul meu se auzea Chris Rea cu un cântec din ultimul său album, *Lumină Nouă prin Ferestre Vechi*. De câte ori i-am auzit vocea? Cântam împreună cu Chris, să nu mă simt singură. Jaluzelele de la ferestre, fără nici o trăsătură estetică, erau foarte potrivite în a mă scuti de bâzâitul constant al străzii, însă strălucirea obositoare a soarelui reușea să pătrundă în cameră și să mă facă să mă simt tot mai agitată. M-am îmbărbătat în mintea mea, în parte fiindcă eram uimită de ceea ce aveam de gând să fac, în parte îngrozită de posibilele consecințe.

Tocmai trecuse de amiază. Căldura îmi ardea gâtlejul, camera fierbea. Aș fi vrut să mă întind pe jos și să dorm, însă nu puteam s-o fac. Ceea ce urma să se întâmple îmi indusese o panică totală, un sentiment bulversant. O teroare nebună pogorî peste mine. O blocare mortală.

Robert a sosit așa cum era planificat, zâmbind forțat, iar eu l-am lăsat înăuntru. Se comporta asemeni majorității oamenilor atunci când pretind că sunt mai înalți sau mai duri sau mai încrezători decât sunt ei cu adevărat. Pășind cu o atitudine detașată, de parcă nu s-ar fi înțeles pe sine însuși foarte bine, de parcă ar fi fost disperat să *fie* altcineva.

Robert, cu nasul lui mare și o freză englezească rizibilă, arăta aproape vulnerabil. De fapt era capabil și îndrăzneț. Conversația noastră deveni animată, plină de scrupule și inconfortabil de politicoasă. Apoi, a urmat un interval care mi s-a părut că durează o eternitate, când nici unul dintre noi n-a mai găsit nimic de adăugat.

Robert s-a apropiat de saltea și a scos la iveală patru pachețele identice, grijuliu împachetate cu o bandă adezivă groasă, neagră. Le-a așezat pe pat cât se poate de firesc. Am încercat să zâmbesc. Încercam să nu mă las pradă paraliziei care începea încet să mă cuprindă. Nu vroiam să mă uit la el. Pachețelele erau ghiftuite cu heroină.

Am presupus înainte că va trebui să beau niște apă, că voi înghiți drogurile, iar ele se vor duce la fund. Vor depăși legile fizicii și vor dispărea, ca prin farmec. Abracadabra! Nevăzute. Dar nu pachețelele acelea, erau prea mari.

– Știi ceva, Robert, i-am spus, cred că n-o să fiu în stare să le înghit.

S-a întors cu spatele, neimpresionat. Sofisticarea nu era una din însușirile lui forte. Îi scăpau subtilitățile.

Căldura îmi ardea fața, camera se-nvârtea cu mine. *Las-o moartă, Sandra, nu ești pregătită să faci față planului ăsta stupid.* Nu-mi plăcea ce adusese în apartamentul meu și nu-mi plăcea de el. Dar eu îl invitasem aici; fusesem de acord să-i transport drogurile.

Robert se învârtea în cerc prin cameră.

– Nu, zise el, enervat de ignoranța mea, nu le înghiți. Vei muri dacă le înghiți. Vei muri sufocată.

A scos un tub cu un lubrifiant și mi-a indicat exact locul unde ar fi trebuit să le introduc. *Iisuse*, m-am gândit, *ce naiba fac?*

În ziua aceea mâncasem foarte puțin, dar mi-a dispărut orice poftă de mâncare. Stomacul meu era numai noduri, iar mâinile îmi transpirau. Robert continua să vorbească, emițând un huruit ușor cu gura lui, și m-am pomenit dând din cap, fiind de acord, zicând „da" când îmi suna corect ce spunea și „nu" când se încrunta. N-au existat nici un fel de gesturi conciliatorii. Apoi Robert a plecat.

Ne-am întâlnit la gară, după care am pornit spre aeroport.

– Mr Lock? a întrebat unul din vameși, ați ajuns, pe aici vă rog. Nici unul nu arăta surprins să-l vadă pe Robert. Sunteți cu el? m-au întrebat pe mine.

– Da, am zis eu.

Când eram adolescentă mama m-a întrebat dacă luasem droguri. „Da", i-am răspuns imediat. Nu mă lăudam; nu intenționam să provoc sau să mă justific. Pur și simplu spuneam adevărul. Îmi pusese o întrebare care merita un răspuns onest, iar eu i l-am dat. După care m-a întrebat cât de multe droguri. Din nou, i-am explicat că experimentasem cu diverse droguri. Am discutat despre asta, iar ea mi-a împărtășit temerile ei, în timp ce eu mă agățam cu încăpățânare de ideile tinereții, cum că totul era permis cu măsură.

Mai târziu le-am povestit despre episodul cu pricina unor prieteni, care au rămas uimiți de ingenuitatea mea. „Nu", au reacționat ei, „ăsta e ultimul lucru pe care-l faci dacă te întreabă părinții despre droguri. Nu le spui niciodată adevărul". Nu prea înțelegeam asta. Părinții mei mă învățaseră să fiu onestă, iar eu îi dădusem mamei un răspuns onest.

Puteam foarte bine să spun că nu sunt cu Robert, dar nu mi-a trecut prin cap că ar trebui să mint. Nu știam în momentul respectiv că exista vreo problemă. Aș fi putut nega atunci când

vameșul m-a întrebat dacă eram cu Robert. El chiar nu avea nici o idee că suntem împreună. „Da", i-am spus, la fel cum îi răspunsesem mamei cu atât de mulți ani în urmă.

Când Robert a văzut radiografia, fața lui s-a strâmbat și s-a întors de lângă mine.

– N-o cunosc pe femeia asta, a strigat el. Ce se-ntâmplă aici? N-o cunosc. E revoltător. Vrea cineva să-mi spună ce se-ntâmplă aici?

Vorbele lui Robert au produs un ecou circular în biroul vămii. Nu era adevărat. Dumnezeule, nu era adevărat. Cum adică, nu mă cunoștea?

Sunt eu, Sandra. Fata pe care ai întâlnit-o pe insulă. Am vorbit despre cum e acasă. Am discutat despre Anglia și despre autobuzele pe două nivele; am discutat despre proverbiala vreme englezească. Am vorbit despre mama ta, pentru numele lui Dumnezeu. Dar pachețelele din apartamentul meu?

– N-o cunosc pe femeia asta, e pur și simplu revoltător. Era furios.

Totul s-a întâmplat extrem de rapid. Amenințările, urletele și acuzațiile umpleau încăperea. Am fost obligați să ne așezăm pe niște scaune de plastic cu mânere din crom. Îl fixam pe Robert. *Ticălosule*, m-am gândit. *Ticălosule! Cum adică, nu mă cunoaști?*

Ruth părea să fi intrat într-o stare de șoc, punându-și palmele peste urechi; încercase să pară furioasă, dar sfârșise prin a arăta speriată. „Nu înțeleg ce se-ntâmplă", țipa ea. „N-o cunosc pe femeia asta."

Nici o clipă nu mă gândisem că era posibil așa ceva. După ce lui Robert i-au fost puse cătușele la mâini, condus afară și lovit de vameși, am rămas izolați. Mi-au pus și mie cătușele, am început să tremur fără să mă pot controla. *Oh, Doamne, ce mă fac? Cum s-au întâmplat toate astea?* Ochii îmi ardeau, umplându-se cu lacrimi.

Unul dintre vameși, care vorbea bine englezește, a venit spre mine, fața lui scăldată de un amestec de încântare și resemnare.

– Știi de ce te-am radiografiat?

Presupuneam că din cauza faptului că eram cu Robert.

– Nu, a zis el. Mi-a spus că în timp ce vameșii îl percheziționau pe Robert cineva mă urmărea să-mi vadă reacțiile, observând că ochii mei nu rămâneau nemișcați mai mult de patru secunde. Patru secunde. A repetat-o din nou. Și în timp ce mi-a spus asta, tonul vocii lui a urcat brusc. Le-am numărat în minte. *Unu, doi, trei, patru.* Liniile frunții lui bronzate se încrețiseră.

Era adevărat. Nu mă puteam concentra. Nu mă puteam uita la ceva anume fără ca ochii mei să nu-mi dea pe față toate secretele. Vameșul mă privea intens. „Nu te-am fi radiografiat", zise el, cumva respectuos, și destul de trist, „dacă ochii nu te trădau". Stătea acolo, în fața mea, imperturbabil în cămașa lui apretată și pantalonii călcați, arătând impecabil.

Primul set de cătușe pe care mi le-au pus la mâini erau bărbătești, aproape de două ori mai mari și mai grele decât cele pentru femei. Erau masive, aveau un lanț enorm și le-am găsit imposibile; mă înspăimântau. Am început să fiu cotropită de o groază profundă și de o amorțeală generalizată; o conștientizare în ralanti.

Unul dintre vameși a observat cum tremuram și i-a ordonat unui subaltern să-mi scoată cătușele. Aproape instantaneu au fost înlocuite cu un set folosit pentru glezne, ca niște lanțuri de elefant, și am stat cu picioarele încrucișate pe o canapea în timp ce au atașat celălalt capăt al cătușelor de scaun. Mi-am acoperit picioarele și cătușele cu haina. Dacă nu le vezi, nu te gândești...

– Știm ce s-a întâmplat, știm că n-ai ce să ne spui. Vroiau să-l interogheze pe Robert, mi-au spus ei.

Cineva mi-a adus o sticlă de whisky și o cană albă, ciobită. Nu mi-a plăcut niciodată gustul de whisky, dar am luat cana. Poate vroiau să mă îmbete ca să le spun totul despre Robert. Poate că devenise atât de evident cât eram de distrusă și asta

m-ar fi ajutat să mă calmez. Indiferent de motivele lor, am stat acolo și am băut câteva căni. Surprinzător, șocul mă făcea să rămân trează. Eram sigură că auzeam avioanele în timp ce decolau. Vroiam să plâng, dar nu puteam.

După o vreme – nu-mi amintesc exact cât de mult trecuse – un reprezentant al comisiei de combatere a drogurilor de pe lângă ambasada britanică a sosit în incinta vămii. Îl însoțea o tânără femeie, translatoarea thailandeză. Oficialul era și el destul de tânăr, elegant și dezinvolt. Thailandeza era foarte atrăgătoare, cu un păr lung, negru. Arăta exact opusul meu – cosmopolită, plină de sine, realizată și matură.

– Ți-a percheziționat cineva gențile? m-a întrebat oficialul britanic, cu vocea lui dură și neprietenoasă.

– Nu, i-am răspuns, n-au făcut-o, dar n-aveți decât.

Translatoarea mi-a comunicat că nu era necesar.

– Vă rog, deschideți-le, am zis, stând acolo cuminte, ca un copil pedepsit.

Femeia a tras fermoarul genților de voiaj, extrăgând cu mare grijă lucrurile și așezându-le unul lângă celălalt pe pardoseală. Erau și câteva fotografii de familie, iar ea le-a pus foarte atentă de-o parte. Mai erau și câteva casete cu muzică pe care le-a scos foarte încet. Tracy Chapman. Chris Rea. Sting și albumul său *Nimic nu e ca soarele*.

Femeia m-a privit îndelung, apoi din senin a început să plângă liniștit. M-a luat complet pe neașteptate. Ce se-ntâmplase? Și-a șters ochii și s-a aplecat spre mine. Asculta deseori albumul lui Sting, acasă, mi-a spus ea.

Cum să mă exprim ca să nu sune melodramatic? Exact atunci, în acel moment, am înțeles în ce situație teribilă mă aflam și mi-am dat seama că și ea înțelegea, probabil mult mai bine ca bine. Iată-ne, două tinere femei, una în lanțuri, cealaltă într-un superb costum. Una mergea acasă să-l asculte pe Sting, cealaltă poate nu va mai avea niciodată această oportunitate.

Reprezentantul ambasadei nu era neapărat negativ, dar nici compătimitor. De ce-ar fi fost? Probabil văzuse mulți idioți ca mine. Îmi dădea impresia că era deranjat de faptul că eu eram cea care transportase drogurile și nu Robert. Voi afla mult mai târziu că cei de la ambasada britanică fuseseră „informați" de intențiile lui Robert și că la rândul lor informaseră autoritățile thailandeze asupra lui. De aceea l-au așteptat vameșii la aeroport.

Simțeam exact ce trebuia să gândească despre mine. Gâsculiță stupidă. Mi-a vorbit vreo 10, 15 minute. „Nu vroiam să te prindem pe tine", mi-a spus el, „dar acum nu mai avem ce face. Îl vrem pe Robert Lock. Și în mod sigur n-avem ce face cu Ruth Billingham."

M-am foit pe scaun. Umerii mi-au căzut.

– Dacă-mi spui că n-a avut nimic de-a face cu asta, atunci o lăsăm să plece, a continuat el. Nu o voi acuza cu nimic. Spune-mi, a fost implicată cu ceva? A avut cunoștință despre asta?

Nu știu dacă era sau nu împuternicit s-o acuze pe Ruth cu ceva, însă nu prea avea nici un sens s-o facă chiar dacă Ruth ar fi știut.

– Nu, am răspuns. Prima oară când am întâlnit-o a fost astă seară, pe tren. Nu știe nimic.

– Dar știm ale cui sunt drogurile. Ale lui Robert Lock.

Am încuviințat.

– Da, sunt ale lui.

Robert mințise deja, pretinzând că nu mă cunoaște. Așa că de ce să-l fi protejat? Sună aproape ridicol, dar minciunile lui erau imorale. Cum îndrăznea să nege orice implicare? Eu nu negam nimic, el de ce o făcea?

Puțin mai târziu a apărut Ruth, în timp ce Robert continua să fie interogat, venind direct la mine.

– Nu-ți fă griji, Sandra, mi-a spus ea. Totul va fi bine.

Cred că am reușit să zâmbesc.

Thailandezii s-au lăsat greu până au lăsat-o pe Ruth să plece fără s-o acuze de ceva, apoi i-au permis să părăsească incinta vămii. N-am mai văzut-o de atunci.

Robert a fost adus înapoi în încăpere. Voiau să ne fotografieze. Robert s-a așezat. Lângă mine se găsea un oficial thailandez mărunțel, care a mutat masa din calea lui Robert; un altul a sărit și l-a pocnit pe Robert în gât.

– Ai văzut? a scheunat Robert. Îi voi da în judecată. Le voi intenta un proces. Și se ținea de gât.

– Nu sunt sigură ce-am văzut, Robert.

Mi s-a spus să mă ridic în picioare pentru a fi fotografiată, dar înainte era necesar să recupereze pachețelele mele de heroină. Mi s-a oprit inima. Oh, Doamne, nu aici. Simțeam că roșesc. Am fost dusă în spatele unui paravan, împreună cu o femeie care ținea în mâini un Polaroid.

– Scoate-le, s-a răstit ea la mine. Stătea în fața mea, fixându-mă. Era umilitor. A trebuit să scot fiecare pachețel de unde fusese introdus în trupul meu, iar ea mă fotografia de fiecare dată când scoteam câte un pachețel din mine. Femeia stătea acolo fără să clipească, un fel de moașă ciudată, o moașă cu un aparat de fotografiat.

– Vă rog, fața mea nu, am implorat-o, întorcându-mi capul într-o parte. Clic. Polaroidul se developa. Am scos primul pachețel și i l-am înmânat.

– Și pe celelalte trei, mi-a spus ea, agresiv. „Știm că sunt patru."

Clic. Altă fotografie. Nu-mi venea să cred ce mi se întâmpla. Zâmbind ca un rechin, femeia zvânta fotografiile. Stăteam cu picioarele rășchirate, lângă peretele îndepărtat. Nu asta îmi promisese Robert.

Revenind în încăperea principală, am fost așezată în fața unei mese foarte scunde. Pe masă se găsea un cântar vechi, ca acel folosit în măcelării. Cele patru pachețele ale mele abia dacă

făceau vreo diferență și mai că nu se vedeau pe masă. A apărut o tablă neagră, lungă și subțire. Cântarul a fost împins mai încolo, înlocuit de tabla pe care fuseseră scrise numele noastre, zilele de naștere și data arestului.

– Privește drept înainte, tună o voce.

Niciodată nu mi-a plăcut să fiu fotografiată. Acum, în incinta vămii, în fața heroinei, orgoliul meu fusese înlocuit de rușine.

– Privește la aparat.

N-am rezistat și mi-am întors fața de la ei. Dar până la urmă au reușit să mă fotografieze.

Oficialul care se ocupa cu heroina și-a pus o pereche de mănuși chirurgicale. Cu un bisturiu a tăiat unul din pachețele, extrăgând o cantitate mică de pudră pe care a introdus-o într-o eprubetă. Înăuntrul eprubetei se găsea o substanță chimică. A scuturat-o ușor, iar lichidul s-a colorat vinețiu.

– Știi ce demonstrează acest lucru?

– Nu, am mințit. Nu știu.

– Ne arată că e vorba de heroină. Știai că transporți heroină?

Am lăsat capul jos. Mă sufocam. Am fost separați din nou, Robert fiind condus la alt interogatoriu. Orele care au urmat s-au scurs în ceața aprehensiunii. Începeam să mă simt obosită. Cred că am moțăit.

Robert a reapărut. Lanțurile de la picioare i-au fost înlocuite cu cătușe și am fost conduși prin aeroport la mașina parcată afară. Urma să fim transportați la poliție.

Memoria îmi joacă feste, sare de la stările de teamă la cele de panică, apoi la cele de calm și spaimă absolută. Mă gândeam la casa noastră din Yorkshire și la strălucirea familiei noastre. M-am gândit la fratele meu și la copila lui și la animalele de casă. Thailanda a dispărut din gândurile mele și am înlocuit-o cu frigul și cenușiul din West Yorkshire. Trecutul și viitorul îmi apăreau simultan, mâzgălite. Oare chiar eram în viață? Cu puțin înainte de miezul nopții am adormit.

M-am trezit brusc atunci când microbuzul s-a oprit la secția de poliție.

– N-a fost decât un vis, nu-i așa, Robert, am zis eu. Spune-mi că n-a fost decât un vis.

– N-a fost nici un vis, s-a răstit el la mine. „Acum dă-te jos din mașină.

Era întuneric beznă. Secția de poliție se găsea undeva în inima Bangkok-ului, deși nu știu unde anume. Am urcat pe niște scări nesigure, ajungând într-o încăpere întunecată în care auzeam ceva mișcându-se într-un colț. Mintea mea era surescitată, foarte sigură că urma să dau de fețele unor deținuți care urlau terorizați. O sută de alte gânduri încercau să-mi acapareze atenția.

Cineva a aprins lumina. Biroul era foarte spațios și lângă un perete se găsea un pat mic, pliant, pe care stătea întins un polițist. S-a ridicat foarte încet, după care vameșii ne-au transferat în custodia lui, semnând documentele necesare. Au schimbat și câteva replici.

Sacoșele noastre au fost percheziționate și buzunarele golite. Robert avea printre altele un aparat de fotografiat, un joc de șah electronic și un walkman, iar polițistul i le-a luat. Mie mi-au luat aproape toți banii, semnând o hârtie în care se consemna acest lucru. Altfel, mi-ar fi fost furați, mi-au spus ei, după ce voi fi dusă jos, la arest. Mi-au dat voie să păstrez albumul de familie. Vameșii au plecat și le-am auzit hohotele de râs și ecoul râsetelor lovindu-se de pereții coridorului de afară.

Am fost conduși printr-o poartă, a doua, și în cele din urmă într-o zonă iluminată cu tuburi de neon fluorescente. În dreapta se găsea o încăpere foarte mare, cu zăbrele pe toată înălțimea laturii frontale. În stânga se găsea o încăpere mai mică, cu zăbrele frontal și lateral. Robert a fost repartizat în cea mare, cu doi bărbați mai în vârstă, probabil alți arestați. Eu am trecut în cea mică. Nu știu de ce, dar ușile cu pricina nu erau niciodată încuiate.

Două laturi ale încăperii mele erau formate din gratii; avea o pardoseală și o secțiune la capătul căreia am descoperit zona toaletei – un perimetru din ciment cu o gaură în ciment și un puț plin cu apă murdară. Mirosea a putreziciune. Pe jos se formase un fel de coajă din cauza anilor de murdărie. Mirosul apei în care era de presupus că ar fi trebuit să mă spăl era atât de groaznic, încât m-a apucat amețeala numai când m-am apropiat de ea.

Mamă și tată, mi-am șoptit mie însămi, *îmi pare rău. N-am vrut să fac una ca asta.* Am început să plâng.

Gardienii mi-au lăsat câteva articole de îmbrăcăminte, așa că mi-am făcut haina sul și am pus-o pe jos lângă peretele din fundul cuștii. M-am întins pe ea și am început să alunec în somn. Atunci a apărut un polițist.

– Nu, mi-a spus el, arătând spre direcția opusă celei în care mă aflam, n-ai voie să dormi aici, trebuie să te muți acolo. M-am mutat rapid, după care am adormit la loc.

Dimineața am realizat că exista o ferestruică în zidul de cărămidă, spre fundul celulei, prin care puteam vedea scările care duceau la secția de poliție. Un polițist putea să stea pe o treaptă anume și să vadă unde dormeam în celulă. Asta părea să fie o practică curentă față de femeile închise aici. Cred că vroiau să ne arate când pofteau prietenilor.

Ce puteam face acum? O farfurie de metal încărcată cu orez năclăit și cu un pic de varză arsă a fost pusă pe pardoseală, în fața mea. Micul dejun. Simțeam că mai era cineva într-un colț. Doi ochi mari mă fixau. M-am întins pe jos și am văzut cel mai mare și mai păros șobolan imaginabil, mâncându-mi mâncarea. Era la un metru de mine. Mi-a părut bine că nu mi-era foame.

Cu ani înainte, când eram în America, mi-am amintit cum mama credea că înnebunisem deoarece întotdeauna găsea cireșe mâncate pe jumătate pe masa din bucătărie. „Sandra”, mi-a spus ea, „nu așa se mănâncă fructele. Dacă ai de gând să mănânci doar jumătăți, atunci aruncă resturile la gunoi”.

Însă nu eram eu. S-a dovedit apoi că aveam șoareci de câmp în casă, care intrau în bucătărie prin horn. „Problema cu șoarecii", mi-a spus ea, râzând, „e că dacă ai văzut unul probabil că mai sunt o sută. Nu-i vezi niciodată împreună."

În timp ce mă zgâiam la șobolanul din celulă, m-am gândit la conversația aceea cu mama și am început să tremur. Drace, trebuie să fie sute de șobolani aici, sub mine, târându-se unul peste celălalt cu trupurile lor jilave. Brusc, mai mult ca orice, îmi era rușine că mă aflam aici, nevoită să primesc hrană de la gardienii mei în timp ce șobolanii alergau prin celulă. S-o mănânce șobolanul. Mi-am îndesat haina în gaura de unde apăruse bestia. Mă voi gândi mai târziu ce să folosesc drept pernă.

Nu era nimic de făcut, cel puțin pentru moment, decât să mă adaptez. Mizeria și jegul se acumulaseră de-a lungul anilor ca un strat de vopsea, așa că am decis să fac celula mai confortabilă. Am luat niște apă de la toaletă, am rupt o bluză pentru cârpe și am frecat pardoseala și gratiile.

Indiferent cât de ridicolă îmi apărea această situație, voi scăpa de aici curând, eram convinsă de asta. Aveam cetățenie britanică. N-aveau cum să mă țină aici prea mult timp, nu în murdăria asta.

ȘASE

Sinuciderea nu doare

Dragă mamă și tată,

Mi se învârtește capul din cauza șocului, mâhnirii și regretului pentru situația pe care am creat-o. Mă simt murdară tot timpul, nu știu dacă voi fi în stare vreodată să mă obișnuiesc cu locul acesta. Am fost ieri la tribunal și gardianul adusese cu el și un deținut thailandez, ca translator; omul n-avea decât un singur picior și nu prea vorbea englezește deloc...

Sandra

Scrisoare mamei și tatălui, mai 1993

Mă plimbam pe coridorul dintre cele două cuști în fiecare zi. Timp de șase zile am avut ocazia să vorbesc cu Robert, stând în dreptul gratiilor, descărcându-ne unul pe celălalt teama nelimitată, adică un scenariu atât de ridicol, încât mă întreb de ce oare ne mai vorbeam, date fiind cele întâmplate. Atunci de ce făceam asta? E simplu. Doream cu disperare să conversez cu cineva cunoscut, chiar dacă era vorba de tipul care mă băgase

în încurcătura asta. În plus, presupuneam că Robert cunoştea mai bine regulile unor astfel de situaţii.

Mă ruga mereu să-l protejez, să declar că el nu ştia nimic despre droguri, pentru ca astfel să poată fi eliberat. Mi-a repetat la nesfârşit cum îmi va fi de mai mare ajutor în libertate decât în puşcărie. Eram teribil de confuză. Întregul episod mă trimisese într-o stare de şoc şi-mi era foarte greu să-mi urmăresc gândurile, ca să nu mai vorbim de luarea unei decizii raţionale despre ceea ce-ar fi trebuit să declar în privinţa lui Robert şi a rolului său în transportul de heroină. Dar de ce să-mi asum eu întreaga vină?

Un lucru era clar; nu fusese deloc pregătit pentru necazurile pe care le îndura. O femeie aflată în necaz îl recunoaşte pe bărbatul năpăstuit atunci când vede unul.

– Vom evada, mi-a spus el, arătându-mi gratiile ruginite de deasupra celulei în care mă găseam. „Trage de ele să vezi dacă se mişcă şi încearcă să-ţi dai seama dacă există o ieşire în vreun punct al zidului", a continuat el. „Va fi mult mai uşor să fugim de-aici decât dintr-o puşcărie."

Credeam că înnebunise. N-ar fi trebuit să ne gândim cum să evadam din arestul poliţiei, ca să nu mai pomenim de puşcărie. Nu aveam ce căuta acolo prea multă vreme. Dacă el vroia să fugă, treaba lui. Eu eram prea speriată ca să încerc ceva ce i-ar fi putut înfuria pe poliţişti.

Deşi Robert încă aştepta de la mine să declar că el nu avusese nimic de-a face cu heroina, eu nu mă aşteptam ca el să-şi ceară iertare. Nimic.

Jean Sharpe, o reprezentantă a ambasadei britanice, a venit să mă vadă a doua zi după încarcerare. Era îmbrăcată într-o rochie drăguţă, cu desene florale. A fost rece şi concisă. „Părinţilor tăi li se va comunica ceea ce ţi s-a întâmplat", mi-a spus ea.

I-am înmânat scrisoarea în care le spuneam părinţilor să uite cu totul de existenţa mea.

– Nu, i-am spus, te rog, nu le spune. Nu spune nimănui ce mi s-a întâmplat și unde mă aflu. Pleacă și nu mă mai căuta.

A aruncat o privire scrisorii.

– Mass-media s-ar putea să fie interesată de cazul ăsta, așa că ar fi mai bine dacă părinții tăi află de la Ministerul de Externe decât de la vreun jurnalist sau din ziare.

– Mass-media? Nu fii ridicolă. Nu le va păsa de asta. Sunt convinsă că există subiecte mult mai interesante pentru ei decât povestea mea. Ochii ei s-au mărit.

Mă întrebam ce fel de condamnare voi primi; în cel mai rău caz câteva săptămâni, poate chiar o lună.

– Jean, am întrebat, „ce pedeapsă aș putea primi pentru asta?

– Pedeapsa minimă e de 25 de ani, Sandra, mi-a spus ea, dar ar putea-o cere pe cea maximă, care, cred că știi, e condamnarea la moarte.

Ce? Ce? Despre ce naiba vorbești? Minimum? Maximum? 25 de ani? Moartea?

– Nu, Jean, am izbucnit. Nu e posibil. Nici vorbă! N-am cum să primesc atât.

De-abia dacă a tresărit.

– Oh, da, e posibil, mi-a spus ea. Și trebuie să poți. Vei găsi tăria să poți.

Aerul era uscat și am inspirat adânc. Am privit tavanul celulei, gândindu-mă că nu voi mai vedea niciodată lumina adevărată. Aproape că am vomitat, amintindu-mi de șobolani. Cele spuse de Jean răbufneau în mintea mea, sunând absurd. Își pierduse mințile? *Să găsesc tăria?* Nu vorbea serios.

– Nu, nu voi reuși, i-am spus. Nu sunt genul acela.

Jean s-a uitat din nou în altă parte, apoi mi-a înmânat o broșură în care se găsea o listă a avocaților, spunându-mi că mă va vizita la Lard Yao, după care a plecat.

Ce femeie îngrozitoare, am gândit eu. Cu toate acestea, în anii care au urmat, am ajuns să depind atât de mult de Jean și

să-mi formez o părere atât de bună despre ea, încât atunci când a fost transferată din Bangkok cred că am plâns o lună de zile. Se va dovedi una dintre cele mai admirabile femei, luptându-se pentru mine, în nenumărate rânduri.

Erau destul de mulți bărbați thailandezi în celulele Diviziei pentru Combaterea Criminalității și după ce șobolanul mi-a mâncat orezul în prima dimineață mi-am donat rația celor din cușca de vizavi. Iar ei o devorau. Mâncare cenușie și dezgustătoare. Celulele pentru femei și bărbați erau față-n față, așa că nu exista nici o șansă pentru intimitate. Mă uitam la ei la fel de mult cât se uitau ei la mine, pentru că nu exista nimic altceva la ce să mă uit.

Doi frați adolescenți din celula bărbaților erau foarte firavi, săraci și murdari. În fiecare noapte dormeau încolăciți unul de celălalt. Li se oferise 100 de lire sterline ca să conducă o camionetă până la Bangkok. Au fost opriți de poliție și s-a descoperit că transportau câteva kilograme de marijuana presate și împachetate profesional. I-am privit cum se îmbrățișau. Teama le tăia măruntaiele ca niște cioburi de sticlă.

Nu exista lumină naturală în celule, însă nu era niciodată întuneric beznă fiindcă tuburile de neon stăteau aprinse permanent. După ce curățasem pe jos cu câteva zile în urmă, am introdus mari porțiuni de ziare vechi printre gratii pentru a mă proteja împotriva neonului care nu mă lăsa noaptea să dorm. Nu-mi trecea starea de rău, lumina îmi ardea ochii și capul mă durea să-mi plesnească. Lumina dintr-o altă încăpere desena silueta unui polițist.

În fiecare zi eram dusă în biroul de sus pentru a fi interogată și în a treia zi polițistul care se ocupa de cazul meu și care părea un tip de treabă mi-a înmânat mai multe coli tip A4, spunându-mi să le semnez. Până în acel moment fusesem cât se poate de cooperantă, dar când am fost confruntată cu un document în thailandeză, fără traducerea de rigoare, am intrat în panică. Am auzit vocea tatălui meu.

– Nu semna niciodată nimic, Sandra, îmi spunea el adesea, până n-ai citit și înțeles absolut totul. Dacă nu-ți convine, nu semna. Chiar și la 7.000 de mile depărtare de casă avertismentul lui suna absolut răspicat.

– Nu, am replicat, nu semnez. Despre ce e vorba?

– Nimic, a zis polițistul. Numai ce mi-ai povestit.

A urmat un moment de tăcere. Era evident că mințea. Ochii lui căprui se întunecaseră. Puteam foarte bine să-mi semnez sentința la moarte.

– Nu, am repetat. Nu semnez.

– Semnează, a urlat el, o tot mai mare hotărâre răzbătând în vocea lui. Dacă tu nu semnezi, judecătorul dat ție condamnare maximă. Semnează. Era evident că se referea la pedeapsa cu moartea, dar era un risc pe care trebuia să mi-l asum. El a insistat. Dacă regele meu dă amnistie la prizonieri, tu nu primești amnistie dacă nu semnezi. Tu mori în închisoare thailandeză. Dacă ceri grațiere regală, tu nu primești dacă nu semnezi.

A continuat să repete această litanie a semnăturii, spunându-mi că-mi voi petrece restul zilelor în pușcărie. Eram speriată dar n-aveam de gând să semnez. A doua zi a venit să mă ia sus pe la patru dimineața.

– Scoală, scoală, semnează. Am refuzat, iar tensiunea dintre noi a crescut. Mai târziu s-a întors și s-a oferit să-mi aducă din oraș orice aș fi poftit să mănânc. Știa că nu mâncasem de mai multe zile. Semnezi? a pledat el, pretinzând că există un soi de comuniune între noi, ca și cum ar fi înțeles situația în care mă aflam.

– Nu, am zis din nou. Nu semnez.

Povestea asta a continuat mai multe zile. În cele din urmă, frustrat, m-a dus din nou sus, la interogatoriu. A încuiat ușa și mi-a șoptit:

– Nu-i pot opri pe camarazi mei să vină noaptea să te vadă, dacă nu semnezi. Le place de tine, dar eu le spun nu. Era limpede ce-mi spunea, dar nu-mi păsa dacă mă violau. Dacă trebuia să

se-ntâmple voi vedea atunci ce voi face, dar tot n-aveam de gând să semnez hârtia aceea cretină.

– Fă ce poftești, nu semnez nimic.

Robert a cumpărat o sticlă de whisky thailandez de la unul din polițiști și în noaptea aceea l-am împărțit amândoi. Nu mâncasem nimic și frica circula prin trupul meu ca o nălucă. Cu un flacon de paracetamol și o mână de antidepresive am băut din whisky. Mă săturasem de porcăria asta. Părea cea mai ușoară ieșire din impas. Vroiam s-o simplific pentru toți cei implicați: familia, prietenii și chiar oficialii thailandezi.

– Mă duc să mă culc, Robert, i-am spus pe la șapte seara. Nu încerca să mă trezești.

Dis-de-dimineață m-am trezit, familiarul tub de neon bâzâind deasupra capului, și speram să fiu moartă. Deși știam că eram în viață, pretindeam că asta trebuie să fie experiența morții – nu prea dureroasă, doar un pic de amețeală, de cenușiu. *Gâscă proastă.* Încercarea mea patetică de a mă sinucide eșuase penibil. M-am împleticit până în zona toaletei jegoase, alunecând și pocnindu-mi capul de ciment. Lungită pe jos am realizat că nu eram în ceruri, ci în iadul thailandez. Duhoarea fetidă a arestului poliției mă învăluia în continuare.

Dumnezeule, Sandra, ești o idioată. Nici măcar nu ești în stare să te omori fără s-o dai în bară.

A doua zi dimineața Robert mi-a spus că suspectase faptul că vroiam să-mi pun capăt zilelor. Cred că și el vroia să reușesc.

Două femei au intrat în biroul principal al secției de poliție în timp ce eram interogată. „Brrr, presa”, a spus unul dintre polițiști.

Femeile păreau britanice și cam de aceeași vârstă cu mine, două femei blonde și drăguțe. Nu știu de ce, dar am fost atât de bucuroasă să le văd încât am sărit de pe scaun și am venit în întâmpinarea lor.

Sunt aici să mă vadă pe mine. Probabil vor reuși să mă elibereze.

– Un prieten ne-a povestit că ești aici.

Gâfâind ca un labrador eram atât de fericită să văd pe cineva care nu era thailandez încât am început să bat câmpii, isterică.

– Vor să semnez documente scrise în thailandeză. Ce credeți, ar trebui să le semnez? Să semnez? Ce credeți? Cât timp mă vor mai ține aici? Ce...

Amândouă au fost de acord că dacă s-ar fi aflat în aceeași situație n-ar fi semnat, dar m-au întrebat care era părerea avocatului meu.

– Avocat? Ce vreți să spuneți?

N-aveam un avocat. Nici nu mă gândisem la un avocat. Telefonasem cumva celor de-acasă? Nu, nu telefonasem. Nu mă gândisem nici la asta.

Ofițerul de serviciu i-a comandat unui subaltern să mă ducă înapoi în celulă, iar cele două femei au venit cu mine. Ni s-a permis să stăm de vorbă. M-am rezemat de una din laturile zăbrelite, iar ele de cealaltă. Se numeau Victoria și Olivia. Una era angajată la Radio Four, iar cealaltă lucra pentru *Guardian*.

În scurt timp le-am spus totul despre mine, de unde eram și cât de mult îmi plăceau caii și cât de fraieră eram uneori și cum de venisem în Thailanda și ajunsesem unde eram acum. Le-am arătat toate fotografiile de familie, le-am povestit despre bebelușul care tocmai se născuse în familia noastră și cum nu puteam cere bani de la ai mei pentru că și ei treceau printr-o perioadă dificilă.

Credeam că veniseră doar să mă viziteze. Nici nu-mi trecuse prin minte că erau acolo ca să scrie un articol. Când Victoria m-a întrebat dacă i-aș da voie să-mi facă o fotografie, m-am simțit rușinată, dar ele fuseseră atât de drăguțe cu mine, încât am zis: „De ce nu?"

Victoria i-a dat polițistului o sumă de bani, apoi și-a deschis geanta în care avea diverse obiective, blitz-uri și aparate de

fotografiat. Am stat acolo cu mâinile la spate, apoi cu mâinile în poală sau în jurul gratiilor, cu fața între mâini. Tot ce mi-a sugerat ea, de fapt.

Victoria și-a făcut meseria în timp ce eu mă rugam ca nimeni să nu poată vedea acele fotografii ale mele din spatele gratiilor. N-am mai văzut-o pe Victoria din 1993, dar am văzut acele fotografii în ziare, în mai multe rânduri de-a lungul timpului.

A doua zi Olivia și Victoria au venit la secția de poliție și mi-au adus niște sticle uriașe cu lapte, o pungă cu prăjituri și una cu portocale. Darurile penitenților. Am băut ceva lapte, lăsând prăjiturile și portocalele până când mă vor duce la tribunal. Mâncare pentru fotografii, un schimb cinstit.

– Îți amintești de cele două fete din Birmingham, arestate în urmă cu câțiva ani? l-am întrebat pe Robert. Sunt sigură că erau în Thailanda și au fost intens mediatizate. Jean Sharpe mi-a spus că presa s-ar putea interesa de acest caz. Tu ce crezi? Oare vor fi la tribunal mâine?

Karyn Smith și Patricia Cahill, două tinere fete din Birmingham, au primit condamnări de 18 și 25 de ani de închisoare după ce-au fost găsite vinovate de încercarea de a scoate din Thailanda 30 de kilograme de heroină în valoare de 4 milioane de lire sterline, în 1990. Au avut norocul să scape de pedeapsa cu moartea în pofida cantității uriașe de heroină pe care o aveau asupra lor.

Îmi aminteam că le văzusem la televizor când încă mai eram în Anglia, dar plecasem din țară cu trei luni înainte ca ele să fie condamnate și nu știam ce pedeapsă primiseră. Înainte de a pleca spre Thailanda, un tip în vârstă de la birtul local m-a avertizat.

– N-ai ce căuta acolo, drăguță, a cârâit bătrânul. O s-ajungi la zdup ca fetițele alea din Brummie. La numai doi ani după aceea, când m-au dus la penitenciarul Lard Yao, una din primele fețe pe care le-am văzut acolo a fost Karyn Smith.

– Vorbesc serios, Robert, am continuat, nu crezi că vor fi acolo cei din mass-media, dacă ne gândim la cât de mediatizate au fost cele două fete?

– Nu fii atât de proastă, Sandra.

A făcut pariu cu mine că va exista foarte puțin sau nici un fel de interes mediatic în acest caz. O sticlă de șampanie, pe asta punea rămășag, dacă vor fi prezenți reporterii. Vroiam să-l cred pe Robert, însă eram sigură că șampania lui era deja la gheață.

În joia care a urmat arestului nostru am fost duși la tribunal. Cu o seară înainte mi s-a spus să-mi adun toate lucrurile pentru că nu mă voi înapoia la secția de poliție. Slavă Domnului, m-am gândit, nu poate exista un loc mai oribil ca ăsta. Ușa celulei s-a deschis încă o dată și am pășit pe coridor, apoi am agățat halatul thailandez de gratiile cuștii.

Dimineața m-am dus să-l iau jos înainte de a merge să mă spăl. Nu-mi venea să cred. Printre gratii, la capătul coridorului, se zărea un mare grup de bărbați cu camere de televiziune în timp ce alții roiau cu carnețele și pixuri, privind, cercetând, băgându-și nasul. Sosise presa.

I-am privit vreme de un minut, apoi am fugit înapoi în cușcă și am început să agăț haine în locul prin care știam că polițiștii mă spionaseră cu câteva zile mai devreme. Eram convinsă că presa va fi în acel loc, încercând să mă fotografieze cum fierb în celula mea. Nu, nu, nu. Familia și prietenii mă vor vedea zbătându-mă ca un animal. Nu vroiam să mă vadă nimeni acolo. *Vă rog, lăsați-mă singură.*

Pe la opt și jumătate un polițist a venit în celulă, aranjându-și părul, apoi pieptănându-l. „Haide, plecăm." După ce a cules toate hainele de pe gratii, a mai țipat o dată la mine. A băgat tot ce se găsea pe jos într-o plasă, apoi m-a împins afară, Robert urmându-mă la mică distanță, pomenindu-ne apoi în mijlocul nebuniei iscate de presă.

Nu dormisem și, în afară de lapte, tot nu mâncasem. Mai devreme mă spălasem pe păr cu apă din tancul septic, sperând

că în fața judecătorului nu voi arăta atât de rău pe cât mă simțeam. O pereche de pantaloni cu buline albastre, o bluză albă și o pereche de pantofi de tenis verzi poate că mă ajutau să fac o impresie bună sau cel puțin să mă ajute să arat un pic mai respectabil.

Polițiștii mi-au înapoiat geanta și spre surprinderea mea ofițerul de deasupra celulei mi-a dat înapoi un plic maro conținând banii pe care mi-i luase. Deși nu foarte mulți, mai târziu se vor dovedi folositori. Câțiva prieteni de-ai lui Robert erau și ei prezenți, iar el le-a dat walkman-ul, aparatul de fotografiat și jocul de șah electronic. Ignorându-mă total, vorbeau între ei în șoaptă.

Cu câteva zile în urmă, când compusesem scrisoarea adresată părinților mei, avusesem un straniu sentiment de ușurare. Din acel moment mi-am spus că nu mai eram persoana care fusesem și că nu mai aveam o familie. Ar fi fost mult mai ușor de suportat astfel, să îndur totul singură. Singura modalitate de a o face era să-mi uit trecutul; dacă aș fi reușit să mă desprind efectiv de trecut atunci orice s-ar fi întâmplat în săptămânile care vor veni, luni sau, Doamne ferește, ani de zile, nu va mai conta.

Toate aceste gânduri s-au spulberat atunci când am văzut presa. Mi-am reamintit de toți cei de acasă. Acum vor afla despre mine, dar nu vroiam ca cineva să știe cine eram, nu vroiam să se știe nimic despre familia mea. Nu vroiam ca cineva să arunce parte din vină și pe cei de-acasă.

O cameră de filmat avea scris cu litere mari pe una din laturi ITN și singurul lucru la care m-am putut gândi când am văzut-o a fost bunicul meu. El se uita întotdeauna la știrile de la ITN și atunci am știut că mă va vedea escortată la tribunal de poliția thailandeză. Șocul ăsta îi va cauza probabil un atac de inimă și va muri. *Ia scârba aia de cameră din fața mea!* mi-am strigat mie însumi. Eram împinsă înainte, în timp ce încercam să-mi ascund fața. *Nu-ți fă griji, bunicule,* mi-am zis din nou, *sunt bine.*

Mult mai târziu mi se va spune că cei care m-au văzut la televizor și-au dat seama cât de marcată eram din punct de vedere emoțional. Însă nu plângeam de mila mea, plângeam pentru bunicul. Ultima dată când îl văzusem era deja foarte plăpând, îmbătrânit.

– Îmi pare atât de rău, am țipat deasupra mulțimii. Te rog, așteaptă-mă, bunicule! Te rog, nu muri.

„Cum te simți?" „Ce acuzații ți se-aduc?" „Cum e în celulă?" „De ce-ai făcut-o?" „A cui a fost ideea?" Reporterii m-au înnebunit. Nu veniseră la poliție să mă întâlnească, ci să se uite la mine. Împingându-se și dând din coate, au continuat să-mi pună întrebări stupide. Cum credeau ei că mă simt?

Camerele huruiau, blitz-urile scânteiau. Eram un animal din grădina zoologică. Undeva între a fi moartă și vie. Părinții mei știau? Ce credeau despre pedeapsa cu moartea pentru traficanții de droguri? Iisuse, ce e cu oamenii ăștia?

– Mamă, te iubesc, am zis printre suspine de plâns. Tată, te iubesc. Mă simțeam anulată. Mi-era atât de dor de ei. Nu vroiam decât să fiu acasă cu ei și să-mi cer iertare pentru toate lucrurile stupide pe care le-am comis de-a lungul anilor. *Tată, aveai dreptate, întotdeauna trebuia să am ultimul cuvânt.* Uite unde-am ajuns. *Mamă, îmi pare rău că am fost egoistă.* Uită-te unde sunt. Mă uram.

Robert stătea în spatele unei camionete, capul plecat pe mâinile încătușate, spunând doar „No comment". Am auzit replica asta în filme, dar nu mi-am imaginat s-o aud vreodată în realitate. Încercând să se delimiteze de ceea ce se întâmplase apărea vag confuz și vinovat, de parcă ar fi sucombat unei certe presiuni a adevărului, mult prea mare pentru el ca s-o înțeleagă.

– Bunicii mei dragi, îmi pare atât de rău. Așteptați-mă, așteptați-mă. Cuvintele mele sunau găunos și teribil de anemic.

Am fost duși la tribunal cu o camionetă ruginită. Eu stăteam în față, fără cătușe, Robert în spate, între doi polițiști. El avea cătușe. Am trecut prin Bangkok și ne-a luat o oră și jumătate să ajungem la tribunal. Deși nu arătam ca o deținută, în mod sigur așa mă simțeam.

Am trecut pe lângă Palatul Regelui Thailandei, Bhumibol Adulyadej, și totul îmi părea suprarealist. Trecusem de atâtea ori pe acolo în ultimii doi ani, iar acum eram transportată într-o dubă a poliției. Există un pământ arabil în spatele palatului, înconjurat de grădini și garduri de fier. Regele cedează cea mai mare parte a terenurilor sale agriculturii, vaci grase păscând leneșe sub soarele strălucitor. Peste tot au fost înălțate sere.

Camioneta își continua drumul. Îi vedeam pe copiii care mergeau la școală, pe oamenii care mergeau la muncă în autobuze sau cu bicicletele, pe cei care făceau comerț stradal. Unii strigau, alții ne făceau cu mâna. Oameni cu fețe dure sau blânde treceau pe lângă noi. Și iarăși am simțit multă dragoste pentru țara asta.

Ce-ai făcut, Sandra? Ce-ai făcut? Nu-mi puteam stăpâni lacrimile. Nu mă puteam abține să nu mă gândesc că dacă n-aș fi fost oprită la aeroport probabil aș fi zburat spre casă în ziua aceea. Era un sentiment ciudat știind că aș fi putut scăpa atât de ușor. Însă acum simțeam cu totul altceva. Într-un fel, aproape că îmi părea bine; nu mai trebuia să mă întorc acasă cu un secret. Mă îndoiesc că l-aș fi păstrat pentru multă vreme, din cauza mustrărilor de conștiință.

Mașina opri la un semafor. Lângă noi cineva vindea șiraguri de mătănii budiste care sunt făcute din flori micuțe; de regulă, atârnă de oglinzile retrovizoare sau în mici altare pentru a-i proteja pe oameni de spiritele rele. Am cumpărat și eu două seturi, luându-le cu mine în sala de judecată, sperând că îmi vor procura un fel de dispensare specială pentru crima comisă. Aveam nevoie de ceva pentru a-mi cere iertare. Aveam nevoie de rugăciune. Și de tot ajutorul pe care l-aș fi putut primi.

Am fost introduși în incinta tribunalului pe ușa din dos, trecând pe lângă o cușcă plină de bărbați care țipau și făceau scandal. „Uitați-vă la occidentali", a strigat unul dintre ei. Dincolo de cușcă se aflau rudele prizonierilor, iar zgomotul era asurzitor, fiecare încercând cu disperare să comunice. Păreau să existe cuști și gratii peste tot. O masă informă de trupuri umane; părea una din creațiile dementiale ale lui Goya sau Bosch. Un zgomot incredibil. Obscuritate veninoasă. Toți prizonierii erau îmbrăcați în pantaloni și tricouri de un maro mocirlos. Arătau ca niște bestii. Brutalitatea în mijlocul lor nu era camuflată.

Nu-i adevărat. Nu era posibil să fiu implicată în așa ceva. Asta se întâmplă altora. Trebuie să fie o greșeală. Da, asta e; totul e o mare greșeală. Nu e posibil să mă bage și pe mine acolo; suntem doar în trecere pe-aici.

Am trecut prin fața acestei cuști îngrozitoare, printre prizonieri și vizitatori, apoi am intrat într-o încăpere abundent iluminată, cu aer condiționat. La un capăt al ei se găsea o galerie despărțitoare, din sticlă, cu pupitre și bănci de lemn. Mi-au spus mie și lui Robert să stăm împreună, spre fundul galeriei. Am stat jos, cu gențile între picioare, apoi am cojit o portocală. Un grup de fețe thailandeze s-a întors spre mine, aruncându-mi o privire îngrozită.

– Ce crezi că faci? păreau ei să spună. Nu suntem la picnic.

Am continuat s-o cojesc, deși un pic cam iritată. Pur și simplu nu știam ce să fac sau cum să mă port. Nu reușeam să găsesc vreun sens la toată afacerea asta. Priveam portocala și mă simțeam ca o fraieră. Am mâncat-o și sucul m-a înecat.

Gardienii, în uniformele lor de un bej închis, se găseau în toate colțurile încăperii. Apoi alți doi au pășit înăuntru. Între ei se găsea un personaj jalnic, într-un tricou maro, aceeași culoare ca pantalonii. Era negru la față, ars de soare. Bietul om arăta infernal. Avea o față ca un eșantion de cancer sub microscop.

Majoritatea thailandezilor, cu excepția celor care lucrează pe stradă sau în construcții, au pielea foarte albă; ei fac tot ce le stă în putință să nu se expună la soare și să aibă pielea cât mai albă posibil. Omul ăsta avea părul retezat scurt și avea niște lanțuri de elefant în jurul gleznelor.

Lanțurile au belciuge mari de oțel, cam de un centimetru grosime, și se suprapun, dublându-se. Între belciuge lanțul măsoară cam în jur de un metru, fiind gros de un centimetru și jumătate. În mijlocul acestui lanț prizonierul leagă de el o sfoară groasă pe care o ține cu mâinile ca să poată merge fără să se împiedice. Produce un zornăit puternic în timp ce trage lanțul după el. Prizonierul nu poate merge normal atâta timp cât e înlănțuit, fiind nevoit să-și târască picioarele, unul după celălalt.

Când acest om a fost adus în sală, eu și Robert ne-am uitat unul la celălalt, fără să spunem nimic, îngroziți și dezgustați. Eram pur și simplu oripilați. *Ce naiba făcuse?* m-am întrebat. Orice-ar fi fost, trebuia să fie ceva cu adevărat îngrozitor ca să ajungă în halul ăsta. Poate era un ucigaș în serie sau un violator? Bărbatul înlănțuit se așeză acum în spatele încăperii, de care îmi dădeam seama acum că era sala de judecată. Jenată, am încetat să mai mănânc portocala. Eu credeam că ne aflăm în sala de așteptare.

Erau acolo mulți oficiali, toți așezați în primul rând, îmbrăcați în uniforma oficială, tip militar. La un moment dat unul dintre ei a scos o coală de hârtie și i-a înmânat-o altuia. Din senin mi-am auzit numele, apoi pe cel al lui Robert. Un polițist, pe care îl cunoșteam de la secția de poliție, a ieșit în față, i s-au dat două coli de hârtie, iar apoi ni le-a adus mie și lui Robert. Mi-a spus s-o semnez.

N-am avut de ales. Foarte nervoasă, am semnat și mi s-a dat o copie. Câteva săptămâni mai târziu am aflat că hârtia semnată nu însemna decât că luam la cunoștință că suntem arestați, în custodia tribunalului. Aveam acest statut vreme de 11 zile, timp

în care poliția trebuia să formuleze acuzațiile oficiale. Procurorii aveau 84 de zile pentru a întocmi dosarele împotriva noastră, iar noi trebuia să așteptăm decizia lor, mergând la tribunal pentru alte termene de custodie.

Pentru toate aceste proceduri defilam de fiecare dată pe lângă cușca zgomotoasă. Acum era oficial: eram deținuți. Robert a fost dus într-o cușcă din stânga. Iar mai târziu va merge la Penitenciarul Klong Prem. Ne-am spus unul altuia „La revedere și noroc" și, destul de straniu, cred că amândoi eram sinceri. Aveam nevoie de noroc. Indiferent de ce se întâmplase, el îmi amintea de cei de acasă. Oricum, frica pusese stăpânire pe noi, așa că luându-ne la revedere nu era decât un mod de a disimula nesiguranța pe care o simțeam în privința viitorului.

Eram în propria mea custodie acum. Treaptă după treaptă, coboram în micul coridor, escortată de gardieni, prin fața multor oficiali care întocmeau documente. Am ajuns în fața altui set de gratii, de la podea la tavan. O ușă zăbrelită dădea într-un oficiu dintre gratii, după care alte seturi de gratii. Gratii încotro te uitai. Două femei-gardian așteptau acolo, în uniforme militare, și șlapi înalți de plastic. Au ieșit, au semnat niște hârtii și m-au preluat în custodia lor.

Fără să scoată vreun cuvânt, au golit conținutul genții mele de voiaj pe pardoseală. Una din ele mi-a luat lenjeria de corp și a îndesat-o într-o pungă de plastic. Cu un zâmbet larg au pus deoparte cartonul de țigări, ca de altfel și restul hainelor mele. Câteva obiecte de igienă corporală și de machiaj le-au adăugat în punga de plastic, apoi mi-au înmânat albumul de familie.

Toate celelalte lucruri au fost puse la loc în geanta de voiaj pe care au dus-o în biroul lor. „Nu poate, nu poate", au strigat amândouă la unison. Nu mi-au lăsat nici șiragurile de mătănii. Eram o persoană atât de rea, încât nu meritam nici măcar un obiect de cult?

Mi-au controlat și geanta personală, dar n-au dat peste pachetul de țigări pe care-l pusesem într-un buzunar interior. Mi-au lăsat și portocalele, și punga de biscuiți. A urmat percheziția corporală; apoi mi-au spus să-mi scot pantofii. Au deschis ușa dintre gratii, m-au împins înăuntrul celulei și ușa s-a închis în spatele meu cu un pocnet metalic.

Înăuntru se găseau aproximativ 30 de persoane și din primul moment m-am gândit că arată ca niște ființe subumane. Fiecare era îmbrăcată într-o rochie maro închis, ca un sac. Fiecare creatură era desculță și soioasă și se târau pe jos de colo-colo. Două fete stăteau sprijinite de peretele din fund, iar una dintre ele părea s-o caute pe cealaltă de păduchi. Pantofii mei fuseseră confiscați. Eram în aceeași situație ca celelalte. Aerul era încărcat cu o neliniște apăsătoare.

Olivia și Victoria au apărut dincolo de cele două seturi de gratii. Observându-le, cele două gardiene m-au întrebat:

– Ai două prietene, dăm lor geanta ta? Înainte de a apuca să dau un răspuns, geanta a trecut în mâinile celor două femei. Era singura conexiune cu viața mea dinainte și deși nu aveam nimic important în geantă, văzând-o în mâinile a două ființe virtual necunoscute, m-am întristat. Viața mea dispărea odată cu ea.

După ce ușa a fost bine zăvorâtă, am mers în dreptul gratiilor unde se găseau Olivia și Victoria. Spațiul dintre noi era de vreo patru metri, iar lumina nu era foarte bună, dar era bine să fiu în apropierea lor.

– L-ați putea contacta pe bunicul meu? am întrebat. Mă îngrijora de ceea ce putea vedea la televizor. Dacă ar fi știut dinainte la ce să se aștepte, șocul ar fi fost mult mai mic. I-am dat Oliviei adresa fratelui meu și numărul de telefon.

– Spuneți-i să-l sune pe bunicul meu, vă rog.

Olivia l-a sunat pe fratele meu, iar acesta i-a avertizat din timp pe bunicii mei.

Mă întrebam cum îi mergea lui Robert, dacă situația lui se asemăna cu a mea. Durerea mea de stomac se intensificase pe parcursul arestului de la poliție, iar la tribunal de-abia dacă am fost în stare să mă țin pe picioare. Era la fel de grav în această celulă. Stomacul meu era numai noduri.

În celulă nu exista lumină naturală, aerul fiind apăsător și mucegăit. Era un loc extrem de murdar, mirosind ca o toaletă infectă. Într-o parte se găseau două secțiuni înguste care adăposteau veceurile stil thailandez – în esență niște găuri în pardoseală, cu niște mari rezervoare de apă lângă ele.

Simțeam aerul gros cu pielea, în ochi, în nas. Toate thailandezele erau complet dezinteresate de priveliștea înconjurătoare, în timp ce eu eram uimită de tot ceea ce vedeam. O femeie s-a apropiat de mine și a început să-mi vorbească în engleză. Era din Nigeria și se numea Anna. Mă auzise vorbind cu Olivia și Victoria și vroia să-mi spună că pot comanda mâncare de la ele.

– Orice vrei să mănânci poți comanda, mi-a spus ea.

– Nu mi-e foame.

Mă privi ciudat. Mâncarea era singurul lucru care nu mă preocupa, dar Anna era disperată să comand ceva de mâncare. Închisoarea nu le dădea de mâncare celor care mergeau la tribunal și cum Anna nu avea prieteni, familie sau relații afară, în ziua aceea nu avea nimic de mâncat sau de băut.

Anna era judecată pentru că soțul ei îi spusese să plece la Bangkok și să aducă o geantă pe care urma să i-o înmâneze un prieten. Dacă știa sau nu ce avea să găsească în acea geantă, n-am cum să știu, dar la un după ce am întâlnit-o a primit o condamnare pe viață – 99 de ani – pentru încercarea de a scoate din țară un kilogram de heroină.

Mai aveam încă punga cu prăjiturele și portocalele, însă nu mi-a trecut deloc prin minte să i le dau Annei; presupuneam că apetitul fiecăruia se evaporase ca al meu. Nu realizam că

majoritatea se găseau aici de luni, poate de ani de zile, iar acum erau flămânde ca niște câini.

– Te vor duce la Lard Yao în seara asta, mi-a spus Anna. Mâine le vei întâlni pe celelalte două fete britanice care sunt acolo pentru că au încercat să facă trafic cu heroină.

Lard Yao era secția de femei a Penitenciarului Klong Prem. Faimosul Bangkok Hilton. Anna se referea la Patricia Cahill și Karyn Smith.

Anna a pierdut apoi orice interes pentru mine și m-am simțit teribil de dezumflată, singură cu mine însămi. Unul dintre oficiali, un tip gras, brutal și destul de agresiv, s-a apropiat de gratii și a strigat o serie de nume. Fetele chemate s-au repezit spre gratii, au căzut în genunchi, apoi s-au lăsat într-o parte, pe pardoseală. Ascultătoare și imbecilizate, arătau ca niște animale de la grădină zoologică prosternându-se în fața dresorilor. Era îngrozitor.

Ofițerul le-a înmânat câte o hârtie din partea tribunalului, iar unele fete arătau chiar mulțumite de ceea ce citeau; altele erau vădit distruse. Cele zâmbitoare erau informate că li se aprobase eliberarea pe cauțiune și că vor merge acasă în seara aceea. Celorlalte li se refuzase cauțiunea și trebuiau să rămână încă 11 zile în custodie. Câteva primiseră documentele oficiale prin care li se confirma sentința primită în urma procesului.

Rudele aduceau orez, fructe, cola și alte bunătăți thailandeze, prezentându-le gardienilor spre verificare înainte de a le pasa femeilor din cuști. Frenezia declanșată de deschiderea fiecărui pachet era patetică, dar am ghicit de la bun început că nu era vorba doar de hrană și băuturi răcoritoare. Brichete, țigări, bani, tabac de prizat, pilule și prafuri erau ascunse sub orezul prăjit, cu ouă și legume.

Cei care primeau mâncarea fugeau în spatele celulei și rupeau ambalajele, înfulecând degrabă alimentele. Pe tot parcursul acestei frenezii suprarealiste am rămas tăcută. Trecuseră câteva ore de când fumasem ultima țigară și începeam să mă simt cam

nervoasă. Apoi mi-am amintit de pachetul care scăpase controlului. Unele prizoniere erau deja în zona toaletei, fumând. Probabil le-au introdus tot așa, ascunse cumva. Mi-am scos pachetul de țigări și pentru prima oară de la sosirea mea fetele s-au arătat foarte interesate de persoana mea. I-am dat pachetul uneia dintre fete, sperând ca ea să ia o țigară și să stea de vorbă cu mine. N-am avut norocul ăsta. A înhățat pachetul și, în thailandeză, le-a chemat pe celelalte femei.

S-au repezit cu toate la toalete, iar după câteva secunde mi-am făcut curaj să le urmez. Am cerut să mi se dea una din propriile mele țigări. M-am lăsat pe vine în rând cu ele. A fost cea mai minunată, mai delicioasă dintre țigări. Am stat așa o vreme înainte de a ne târî afară din toalete. Le-am oferit apoi punga cu prăjiturele și portocalele și în câteva minute n-a mai rămas nimic. Stăteam cu toate acolo, zâmbind. Încălcasem prima regulă a pușcăriei.

La 5.30 după masă toate femeile ne-am primit pantofii și ne-am înșiruit în fața porții. Plecam.

ȘAPTE

Deținuta 228/36

Dragă mamă și tată,

...Am petrecut întreaga după-amiază gata de a plânge din nou... Sunt blestemată. Condamnarea pe viață e pe 100 de ani și majoritatea persoanelor par să primească verdictul ăsta după proces. Majoritatea cererilor de grațiere sunt refuzate... iar „condamnarea la moarte" înseamnă moarte aici... unul din profesorii de la universitate a venti ieri să mă vadă, mi-a adus săpun și șampon și m-am simțit extrem de jenată de întreaga situație. Mă pot descurca în această lume ciudată a zidurilor, dar atunci când mă confrunt cu lumea reală pur și simplu mă destram...

Vă iubesc pe amândoi.

Sandra

Scrisoare acasă, iunie 1993

O lumină lugubră de culoarea perlei se revărsa asupra noastră în timp ce eram transportați prin oraș într-un camion cu o cușcă

în spate. Oamenii de pe stradă ne priveau, arătându-ne copiilor. Constituiam proprietate publică, supusă ridicolului și tratați ca niște degenerați.

Doi tineri arătoși stăteau în spatele camionului, cu puști în mână amândoi, în timp ce camionul hurducăia pe străzi. *Poate ar trebui să încerc să scap, în speranța că mă vor împușca mortal.* Cu o voce consolatoare, aproape paternă, unul dintre gardieni mi-a spus că îi împușcă doar în genunchi pe cei care caută să evadeze, ca să-i împiedice să mai fugă. Preferau ca deținuții să-și ispășească pedeapsa integral decât să-i omoare.

După aproximativ o oră camionul a tras oarecum anevoie în fața închisorii Lard Yao; de parcă ar fi exprimat nefericirea femeilor pe care le transporta. Erau atât de multe femei în camion, încât nu reușeam să văd clar dincolo de trupuri și gratii porțile impozante de un verde pal. Dar ele s-au deschis și mașina a intrat înăuntru.

Asta e, mi-am zis, *aste e închisoarea adevărată.* Mai multe gratii și lumini fluorescente decât îmi imaginasem vreodată, iar apoi zornăitul metalic inimitabil al cheilor care mă va obseda în anii următori. Am fost împinse afară din camion, numărate de doi ofițeri, apoi introduse claie peste grămadă într-o cușcă îngustă, umedă și întunecoasă de ciment. Broaște mici, mai mici de un centimetru, săreau pe jos de colo-colo. Nimic altceva nu se agita.

Partea curioasă e că închisoarea părea deja un loc familiar, de parcă memoria celorlalte femei care trecuseră pe aici continua să-și exercite prezența. Toate femeile din jurul meu, tinere și bătrâne, au început să-și smulgă hainele de pe ele, împingându-se unele pe altele ca să ajungă în fruntea cozii care se formase. Mi-am păstrat hainele pe mine și am rămas în spate.

O ușă masivă de oțel s-a deschis. Au trecut cinci femei. Am putut să arunc o privire prin deschizătura ușii. Am văzut iarbă și un copac. Peluze frumoase și straturi cu flori. *Ah, ce minunat!*

m-am gândit. *N-o să fie chiar atât de rău. Cel puțin voi fi în stare să văd cerul.*

Alte cinci femei au trecut. Încă cinci, apoi alte cinci, până când n-au mai rămas decât două și cu mine. Mi-a venit rândul. Eram speriată dar și nerăbdătoare să intru în pușcărie, să văd cât de rău sau de bine era în realitate. Dacă existau copaci...

Ușa s-a deschis și am remarcat creștetul blond și uniforma albastră. Era o australiancă numită Nola Blake. Ce sentiment de ușurare să-i văd căpșorul ei blond printre atâtea brunete thailandeze. Fardată intens, numai piele și oase, ridată și arătând destul de aspră, Nola cunoștea sistemul penitenciar. Era una din reprezentantele deținutelor și i se ceruse să o întâmpine pe *farang* – străina – ca traducătoare. Nola purta o uniformă albastră pentru că era condamnată. Vorbea fluent thailandeza.

– Bine-ai venit la Bangkok Hilton.

În închisoare părea să domnească o atmosferă de calm, însă mie mi s-a părut total haotică. Toate cele 1.700 de deținute au fost închise pentru restul nopții, dar peste tot plutea mirosul dulce-murdar al trupurilor supraîncălzite. Fiecăreia i s-a făcut o percheziție foarte intimă și completă de către o altă deținută. Mi s-a dat un sarong gros și maro, culoarea prizonierilor în custodie, și o cămașă. Aceasta era uniforma mea. Majoritatea lucrurilor personale mi-au fost luate de Man Kwillean, o chinezoaică din Hong Kong pe care am poreclit-o mai târziu Rifkin, numele ierbii din pușcăria portretizată în filmul *Midnight Express*.

Rifkin a golit conținutul genților mele pe pardoseală, mi-a luat ceasul de mână și puținele bijuterii pe care le aveam, dar mi s-a permis să păstrez albumul de familie, plin cu fotografiile celor de acasă și a noului bebeluș. Pantofii și hainele mele au fost îndesate într-o geantă de piele și asta a fost ultima oară când le-am mai văzut. Simțeam că mă prăbușesc.

Mi s-a dat un sac mic și murdar, umplut cu nisip, drept pernă. Nola m-a condus într-un colț soios cu cimentul vopsit verde,

unde urma să mă spăl. În fața mea se afla un container masiv cu plăci de faianță albastre, dar care nu conținea apă, în afara unei bălți pe fundul containerului. Aveam perie de dinți și săpun dar nu mi-am dat seama cum puteam să mă spăl cu bruma de apă din tancul acela.

Câteva femei cu un aer blazat, toate fără sutiene, lâncezeau în preajmă. Purtau doar câte un sarong scurt în jurul taliei, dar arătau ca niște băieți.

– Sunt „băieții" noștri, mi-a spus Nola, văzând cum mă zgâiam. Nu mai văzusem niciodată așa ceva; niște tatuaje grosolane le acopereau trupurile cu o rețea de linii verzi și albastre. Unele aveau inimioare și alte simboluri amoroase, iar altele cuvinte ca Smak, în loc de Smack (heroină) pe brațele, picioarele și bustul lor.

Prezența acestor femei băiețoase m-a șocat. Aveau ochii roșii, sălbatici. Nola râdea și glumea cu ele în thailandeză, dar habar n-aveam despre ce vorbeau. În plus, eram preocupată de cum aș fi putut să mă spăl.

– Ai un bol? m-a întrebat Nola.

– Nu.

A dispărut și s-a întors cu un bol, în timp ce eu priveam în jur la fiecare, înmărmurită.

Bolul de plastic pe care mi l-a adus Nola avea în jur de zece centimetri ca diametru. Se folosea pentru a lua apă din tanc și a o arunca pe tine, în stil tipic thailandez. Deci așa voi face un duș. Dar cum voi lua apa din tanc? Una din băiețoase a pus sub robinet o găleată care s-a umplut imediat, apoi lua apa cu bolul.

La închisoarea Lard Yao, o găleată are o valoare de aur; costă foarte mult și procurarea uneia devine un indicator al unui statut privilegiat. După ce ai făcut rost de una, faci absolut orice ca să ți-o păstrezi.

Nola mi-a spus că „băieților" care se spălau în jurul containerului le plăcea cum arăt și că nu s-ar fi supărat dacă mă

foloseam de găleata lor. Rușinoasă, n-am vrut să mă dezbrac, iar sarongul foarte gros nu-mi permitea să mă spăl foarte bine. După o zi lungă în cușca de la tribunal, eram înfierbântată, murdară și obosită. M-am spălat pe dinți cu peria goală. Nola mi-a adus un șort subțire și un tricou de bumbac; noua mea pijama.

– Ia astea, mi-a spus ea. Sunt mai bune decât ceea ce porți, nu poți dormi în așa ceva.

– Mulțumesc.

– Ți-e foame?

– Nu.

– OK.

Mă simțeam ca un copil. Joia, mi-a spus ea, misionarii creștini aveau voie să ne viziteze și li se permitea să aducă de mâncare. Nola avea un hamburger în punga ei, nu vroiam jumătate? Un hamburger! Aici? Fantastic! Am simțit înțepăturile foamei. Pe pardoseala unei clădiri pustii, în timp ce luminile pâlpâiau și un gardian patrula încolo și încoace, am luat prima mea masă ca lumea de peste o săptămână.

– De când ești aici? am întrebat-o.

– Șapte ani jumate.

– Poftim?

– Șapte ani și jumătate.

Nu se poate, am gândit, *nu se poate*. Nu e posibil. Nu era de mirare că arăta atât de epuizată. Ce făcusem eu în ultimii șapte ani și jumătate cât timp ea fusese închisă aici? Eram îngrozită. Nu era posibil ca eu să rămân închisă aici pentru o perioadă atât de lungă.

În întuneric, m-am uitat neîncrezătoare la Nola. Trăisem în Bangkok doi ani de zile și nu avusesem habar că ea și alte femei ca ea se găseau aici în tot acest timp. *Rușine, Sandra,* am gândit, *asta e teribil.*

Nola fusese arestată în Bangkok după ce fusese descoperită heroina ascunsă sub bebelușul ei, în cărucior. Fusese prinsă

împreună cu soțul ei și cu un thailandez, toți dependenți de heroină. De-a lungul anilor care au urmat, s-a dovedit o prietenă destul de distantă, însă în noaptea aceea, împărțind un hamburger, parcă eram cele mai apropiate.

– Șapte ani jumate, a repetat ea.

Un sunet asurzitor de sirenă a despicat aerul, iar Nola mi-a spus că era timpul să mergem sus. M-a dus la o celulă unde ne aștepta un ofițer. A deschis ușa zăbrelită. Ca un luptător învins, m-am clătinat de câteva ori înainte de a mă întoarce să mă uit după Nola, dar ea dispăruse. Încet, anevoie, am pășit înăuntru. Celula era plină de trupuri umane. În ciuda numărului lor, m-am simțit singură.

Iluminată cu tuburi lungi de neon, celula era incredibil de strălucitoare. Nimeni nu m-a prea băgat în seamă. Erau acolo peste 70 de femei și majoritatea îngenuncheaseră pe pernele lor, ținându-și mâinile împreunate, intonând în ritmul vocii care se auzea dintr-un difuzor undeva.

– Tu, s-a răstit cineva. Jos, stai, nu merge. Persoane thailandeze se roagă. Vocea, încărcată cu furie, și-a repetat cuvintele într-o engleză aproximativă. Am stat jos, privind în jur, uimită unde mă aflam. Aici voi încerca să adorm pentru următorii trei ani și jumătate.

În fiecare noapte dormeau acolo între 70 și 120 de femei, o celulă închisă, pe stâlpi de beton, aproximativ 9 metri pătrați – am măsurat-o cu pașii mei de-a lungul anilor, cu gratii pe cei doi pereți care dădeau spre curtea închisorii. Stăteam lungite una lângă cealaltă, cap lângă cap, picioarele încălecându-se uneori până la nivelul genunchilor, strivite, înșiruite. Alteori femeile trebuiau să doarmă în picioare, altele în toalete, în timp ce multe nu dormeau deloc. Rămâneau treze toată noaptea și plângeau că n-au unde să doarmă. După o vreme m-am obișnuit cu țesătura de mâini și picioare care mă înconjura. Condiții primitive.

Singurul mod adecvat în care aș putea să explic ce înseamnă să împarți o încăpere cu 70 până la 120 de femei ar fi să spun:

– Închideți ochii și imaginați-vă că toate aceste persoane se găsesc în două vagoane de tren, una lângă alta, timp de patru ani. N-a fost foarte plăcut.

După douăzeci de minute, rugăciunea s-a încheiat. O thailandeză, „mama celulei" – una din deținutele responsabile cu aranjamentele pentru somn, cu banii și curățenia – s-a ridicat și a mers în capătul îndepărtat al celulei, făcându-le pe femeile din șirul de acolo să se înghesuie mai tare. Mi-a arătat spre o nișă lată de vreo zece centimetri, unde trebuia să dorm. Plăcile de linoleum ale pardoselii din ciment formau patul meu.

Am stat jos, iar cele din șirul meu și-au întors ochii spre mine; pierduseră zece centimetri din cauza mea și nici una nu arăta prea mulțumită din cauza asta. Restul femeilor din celulă, cele aflate mai departe de mine, au scos un oftat colectiv de ușurare. Nu fusesem repartizată în șirul lor.

Ce naiba voi face acum? În ciuda stării mele, am zâmbit forțat, dând din umeri, de parcă aș fi spus:

– Ei bine, iată-ne aici, unde nu-i prea plăcut, nu?

Toată lumea arăta jalnic. Epuizate, jigărite, bolnave. O femeie cam de vreo cincizeci de ani avea două nuanțe de păr. Jumătate era negru ca tuciul și jumătatea dinspre scalp de un gri intens, opt centimetri de cenușiu. De când era aici? Era evident că nu mai avea vopsea de păr de foarte mult timp. Ochii ei căzuseră în două pungi de piele flască. Făcea cu mâna cuiva, absentă. Avea un aer de demență care te neliniștea. Mă simțeam de parcă aș fi fost distribuită într-un rol principal din *Zbor deasupra unui cuib de cuci.*

Mi-era imposibil să dorm. Mă pocnea câte o vecină de pardoseală din oră-n oră, urlând la mine: „Stai în două plăci". OK, OK, OK. De-acum înainte aveam de gând să fac exact așa cum îmi spuneau ele și voi învăța să dorm ca o sardea pe cele

două plăci de linoleum ale mele. Eram sigură că auzeam șobolani scormonind pe undeva. Mă găseam într-o lume nebună care probabil mă va omorî.

Singurul lucru mai rău decât lipsa de somn era durerea de stomac de care nu puteam scăpa. Un sul de hârtie igienică aparținând unei vecine a devenit soluția perfectă, forțându-l sub coaste pentru a crea presiune. Se nimerea perfect. Un alt lucru mai rău ca durerea de stomac era căldura. Insuportabilă.

M-am trezit a doua zi dimineața amețită. Iată-mă aici, prizoniera 228/36 – a 228-a persoană care intrase la Lard Yao în anul Domnului Buddha 2536 (1993), iar zgomotul închisorii m-a paralizat. Nu vroiam să mă confrunt cu nimic. Apa te stropea din toate părțile la toaletă, în agitația pregătirilor pentru ziua care începea. Era aproximativ cinci dimineața. Colonii de insecte ciudate se adunaseră deja în spațiul toaletei – și oriunde găseau umezeală – sporind grozăvia situației.

Mă aflam într-un grup de femei, dar nici una nu se uita la mine; stăteau la coadă la toaletă. Existau două găuri pentru mai mult de 70 de femei. Unele stăteau sporovăind cu o prietenă care se folosea de veceu, dar majoritatea rămăseseră stană de piatră. Ca să mergi și să te întorci de la toaletă în fiecare dimineață îți lua în medie 20, 30 de minute.

În acest timp, celelate strângeau paturile. Prosoapele mari și pernele minuscule trebuiau strânse într-un anumit mod și aranjate exact în centrul celulei. După aceea, femeile stăteau de jur împrejur până când se deschideau celulele, așteptând să iasă.

Când a răsărit soarele, am auzit gratiile puternice de la intrare zornăind și rumoarea indistinctă a vocilor. Lard Yao era acum în mod oficial deschisă pentru program, deținutele apărând de peste tot ca niște lăcuste.

„Mergeți la dușuri", ordonă mama celulei. M-am luat după niște femei care aveau găleți, niște plase artizanale, boluri pentru

spălat, pahare mari de plastic și folii de plastic. *Dumnezeule!* m-am gândit, *cum pot conviețui atâtea femei?* Am coborât pe trepte spre locul în care Nola și cu mine mâncaserăm hamburgerul.

Toți ne imaginăm că știm cum e într-o pușcărie, cum se comportă deținuții și cum reacționează într-un astfel de mediu, dar nu știm nimic. Crezusem că o să fie ușor și că mă voi adapta la toate cele. Crezusem că știu cum e înăuntru, dar nu știam nimic. Ceea ce am realizat instantaneu e că în închisoare nu e deloc ca în filme sau în dramele de televiziune. E o nebunie mult mai mare, mai îngrozitor, mai emoțional și mai dezgustător decât se poate imagina.

Locul gol din noaptea precedentă era acum ticsit de lume, stând pe foliile de plastic, purtând câte un sarong, sau dezbrăcându-se în unele colțuri ale perimetrului. Multe deținute erau aproape goale. Una din ele își pieptăna părul pubian, iar alta își răzuia limba cu ceva aspru. Unele doar stăteau fără să facă nimic, altele circulau rapid. Lângă zidul înalt al închisorii, sute de femei se spălau sub cerul liber și se vedea că erau deja până la glezne în apă murdară. Am zărit atunci o față care îmi era vag cunoscută.

Dumnezeule, e ea! Am recunoscut acum fața aceea, cu pielea albă ca laptele și părul roșu ca focul. Era Karyn Smith, fata din Birmingham pe care o văzusem la televizor cu doi ani în urmă.

Karyn era îmbrăcată cu șortul și tricoul din dotare, pe care le primeau toate celelalte deținute. Stătea acolo, chiar în fața mea, înflorindu-i pe față un zâmbet pe care și astăzi îl văd în fața ochilor.

– Ești englezoaică? întrebă Karyn.

– Da, mi-e teamă că da, i-am răspuns eu.

– În dimineața asta nu fac nimic, haide cu mine, lăsă-le pe astea.

Karyn auzise seara că am venit și a făcut efortul de a mă căuta. *Drăguț din partea ei să mă caute,* m-am gândit, deși mai târziu voi realiza că majoritatea noilor sosiri înviorează mono-

tonia vieții de pușcărie. Numai cele care au fost închise de foarte mulți ani le evită pe cele nou venite pentru că acestea sunt extrem de dificile; trebuie să ai grijă de ele și asta de regulă generează o mare tensiune emoțională.

Karyn va rămâne cu mine aici timp de șase luni, timp în care vom deveni foarte bune prietene. Pe parcursul acelor prime săptămâni mă va ajuta să mă acomodez mult mai bine decât dacă aș fi făcut-o de una singură. Însă, încet-încet, mi-am dat seama cât de dură și de directă era.

– Întotdeauna ai fost așa cum ești acum? am întrebat-o eu.

– Nu, zise ea, oftând. Dar secretul e să nu le lași pe nebunele astea să-ți sară-n cap.

– Nu vreau s-ajung la fel de dură ca tine. Dar voi ajunge.

Karyn și complicea ei, Patricia Cahill, se găseau deja la Lard Yao de doi ani. Și tot nu aflaseră toate secretele vieții de pușcărie. Am întrebat-o ce făcea Patricia, iar Karyn mi-a spus că nu erau în relații foarte bune. Karyn o poreclise „Plastic". Mi-am rezervat opiniile pentru mai târziu.

Karyn alerga înaintea mea spre un colț al pușcăriei, reușind cu greu să mă țin după ea din cauza durerii stomacului.

– Ai nevoie să mergi la toaletă? mă întrebă ea.

– Neapărat.

Mi-a dat o sticlă de plastic care fusese tăiată în două și m-a îndrumat spre toaletă. Nu exista ușă, intimitate sau alegere.

„Ai grijă de canal".

Am sărit amândouă peste un șanț adânc. Apa care curgea era neagră și mirosea îngrozitor, asemeni canalelor din Bangkok. Era o cloacă a bolilor. Mirosul pușcăriei nu te părăsește înainte de a o părăsi tu.

În fața noastră un grup de fete care arătau mizerabil scormoneau canalul cu niște bâte de lemn de care erau atașate un fel de crose. Făceau asta în fiecare dimineață, ca să nu lase canalele să se înfunde; greblau putreziciunile într-un colț al pușcăriei.

Un container imens înfundat adânc în pământ era fosa în care se acumula mizeria. În general, în această zonă exista un aer de suferință și resemnare. O femeie stătea în rahatul ăsta până la brâu, drenând șuvoiul negru dintr-o conductă mare din perete.

– Dumnezeule! i-am spus lui Karyn, Sper că e plătită bine pentru că stă în rahatul ăla până-n gât.

Bineînțeles că nu era. Asemeni majorității femeilor din închisoare – pentru că nu produceau ceva care să fie considerat de valoare, ceva ce administrația închisorii ar fi putut vinde – venitul ei se ridica la mai puțin de 6 lire sterline pe an.

– Asta-i nimic, zise Karyn. Așteaptă să vezi cum se bagă sub toalete de două ori pe an, după care izbucni într-un hohot de râs năvalnic. Câteva luni mai târziu urma să văd despre ce vorbea. Un grup de tinere femei – de regulă cele din *soi* – de la izolare – era selectat să sape depunerile solide care se acumula sub toalete. Acolo se găsea un container adânc de trei metri și ca să scoată tot ce se acumulase în el trebuiau să intre înăuntru. Trudeau așa mai multe zile, excavând șase luni de rahat și transportându-l afară în găletușe ruginite.

Dacă pedeapsa de a face una ca asta nu era îndeajuns, rușinea de a fi văzută prestând-o era mai mult decât suficientă. Era vorba de o muncă urâtă, dezgustătoare. Iar duhoarea era insuportabilă. În schimb, fetele respective se alegeau de regulă cu spații mai mari de dormit în celulă.

Karyn mi-a arătat închisoarea. Ne-am plimbat în dreptul zidurilor și am fost uimită cât de mic era locul în care ne aflam. Printr-un gard din lanțuri se putea vedea care era meniul micului dejun în dimineața aceea. Acest spațiu se numea *gonglean* – un perimetru închis în care se aflau trei rânduri de mese cu bănci de lemn. Îmi amintea de Oliver Twist. O statuie a lui Buddha și alte obiecte de cult religios erau dispuse pe un fel de scenă. În

gonglean se făceau de regulă și diferitele anunțuri. Iar un călugăr venea în fiecare săptămână să se roage. Dar în principal aici se servea masa.

Femeile care serveau masa târau după ele niște marmite enorme, din care scoteau castraveți fierți, punându-i în fiecare farfurie. După cinci minute de rugăciune, fiecare femeie își împreuna mâinile și scanda conform ritualului, după care începeau să mănânce. Erau toate îmbrăcate în uniforme maronii, și toate mâncau cu niște linguri scurte, chinezești; femeile arătau bolnave, ca niște paciente de spital.

– Ți-e foame? mă întrebă Karyn.

Nu-mi era.

Am continuat plimbarea.

– Nu te simți bine, nu-i așa?

N-am răspuns. Karyn se îndreptă spre un grup de persoane care lâncezeau în jurul magazinului pușcăriei. După câteva minute, a ieșit triumfătoare cu o bucată de pâine și un ou prăjit într-o pungă de plastic. Dar chiar nu-mi era foame, iar Karyn a spus că le va păstra pentru mai târziu. Nu cred că avea un plan anume cu mine în dimineața aceea, iar eu nici atât. Totul mi se părea foarte straniu. Când aveau de gând cei de la ambasadă să se ocupe de mizeria asta?

Nu conteneam să pun întrebări. „Cine e?" „Ce e asta?" „De ce a fost închisă?" „De unde e?" „Cum funcționează chestia asta?" „De ce reacționează așa?" Orice. Totul.

Femei peste tot: bătrâne, tinere, grase, slabe, de toate naționalitățile. Erau atât de multe femei, încât nu părea posibil ca toate să fi fost vinovate de comiterea unui delict. Unele stăteau pe rogojini de plastic, mâncând sau examinându-se în oglinzi de buzunar. Altele se plimbau, câteva așteptau în jurul toaletelor. Am rămas tăcută o vreme, urmărind activitatea din jurul meu. Soarele pârjolea pământul. Habar n-aveam cât era ceasul.

Și pisicile. Erau aproape la fel de multe pisici ca deținute. Femeile le duceau cu ele pe umeri sau în buzunare. O bătrână cu părul cărunt și neîngrijit, fără dinți, avea o rogojină plină cu pisici. Stăteau acolo cu ea, mâncând orez din pungile ei, în timp ce le vorbea ca unor bebeluși. Ce căuta aici?

Uneori gardienii veneau în toiul nopții și încărcau în saci de orez câte pisici puteau duce, evacuându-le din închisoare. Multe reușeau să se întoarcă, dar femeile care le pierdeau agonizau îndelung, deplângând soarta sărmanelor animale. Existau acolo pisici care nu văzuseră niciodată un câine sau un bărbat. Nu a trecut mult până când mi-am procurat și eu o pisică. Prima a fost Jow-Son, la brutărie, iar mai târziu iubita mea Upstairs (Etaj, în l. eng. n. trad).

În timpul zilei deținutele își cărau toate lucrurile cu ele, de regulă nu prea multe: câteva haine, câteva obiecte de toaletă, o perie de păr, gălețile pentru gheața pe care o produceam și unele alimente. Toate în pungi de plastic procurate de la fabrică sau de pe piața neagră.

Când ofițerii închisorii întreprindeau câte o razie – de regulă, fiind efectuate cu o monotonie sistematică – confiscau orice obiect care nu era bine dosit. Și deseori le vindeau înapoi deținutelor, chiar lucrurile confiscate de la ele.

Dacă aveai o carte în celulă sau o pijama în plus, te costa o cutie de săpun pudră ca să le obții înapoi. Pungile și gălețile pentru gheață erau confecționate din saci vechi și din containere de plastic în care fusese orezul. Acestea erau în mod regulat confiscate; dacă doreai să ți se restituie conținutul pungilor de plastic, trebuia să plătești. Gardienii erau cei care păstrau de regulă sacii. Fetele care lucrau în fabrică – erau cinci fabrici în cadrul închisorii – așteptau nerăbdătoare astfel de razii. Asta însemna că vor face afaceri mai multe după aceea, câștigând câțiva bani cu confecționarea altor pungi de plastic. Gardienii responsabili de funcționarea fabricilor primeau și ei un fel de

plată din partea fetelor care făceau pungi. Era o piață liberă, însă nimic nu era gratis.

Am trecut pe lângă o femeie foarte supărată, plină de vânătăi, înlănțuită cu mâinile și picioarele de un stâlp. Zbierând ca un copil, dând de înțeles ca se îneacă, lacrimi șiroindu-i pe față, s-a smucit spre noi când am trecut prin dreptul ei.

– Ce-i cu ea? am întrebat-o pe Karyn.

– Oh, e proaspăt venită de la poliție. Una din cele nebune.

Poate fusesem tratată mult mai bine la poliție decât îmi imaginasem...

În plimbarea noastră am trecut la un moment dat prin dreptul unui țarc plin cu copiii mici, târându-se prin țărână. O închisoare de femei era ultimul loc în care m-aș fi așteptat să-i văd, dar am numărat în jur de 20 de bebeluși lungiți pe spate. Unde erau mamele lor? am întrebat-o pe Karyn. Mi-a răspuns că se pregăteau să meargă la muncă.

Era imposibil să treci pe lângă atâția copii nesupravegheați fără să te oprești, așa că am stat câteva minute cu ei. Majoritatea erau goi, doar unii mai aveau câte o zdreanță pe ei. Nici unul n-avea scutece. Unul mic și amărât a țipat până când a apărut mama lui de la spălătorie. Femeia a venit, a lăsat jos încărcătura de rufe și a încercat să-și hrănească copilul dintr-un bol plin cu orez foarte moale, aproape o pastă. Copilul a refuzat, continuând să țipe ca din gură de șarpe.

– Săracu' copil, vrea lapte, nu orez, i-am spus lui Karyn, care i-a tradus mamei. Ea a zâmbit cu o gură știrbă, apoi a încercat să-l alăpteze la sânul ei. Era slabă ca o scoabă și mă îndoiesc că mai avea lapte pentru copil. Noi nu puteam ajuta cu nimic, așa că am plecat.

Altă dată, singură fiind, într-o dimineață devreme, un copil mic și negru a trecut în fugă prin spatele meu. Nu se poate, mi-am zis, nu există deținuți atât de mici. Apoi o fetiță, dacă avea trei ani, cu codițe și desculță, s-a furișat printre deținute

Erau doi copii africani, Mama și Toyn, care locuiau la Lard Yao cu mamele lor. Se născuseră în pușcărie și nu văzuseră niciodată altceva decât ziduri.

Noi deținute soseau zilnic și îmi venea greu să disting o persoană de cealaltă. Însă o tânără fată care a fost condamnată pentru furt din buzunare îmi revine pregnant în memorie. A fost aruncată într-o celulă cu cei dependenți de heroină. Pe la patru dimineața toată lumea s-a trezit din cauza zbieretelor continue, stridente, de parcă cineva ar fi fost omorât.

O femeie-gardian, în pijama, a venit să vadă ce se întâmplă, a aruncat o privire printre gratii, apoi a plecat. S-a întors cu Boosecan, o deținută pe post de asistentă la spitalul închisorii. A deschis celula și a împins-o pe Boosecan înăuntru, cu siringa încărcată cu sedative. Lucrurile s-au liniștit.

Se pare că atunci când venise prima oară, femeia gardian fusese atât de speriată încât abia dacă a îndrăznit să deschidă celula; celelalte deținute erau îngrozite că fata le va omorî pe toate. Totul suna foarte ciudat, așa că dimineața următoare m-am dus s-o găsesc pe fata respectivă, să văd ce însemnase toată tevatura.

Patru „băieți" musculoși o escortau la spital. Nu părea să aibă mai mult de optsprezece ani și probabil cântarul abia dacă o băga în seamă. Judecând după efortul care era necesar s-o ducă la spital, m-am gândit că trebuia să fie mult mai puternică decât arăta.

După o altă injecție cu valium, fata a fost dusă în clădirea în care femeile confecționau umbrele. Curioasă, am urmărit-o îndeaproape. Pe neașteptate, fata asta a răbufnit din nou, cu nebănuită furie; văzând că tocmai fusese dopată cu sedative, am fost uimită.

Cei patru „băieți" au strigat după ajutor și au apărut degrabă mai multe ajutoare. Ochii fetei se întunecaseră, în timp ce capul ei se zbătea cu furie în toate părțile, atât de rapid încât părea să

se rotească. Făcea spume și scuipa și scotea niște gemete oribile. Nu mai văzusem așa ceva niciodată. Ca și cum diavolul însuși ar fi urlat din ea. Era posedată.

Opt deținute au imobilizat-o până când a fost convocată Boosecan. Ea credea că fata joacă teatru și n-a mai vrut să-i dea sedative. Fata a început să urle. Boosecan a înțepat-o de mai multe ori în picior și cum fata n-a reacționat, a injectat-o în braț. Fata s-a prăbușit pierzându-și cunoștința.

Karyn și cu mine ne-am decis s-o vizităm. Fusese dată pe mâna lui Mare Mooway, un ofițer care pretindea că poate exorciza spiritele malefice. Karyn și cu mine am privit-o pe fată în timp ce Mare Mooway stătea turcește lângă ea, ținându-și mâna dreaptă asupra ei și murmurând ceva incomprehensibil.

– Nu stați acolo, a strigat cineva la noi. Când spiritele vor ieși, vor veni direct spre voi. Stați într-o parte și spiritele vor dispărea.

Timp de zece minute Mare Mooway a rămas acolo bolborosind. Apoi, brusc, ceva păru să miște în interiorul fetei. Ochii ei s-au închis, capul s-a destins și trupul ei a rămas nemișcat.

– Stai jos! a strigat Mare Mooway.

– Mi-e sete, a zis fata.

Dacă fata fusese posedată sau nu sau dacă ceea ce am văzut fusese un spirit părăsindu-i trupul sau nu, asta nu voi ști niciodată cu siguranță. La Lard Yao nu erai niciodată sigur de nimic.

Existau mai multe cazuri de scrânteală la Lard Yao decât pisici. Multe dintre cele bolnave sufereau de ceva ce thailandezi o numeau „săreală", pentru că le făcea să spună sau să facă orice atunci când erau înghiontite. Unele petreceau multe ore torturându-le pe aceste femei, făcându-le să sară în sus și în jos sau cine știe ce alt lucru ridicol.

Una din ele și-a petrecut o zi întreagă îmbrățișând un cocotier, cântând cât o țineau bojocii sau strigând la oricine trecea pe lângă ea. Dimineața urla la copacul acela pentru că nu crescuse

foarte mult, spunându-i că era un copac nefolositor. După care își relua ședința îmbrățișatului.

Alta era o cleptomană complet nebună. Avea permanent tot soiul de ticuri nervoase, furând orice putea fura, ori de câte ori era posibil, chiar și atunci când erau martori de față. Era bătută în mod regulat, dar nu se putea opri din furat. Iar alta nu făcea nimic toată ziua decât să se masturbeze.

Karyn mi-a spus să merg să fac un duș, iar apoi va veni Patricia să mă ia în primire. De ce? Ce se întâmpla? Karyn trebuia să plece la muncă.

M-am șters și m-am schimbat într-o nouă haină maro pe care o primisem cu o zi înainte. Patricia Cahill a sosit mai târziu în dimineața aceea, complet machiată, purtând un sarong albastru și o bluză. Arăta pur și simplu sclipitoare, printre femeile ridate și îmbătrânite, și cu totul din altă lume. Nu știu de ce, dar nu părea foarte mulțumită că mă vede.

– Părinții tăi sunt aici, îmi spuse ea, aproape cu răceală, și te-așteaptă.

Părinții mei? Nu, nu era posibil, undeva era o eroare.

OPT

Vampirii

Dragă mamă și tată,

Parcă au trecut ani de zile, dar ați plecat de-aici numai de opt zile. Așa cum v-am spus când v-am văzut, faptul că ați venit a însemnat totul pentru mine și cu toate că ne-am despărțit în circumstanțe atât de stranii și de tensionate, mi-ați dat multă putere. Probabil va fi singurul punct de rezistență pentru mine în următorii X ani... Dar dacă voi fi condamnată pe viață, chiar că va trebui să uitați de mine. Nu pot supraviețui unui termen pe viață aici. Vă iubesc pe amândoi.

Sandra

Scrisoare acasă, februarie 1993

Simțeam răsuflarea Patriciei în ureche. Mă uitam la ea de parcă tocmai mi-ar fi spus că părinții mei muriseră și nu că veniseră aici să mă viziteze. Moartea lor ar fi fost mai logică; dar să mă viziteze aici? Părea imposibil. Soarele dimineții se multiplica în timp ce Patricia vorbea.

Oare n-au primit scrisoarea mea? Nu luaseră în serios ceea ce le scrisesem? Le spusesem foarte explicit să uite de mine, să uite că aveau o fiică. *Patricia, cred că te înșeli*, mi-am zis în minte. Mi-era imposibil să vorbesc, așa că stăteam acolo cu gura căscată. Mama și tata n-aveau ce căuta aici, cum ar fi putut veni? Decât dacă femeia aceea afurisită de la ambasadă n-a mai trimis scrisoarea pe care i-am dat-o. Asta era; vaca aia egoistă a aruncat-o la gunoi. Eram convinsă în acel moment că nu se sinchisise de scrisoarea mea.

Patricia m-a condus într-un birou, fără să vorbească prea mult. Bum, bum, bum, răsuna inima mea. S-a adresat în thailandeză unui oficial, apoi mi-a spus să aștept la poarta principală.

– Ce mă fac dacă sunt părinții mei? am întrebat-o.

– Sunt ei, fără îndoială, spuse ea. Le-am văzut pașapoartele. Fugi înăuntru și strânge-o rapid pe maică-ta în brațe, pentru că după aceea te vor pune după gratii.

– După gratii? Nu, nu! Nu pot să mă văd cu mama și tata după gratii!

– Așa sau deloc. Tu hotărăști.

Ambasada aranjase ca vizita să aibă loc în camera ambasadei, în loc de cea publică. O vizită în cea publică dura de obicei între 15 și 20 de minute, într-o încăpere supraaglomerată, mi-a explicat Patricia, iar oamenii țipau unii la alții, între ei aflându-se o distanță de 1 metru și jumătate. Nici un contact, nici o îmbrățișare și insuficient timp pentru o conversație ca lumea.

Cum arăt? Cum îmi stă părul? O, Doamne, n-ar fi trebuit să mă vadă în halul ăsta! Fiecare pas pe care îl făceam era dureros. Degetele mele se jucau nervos cu tivul sarongului maro.

Iată-i acolo. *Erau* părinții mei, dar nu arătau ca ei. Credeam că sunt bunicii mei. Amândoi păreau să fi slăbit, de parcă trupurile lor s-ar fi împuținat cumva, ca și cum tensiunea provocată de faptele mele le-ar fi îngreunat mișcările, devenind aproape copilărești. Aveau fețele trase și pășeau mult mai lent. Arătau de parcă erau gata-gata să se dezmembreze.

Stăteau acolo, lacrimile șiroindu-le pe față. Veștile despre mine o îmbătrâniseră pe mama cu 20 de ani. Îmi puteam da seama că se întrebau, uitându-se la mine, unde greșiseră? Cum fusese posibil ca frumoasa lor fetiță blondă care călărea pe ponei și lua ore de franceză să sfârșească aici?

Stăteau pe o sofa neagră, acoperită cu PVC. Înainte de a putea să alerg să-i îmbrățișez m-au vârât într-o cușcă mică din colțul încăperii. Eram separați de un set de gratii groase, împletite cu un gard de sârmă. Mama și-a băgat degetele uscate prin ochiurile de sârmă și astfel s-au împreunat cu degetele mele. Sentimentul de ușurare care a trecut prin mine a fost imens. M-a strâns de mână și a încercat să mă sărute. Tata și-a așezat mâna lui mare pe sârmă și așa ne-am atins. Cred că eram cu toții în lacrimi. Nu-mi mai văzusem părinții de mai mult de doi ani.

Nu-mi mai amintesc ce ne-am spus în ziua aceea, dar sentimentul de apropiere a rămas cu mine de parcă s-ar fi întâmplat ieri. Îl simt, aproape că îl ating. Pentru moment atingerea lor a luminat camera de vizită ca jocurile de artificii pe un cer întunecat. Vorbele s-au șters, dar scena e încă vie.

– Trebuie să plecați! a strigat ofițerul. Plecați!

– Poftim?

– Plecați. Acum!

– Dar de-abia au venit...

Ofițerul s-a repezit la fereastră și a tras jaluzelele jerpelite. A apărut și Jean Sharpe de la ambasadă, informându-ne că jurnaliștii erau afară împreună cu fotografii.

– Oficialii închisorii sunt foarte sensibili când vine vorba de mass-media și insistă ca cei care devin cauza acestei atenții să plece. Se referea la părinții mei. Încă două minute împreună și au fost luați de lângă mine.

– Te rog, Jean, am implorat-o, nu-i lăsa în gura presei.

Privirea ei nu mi-a lăsat nici o îndoială a cui era vina că mass-media era interesată de persoana lor. Apoi a ieșit să modereze relația cu presa.

Mai târziu, în aceeași zi, am fost chemată la birouri. Deținuților li se permite să primească hrană de la rude, putând fi ridicată seara, după ce un gardian verifică temeinic pachetul. Mama îmi adusese cutii cu extrase de proteină și cozonac copt chiar de ea. M-am uitat la pachet și m-am simțit de parcă însăși mama mea ar fi fost acolo să mi-l dea. Am vizualizat magazinele unde cumpărase acele cutii și unde le-ar fi ținut acasă înainte de a pleca spre aeroport. Îmi adusese acel gen de produse pe care mi le dăduse și înainte, când eram un copil, și iat-o din nou, ajutându-mă iarăși la greu cu un pachet de alimente. Ochii mi s-au umplut de lacrimi.

În după-masa aceea un gardian m-a urmărit și a văzut cum mă chinuia durerea de stomac, trimițând după deținuta de la spital care era însărcinată cu controalele intime ale noilor deținute. „Tu nu bine, tu stai spital."

Cum primisem vizita celor de la ambasadă chiar în ziua respectivă, oficialii închisorii aveau oroare de documentele pe care ar fi trebuit să le întocmească dacă unui străin i s-ar fi întâmplat ceva grav, așa că în noaptea aceea m-au internat în spitalul închisorii. În această aripă ororile traiului zilnic din închisoare păleau ca semnificație. Era un spațiu redus, cu numai cinci încăperi mici, în fiecare din ele câte zece femei. Pentru multe din deținute spitalul nu oferea prea multe speranțe de recuperare sau tratament. În aceste încăperi, femeile de toate vârstele – închise pentru diverse delicte, condamnate pentru câțiva ani sau pe viață – se stingeau văzând cu ochii și de multe ori mureau în chinuri cumplite.

Una din încăperi era destinată femeilor gravide aflate în ultima fază și celor care tocmai dăduseră naștere. Alta era pentru

femeile peste 60 de ani și o a treia părea rezervată acelora care aveau mulți bani; era un pic mai confortabilă, iar femeile cazate acolo erau tratate cu mai multă grijă. Și eu mă aflam în această rezervă pentru „altele", care nu intrau în celelalte categorii.

În cameră se găsea și o tânără în jur de 20 de ani. Avea un tub maro care îi ieșea prin stomac și era atașat la o sticlă sub pat. Goală ca atunci când se născuse, ceva era drenat din ea. Mirosea și arăta îngrozitor. Alteia parcă urma să-i explodeze un fel de minge de fotbal pe gât. Am vrut să plec imediat.

La capătul coridorului se afla o altă rezervă, unde erau plasate pacientele cu SIDA și TBC. Punându-le împreună, le termina de regulă în câteva săptămâni și majoritatea acestor femei grav bolnave nu primeau nici măcar un paracetamol care să le aline durerile.

Mama și tata mi-au promis că se vor întoarce, dar n-am avut parte de nici o vizită în weekend. Zăcând pe patul de spital, eram hotărâtă să mă fac bine. Vroiam totodată să arăt bine când vor veni să mă vadă din nou. M-am gândit că cel mai bine ar fi să mă bronzez. Stăteam ore întregi pe o treaptă direct cu fața la soare. Oamenii sunt uimiți când le spun că nu eram închise toată ziua în celulă. Nu exista o rațiune pentru așa ceva: un zid înalt cu sârmă ghimpată și un gardian cu pușcă automată erau argumente suficiente pentru siguranța deținutelor. Mă coceam.

Eram fascinată de ideea de a evada. Stând la soare, în speranța că mă voi face mai bine, am crezut că aud elicoptere. Apoi unul a zburat direct deasupra mea și am știut că nu visam. S-a întors și s-a rotit deasupra închisorii pentru un timp care mi-a părut o eternitate. Apoi a dispărut. Și s-a întors. A dispărut, apoi s-a întors. Era tatăl meu, trebuia să fie el. Bineînțeles că era. Venea să mă ia. Venea cu un elicopter!

Ce minunat era. Soarele mă biciuia și pentru prima oară după atâta timp eram fericită. Tata urma să mă elibereze. Mă simțeam din nou ca o fetiță, însă de data asta nu mă va lăsa așa cum mă

lăsase, cum presupusesem în toți acei ani, când căzusem în apă. Acum venea să mă salveze. Să mă scoată de-aici.

Exista un mare perimetru nisipos chiar în centrul închisorii și încă nu realizasem ce era sau la ce folosea. Fie era un loc pentru nevoile pisicilor din pușcărie, fie punctul de aterizare pentru elicoptere. Asta e. Aici urma să aterizeze. Asta era singura explicație de ce elicopterul acela zbura deasupra noastră. Dar de ce astăzi? Nu stabilisem nimic. OK. Îmi va spune luni care era planul. Îmi va comunica la ce oră să-l aștept. Și îi voi spune despre locul acela perfect pentru aterizare. De-abia așteptam.

Când a sosit ziua de luni, fața mea era arsă de soare. Nu mi-am auzit numele strigat pentru vizită decât târziu în acea dimineață. Credeam că uitaseră să mai vină.

– Părinții tăi sunt în camera ambasadei, te așteaptă, mi-a spus un gardian.

Erau acolo de mai multe ore, însă gardienii nu mă strigaseră decât o dată la vizită, în thailandeză, și nu se mai osteniseră s-o facă. De-abia așteptam să-i spun lui tata despre ideea cu elicopterul. Ar fi fost nemaipomenit. Imaginați-vă, să zbor din Lard Yao împreună cu el, să le fac cu mâna deținutelor și gardienilor cu bocancii lor lustruiți și ochelarii lor cu rame aurii. Mă vor urî, iar eu voi da din umeri și voi spune ceva de genul: „Vedeți, de fapt n-ar fi trebuit să fiu aici".

OK, tata, spune-mi care e mișcarea cu elicopterul. De fapt nu l-am întrebat, vroiam ca el să mă surprindă cu anunțul. *OK, tata, sunt gata.* Oare mama știa? Probabil că nu. Era un secret, ca nu cumva, în emoția ei, să-i scape vreo vorbă care nu trebuia și planul nostru să cadă. *OK, tata, sunt gata.*

N-am avut decât o jumătate de oră împreună, dar a fost de ajuns. Dacă l-am fi plătit pe gardian am fi putut avea toată ziua, dar la ora aceea nu știam că e posibil.

OK, deci n-a pomenit de elicopter. Nu vrea ca mama să afle, dar se va întoarce mâine. Îi va spune să meargă la toaletă

sau ceva în genul ăsta, iar noi vom putea discuta în detaliu. A doua zi, același lucru; nu a menționat nimic despre faptul că ar fi intenționat să mă scoată de acolo cu elicopterul.

A patra zi când m-am întâlnit cu ei, era într-o miercuri, dar de data asta nu mai era ca înainte. S-au purtat foarte rece cu mine și păreau traumatizați.

– Ce s-a întâmplat?

– Plecăm astăzi, Sandra.

– De ce?

– Un ziar din orașul nostru a comentat vizita în Thailanda, menționând unde locuim, publicând chiar și o fotografie a casei noastre, evaluând-o la un preț exagerat. Hoții au spart casa și ne-au jefuit. Trebuie să ne întoarcem acasă și să ne ocupăm de necazul ăsta, pe care nu l-am fi avut dacă n-am fi fost aici pentru tine.

– Așa că tu ocupă-te de problemele tale, iar noi de ale noastre.

Și au plecat. Părinții mei au fost întotdeauna atașați de casa lor. Când eram mai mică i-am întrebat deseori cum se făcea că nu ieșeau seara undeva, ca alți părinți. Nu înțelegeam de ce stau întotdeauna acasă. Au râs și mi-au spus că își iubeau casa la fel de mult pe cât se iubeau unul pe celălalt. Aveau în casă lucruri pe care le strânseseră în toți acești ani și le prețuiau enorm.

Mi s-a făcut rău când am auzit că a fost jefuită. Mai târziu, în scrisorile pe care le-am primit, mama mi-a spus că nu fusese vorba de „nimic special, doar ceva băutură, un televizor și o pungă cu bijuterii". Era doar o parte de adevăr. Opt ani mai târziu, când am întrebat-o pe mama de ce nu mai purta inelul de logodnă, mi-a spus că era unul din lucrurile furate. Era un inel foarte frumos, din aur alb, pentru care tata făcuse economii cu 40 de ani în urmă, iar acum dispăruse.

După vizita lor nu-l voi mai vedea pe tata aproape cinci ani de zile. Nu existase nici un plan pentru elicopter.

În cele câteva luni care au urmat, m-am întors de mai multe ori la spital, din aceleași motive. Durerea avea cauze mai mult

emoționale decât fizice, iar internarea mă ajuta să trec peste sentimentele de auto-compătimire. Discutând cu câte o tânără femeie care tocmai dăduse naștere unui copil sau cu o prostituată minoră care murea de SIDA, mă ajuta să-mi dau seama de propria situație. Cel puțin eu mai aveam unele speranțe.

Lard Yao funcționa pe bază de bani, nu pe principiul reabilitării. Reabilitarea constituia o anatemă. Era un oraș în miniatură și o lume suficientă sieși, unde banii constituiau cel mai bun argument, iar oficialii închisorii erau ușor de convins. Deținutele, bineînțeles, nu aveau bani adevărați; în schimb primeau cupoane în fiecare zi și acestea puteau fi folosite ca monedă de tranzacție. Însă erau valabile doar pentru dimineața când erau emise. La ora 13.00 cupoanele deveneau invalide.

Nu prea exista nimic gratis la Lard Yao. Trebuia să plătești pentru tot ce foloseai, cu excepția pernei cu nisip, a unui prosop mare folosit ca pătură, apa de la robinet și farfuriile cu orez maro și ceva fiert și unsuros înfipt în ele. Articolele de toaletă, cele sanitare, uniformele subțiri, săpunul praf, cafeaua sau orice fel de aliment de la magazinul închisorii, timbrele, plicurile și colile de hârtie, toate trebuiau cumpărate. Piața neagră era în floare. Era posibil să cumperi aproape orice, de la apă fierbinte pentru ceai și blocuri cenușii de gheață, de două ori pe zi, la substanțe sau obiecte ilegale, cum ar fi cuțite mici, radiouri, tabac de prizat, țigări, pilule și pudre.

Cei care controlau piața neagră puteau să-ți împrumute mari sume de bani cu o dobândă de 50 la sută. Deținutele își spălau hainele pentru 30 de bahti pe săptămână, iar alte negustorese aveau „magazine" ambulante în pungi de plastic, așa încât puteai să-ți procuri ceva de mâncare chiar la ora prânzului. Acestea erau întotdeauna mai scumpe cu 50 la sută, iar plata trebuia s-o faci marțea următoare.

Puteai rezolva și cumpăra aproape orice de la fetele care se ocupau de piața neagră, dar te costa. Neputința de a plăti o

datorie în ziua stabilită sporea suma cu 50% pe zi și dacă tot nu era achitată curând, se instala violența. De regulă, fetele care se ocupau cu piața neagră pur și simplu o înconjurau pe datornică și îi luau banii pe care îi avea asupra ei, până când datoria era plătită, sau îi confiscau toate bunurile și i le vindeau. Sau o snopeau în bătaie.

Într-unul din aceste incidente unei nigeriene i-au mușcat buza inferioară și i-au dat-o unei pisici, doar pentru că nu-și respectase plățile. Într-un alt incident, pentru că rămăsese în urmă cu plata datoriei, o thailandeză a fostă bătută măr cu bâte confecționate în pușcărie. Chiar și gardienii primeau câte un procent din profitul obținut de pe piața neagră.

Luminile nu erau niciodată stinse în celulele-dormitoare de la Lard Yao pentru ca deținutele să poată fi supravegheate la orice oră din noapte. Cuplurile dormeau împreună, la vedere, pentru oricine interesat să vizioneze o relație lesbiană: deținută cu deținută, gardian cu deținută, gardian cu gardian. O gamă întreagă de combinații. Câteva fete interesate să se cupleze au încercat și cu mine, dar am refuzat. Nu pentru că nu m-ar fi interesat – pur și simplu le zâmbeam, spunându-le că sunt gata să încerc orice o singură dată – dar că nu găsisem pe cineva care să mă atragă.

Majoritatea nopților îmi puneam un prosop pe față ca să pot dormi. Eram ca un struț, îngropându-mi capul să nu știu ce se întâmplă în jurul meu.

În acele prime luni am dormit lângă unele dintre cele mai ciudate femei imaginate vreodată. Una din vecine își omorâse soțul pentru că acesta se purta mai frumos cu cea de-a doua soție decât cu ea; l-a tăiat în opt felii, i-a scobit carnea de pe pulpe, îndesând-o în cutii de biscuiți pe care le-a dus pe marginea râului, hrănind peștii cu rămășițele lui.

Cu aceste imagini în minte nu-i de mirare că nu mă simțeam prea entuziasmată de mâncarea pe care ne-o puneau zilnic în față: orez aspru, murdar, plin de viermi și insecte, ciorbă de

pești întregi, castraveți fierți cu ou sau cu bucăți păroase de carne de porc. Fetele de la bucătărie nu făceau decât să taie felii leșul unui porc, cu oase cu tot. Apoi jupuiau mare parte din carne și o vindeau la negru, așa că ceea ce rămânea nu era decât un bulgăre de grăsime și pielea groasă cu păr aspru.

Aveam nevoie disperată de liniște și pace. Așa că zăboveam în ceea ce eu și Karyn numeam Casa Plutitoare – o cabană cocoțată pe picioroange deasupra unei bălți verzi, vâscoase, plină cu pești enormi. Mergeam amândouă acolo ori de câte ori puteam, bucurându-ne de relativa pace și liniște, sporovăind de una, de alta.

Pe neașteptate, o duhoare teribilă s-a abătut dinspre clădirea vecină a spitalului, iar deținutele thailandeze au început să alerge în valuri, având capul plecat și urlând. Purtau niște baticuri confecționate din cămăși pe care le trăseseră peste față, ca să blocheze mirosul de putrefacție. Am crezut că s-a spart canalizarea într-unul din saloanele de la etaj.

Un fel de lichid lipicios, maroniu, a început să curgă din tavan, formând o baltă pe pardoseala de la parter. Curgea în mod constant; iar duhoarea era insuportabilă. Era boală curată și abia dacă mai puteam respira.

Cu trei zile în urmă o femeie murise de SIDA și tuberculoză, iar groparii nu veniseră să-i ridice rămășițele trupești. Neîmbălsămată, într-o temperatură de aproape 40 de grade timp de trei zile, trupul i se umflase și în cele din urmă a explodat ca urmare a căldurii acumulate. Femeia a explodat.

Deloc surprinzător, ofițerii au păstrat distanța față de trupul explodat, iar două deținute a pus o găleată sub scursoarea continuă a femeii decedate. Cea mai mare parte a căzut pe lângă găleată și a fost mai târziu măturată în iarbă, lângă clădire.

Thailandezilor budiști nu le place să se atingă de cadavre, în credința că în fiecare sălășluiește un spirit care nu moare atunci

când o persoană se stinge din viață. Se pare că acest spirit poate foarte ușor să sară în alt corp atunci când există interferențe. Motiv pentru care erau solicitați cioclii. De regulă de o altă credință, cioclii le duceau pe majoritatea celor care mureau la Lard Yao pentru a fi disecate în scopuri medicale. Cioclii câștigau destul de bine, ținând cont de rata mare a deceselor.

De data asta, când au sosit cioclii, trupul femeii decedate încetase să mai picure din tavan. După ce s-au dus sus n-au suportat ce le-a fost dat să vadă și au fugit afară rapid. Costumați asemănător unor astronauți și ducând cu ei un sac de morgă, aceștia au reușit în cele din urmă să coboare cu cadavrul. L-au aruncat pe pardoseală și a fost fotografiat. Unul dintre ei i-a rupt câteva degete ca să le fie mai ușor să i se ia amprentele, înainte de a fi scoasă din incinta pușcăriei.

Zăcând acolo, stoarsă de viață și de cea mai mare parte a fluidelor, trupul rigid al femeii semăna cu o formă de artă modernă. Majoritatea deținutelor care urmăreau această scenă și-au întors capetele, știind foarte bine că puteau sfârși în aceeași ipostază. Era o moarte urâtă, oribilă, dar parcă nimănui nu-i păsa; doar de duhoarea creată. O altă zi ca multe altele la Lard Yao.

În timp ce mașina o transporta afară din închisoare, numele femeii era strigat în mod repetat, iar spiritul ei rugat să plece odată cu ea.

– Te rog, striga o voce, pleacă acum. E ora eliberării tale, te rugăm să părăsești închisoarea.

Mi s-a făcut greață. Nu eram doar șocată, dar și teribil de înspăimântată. Există locuri unde probabil moartea e normal să survină, dar aici, în pușcărie, devenea mult mai tulburătoare. Era o dimineață superbă, soarele spinteca înaltul cerului, iar interiorul acestei femei supura prin tavan. Spitalul nu era decât o reședință publică a celor morți.

Întotdeauna m-am întrebat cum aș fi reacționat dacă aș fi fost martora unui eveniment cu adevărat tragic. Acum știam

Asemeni majorității femeilor, m-am bucurat că nu eram eu. Nimeni nu plângea. Priveam doar uimiți. Nu se auzea nici un zgomot, doar tăcerea femeii moarte. Aș vrea să pot, dar nu-mi mai amintesc numele ei.

Deși fiecare visa să-și audă într-o bună zi numele strigat, să poată pleca din acest loc blestemat, nimeni nu vroia să-i fie chemat spiritul. Era ca și cum am fi fost ostaticii unui film de groază.

De la 6.00 dimineața până la 6.00 seara ne găseam cu toții în curte, un spațiu cam de mărimea unui teren de fotbal în care erau înghesuite 1.700 de femei, mai târziu ajungând la 3.000. La început comunicarea era foarte dificilă, iar faptul că nu mă descurcam în thailandeză a fost un mare dezavantaj. Învățarea limbii și deprinderea unor aspecte ale obiceiurilor naționale era singura cale de a fi acceptat în mediul cultural al închisorii și de a înțelege cu adevărat ceea ce îți spuneau gardienii. Altfel rămâneai un outsider și aveai puține șanse să înțelegi ce se întâmplă acolo. La puțină vreme după ce fusesem încarcerată, am început să lucrez la spălătoria închisorii, unde, căutând să comunici cum te simțeai sau ce vroiai, era dificil fără să cunoști thailandeza.

Structura socială a Thailandei e constituită din ierarhii bine definite, iar thailandezii își întăresc în mod constant propriile poziții sociale, ca de altfel și pe ale celorlalți în relație cu ei înșiși. E un mare lucru pentru un thailandez să-i spună unui european ce să facă, mai ales în pușcărie, unde prioritățile de rang sunt permanent stipulate, așa că mi se spunea mereu să fac ceva ce nu era necesar, doar pentru că aveau dreptul s-o facă. Umblau în voie prin lucrurile mele și fiecare lua ce-i plăcea. Încă de la început am fost nevoită să mă apăr, să fiu cu garda sus.

– Cum le spui ăstora să se ducă-n mă-sa? am întrebat-o pe Karyn.

– În engleză, mi-a spus ea.

Când a fost cazul, asta am făcut. „*Fuck off*, du-te-n mă-ta!" Mi-au râs în față. Din acel moment mi-a fost foarte limpede că va trebui să le învăț limba. Încet-încet am învățat-o, iar după o vreme mă descurcam destul de bine. Odată cu limba am devenit și mai temperamentală și uneori am ajuns să regret că puteam să comunic în limba lor. Aproape în fiecare zi mă certam cu cineva în noua mea limbă. Și nu era deloc frumos.

Prima oară când mi s-a eliberat corespondența care trecuse de cenzură am primit un teanc gros de scrisori. Nu-mi venea să cred că îmi scrisese atât de multă lume. Oameni din toate categoriile sociale – cunoscuți sau complet străini – făcuseră efortul de a mă contacta. Îmi scriau ca să mă condamne sau ca să mă consoleze.

Dar în afara momentelor când îmi citeam corespondența, zilele treceau foarte încet, timp în care nu conteneam să mă gândesc ce se întâmpla acasă. Vizita părinților mei fusese una dintre cele mai minunate experiențe și cu toate astea era țivită cu atâta tristețe încât era aproape insuportabil să mă mai gândesc la asta. Oricât mi-ar fi părut de bine că îi văzusem, era mult mai bine dacă ar fi rămas acasă. Pentru că trebuia să-mi ispășesc pedeapsa fără ajutorul lor.

Singura dată când programul închisorii suferea transformări radicale era pe 5 decembrie, ziua regelui. În acea zi toată suflarea se deștepta la patru dimineața, se spăla rapid și participa la ritualul rugăciunii care ținea o oră și jumătate. Tot atunci niște călugări budiști veneau la închisoare pentru a colecta alimentele și articolele de toaletă pe care unele femei le donau pentru săracii orașului.

Inițial, orarul era îngrozitor de plicticos deși, odată cu trecerea anilor, voi căuta să fac cât mai multe ca să-mi treacă timpul. În general ne comportam ca niște zombi, niște morți vii. Însă în mare parte erau deținutele cele care conduceau închisoarea, dar

asta nu înseamnă că o și controlau. Atunci când ofițerii o comandau, unele condamnate erau cele care executau ritualul de deschidere și închidere al celulelor. Tot deținutele erau cele care calculau conturile fabricii și ale închisorii, construiau și reparau clădirile, puneau la punct instalațiile defecte, conduceau spitalul, pregăteau mâncarea și, în esență, făceau tot ceea ce trebuia făcut.

Imnul național thailandez răsuna la ora opt dimineața, urmat de zece minute de rugăciuni cântate, la care participau numeroase, dacă nu majoritatea deținutelor. Steagul thailandez era înălțat și toată suflarea trebuia să stea în poziție de drepți, înșiruită în nuanțele de albastru, maro și maro-crem ale uniformelor. Categoria femeilor îmbrăcate în maro și crem era cea de „apel".

Trebuia să ne prezentăm la lucru între 8.15 dimineața și amiază. Între 12.00 și 1.00 era pauza de prânz, apoi înapoi la muncă până la 4.30 după masă. De atunci până la 5.30 sau 6.00 serveam cina, ne spălam și spălam rufe. Între 6.00 seara și 6.00 dimineața stăteam închise în celule. Dacă aveam noroc, găseam și în timpul zilei un prilej de relaxare. După muncă fiecare rămânea afară, pe saltelute. Funcționa un management al timpului. Puteai să revendici un anumit spațiu atâta timp cât îl utilizai, însă numai în perioada care nu era dedicată muncii.

Totul trebuia spălat în momentul în care era dat jos, așa că aveau loc două ședințe de spălat pe zi. Femeile care nu aveau pe ce să-și usuce hainele trebuiau să le aibă spălate și uscate înainte de a răsuna clopoțelul de ora 8. În sezonul ploios uscarea veșmintelor se dovedea extrem de dificilă și majoritatea le purtam umede. În această perioadă în mare parte hainele și obiectele personale mucegăiau și putrezeau.

Șobolanii ieșeau mai tot timpul din șanțurile de canalizare, invadându-ne spațiul, și orice aliment lăsat nesupravegheat era înjumătățit sau devorat. Magazinul închisorii se deschidea între

șapte și opt dimineața, iar noi trebuia să ne cumpărăm hrana pentru ziua respectivă la ora aceea. Se mai deschidea între 12 și 1.00, dar asta era ora de prânz și dacă până atunci nu găteai, nu reușeai și să mănânci, să speli vasele și tacâmurile, și să-ți mai pregătești rufele pentru spălat. Nu era timp de stat la cozi interminabile.

Când o deținută dorea să se adreseze unui gardian (toate femei) trebuia să ne punem în genunchi, să ne împreunăm mâinile într-o atitudine de rugăciune și să ne închinăm. Dacă demonstram că nutrim respect pentru superiori – toți erau superiorii noștri aici – puteam să funcționăm fără prea multe probleme.

Ziarele și extrasele de știri nu erau permise, deși unele reviste puteau fi procurate. Radiourile și televizoarele erau interzise și accesul la telefon nu era niciodată acordat, nici măcar în cazul unui arest.

Scrisorile ajungeau în cele din urmă la noi, deși cenzorul ni le înmâna sporadic, fără să existe o zi anume desemnată pentru asta. Dacă aveam noroc, primeam corespondență cam de trei ore pe lună, deși uneori treceau săptămâni fără să primim vreo scrisoare. Iar atunci când în sfârșit primeam una, avea cel puțin patru săptămâni vechime; nu le primeam niciodată în ordinea în care fuseseră scrise. O scrisoare compusă în iulie putea fi citită după una din august sau septembrie.

Trei scrisori până la trei pagini puteau fi expediate săptămânal și fiecare cuvânt scris sau primit era temeinic cenzurat. Deseori femeia însărcinată cu cenzura se plictisea să ne citească de una singură corespondența și atunci aducea pe una din străine să citească pentru ea; rezultatul acestei practici e că bârfa funcționa permanent. Dacă era socotită necorespunzătoare, scrisoarea ajungea în ceea ce era numit Dosarul 13, fără să se mai audă de ea.

Ori de câte ori mergeam la tribunal, în speranța finalizării procesului, scoteam un sul de aerograme scrise și un altul cu aerograme nescrise. Era destul de dificil acest lucru, mai ales că Rifkin ne supraveghea în timp ce ne schimbam în hainele pentru proces. Rifkin n-avea nici o jenă să-și toarne co-deținutele. Gardienii care ne percheziționau când ieșeam din închisoare nu erau niciodată aceiași cu cei care ne controlau la întoarcere, așa că era foarte probabil ca cineva să nu observe că luasem cu mine un caiet întreg de aerograme, pe care le completam în cușca de la tribunal și le pasam unui funcționar prietenos, care urma să le timbreze și să le expedieze. Asta mă costa, pe lângă timbre, 50 de bahti pentru o scrisoare, astfel încât nu-mi permiteam să trimit prea multe.

O scrisoare pentru cei de acasă nu era un lucru ușor pentru că încercam întotdeauna să sune optimist și pozitiv, deși simțeam tocmai contrariul. Cu toate acestea, scrisorile constituiau una din activitățile care mă țineau în viață: cele de la mama, tata, frate, prieteni, necunoscuți. Era minunat să primesc scrisori, chiar dacă uneori erau doar câteva rânduri. Ca prin farmec mă transportau înapoi acasă. Puteam mirosi casa noastră în acele scrisori; în special scrisorile din partea familiei. Îmi apropiam paginile de față și inspiram adânc. Uneori nu le deschideam numaidecât; așteptam până seara, când ajungeam în celulă, iar noaptea îmi imaginam cum fuseseră scrise. Poate acasă, poate la serviciu, ori într-o cafenea. Era minunat.

Mai bine chiar, dacă în plic era și vreo fotografie, o extrăgeam rapid, privind în jur, să văd dacă mă văzuse cineva. Mă apuca o furie teribilă dacă alte deținute încercau să se uite la fotografie, ceea ce se întâmpla adesea. Era destul de îngrozitor că mă aflam acolo, dar să-i am și pe cei dragi în pușcărie în timp ce alții se zgâiau la ei era prea mult.

N-am fost niciodată complet sinceră cu părinții în scrisorile mele. Era imposibil să le fi spus cum stăteau lucrurile cu adevărat.

Cum aș fi putut să le spun, spre exemplu, că o adolescentă fusese electrocutată în celula în care dormeam?

Sosise la Lard Yao cu o săptămână în urmă împreună cu o prietenă, păreau a fi un cuplu. Erau amândouă studente la universitate. Tatăl uneia dintre fete fusese polițist și le suspecta că furau bani din casa lui. A făcut o plângere la poliție împotriva lor, ca ele să vadă cum era viața în pușcărie.

Chiar și severa „mamă a celulei" avea o slăbiciune pentru cele două, permițându-le să doarmă una lângă alta. În fiecare seară una din fete mergea la toaletă să ia o cârpă din cele care atârnau pe conducte pentru a șterge pe jos, acolo unde dormeau. Multe deținute făceau acest lucru fiindcă era întotdeauna foarte murdar pe jos.

În seara cu pricina fata a luat o cârpă și a udat-o. Apoi a frecat pe jos. După câteva minute a dus cârpa înapoi, atârnând-o pe conductă. Tocmai atunci conducta s-a spart. În conductă se afla un fir electric neizolat prin care trecea curent de 220 de volți. Mâna dreaptă a fetei a trecut prin conductă și s-a oprit pe firul electric. S-a auzit un bâzâit ușor, apoi o pală de lumină. Picioarele ei se găseau în apa de o jumătate de centimetru, iar șoldul i s-a atins de un container vechi de metal.

Timp de un minut au sărit scântei până când prietena panicată a luat un prosop, l-a răsucit ca pe o funie, l-a pus în jurul gâtului fetei și a tras-o de pe firul electric. A scos din gât un sunet scurt și un horcăit, apoi a căzut grămadă. Tânărul ei trup fusese prăjit și acum zăcea acolo într-o baltă, fumul ieșind de undeva din ea. A fost unul dintre cele mai îngrozitoare și mai triste momente la care am asistat vreodată. Fără veste, fata era moartă. Era ca și cum ar fi alunecat afară din propria piele, evaporându-se.

Tatăl tinerei fete și-a retras plângerea. Îi dăduse fiicei o lecție extrem de dură. Deținuta care trebuia să verifice instalațiile electrice a fost pedepsită. Însă nimic nu li s-a întâmplat oficialilor închisorii.

În cele din urmă am deprins arta somnului. N-am nici o idee când anume s-a întâmplat pentru că n-aveam deloc noțiunea timpului în pușcărie. Zilele și lunile, toate arătau la fel. Somnul era singura evadare posibilă.

La un moment dat oricine se obișnuiește să doarmă în condițiile respective, dar nimeni nu dormea toată noaptea fără să se trezească. Cu atât de multă lume în jurul tău pur și simplu nu era posibil. Deseori mi s-a întâmplat să mă trezesc și să realizez că toate femeile își strânseseră pernele și cearceafurile și așteptau să li se dea drumul afară. Cu genunchii la gură, în mijlocul pardoselii de linoleum, zăceam acolo absolut singură. De ce erau atât de panicate? De ce se grăbeau?

În fiecare dimineață după ce mă sculam, ieșeam afară și stăteam pe carpeta mea albastră. Prioritatea mea în acei ani era apa fierbinte dimineața, să-mi pot face o cafea. Toaleta putea să aștepte, containerul de apă putea să aștepte, întreaga pușcărie putea să aștepte.

În interiorul unei zone largi, pătrate, acoperite de sfori paralele pentru rufe, lângă canal, mă adăposteam să-mi beau cafeaua. În zilele bune puteam lâncezi acolo până la o jumătate de oră, în timp ce în zilele proaste de-abia dacă aveam timp să mă așez că imediat trebuia să particip la program. Dacă eram norocoasă, o revistă sau un fascicol de benzi desenate trimise de acasă treceau de cenzură și atunci mă lăsam inundată de știrile zilei sau de umorul din Viz. Reviste ca *The Spectator*, *Time* și *Private Eye*, toate m-au ajutat să rămân sănătoasă și să fac mai ușor abstracție de ceea ce mă înconjura.

Însă repetitivitatea devine rapid dușmanul deținutului; la început mi-a permis să insuflu fiecărei zile cel puțin o undă elementară de rațiune. N-a trecut mult și fiecare zi a devenit o copie la indigo a celei dinainte și nimic nu mai reușea să înlăture tensiunea acumulată.

Ori de câte ori trecea un ofițer pe lângă o deținută, trebuia să te oprești, să te întorci și să rămâi cu fața spre ofițer și cu capul

plecat, așteptând să treacă. Trecând pe lângă ei fără să te supui acestui ritual ridicol, se interpreta ca fiind o insultă și o lipsă de respect. Indiferent cât de mult uram acest lucru, mă aflam în Thailanda și acesta era modul în care funcționa închisoarea. Cu toate astea eram o individă destul de belicoasă, căreia îi venea greu să se prosterneze în fața autorităților. Dar de regulă mă supuneam regulilor.

Dacă un ofițer stătea jos, pentru a vorbi cu el trebuia să îngenunchem; trebuia să fim mai jos decât ei. Trebuia să-i arătăm fiecăruia că eram o formă inferioară de viață. Dar era atât de dureros să te apleci. Contractasem o infecție teribilă a pielii de pe picioare și asta îmi îngreuna mișcările. Aveam atâtea erupții, încât mă dedam la plăcerea perversă de a le număra aproape zilnic, să văd dacă se înmulțeau sau nu.

După o vreme am început să țin un jurnal. Nu în fiecare zi, dar îndeajuns ca să-mi amintesc anumite evenimente. A devenit una din modalitățile prin care încercam să înțeleg ceea ce mi se întâmpla și prin ce trecea familia mea, prin ce treceau miile de femei închise. Deși nu eram niciodată complet sigură de datele și orele la care scriam, încercam pe cât puteam să fiu exactă.

Extras de jurnal

14 mai 1993

Trei persoane au venit să mă vadă, trei prieteni vechi, din Bangkok. E jenant pentru ei să mă vadă la ce-am fost redusă. Să-mi asculte relatările despre existența mea actuală, cum trebuie să spăl rufe pe ciment și cum stau și privesc broaștele și păsărelele care alunecă pe cimentul umed. Sunt mereu întrebată dacă am nevoie de ceva. Urăsc faptul că sunt atât de inutilă, de nevoiașă... Restricțiile de aici sunt nenumărate, asemeni celor din școala primară. M-am simțit foarte prost când Susan

m-a văzut în halul ăsta, dar a fost atât de bine că am revăzut-o... viața de dinainte de arest fiind încă o nebuloasă teribilă. Nu știu dacă are de-a face cu șocul prin care am trecut, dar îmi vine greu să-mi amintesc oamenii și numele lor...

Găsindu-mă la Lard Yao e ca și cum aș fi fost naufragiată pe o insulă. Era insula noastră și metafora sugerează faptul că eram cu toate în aceeași situație. Majoritatea celor închise aici vroiau să considere acest termen ca pe o muncă comunitară, însă din cauza presiunilor exercitate asupra noastră de sistemul penitenciar acest lucru s-a dovedit imposibil. În multe privințe, așa cum am mai spus, noi conduceam întreaga închisoare, dar sentimentul de unitate nu era foarte puternic. Dar încercam să păstrăm o doză de armonie în speranța că într-o bună zi vom fi salvate.

La câteva luni după ce am fost adusă la închisoare, m-am îndepărtat de majoritatea străinelor; în esență nu ne-am înțeles atât de bine cât mi-aș fi dorit eu – și fără îndoială ele. Nu mi-a displăcut să mă împrietenesc cu deținutele thailandeze și m-am bucurat de o relație destul de bună cu acestea: mă raportam mai ușor la ele decât la celelalte. Mai erau și câteva americance în pușcărie, dar ele nu călătoriseră foarte mult și le-am găsit foarte disprețuitoare față de Thailanda și față de thailandezi. Eu nu le uram pe thailandeze, dar faptul că le apăram tot timpul mi-a asigurat o proastă reputație.

Într-o seară, după ce se închiseseră toate celulele, s-a iscat o bătaie între niște americance și restul thailandezelor. O bătaie dură și sângeroasă. O thailandeză m-a prins și m-a împins în spațiul de la toaletă.

„N-avem nimic cu tine", zise ea, scuipând, „pe ele le vrem."

A doua zi am fost etichetată drept trădătoare de către americance și după acest incident n-am mai vorbit decât rareori, cu foarte puține dintre ele. Am decis asta fără prea multă dificultate; venisem la închisoare singură și urma să plec singură,

așa că era mai bine dacă îmi ispășeam pedeapsa singură. N-aveam nevoie de nimeni.

Când te băteai cu o thailandeză, nu te băteai doar cu o persoană, te băteai cu toate thailandezele. Era imposibil să te lupți doar cu una, pentru că erau întotdeauna împreună, ca la vânătoare, acționau în haite, căutând mereu să se asigure că prietenele lor erau în siguranță. Poate că ruptura mea cu americancele n-a fost cea mai rea consecință.

Karyn Smith și cu mine am rămas prietene bune, însă aveam trasee diferite. Ea muncea în *gonglean*, iar eu în cealaltă parte a închisorii, la spălătorie. Diferența de vârstă dintre noi – ea avea sub douăzeci de ani iar eu aproape treizeci – însemna că aveam interese și preocupări diferite. Ca să fiu sinceră, nu vroiam să devin dependentă de Karyn, și nu vroiam ca ea să devină dependentă de mine. Cel puțin o vreme am fost sigură că voi fi eliberată curând. Ar fi fost îngrozitor pentru ea dacă am fi devenit prea apropiate, iar eu ar fi trebuit s-o abandonez acolo...

Duminică după-amiaza era singurul interval de timp care nu era destinat nici unei munci și în aceste momente cele care se ocupau cu negoțul la negru încropeau „hoteluri temporare". În toate locurile de muncă, sub sârmele de întins rufe, pe mese și în toalete înjghebau niște spații care semănau cu niște căsuțe construite de copii. Aici cuplurile își puteau cumpăra o oră de plăcere, fiecare femeie care se ocupa de tranzacție stând de gardă în cazul în care ar fi apărut vreun ofițer.

Tot duminică după-amiaza gardienilor li se făceau masaje de către deținute, li se făcea manichiura sau li se smulgeau firele cărunte. Un răsfăț general la Lard Yao. Ceea ce însemna că n-aveau timp să desființeze hotelurile temporare. A fost foarte șocant la început să vezi femeile angajate întreținând relații sexuale în public, dar cu timpul a devenit ceva acceptabil și, în multe cazuri, de înțeles.

Extras de jurnal

17 mai 1993

Thailandeza mea se îmbunătățește, dar tot nu știu exact ce se vorbește în jurul meu. Prefer să rămân singură. Nu vreau să fiu atrasă în genul de discuții aiurea, hohotitoare, sau de bârfă prostească...

Nu știu dacă cei care ajung aici au o inteligență limitată sau dacă rutina și existența robotică îi face să devină reduși. Mă rog să pot gândi în continuare ca o ființă individuală dacă voi scăpa de aici. Mă îngrijorează procesul de la tribunal. Ce să declar? Într-un fel de-abia aștept să fiu condamnată și să se termine cu tensiunea asta...

N-aveam nici o idee când urma să aibă loc procesul meu. Încercarea de a obține informații de la un oficial oarecare s-a dovedit imposibilă și mă simțeam din ce în ce mai frustrată de încetineala procesului meu.

Auzeam în fiecare zi trenurile care treceau pe lângă închisoare, iar atunci inima mea începea să bată mai tare. De fiecare dată când vedeam un avion care zbura deasupra capului izbucneam în plâns. Capul meu exploda la gândul că alți oameni – turiști sau ghizi – își comandau primele pahare de băutură în timp ce dispăreau în norii de deasupra mea, lăsându-mă pe mine în temnița asta. Se pare că nu mă gândeam la altceva decât la cum să mă întorc acasă. Când va veni oare rândul meu să mă urc în avion, ca să ajung să-mi văd familia?

Lard Yao devenise un vis oribil, derulat cu încetinitorul, visuri populate de multă lume, în care vedeam întotdeauna încotro aș fi vrut să mă îndrept, mereu spre porțile grele ale închisorii. Dura o eternitate să ajung acolo fiindcă cele din jurul meu mă trăgeau înapoi. În fiecare noapte, vreme de șase luni, visam că evadam; eram în autobuze, în avion sau în tren, pe bicicletă sau

pe sanie, în diverse ambarcațiuni. Fugeam, mergeam, mă târam sau plonjam, prin păduri și orașe, dar întotdeauna, absolut întotdeauna eram capturată.

După un timp, am început să visez închisoarea în care mă aflam, de parcă mintea mea acceptase locul în care eram încarcerată și se obișnuise cu toate privațiunile. Aceste vise erau cele mai înfricoșătoare.

La sfârșitul lunii mai, 1993, în jurul aniversării primului meu an de pușcărie, stăteam în *gonglean* așteptând-o pe Karyn să termine de spălat, după masa de prânz. Era o sâmbătă. Una dintre femeile-gardian, plictisită de lipsa de activitate, găsise o casetă pe care o asculta, iar muzica se auzea prin întregul sistem al difuzoarelor pușcăriei.

Încet-încet, melodiile au început să se filtreze în mintea mea. Era o muzică superbă și treptat am realizat cine cânta. Beatles, „The White Album". Uimitor! Vocile lui Lennon și Mc Cartney iluminau întregul spațiu și puteam vedea cum fețele multor deținute – thailandeze și străine – se iluminau pe măsură ce începeau să cânte sau să fredoneze simultan cu muzica auzită.

În ultimele luni trăiam într-o ciudată stare de spirit, convinsă că voi pleca din Lard Yao. Stând acolo în încăperea aceea murdară am realizat subit că nu era decât un vis. *E o realitate, Sandra. Ești aici, ești o deținută și probabil vei fi aici pentru ani și ani de acum înainte. Așa că ar fi mai bine să te obișnuiești cu ideea asta.* De data asta nu mi-am putut stăpâni lacrimile. Karyn s-a uitat la mine, a văzut groaza întipărită pe chipul meu și și-a dat seama imediat ce simțeam.

– Va fi OK, spuse ea, și plecă de lângă mine, lăsându-mă singură cu mâhnirea mea.

Voi rămâne la Lard Yao vreme îndelungată; nu mi se va aproba eliberarea pe cauțiune; judecătorul nu va suspenda cazul, în mod sigur poliția va face plângere împotriva mea și nu va exista nici o cale de scăpare. Lennon continua să cânte. Am

început să transpir, iar urechile îmi vibrau și pocneau. Ascultasem prima oară „The White Album" când eram mică, înainte de a-l asculta cum trebuia ca adolescentă. Aveam discul acasă, în West Yorkshire.

Cum am putut fi atât de arogantă încât să cred că mă deosebeam de celelalte femei? Nu mă deosebeam cu nimic. Eram toate la fel. Eram o deținută, o condamnată și o criminală. Ele știau asta. Acum o știam și eu.

Karyn văzuse cât eram de supărată dar n-a fost nevoie să mă întrebe ce s-a întâmplat. Ca toată lumea de aici, trecuse și ea prin asta. Încet, tăcută, a plecat de lângă mine.

În luna iunie a primului meu an ajunsesem în stadiul în care nu mai așteptam nimic. Jumătate din timp nici măcar nu știam dacă eram vie, și nici nu-mi păsa. Uneori mă trezeam, mă uitam la busturile pe jumătate goale din jurul meu și mă gândeam că sunt moartă. Nu doar visam că eram moartă, credeam asta cu adevărat. *Ai murit, Sandra, în mod sigur, pentru că nu e posibil ca cineva să trăiască așa.* Era subuman.

Din când în când mă vedeam într-o oglindă sau reflectată într-un fereastră. Eram trasă la față, slabă, epuizată, obosită, o epavă a ființei care fusesem. Mă durea spatele, mă chinuiau rinichii, iar uneori vedeam ca prin ceață. Nu mă mai simțeam ca Sandra Gregory. Mă foloseam doar de numele ei.

Nu mai fusesem niciodată închisă, nici condamnată. Cantitatea pe care o găsiseră asupra mea a devenit una din glumele obișnuite pentru celelalte deținute. De ce îmi riscasem viața încercând să transport ilegal o cantitate atât de mică?

Știu când m-am născut și când am avut prima ceartă serioasă cu tata, știu când am sărutat prima oară un băiat și clipa când mi-am luat rămas bun de la părinții mei. Știu totodată când am fost atât de tristă încât aproape că n-am mai știut de mine. Pe 21 iulie 1993 stăteam pe o placă de beton, frecând uniformele

murdare ale ofițerilor, când, pe la opt dimineața, Karyn se îndrepta spre mine.

– Știai că Dana are un aparat de radio ilegal și ascultă știrile în fiecare zi? Ei bine, tocmai a aflat că două fete britanice acuzate de trafic de droguri în Thailanda vor fi eliberate astăzi în urma unei grațieri.

Mi s-a oprit inima.

– Poftim?

A repetat ce-mi spusese.

– Nu, Karyn, i-am zis eu, nu fi proastă. N-a înțeles. Cei din mass-media n-au cum să știe înaintea ta că pleci acasă. Du-te la muncă și nu te mai gândi la asta. Nu poate fi adevărat. Dana râde de tine. Ar trebui să știi și tu dacă va fi să mergi acasă. Nu suportam gândul că singura prietenă din locul ăsta era pe cale să mă părăsească.

Karyn a plecat la muncă, eu am încercat să frec în continuare rufele, dar mintea mea era altundeva. Mi-o imaginam pe Karyn părăsindu-mă în gaura asta de șarpe, fără să-și întoarcă capul, pur și simplu ieșind pe porțile închisorii ca să plece acasă. *Nu mă părăsi.*

Un strigăt asurzitor a erupt din inima închisorii la puțină vreme după ce Karyn a plecat la muncă. Trebuia să fie adevărat. Întreaga închisoare a explodat și atunci am știut că era adevărat. Karyn și Patricia plecau acasă.

Și, dintr-odată, eram atât de fericită pentru ele. Am sărit în sus încercând s-o zăresc pe Karyn, încercând din răsputeri să pretind că nu-mi păsa de propria mea soartă. Dar în sinea mea, parte din mine plângea.

Totul s-a întâmplat atât de rapid, încât aproape că n-am avut timp să schimbăm o vorbă. În seara aceea Karyn s-a dezbrăcat, și-a aruncat uniforma și s-a îmbrăcat cu hainele civile care o defineau ca pe cineva din afară. Nu mai era o deținută, nici ea, nici Patricia. Deși nu mă dădusem niciodată în vânt după Patricia, i-am urat numai de bine.

Au trecut amândouă dincolo de marea poartă verde; poarta s-a închis și ele au dispărut. Era atât de simplu. Mâine nu va fi decât o amintire. Știam că n-am s-o mai văd niciodată.

În seara aceea am crezut că inima mea se va rupe în două din cauza durerii pricinuite atunci când le văzusem plecând, fără mine. Singura prietenă a mea din locul acesta plecase, iar eu eram singură. Din acel moment nu m-am mai uitat niciodată la altă femeie ieșind pe poarta cea mare; era mult prea dureros.

Niciodată în viața mea nu m-am simțit mai singură ca în luna care a venit după plecarea lui Karyn, plângând tot timpul. De fiecare dată când vedeam ceva care îmi amintea de prietena mea sau ori de câte ori cineva se uita la mine și întreba: „Ți-e dor de Karyn?” mă destrămam sub povara singurătății mele. Însă Karyn mă învățase bine ceea ce mă învățase și voi supraviețui, am hotărât eu, fără ajutorul ei. Ea merita să meargă acasă, iar eu meritam să rămân aici.

Karyn mi-a scris de mai multe ori după ce s-a întors în Marea Britanie, însă după o vreme m-am hotărât să nu-i mai răspund. Nu pentru că nu vroiam sau pentru că n-aș fi avut ce să-i scriu, dar ea era o femeie tânără și trebuia să-și vadă de viața ei. Ultima scrisoare pe care am primit-o de la ea era ca de obicei caldă și înțelegătoare, amuzantă și plină de bună dispoziție. Am citit-o, apoi am pus-o bine. Karyn Smith dispăruse din viața mea.

La puțin timp după ce Karyn și Patricia au plecat, o femeie a murit în celula în care dormeam, în urma unui atac de astm, și am fost uimită cât de puțin m-a afectat moartea tinerei femei. Își uitase afară spray-ul pentru astm înainte de a se da stingerea. Când a avut loc atacul și cineva i-a strigat pe gardieni, au apărut doi ofițeri, agale, în pijamale, în fața gratiilor, întrebând-o pe săraca fată de ce își uitase spray-ul.

– Și noi ce vrei să-ți facem? e tot ce i-au spus ofițerii. Credeau că se preface și doar le strică somnul. Stăteau acolo și se întrebau ce pedeapsă să-i aplice a doua zi.

N-au trecut nici zece minute și fata, care se pusese în genunchi înaintea lor, s-a prăbușit la pământ ținându-se de gât. Chiar acolo, în fața noastră, fata a murit în câteva minute. Leșurile se înmulțeau. După acest episod nu mi-a mai păsat de soarta altora.

Mă feream de *orice*. De zgomot, poluare, mizerie și de arșița constantă care devenise insuportabilă. Dar n-aveai unde să pleci, unde să te ascunzi, să plângi sau să urli sau să te descarci în intimitate. Canalele se revărsau în sezonul ploios și totul mirosea a putrefacție. Duhoarea devenise atât de insuportabilă, încât șobolanii, gândacii și goangele și-au părăsit găurile în care se ascundeau invadându-ne spațiul asemeni unor extratereștri, plănuind să ne invadeze planeta.

Avocații veneau în mod constant la închisoare. Deținutele thailandeze le comunicau avocaților lor atunci când era adusă o străină la Lard Yao, iar dacă avocatul respectiv reușea să preia cazul străinei, deținuta thailandeză primea 10% din onorariul avocatului. Toți păreau să creadă că dacă eram din Europa aveam bani cu nemiluita și nici nu mai știu cât de mulți avocați au venit la închisoare să mă vadă. Bineînțeles că toți îmi spuneau că mă pot scăpa basma curată, dar după a treia sau a patra ofertă de acest gen m-am gândit că ar fi fost mult mai ușor dacă nimeni n-ar fi fost închis.

Sfatul pe care toți păreau să mi-l ofere era acela de a declara că Robert era inocent, că nu știuse nimic despre droguri.

–Pledează ca vinovată la acuzația de posesiune de droguri, îmi spunea fiecare. E o acuzație mai puțin gravă decât traficul de droguri și vei avea parte de un proces rapid, primind o condamnare minimă.

N-aveam nici o idee ce să fac sau ce să declar cu ocazia apariției mele în fața judecătorului, când îmi va fi venit rândul. Toată lumea, inclusiv majoritatea deținutelor, îmi spunea să

declar că Robert nu știuse nimic despre droguri. Dar de ce să spun una ca asta? Nu era adevărat. Știuse totul despre acele droguri. *Erau drogurile lui.*

Dar s-ar putea să fie mai bine să mint, m-am gândit, pentru că unui turnător, unui informator, nu-i mergea foarte bine în pușcărie, iar a pleda vinovată putea însemna o condamnare mai mică. Mi-am spus că mă voi mai gândi.

În august, 1993, într-o zi fără nici un fel de briză, am fost înghesuită într-un autobuz împreună cu alte acuzate și transportate la tribunal. Mi s-au dat hârtiile oficiale de acuzare. Perioada provizorie de arest se sfârșise; începea procesul. Însă procesul va dura încă doi ani și jumătate și de acum înainte trebuia să mă prezint la tribunal o dată pe lună. L-am întâlnit iarăși pe Robert. Arăta rău și slăbise.

– Ascultă, Robert, i-am spus, hai să facem pe din două. Putem pleda amândoi vinovați la acuzația de posesie și terminăm rapid procesul.

– *Fuck off.*

– Poftim?

– Du-te-n mă-ta.

Dacă asta vroia el, atunci nici nu mă gândeam să mint ca să-l protejez pe el. După conversația aceea am hotărât că voi spune numai adevărul despre Robert și că voi depune mărturie împotriva lui. Asta a fost ultima oară când am vorbit unul cu celălalt.

Data următoare când am mers la tribunal a fost și prima zi de proces. Un judecător bătrân, decrepit, a luat loc între doi bărbați care păreau a fi studenți și liniștea a învăluit întreaga sală. Mai era acolo un procuror, iar printre cei prezenți se numărau avocați și biata mea mamă care venise încă o dată să mă vadă. Deși nu eram pregătită psihic s-o văd, apariția ei a fost minunată și starea mea de spirit s-a îmbunătățit simțitor. Din păcate venise la tribunal crezând că procesul va dura câteva zile sau câteva

săptămâni. Avea de gând să stea până la final, ceea ce s-a dovedit imposibil, ținând cont cât a durat până la verdictul final.

Văzând-o pe mama în sală n-am mai fost în stare să mă gândesc la nimic. Nu-mi mai puteam lua ochii de la ea. A fost un episod devastator, de mare tensiune emoțională. În sala tribunalului mai era o mare de oameni străini, în afara mamei mele, și amândouă, cu ochii roșii, nedormite, ne uitam una la cealaltă, gândindu-ne: *Cum? Cum de s-a întâmplat una ca asta?* Cel mai greu moment a fost atunci când a plecat și nu mai știam când sau dacă o voi mai vedea vreodată. Mi s-a rupt inima.

Unul dintre vameși, care nu vorbea foarte bine engleza, s-a așezat lângă mine și mi-a spus: „Dacă minți să protejezi pe el", arătând spre Robert, „și curtea crede că tu minți să protejezi pe el, ei dau ție maximum de condamnare. Știi asta, nu așa?" Sfatul lui s-a stins într-un murmur.

Stăteam pe o bancă veche de lemn și când m-am întors s-o văd pe mama mea, ea se albise la față și am crezut că o să cadă de pe bancă.

– În numele Domnului, Sandra, m-a implorat ea, ai deja destule probleme. Spune adevărul, te rog. În numele Domnului, spune adevărul, oricare ar fi el.

Am spus adevărul, despre cum Robert îmi ceruse să-i transport drogurile și despre cum fusesem de acord și despre cum am fost prinsă și am regretat în fiecare clipă ceea ce făcusem.

Când m-am întors la închisoare, celelalte deținute m-au terorizat pentru declarațiile mele. Toată lumea auzise despre asta, fiindcă presa britanică relata pe larg cazul meu. Pentru faptul că declarasem adevărul despre Robert mi-am căpătat reputația de turnătoare.

Câteva luni mai târziu, un grup de prieteni de-ai lui Robert au apărut la tribunal și mi-au comunicat că știau unde locuiau părinții mei și dacă nu-mi voi ține gura le vor distruge casa. Protocolul vieții de pușcărie e foarte diferit de cel din viața civilă. În

majoritatea locurilor din afara pușcăriei există reguli, dar când regulile sunt încălcate, consecințele sunt de regulă minore. În pușcărie trebuie să fii permanent vigilent când vine vorba de încălcarea regulilor, codurilor și convingerilor. Cum funcționează? Ce ar trebui să fac? Cum să mă comport? Erau nenumărate întrebări care puteau primi un răspuns doar prin propria experiență.

Într-o zi am fost chemată pentru o vizită și întâmpinată de o fată care mi se părea cunoscută, deși nu știam cine e. Femeia avea un accent australian și zâmbea când vorbea. Oare o știam din Marea Britanie sau din Bangkok? Mi-a spus că o chema Natalie, apoi a continuat să vorbească în timp ce eu încercam să-mi amintesc care era relația mea cu ea.

Era în mare formă și n-am putut să-i spun că n-o recunoșteam, continuând să mă prefac pe toată durata vizitei, care a durat cincisprezece minute. După câteva săptămâni a revenit, dar până atunci mi-am amintit că o cunoscusem destul de bine în Bangkok. Eram în stadiul în care recunoșteam cu greu fețele oamenilor, nici nu mai vorbesc de numele lor, și de fapt adevărul e că o parte din mine vroia ca ei să mă lase în pace. Inițial, vizitele lor fuseseră binevenite, dar pe măsură ce lunile treceau, nu făceau decât să-mi reamintească faptul că oamenii aceia aveau viețile lor în libertate, unde puteau să se plimbe, să vorbească, să mănânce și să doarmă după cum pofteau. Eu nu eram decât o amintire.

Nimic n-avea sens în închisoare și nimic nu părea real. Nu era permis nici un fel de joc: nici cu mingea, nici cu cărțile de joc, nici zaruri, nimic. Iar marele perimetru acoperit cu nisip, despre care crezusem inițial că era fie o toaletă a pisicilor, fie zona de aterizare pentru elicoptere, era de fapt terenul pe care ofițerii jucau volei sau niște jocuri cu bile de oțel.

Noi puteam privi, dar n-aveam voie să jucăm. În fiecare seară timp de o lună, ofițerii au jucat volei și cea mai mare șansă a unei

deținute de a juca o constituia permisiunea de a le înapoia câte o minge rătăcită. Fiecare meci de volei constituia încă o cuantificare a trecerii timpului. Oricine era prins cu un joc confecționat de noi înșine sau jucându-se cu o minge confecționată din hârtie risca încarcerarea în *soi*, adică celula întunecată, o pedeapsă pe care o puteai primi pentru orice greșeală, oricât de mică. Femeile pedepsite stăteau acolo săptămâni întregi.

Dacă aveai bani îți puteai permite un tuns sau o manichiură, servicii oferite de fetele care munceau în „salonul de înfrumusețare”. Dacă n-aveai bani puteai s-o rogi pe una din fetele care lucrau în vreo fabricuță să-ți taie părul. Dacă una din deținute era prinsă în timp ce te tundea sau dacă cineva era prins că tocmai se tunsese în altă parte decât în salon, gardienii aveau grijă să o pedepsească. De cele mai multe ori m-am tuns ilegal.

Spălătoria în care munceam era numai pentru gardieni. În fiecare zi ne aduceau rufele murdare, iar noi trebuia să le spălăm, să le uscăm și să le călcăm pentru ca ei să le poată lua seara. Dacă cineva care lucra în spălătoria pentru gardieni era prins că spală rufele deținutelor, acestea erau confiscate, după care urma o pedeapsă sau o amendă. Nu puteam înțelege, nici acum nu pot, ideea pedepsei fizice ca formă de reabilitare. Însă pedepsele primite de deținute, care la început mă îngroziseră, au devenit cu timpul aproape neremarcate.

Gardienii le obligau pe femei să lovească cimentul cu dosul palmelor de o sută sau de două sute de ori, însă gardianul trebuia să fie în stare să audă zgomotul produs de lovituri la cinci pași depărtare. Când pedeapsa înceta, degetele pedepsitei erau de regulă zdrelite până la os.

O altă variantă a pedepsei le punea pe femei să se târască în susul și-n josul închisorii pe aleea de ciment, ore întregi, sub soarele arzător.

Apoi mai era pedeapsa, când se adunau câțiva ofițeri și anunțau că va avea loc o bătaie. După care se strângea mai multă

lume, victima fiind forțată să se supună loviturilor de vargă sau ale unei măciuci de lemn. La sfârșit victima trebuia să-și ridice mâinile în semn de mulțumire și să spună cu voce tare: „Mulțumesc pentru corecția cerută de greșelile mele." Pedepsele și această dorință ciudată de a le corecta pe cele care greșiseră erau de regulă generate de ordinele venite de sus, iar gravitatea acestor pedepse creștea continuu.

Alți ofițeri preferau umilirea ca formă de pedeapsă. Atârnau câte o pancartă de gâtul femeii, enunțându-i crima, iar ea trebuia să umble așa în tot restul zilei în incinta pușcăriei. Pancarta putea anunța: „Sunt o hoață" sau „Am un bot de câine".

Cuplurile surprinse de gardieni în poziții intime erau de obicei legate cu funii și forțate să rămână în mijlocul gazonului, sub soarele arzător, toată ziua. Căldura era destul de greu de suportat, însă gazonul prezenta o cu totul altă problemă.

În primul rând, în ciuda faptului că arăta foarte îngrijită, iarba era plină de furnici ticăloase care nu numai că te ciupeau dar reușeau să se agațe de piele rămânând acolo până când erau îndepărtate una câte una. În al doilea rând, gazonul era stropit în fiecare zi cu apă din canalul de scurgere.

În fiecare dimineață o femeie cobora un coș în canal. În interiorul coșului era plasată o pompă și de pompă era atașat un furtun. Coșul filtra rahatul din canal și prevenea înfundarea furtunului. În timp ce apa din canal menținea iarba fertilă și verde, rănile deschise venind în contact cu iarba umedă favorizau contractarea unor infecții oribile. Majoritatea femeilor prezentau tot felul de tăieturi sau eczeme.

Cele care erau forțate să stea legate pe gazon drept pedeapsă, contractau fel de fel de infecții îngrozitoare; aceasta era de fapt scopul pedepsei. Ceea ce nu puteam înțelege era de ce erau pedepsite femeile care făceau sex, când și ofițerii se pretau la aceleași acte, mulți dintre ei cu deținute. O deținută ajunge să se cunoască bine în pușcărie, iar prin pedeapsa primită cunoașterea

devenea și mai profundă. Deținutele își acumulau amintirile prin intermediul brutalității.

Prin luna decembrie a primului meu an la închisoare nu-mi mergea foarte bine; tălpile de la picioare îmi erau acoperite cu bășici iar eu eram foarte deprimată. Plângeam din orice, îmi pierdusem orice speranță. Aproape că nu mai știam nimic despre familia mea sau despre ceea ce credeau ei despre mine și, jumătate din timp, nici nu-mi păsa. Iar despre cazul meu în justiție? Numai Dumnezeu știa.

În unele dimineți, în timp ce îmi puneam hainele spălate la uscat, auzeam gânguritul vreunui porumbel, iar atunci închideam ochii și-l ascultam. Îi auzisem și când eram o copilă, în Kent, iar acum închideam ochii și mă întorceam în acele timpuri fericite. Apoi pasărea zbura și eu deschideam ochii pentru a termina cu spălatul, iar femeile thailandeze se ciondăneau în jurul meu. Oare visasem porumbeii aceia? Habar n-aveam. Dar pentru acele câteva secunde eram în paradis.

Din ce în ce mai des nopțile deveniseră cel mai greu de suportat. De când se închideau celulele după-masa târziu și până când se deschideau a doua zi devreme dimineața treceau multe ore de cruntă izolare. Era foarte mult timp să fii lăsat singur doar cu gândurile tale. Nimic n-avea sens, nici din punct de vedere fizic, nici emoțional. Durerea pricinuită de celulă nu era de fapt una fizică, dar uneori, de cele mai multe ori, doream să fi fost.

Înainte de a ajunge la Lard Yao mă consideram întotdeauna o supraviețuitoare, dar viața din închisoare mi-a testat limitele. Zi după zi, lună după lună, n-am mai putut suporta această viață. Era imposibil. Șobolanii grași, plini de boli, care creșteau cât pisicile, și gândacii de patru centimetri n-au încetat niciodată să mă scârbească. Puteam suporta să împart celula cu alte deținute, dar n-am reușit niciodată să mă obișnuiesc cu bolboroseala bolnavă a șobolanilor și cu gândacii zburători.

Existau momente când prăpastia dintre ceea ce închisoarea și reabilitarea presupusă și realitatea activității zilnice era atât de mare, încât era dificil să-ți dai seama ce era mai grav – starea de amețeală din minte sau târâtul pe burtă ca un șarpe.

Ce era de făcut? De fapt nimic, decât să te gândești de ce te aflai aici, cum ai ajuns aici și cum aproape ai reușit să-ți sacrifici familia din cauza prostiei tale. În tot acest timp singurul ventilator de deasupra noastră căsăpea căldura eternă.

Dacă n-ar fi fost vorba de familia mea, atunci în mod sigur m-aș fi omorât, alegând cea mai ușoară soluție. Dar le eram datoare cu ceva mai mult decât atât; ei m-ajutaseră să rezist, ei erau cei care-mi spuneau că ar trebui să lupt să rezist. Primele fețe pe care le vedeam când mă trezeam în fiecare dimineață și ultimele înainte de a adormi în fiecare noapte erau acelea ale familiei și prietenilor. În celula mea ticsită de femei, mă vizitau în fiecare noapte doar ca să-mi spună „Noapte bună, Sandra”, doar ca să nu uit că există. Fețele lor înotau în fața mea. Era un fel de schizofrenie. Îi doream aproape de mine, dar nu închiși cu mine. Mi-era teamă pentru familia mea, mai mult decât pentru mine însămi.

Spre sfârșitul primului an, plăgi masive continuau să erupă pe picioarele mele. Durerea părea să vină din interiorul osului, infecția evoluând dinspre interior înainte de a exploda. Însă nimănui nu-i păsa. De ce le-ar fi păsat? În unele zile eram atât de deprimată, încât nu-mi puteam imagina cum aș fi putut petrece o altă oră în locul acela. Lard Yao era o casă de nebuni, un sanatoriu pentru cei pe cale de a deveni niște criminali nebuni. Mă rugam pentru un miracol. Mă rugam pentru un semn. Mă rugam ca toate aceste rugăciuni să aibă un rost.

Crăciun fericit! Dar 25 decembrie n-a fost decât o altă zi pentru majoritatea femeilor și pentru mine. Parte din mine încă vroia să sărbătorească ceva, în special scrisorile și atenția din

partea familiei și a străinilor, de acasă și din lume. În ziua de Crăciun am împachetat toate cosmeticalele și micile cadouri primite și le-am dăruit unor femei thailandeze cu care lucram. Nu cred că multe dintre femei înțelegeau ce însemna un ciorap îndopat cu cadouri, dar mi-a făcut cumva plăcere să-mi dăruiesc lucrurile.

Anul nou a trecut și n-a fost nimic de celebrat. Am înlocuit celebrarea cu supraviețuirea și existența și în acest fel am reușit să suport enorma greutate a insuportabilului. Mi-am dat seama că închisoarea nu confirma și nu dovedea nimic. Era acolo.

NOUĂ

Violența domestică

Dragă Sandra

Nici nu știi cât de des am încercat să-ți scriu, nu știi de numărul de pagini care au sfârșit în flăcări, și încă n-am reușit să-ți scriu tot ceea ce aș vrea să-ți spun. Te iubim atât de mult (gâscă proastă). Te rog, te rog, întoarce-te...

Scrisoare de la fratele meu, iunie 1993

Multe persoane care treceau prin Bangkok, de regulă complet străine, veneau să mă viziteze, ca și cum aș fi fost un obiect curios într-o vitrină de expoziție. În sala rezervată vizitelor îi întrebam de ce veniseră, sperând că-mi aduceau un mesaj din partea vreunui cunoscut sau cine știe ce știri de dincolo de zidurile închisorii.

– Am venit doar să te vedem, îmi spuneau, surprinși de expresia mea pierdută și dezamăgită. Nu mă puteam abține.

Trebuind să strig printr-o deschizătură în jur de un metru din peretele despărțitor, nu făcea decât să-mi sporească sentimentul

de frustrare și alienare. „Are o doză de suprarealism”, a spus un reporter care venise să mă viziteze într-o zi. Viața mea aparținea închisorii Lard Yao.

Trecuse un an de când mă găseam aici și încă tot nu venise vremea să fiu condamnată. Devenisem o priveliște curioasă, jenată că trebuie să trăiesc în aceste condiții și furioasă pe cei de afară care știau mizeria în care eram obligată să trăiesc. Impulsul pentru simpatie ține de natura omului, iar eu le uram manifestările de simpatie chiar mai mult.

Paradoxul Lard Yao era izbitor; toată lumea vrea ca deținuții să fie pedepsiți, iar ei așteaptă să fie reabilitați. Foarte frumos. Dar vulnerabilitatea deținuților și lipsa unei prețuiri de sine anulau toate bunele intenții. Vroiam să-mi deschid singură corespondența sau să-mi fac o ceașcă de ceai atunci când aveam chef de asta. Voiam să mănânc atunci când mi-era foame, nu când mi se spunea. Chiar și manifestarea propriilor emoții era îngrădită. Toată lumea simțea asta, dar nimeni n-o spunea. Nu puteai, era imposibil. Manifestarea emoțională era un semn de slăbiciune, iar în închisoare slăbiciunea te transformă în victimă. Eram slăbită și-mi era din ce în ce mai greu să joc teatru și să pretind că eram dură și neînfricată.

Existau desigur zile când îmi dădeam seama cât de norocoasă fusesem și că ar fi putut fi mult mai rău. Cu timpul am dobândit un fel de rezistență și am găsit un soi de plăcere în lucrurile mici.

Diminețile în care trebuia să mergem la tribunal constituiau deseori un interval de liniște și pace. Trezindu-te devreme, înaintea tuturor, și lăsându-te să ieși din celulă când încă mai era întuneric afară constituia o schimbare binevenită în rutina zilnică. Era una din singurele mele șanse de a petrece un interval mai mic sau mai mare cu mine însămi.

Stăteam afară pe carpeta de plastic, jucându-mă câteva minute cu pisica mea, privind broscoii grași care săreau prin curte

Îi priveam cu gelozie cum săreau și aterizau pe pământ; se bucurau de o libertate absolută în închisoare. Erau chiar mai liberi decât gardienii care lucrau acolo, mâncau acolo și în unele cazuri locuiau acolo. Doream cu disperare să fiu o broască sau chiar unul din porumbeii care zburau în și afară din pușcărie toată ziua.

Într-o dimineață, în drum spre tribunal, m-am uitat la celelalte fete care mergeau cu mine și am remarcat una foarte tânără. Mult prea tânără, aproape o copilă, și nu arăta deloc bine. Pe coridorul umed, înainte de a intra în sala de tribunal, ne-am ridicat toate în picioare pentru a fi numărate, dar fata n-a putut să se scoale de jos. Nu exista nici un semn de viață în ochi ei, iar trupul ei părea mult prea subțire pentru a fi în viață.

„Broaște. Broaște." Salturile broscuțelor îi captaseră atenția.

Povestea ei era una tipică. Părinților ei li se dăduse un „împrumut" pentru fiica lor și li se spusese că va primi o slujbă într-o fabrică în Bangkok. În schimb, a fost angajată într-un bordel. La vremea aceea avea doisprezece ani. N-a trecut mult timp după ce începuse să-și vândă trupul și a contractat HIV, iar la cincisprezece ani era deja dependentă de heroină. La scurtă vreme după aceea HIV a explodat într-o formă gravă de SIDA, iar poliția a arestat-o pentru posesie de heroină când avea șaptesprezece ani. Acum era la Lard Yao și se afla în drum spre tribunal, acuzată de crima de a fi fost prinsă în posesia unei cantități mai mici de o cincime dintr-un gram de heroină.

La două săptămâni după apariția la tribunal, trupul ei scheletic se clătina vizibil pe gresia din incinta spitalului. Am văzut-o căzând în genunchi, cu mâinile împreunate, cerându-i unei asistente un paracetamol.

– Dispari! Gardianul a poftit-o cu un gest scurt să plece.

Câteva zile mai târziu am văzut-o din nou. Cioclii o cărau afară din pușcărie într-un sac de morgă. Se pare că fata și-a petrecut ultimele nopți ale vieții ei urlând de durere, dar nimănui

nu i-a păsat să-i dea vreun medicament. Thailandezii ar spune că era *karma* ei să moară. Cum să relatezi o poveste atât de oribilă? E ușor. Nu faci decât să-ți amintești că cea din sacul mortuar nu erai tu.

Lucrând la spălătorie, frecând hainele ofițerilor și ale familiilor acestora, picioarele mele au ajuns într-o stare jalnică. Ofițerii își aduceau rufele murdare în fiecare dimineață, iar noi trebuia să le spălăm, să le uscăm și să le călcăm, ca să le avem împachetate la 4.00 după amiază în aceeași zi. Am contractat niște bube uriașe și infecții pe picioare arătând ca niște cratere lunare, expunerea constantă la apa murdară având un efect nefast asupra procesului de însănătoșire. A trebuit să renunț la acest post când n-am mai suportat durerea, apoi am trecut la brutărie. Cel puțin aici era uscat.

Nimănui din cele care munceau la spălătorie nu i se permitea să aibă o pisică, fiindcă aveam de-a face cu hainele ofițerilor și nu ne puteam asuma riscul ca un pachet cu haine curate să poată conține și păr de pisică, ar fi însemnat o invitație la pedeapsă. Imediat după ce am început să lucrez la brutărie am adoptat un motănel pe numele de Jow-Son. N-a trecut mult și pisoiul meu a devenit cel mai important personaj al lumii mele din pușcărie.

Familia și prietenii din Marea Britanie îmi scriau întrebându-mă ce aș fi vrut să primesc de acasă. Nu era foarte simplu. Ce mi-ar fi plăcut să primesc nu era permis la Lard Yao, iar tot ce era permis nu mă prea interesa. Le-am mulțumit celor care mă întrebaseră, dar le-am spus că n-aveam nevoie de nimic. Situația s-a schimbat atunci când am realizat că hrănirea lui Jow-Son urma să devină o problemă. (Șobolanii de la Lard Yao erau mult prea mari ca pisicile să-i poată vâna.)

În timp ce alte deținute primeau sticle de parfum, cosmetice și lenjerie de corp – majoritatea acestor lucruri fiind oferite

gardienilor drept mită sau orientate spre piața neagră – eu am cerut pachete cu hrană pentru pisici.

Într-o dimineață, nimeni nu știe de unde, a apărut o pisică superbă, un motan maro-roșcat, adoptat de fetele de la fabrica thailandeză de dulciuri. Pisica asta era cea mai mare felină domestică pe care o văzusem vreodată. *Trebuie să fi scăpat de la grădina zoologică din Bangkok*, m-am gândit eu, fiindcă nu arăta nicicum a pisică obișnuită. L-am botezat Brutus.

După câteva săptămâni Brutus a început să-i terorizeze pe toți ceilalți motani și ni s-a întâmplat deseori să ieșim dimineața și să găsim câte un pisoi agățat de gard, un lichid maro, urât mirositor, prelingându-se pe peretele de dedesubt. Pisicile din brutărie au contractat toate tot felul de infecții la picioarele din spate, unde Brutus le ataca brutal și sistematic în fiecare noapte.

N-a trecut mult și Jow-Son urla de durere când îl ridicam de jos, supurările lui împroșcându-mi cămașa, acoperindu-mă cu o excreție verzuie care provenea din picioarele lui rănite. Brutus nu se mai sătura să atace motanii. Părea aproape o chestie supranaturală. Refuza să-i lase pe ceilalți în pace. Chiar și pisoii născuți de atunci încolo semănau toți cu Brutus. Într-una din seri, lucrând până târziu la brutărie, l-am văzut intrând foarte țanțoș. „Atât ți-a fost”, mi-am zis, „m-am săturat”. Nu mai puteam să stau pasivă și să mă uit la creatura asta care ne teroriza copilașii noștri.

L-am prins și l-am băgat într-un sac de orez. Să fiu sinceră, nu știu ce aveam de gând, dar eram furioasă. Tremuram de îndârjire. Am ieșit din brutărie cu sacul pe umăr, îndreptându-mă spre zid. Îl puteam auzi pe Brutus lovind cu ghearele, încercând să scape din mica lui celulă din bumbac.

Dacă-l arunc peste zid, mi-am zis, *s-ar putea să se lovească și să zacă rănit zile întregi*. Palmele mele au început să transpire. Nu mai puteam auzi decât bătăile inimii mele și huruitul molcom al brutăriei. Totul se învârtea în jurul meu. Privind în

curte, am văzut lacul, unde Karyn și cu mine stăteam altădată. M-am repezit într-acolo și am aruncat sacul direct în apă. Câțiva bulbuci au ieșit la suprafață. Brutus dispăruse.

Dumnezeule, ce-am făcut? Tremuram îngrozitor când m-am întors în brutărie, iar când fetele m-au întrebat unde era Brutus, abia dacă puteam vorbi.

– Unde a dispărut? au vrut ele să știe.

– Peste zid.

Era pentru prima oară când omoram ceva. Câteva zile mai târziu sacul cu mâța moartă a ieșit la suprafața lacului. Înconjurată de câteva femei furioase de la fabrica de dulciuri am negat orice vină, spunându-le că habar n-avusesem unde era scumpul lor motan.

Jow-Son a dispărut curând după aceea, dar în ciuda acestui fapt nu-mi părea rău pentru ce făcusem. A trecut mult, mult timp înainte de a uita acest incident ucigaș și mult timp înainte ca cineva să-mi vorbească din nou. Nu m-am mai apropiat niciodată de fabrica de dulciuri.

E o poveste curioasă și întotdeauna mă șochează reacția oamenilor care o aud. Povestiri cu animale. Îi întristează. Toată nebunia și suferința și haosul moral și tinerele femei muribunde și toate întâmplările îngrozitoare din Lard Yao, iar oamenii mă întreabă: „Ai omorât o pisică?" N-o să mă dumiresc niciodată.

Unul dintre cele mai grele lucruri cu care trebuia să te obișnuiești era felul în care trecea timpul, sau nu trecea, după caz. Zilele păreau a trece ca orele uneori, alteori ca săptămânile, săptămânile deseori păreau să dureze ani întregi. Cu toate astea, mi se părea că cel mai des era duminică. La puțin timp după ce sosisem la Lard Yao, primisem un calendar de buzunar și încercam să țin cont de trecerea timpului. Lunile treceau rapid, dar calendarul părea să mă țină pe loc. Câte alte calendare voi mai primi?

În fiecare an mi se trimiteau o grămadă de calendare, de la persoane diferite, fiecare dintre ei crezând că îmi va fi de folos; uram priveliștea unui calendar, dar n-am spus nimănui nimic despre asta. N-am vrut să par nerecunoscătoare.

Cei de acasă îmi scriau și despre modul în care decurgeau anotimpurile și an de an auzeam cum înfloreau ghioceii primăvara și cum rugineau frunzele toamna. De atâtea ori m-am rugat să nu mai ratez altă primăvară în Britania. Am scris și am primit scrisori de la un scoțian și într-o primăvară a venit la Bangkok să mă vadă. Mi-a adus un buchețel de ghiocei. A fost una dintre cele mai frumoase priveliști pe care am văzut-o vreodată, uitându-mă fascinată la ei printre gratiile din camera de vizită. Gardienii, firește, nu mi-au permis să-i primesc, dar nu voi uita niciodată cum căpșoarele lor angelice tremurau în încăperea întunecată, sumbră.

Există foarte puține indicii ale trecerii timpului în pușcărie. O zi e în mare măsură copia celorlalte. Trece foarte încet, apoi dintr-o dată un an sau doi s-au scurs și te întrebi ce se întâmplă cu viața ta, încotro se îndreaptă. E aproape seducător felul în care timpul se topește.

Primul meu an a trecut și abia dacă mi-am dat seama. Singura modalitate de a măsura timpul era prin raportarea la evenimentele care aveau loc dincolo de zidurile închisorii. Afară, viața mergea înainte fără mine, fără nici una dintre noi. Mai existau unele momente de noroc – ca buchetul de ghiocei – dar în general, în mintea noastră, păstram amintirea despre lume și lucruri așa cum fuseseră înainte de încarcerarea noastră.

Aveam obiceiul să recapitulez evenimentele ultimilor ani întrebându-mă cine mă înțelegea și cine era împotriva mea. Însemnaseră ceva sau nu făcuseră decât să joace un rol efemer în lenta mea dezintegrare? O vreme m-am luptat cu absurdul identității mele ca deținută.

Între timp, Shanty, prietena mea din West Yorkshire, a avut al treilea copil, care creștea rapid alături de ceilalți doi frați. Holroyde își pierduse fața de băiat și saga vieții lui se derula în scrisorile pe care mi le scria. Câinele meu, Kara, îmbătrânise, trebuind să meargă în mod regulat la cabinetul doctorului veterinar. Cele două pisici ale mele „dispăruseră". În timp ce bunicii se apropiau de o vârstă extrem de fragilă, părinții mei încercau să trăiască o viață normală, dar se luptau cu sentimentul de rușine generat de faptul că toată lumea știa unde se găsea fiica lor și ce făcuse pentru a ajunge acolo.

Într-o după-amiază, Jackie, o femeie din West Yorkshire, se afla în Bangkok și m-a vizitat la închisoare, promițându-mi s-o facă în mod regulat până când va fi venit vremea să se întoarcă în Marea Britanie. Locuia cam la o milă de casa mea, iar vizitele ei m-au transportat atât de aproape de acasă încât îmi venea să întind mâna ca s-o pipăi. Pe parcursul celor douăzeci de minute ale vizitei ei am adulmecat mireasma comitatului Yorkshire. Când a plecat m-am simțit cu totul pierdută. M-am hotărât să uit întrutotul de vizitele ei și să mă concentrez exclusiv asupra încarcerării mele. Tot ce conta era să ajung să fiu condamnată și să încerc să supraviețuiesc perioada pe care mi-ar fi impus-o verdictul final.

Întrebările care contau acum erau: Câți ani ai ispășit? Câți ani mai ai de suportat? Vor da oare o amnistie anul acesta? Vei pleca acasă dacă o să fie dată vreo amnistie?

Fratele meu mi-a trimis o serie de scrisori neterminate și una pe care reușise s-o termine. După ce le-am citit am realizat cât de multă supărare produsesem întregii mele familii. De cele mai multe ori când începea să scrie câte o scrisoare se supăra mult prea tare ca s-o termine. Era minunat să primesc câte o scrisoare de la el, dar teribil de emoțional.

Dragă Sandra

Am încercat deseori să-ți scriu în ultimele luni; dar n-am ajuns foarte departe și a trebuit să renunț. Ce pot să-ți spun? Totul pare un vis urât. Mi-e foarte greu să mă gândesc la asta... Dumnezeule, sper să nu mai trebuiască să trecem prin asta vreodată... Doamne, cât am mai plâns... te rog întoarce-te cât mai curând.

Încă tot nu pot să cred ce ți s-a întâmplat (te iubesc), te rog vino acasă... Nici nu mă pot gândi la situația în care te afli. Când mă gândesc la tine mă supăr rău de tot. Ești cu adevărat o fată proastă și o idioată, dar te vrem înapoi, aici... într-o bună zi ne vom revedea.

M-am schimbat din multe puncte de vedere și sunt sigur că și tu te-ai schimbat... prostii, de ce scriu asta? Am încercat de atâtea ori să-ți scriu, dar de data asta îți trimit scrisoarea deși e o colecție de prostii...

Cam în al doilea an petrecut aici – nu-mi amintesc exact când – fratele meu a venit să mă vadă. Trecuseră mai mulți ani de când nu ne văzusem, iar el se schimbase foarte mult. Nu mai avea plete și nici haina aceea afgană rău mirositoare, fiind acum tuns la modă, purtând un costum elegant și o pereche de cizmulițe de piele. Devenise tata. Avea acum propria lui familie, ceea ce în mod evident îl metamorfozase, și asta m-a cam tulburat. Dar pe de altă parte m-a bucurat. El își vedea de viața lui, în timp ce a mea bătea pasul pe loc.

Preț de câteva secunde nu ne-am zis nimic; pe urmă am discutat. Ne deranja enorm faptul că nu ni se permitea contactul fizic, că nu puteam să stăm mai aproape unul de celălalt. Vitalitatea lui nu dispăruse, dar era mai rezervat, probabil și pentru faptul că își revedea sora în astfel de circumstanțe, iar fața lui emana o senzație bizară, de tristețe.

Despre ce-am discutat? Despre toate, bănuiesc, și despre acele lucruri care îmi aminteau cât de mult dezamăgisem pe toată lumea. Asemeni fratelui meu, ar fi trebuit să fiu mult mai matură, ar fi trebuit să am o slujbă decentă și o familie a mea, în schimb mă aflam aici, îngrozitor de nefericită, rugându-mă să nu primesc pedeapsa cu moartea.

Era atât de greu să-mi iau rămas bun de la el, iar atunci când a plecat inima mea s-a mai frânt o dată. Cât de mult mi-aș fi dorit să plec odată cu el. Simțeam că-mi plesnește capul.

Cele din jurul meu primeau deseori vestea că cineva din familie sau vreun prieten apropiat murise, iar eu trăiam cu teama constantă că într-o bună zi voi primi o scrisoare similară. Fetele în cauză se prăpădeau cu firea, fiind de neconsolat, atunci când sosea vestea respectivă. Poate că nu își văzuseră familia de peste un an, doi, poate trei, uneori cinci, chiar zece ani. Vinovăția pe care o resimțeau era inimaginabilă.

Unele plângeau în public, altele se văietau. Cele mai multe se duceau într-un colț al celulei și se zgâiau pierdute la pereți. M-am resemnat cu posibilitatea ca bunicul să nu supraviețuiască pedepsei mele. Am încercat să nu mă gândesc la posibilitatea ca acesta să fie și cazul altcuiva apropiat.

Scrisorile care îmi aduceau vești proaste erau întotdeauna scrise la timpul trecut. Situații care se consumaseră deja și erau acum soluționate, putând fi comunicate, atâta vreme cât rezultase ceva pozitiv în final. „Tatăl tău s-a îmbolnăvit și a trebuit să fie dus la spital, dar e bine acum." Sau: „Bunicul a fost îngrozitor de bolnav în perioada Crăciunului și nu credeam că o să se mai facă bine, dar acum s-a întors acasă și mănâncă de sparge." Mă întrebam întotdeauna care erau veștile pe care mi le ascundeau.

Visam atât de des că eram acasă, încât uneori nu puteam distinge între vis și realitate. Visam că sunt în pușcărie? Sau visam că sunt acasă? Era înnebunitor să-mi dau seama care

dintre vise era adevărat. Totul îmi apărea în ceață și la un moment dat chiar mi-am pus sub semnul întrebării sănătatea mintală.

Visele deveneau tot mai absurde. Îmi imaginam că judecătorul va respinge acuzațiile împotriva mea doar pentru că îl voi ruga eu sau pentru că poliția nu se va mai osteni să ne acuze sau cine știe cum mi se va aproba eliberarea pe cauțiune și voi face rost de banii necesari.

Exista un zid între libertate și mine însămi. Nu putea fi chiar atât de dificil să-l faci să dispară, nu-i așa? Mă trezeam în fiecare dimineață epuizată de faptul că peste noapte fusesem o evadată. Chiar și în timpul zilei eram obsedată de asta. O femeie pe care am ajuns s-o cunosc destul de bine mi-a spus că ar fi făcut orice să mă ajute dacă aș fi găsit o breșă. Dar ea n-ar fi venit cu mine. De ce? am întrebat-o. Pentru că va ieși curând pe poarta închisorii în mod legal, mi-a răspuns ea. Fusese condamnată la cincizeci de ani și era închisă de cinci ani.

Cu toate greutățile de la Lard Yao, îmi amintesc cum stăteam într-o noapte trecând în revistă toate fețele asiatice și bucurându-mă că de la arestarea mea nici o altă femeie britanică nu mai fusese atât de stupidă ca mine în Bangkok.

De fiecare dată când mergeam la tribunal, o haită de jurnaliști și reporteri îmi urmăreau fiecare mișcare și știam că majoritatea ziarelor și canalelor de televiziune naționale raportau evoluția cazului meu. Stăteam acolo și mă întrebam dacă asta îi prevenise pe unii traficanți potențiali să nu se expună riscurilor la care mă expusesem eu. Dintr-o dată perdeaua de ceață s-a ridicat și nu mă mai simțeam chiar atât de îngrozitor ca până atunci.

În aprilie 1994 ceața s-a lăsat din nou. Patricia Hussein a fost arestată la aeroportul din Bangkok în posesia a 7 kilograme de heroină pe care încerca s-o scoată din Thailanda. Din zi în zi ar fi trebuit să ajungă la Lard Yao.

„Fir-ar să fie”, a zis ea când am salutat-o a doua zi dimineața după ce sosise. „Te-am văzut la televizor înainte să plec la aeroport și i-am spus colegei mele: ‘Vai, Dolly, aș putea să ajung ca fata aia de la televizor’. Dolly mi-a zis să n-o fac, dar m-am gândit că o să fie OK. Cred că n-am gândit bine, eh?”

Patricia era din Manchester, o fostă prostituată și mamă a doi copii. Era scundă, îndesată și arăta destul de sălbatic, cu o față un pic strâmbă, pentru că fusese odată stâlcită cu o bâtă de baseball. Uneori chicotea isteric. Ne-am împrietenit și câteva săptămâni ea a constituit o sursă proaspătă de aer britanic și de povești despre viața de acasă. Însă poveștile ei erau atât de diferite de propriile mele amintiri despre Anglia, iar viața ei din Manchester m-a făcut să mă bucur că mă aflam în Thailanda. Patricia s-a adaptat curând la viața din închisoare; proveneam din medii diferite și aveam foarte puține lucruri în comun, așa că era inevitabil să nu rămânem prietene prea mult timp.

Mai târziu Patricia va primi o condamnare la moarte care a fost imediat convertită la cea cu închisoare pe viață. Am rugat-o pe una din amicele mele thailandeze să-i compună o scrisoare de apel, iar la un an după ce a fost condamnată, curtea i-a redus sentința la 35 de ani, apoi la 25, în urma unei amnistii generale. În iulie 1996, Patricia a fost expediată cu avionul în Statele Unite pentru a depune mărturie într-un proces legat de traficul de cocaină din America Latină, plecând din Bangkok escortată de oficiali americani. Mai târziu va ajunge în Marea Britanie pentru a depune mărturie într-un alt proces de acest gen. Apelul ei, remis regelui pentru clemență, a fost auzit, deși fusese arestată la mai mult de un an după mine, iar asta i-a adus o reducere a sentinței cu alți zece ani.

În multe privințe închisoarea era o vitrină. Tot ce se putea spune laudativ era numai și numai în beneficiul funcționării mașinăriei penitenciarului și în favoarea gardienilor angajați

acolo. Nimic nu era menit să le facă femeilor viața mai ușoară. Există o expresie thailandeză – „presară la suprafață niște coriandru" – ceea ce de fapt înseamnă „Creează impresia că întregul e la fel de arătos ca suprafața". Mâncarea thailandeză e de regulă decorată cu coriandru și chiar cel mai fad fel de mâncare arată foarte apetisant după ce a fost decorat cum trebuie.

Garduri frumoase ascund mahalalele orașului, în timp ce la Lard Yao se plantaseră tufișuri și garduri vii pentru a camufla condițiile în care trăiau deținutele. Suprafața închisorii Lard Yao era constant presărată, la figurat, cu niște coriandru. Oricine ar fi vizitat Lard Yao pentru prima oară ar fi fost de părere că totul era minunat.

Unele muncitoare din fabrici lucrau șase zile pe săptămână confecționând flori, umbrele și coșuri de plastic, comandate telefonic, în timp ce altele stăteau toată ziua la câte o mașină de cusut croind uniforme pentru școală și pentru armată. Majoritatea femeilor care confecționau uniforme pentru școală se găseau în închisoare de atât de multă vreme, încât uitaseră cum arăta de fapt un copil îmbrăcat pentru școală. Aceste femei primeau fiecare în jur de 9 lire sterline pentru fiecare șase luni de muncă. Erau așezate în șiruri frumoase, care creau impresia de ordine. Dacă închisoarea avea un contract cu o companie, muncitoarele lucrau deseori toată noaptea, după cele opt ore obișnuite – împachetând sau cosând – pentru a asigura îndeplinirea contractului la timp. Cele care nu se ofereau voluntar să muncească ore suplimentare erau de regulă amenințate.

În marea lor majoritate comenzile erau încheiate cu unele companii multinaționale gigant, inclusiv un faimos studiou de film specializat în copii talentați, o binecunoscută firmă de fotografii și o companie din Londra care vindea poșete extrem de scumpe. Femeile confecționau costume de schi și îmbrăcăminte pentru copii, pentru piața europeană, împachetau cărți de joc și lipeau jucării cu ajutorul unor solvenți inflamabili.

Alte femei munceau în cele cinci bucătării sau la spălătorie sau la administrarea generală a închisorii. Una dintre femei era electrician, reparând ventilatoarele stricate din celule. Mai multe fete lucrau în grădină, curățând containerele de apă și desfundând în fiecare zi canalele.

Cuptoarele brutăriei se aprindeau la ora 3 dimineața, odată cu primul schimb, și nu se stingeau înainte de ora 10 seara. Munca începea la 4 și până la 8 dimineața pâinea și produsele de patiserie erau vândute la poarta închisorii. Ofițerilor li se permitea să plaseze comenzi pentru ei înșiși, iar de Anul Nou fetele munceau 24 de ore pe zi pentru satisfacerea tuturor comenzilor și pentru a se asigura ca magazinul de afară să dispună de toate sortimentele.

Cele care munceam acolo o făceam în fiecare zi, din cele 52 de săptămâni ale unui an. Asemeni femeilor de la mașinile de cusut, eram plătite în jur de 9 lire la fiecare șase luni, deși într-un an n-am primit nimic fiindcă ofițerul care conducea brutăria ne-a spus: „Tot profitul s-a dus în stomacul vostru, așa că nu primiți nimic."

Deși foarte puține produse de brutărie erau pentru deținute, existau diverse moduri de a le procura. „Suplimentele" – ceea ce puteam fura – erau întotdeauna folositoare. O pâine albă, caldă, de la cuptor, putea asigura o prietenie de durată la Lard Yao, în special dacă puteai fura și puțin unt să meargă cu pâinea. Stilul de mâncare european constituia o pauză excelentă de la nesfârșita dietă de pește fiert și orez. Dar după o vreme și mâncarea din brutărie devenea plictisitoare și fadă.

Brutăria închisorii era întotdeauna vizitată de fiecare persoană care pătrundea în închisoare în calitate oficială: gardieni de la alte închisori, ofițeri de la Departamentul de Corecție și oricare alt oficial al unei ambasade. Majoritatea femeilor erau scoase afară, în spatele unui gard, și avertizate să rămână ascunse până

la finalul vizitei. Cele care rămâneau înăuntru erau sfătuite să nu spună ceva ce ar fi putut submina reputația penitenciarului sau a cadrelor unității sau chiar soarta deținutelor.

Brutăria, cu aroma ei picantă, ofițerul zâmbitor și decorul de suprafață făceau ca Lard Yao să pară aproape perfectă. Ar fi trebuit să se impună, ca o reflectare a modului în care funcționa restul închisorii, un fel de metaforă pentru cum e să-ți coci propria reabilitare. Dacă deținutele aveau o brutărie, atunci viața de încarcerată nu putea fi chiar atât de rea, nu? Presară deasupra un pic de...

Populația rozătoarelor din bucătării și din brutărie făceau ca Lard Yao să fie mai puțin decât perfectă. Acestea apăreau în fiecare noapte și mâncau tot ceea ce nu fusese pus la loc sigur. Semnele invaziei puteau fi remarcate în fiecare dimineață, în toate mixerele și pe toate polițele. Rodeau sacii de zahăr și de legume și se blocau în conducte.

Începusem să locuiesc în brutărie; toate o făceam. Și ne depozitam puținele noastre bunuri – unele haine, câteva cosmeticale, puțină hrană, scrisori – pe rafturi și printre sacii cu făină, printre ustensile, pe sub tejghele, peste tot. Le păstram ascunse de ofițerul din brutărie, una dintre cele mai rele de gură, mai sărite de pe fix și mai nefericite femei din Lard Yao. Am botezat-o „Bătrâna Măicuță Penis".

Era oficial cunoscută sub numele de Mai Mare – apelativul politicos pentru o femeie mai în vârstă – Dtick. Dacă Măicuța Penis vedea doar o urmă de murdărie pe un lighean sau vreun săpun nelalocul lui începea să urle, să înjure și să împroaște cu vorbe murdare, turbată, aruncând afară tot ceea ce găsea ea că ne aparține.

– Târfelor! striga ea. Vacilor! Scroafelor! Râmelor! Repeta asta întruna până când se înroșea ca un rac, epuizată.

Era bine să nu te pui cu Măicuța Penis. Odată a pedepsit-o pe Pee Pom să stea toată ziua în bătaia soarelui pentru că

îndrăznise să încălzească un bol de legume pentru o prietenă. Într-o altă zi a bătut-o pe săraca Deng pentru că uitase să pună drojdie în făina din mixer, astfel încât întreaga compoziție a trebuit să fie aruncată. Deng muncea la brutărie de vreo zece ani, dar Măicuța Penis a pedepsit-o pentru singura greșeală, iar Deng n-a mai primit nici un ban timp de aproape un an.

Ne spălam în dosul brutăriei, atente să nu fim prinse de vreun gardian sau de oficiali ai pușcăriei. Zona în care se spălau toate deținutele era o nebunie întreagă și șansa de a te spăla oriunde altundeva, chiar și ghemuită în spatele unui container, era o binecuvântare.

Însă într-o dimineață, când mă spălam la un loc cu toată lumea, după ce majoritatea terminase cu spălatul, una dintre nigeriene se tot fâțâia în fața mea, scrâșnind din dinți și spunându-mi că vroia să se spele în locul unde mă spălam eu. I-am arătat că era un loc liber lângă mine, dar m-a împins la pământ, doar ca să se spele pe locul meu.

– Vrei să ne batem din cauza asta?

– Da, mi-a răspuns ea.

Fumegam. Cine se credea? Mi-a sărit țandăra și am început s-o lovesc peste față. Bang, bang, bum. *Fuck you!*

A început și ea să mă lovească. Era uriașă și am crezut că o să mă omoare, dar după câțiva pumni pe care i-am eschivat, a început să rateze. Eram încă aprinsă și posedată de o forță neobișnuită. Deși și-a coborât capul am reușit să-i dibuiesc nasul cu pumnii mei. Vroiam să văd sânge, sângele *ei*.

Nu realizasem niciodată că aș fi fost în stare să mă bat sau că aș fi vrut vreodată s-o fac, dar în dimineața aceea m-am bătut cu ea de parcă aș fi fost născută pentru box. Dumnezeule, vroiam s-o omor. Am pocnit-o încă o dată. Apoi s-a terminat.

După acest incident am căpătat reputația de bătăușă, fapt ce a avut curioasa consecință de a mă scăpa de alte episoade deli

cate. Numai de trei ori am fost nevoită să apelez la pumnii mei la Lard Yao. Uneori nu există altă alternativă să rezolvi o dispută în pușcărie.

Pentru majoritatea celor care lucram în brutărie nu intervenea niciodată vreun motiv serios să muncim în altă parte. Era similar unui club fără secrete. Devenisem parte componentă a brutăriei, cu făina și aburii de copt, iar brutăria devenise parte din noi. Nu exista timpul sau înclinarea de a ne modifica rutina și chiar dacă ar fi existat, eram mult prea ocupate cu comenzile ofițerilor și cu primenirea stocului ca să mai avem chef și de altceva.

Brutăria avea propria piață neagră și fetele păstrau mâncare pentru prietenele lor, în frigider, hrană caldă în cuptoare și suplimente de zahăr, unt, pâine și produse de patiserie. Piața neagră era extrem de lucrativă pentru „hooch", o băutură spirtoasă de casă, iar unul din produsele interzise vizitatorilor care aduceau atenții deținutelor de la Lard Yao era ananasul. Făcut piure și amestecat cu zahăr, lăsat să stea la soare, se transforma în alcool metilic în 12 ore. Deținutele obțineau „hooch" și din alte fructe, însă ananasul era cel mai bun dacă vroiai ceva ca lumea.

În brutărie stăteam ore întregi cojind căpățânile de ananas, apoi le tocam cu câte o bucată de lemn înainte de a stoarce mustul. Amestecam pulpa cu zahăr și o coceam câteva ore ca să obținem o umplutură groasă, dulce, pentru produsele de patiserie. Brutăria primea uneori și peste 150 de kilograme. Eram obligate să aruncăm mustul la canal, deși aveam voie să bem cât ne poftea inima. Dar n-aveam voie să dăm must sau ananas prietenelor.

Odată, într-o săptămână, am făcut un fel de vin din must și mi-am dat seama instantaneu de ce era interzis să primești ananas. N-am terminat bine de băut o ceașcă de vin de ananas că de-abia dacă mai puteam sta în picioare. Înainte de a merge

la culcare, efectul băuturii m-a făcut să plâng. Nu-mi plăcea să mă îmbăt acolo. N-am mai făcut vin de ananas după aceea. Dar am reușit să fac cadou câteva galoane de must la cine s-a nimerit. Unele deținute au fost bete toată săptămâna.

Prânzul se reducea la mormane oribile de orez gri, zgrunțuros, cu cine știe ce legumă fiartă. Deseori era castravete fiert sau peștișori minusculi, necurățați, sau chilli. Delicatesele astea erau servite de trei ori pe zi. Cumva, thailandezele reușeau să se îngrașe tot mai mult de la mâncarea asta, în timp ce eu slăbeam continuu. În fiecare zi, în timp ce cuptoarele duduiau cu pâinea care se cocea, cu produsele de patiserie cu ananas și torturile speciale, una dintre noi se ducea la bucătăria unde se gătea mâncare pentru deținute și ne aducea prânzul sau cina.

Thailandezele cu care lucram erau de regulă prea ocupate sau credeau că e sub demnitatea lor să aducă mâncare altora, așa că devenise îndatorirea mea. Luam o cratiță de patru galoane în care să aduc cine știe ce „delicatesă" urât mirositoare, care se întâmpla să fie în meniul zilei respective. Dar era întotdeauna o pauză binevenită să ies din brutăria supraaglomerată, chiar dacă asta însemna să miros peștele mort sau să fiu atacată de miile de musculițe care roiau în jurul carcaselor.

Bucătăria era greu de recunoscut ca atare pentru majoritatea vesticilor. Nu era decât un spațiu de tăiat și fiert mâncare. Fetele de-acolo stăteau pe ciment cu câte un satâr, retezând ghearele de găină sau ciopârțind munți de carne de porc pentru fiert, înconjurate de stoluri de muște albastre, sau de gândaci lacomi. Igiena era mai mult un cuvânt de alint decât un substantiv.

Pe parcursul unei perioade relativ scurte m-am împrietenit destul de bine cu Noi, o thailandeză între două vârste care controla bucătăria închisorii și răspundea de toată mâncarea gătită. Cu un sac de biscuiți furat de la brutărie îmi puteam procura destule legume pentru o săptămână. Lui Noi îi plăcea tot ce era european, inclusiv săpunul, guma de mestecat și

ciocolata, multe din acestea putându-le procura de la cei deacasă – și le dădeam la schimb pentru ardei umpluți sau orez prăjit cu carne de pui ori de câte ori aveam ce să ofer la schimb.

Noi era închisă de peste 15 ani și căpătase o expresie dură; de care mi-era teamă că nu voi scăpa nici eu. Era mai robustă decât majoritatea thailandezelor, cu un nas ascuțit și ochi căprui, adânciți în orbite. Era o persoană importantă în bucătărie și era bine să te împrietenești cu ea. Cu timpul mi-am dat seama că celelalte femei priveau cu suspiciune relația mea cu ea și nu le plăcea când ne vedeau vorbind una cu cealaltă.

Într-o după-masă, Pee Pom m-a luat deoparte și m-a întrebat dacă știam ce era în neregulă cu Noi.

–Nu, i-am răspuns eu.

– Noi e canibală, zise Pee Pom.

– Poftim?!

– E canibală.

Pee Pom mi-a spus atunci povestea lui Noi. Dăduse foc unei case în care dormea o familie, iar când focul s-a stins, s-a dus înăuntru și a mâncat inimile și ficații celor cinci ocupanți. În zilele care au urmat i-a mâncat pe toți.

Asta era Lard Yao și nimic nu mă mai mira. Deși am găsit că era într-un fel ironia sorții că un canibal ajunsese șefa bucătăriei deținutelor. În mod evident cineva din administrația închisorii avea simțul umorului. Noi s-a liberat cu ocazia amnistiei generale din iunie 1996.

Zvonurile atinseseră un punct culminant. O femeie-gardian fusese arestată sub acuzația de omucidere și urma să ajungă în câteva zile la Lard Yao, ca deținută. Femeia arăta ca o cioară coșcovită și era scârboasă ca o cobră. Eram cu toate foarte surescitate în așteptarea sosirii Ciorii în mijlocul nostru. Povestea care circula era că soțul Ciorii își luase o a doua soție, cum fac mulți bărbați thailandezi, iar ea îi găsise în patul din dormitorul ei.

S-a dus și și-a procurat un pistol, s-a întors acasă și i-a împușcat pe amândoi în cap în timp ce aceștia se lăfăiau în patul matrimonial. Dacă povestea era adevărată sau nu, nu sunt sigură, dar la câteva zile după ce-am auzit-o, Cioara a fost eliberată de la arestul poliției de către comandantul închisorii Lard Yao, cu condiția de a fi încarcerată la noi. Orice gardian care ne-ar fi îngroșat rândurile ar fi fost o mare satisfacție pentru noi, dar pentru că era vorba de însăși Cioara, era un deliciu.

Știam că va fi imediat protejată și că se va bucura de un regim special, dar speram ca cel puțin să fie nevoită să doarmă într-o celulă și să se spele în spațiul alocat deținutelor. Ne încânta ideea că va trebui să stea până la genunchi în apa infectă, alături de celelalte, în timp ce militarii făceau ture deasupra noastră în elicoptere, zgâindu-se cum ne îmbăiam.

Însă Cioara a petrecut următoarele săptămâni sus, în incinta dotată cu aer condiționat, acolo unde dormeau gardienii în timpul serviciului. Un gardian îi ducea mâncare de trei ori pe zi. După câteva zile, nici restul gardienilor nu s-au putut stăpâni și au început să bârfească, zvonul asasinatului fiind confirmat. La câteva săptămâni după arest, Cioara a dispărut și nu s-au mai auzit prea multe despre ea, doar că își schimbase numele și locuia undeva în afara Bangkok-ului.

Gardienii se bucurau din ce în ce mai mult să pedepsească și să tortureze deținutele, complăcându-se în a elabora în detaliu metodele lor preferate. Cu cât petreceam mai mult timp în închisoare, cu atât mai multe forme de pedeapsă îmi era dat să văd. Deținutele care încălcau regulamentul, chiar și în cazuri minore cum ar fi certurile, deveneau subiectul pedepselor. Ofițerii le supuneau bătăilor cu bambus sau cu bastoane de cauciuc. Am văzut femei stâlcite în bătaie, învinețite, încătușate, arse, înfometate și brutalizate, în marea majoritate, de către alte femei, care puteau fi descrise în cel mai bun caz ca perverse.

O fată a fost prinsă într-o dimineață furând de la creșă, foarte devreme, când mamele își spălau hainele, iar atunci când gardianul din schimbul de dimineață a venit la ora nouă, hoața aștepta întinsă pe jos pentru a i se decide soarta. Mai multe femei zăboveau în preajmă, să vadă ce pedeapsă va primi fata. Perioada de așteptare făcea parte din procesul pedepsei.

Gardianul i-a ordonat să-și așeze o mână pe masă. A ridicat bastonul cât a putut de sus, apoi a lovit-o cu toată puterea peste degete, zdrobindu-i-le.

– Cealaltă mână pe masă, i-a ordonat gardianul.

Și de data asta s-a putut auzi sunetul acela, de degete zdrobite. Îngenunchind, fata și-a ridicat cele două mâini la nivelul nasului și i-a mulțumit gardianului pentru că îi corectase comportamentul nociv. S-a ridicat foarte încet și a plecat. „Nu crezi până nu vezi", spune o vorbă de demult.

Trei gardiene aveau reputația de a fi cele mai dure și trebuia să faci tot ce era posibil să eviți să fii pedepsită de ele. Într-o vreme, multe dintre noi am simțit că acestea credeau că își pierduseră reputația de experte în brutalitate și asta nu suna bine nimănui.

Într-un weekend au început să se fâțâie căutând pe cineva care să le reîmprospăteze reputația. Una dintre gardiene era o ființă foarte drăguță, ca o păpușă, cu mișcări de soldat-robot. Capul ei se rotea întruna în căutarea unei victime. Nu-mi mai amintesc de ce a ales o fată anume, dar a forțat-o să stea până la brâu în rahat, să sape o groapă sub latrină, toată ziua. Când a venit „stingerea", fata, pe punctul de a-și pierde cunoștința, a fost pusă într-o celulă mică, fără să se poată spăla, și au lăsat-o acolo toată noaptea și cea mai mare parte din a doua zi. Gardianul n-a făcut decât să zâmbească. La Lard Yao orizontul moral atinsese noi nuanțe dubioase.

Majoritatea deținutelor erau speriate de *soi*, sala de pedeapsă, unde puteau fi înghesuite până la 30 de femei, pentru varii delicte

ca încăierarea, furtul, lipsa de respect față de ofițeri sau pentru că fuseseră surprinse făcând sex. Puteai fi închisă acolo pe o perioadă până la trei luni.

Nu aveai cu ce să-ți încropești un culcuș, nu existau ventilatoare sau plase pentru țânțari, nici schimburi de haine, cărți sau coli de hârtie pentru scrisori. Toate femeile de acolo erau hrănite cu un fel de lături, de două ori pe zi. O găleată într-un colț al încăperii, la vedere, servea drept toaletă; nu ți se permitea să te speli decât o dată la trei zile. „Ofițeri, ofițeri, găleata-i plină”, era refrenul care răzbătea adesea din *soi*. Doar după câteva săptămâni de pedeapsă fetele ieșeau slabe și palide, acoperite de bube și cu tot felul de boli de piele oribile.

Deseori gardienii le întrebau pe fete ce doreau să aleagă între bătaie și arest la *soi* și de cele mai multe ori alegeau bătaia.

– Se termină și ești gata, mi-a spus odată una dintre fete, pe numele de Nai.

Într-o dimineață Nai a fost prinsă bătându-se și a primit să aleagă între șapte zile la *soi* sau șapte lovituri de baston. A ales bătaia, fiind acoperită de vânătăi. Dar peste asta putea trece rapid.

Nu mi-a fost ușor să înțeleg aceste impulsuri exterminatoare ale gardienelor. Doreau o lume perfectă, fără dușmani; cel puțin una în care nimeni nu putea să întoarcă lovitura. Am încercat din răsputeri să evit orice pedeapsă din partea gardienelor, care, la rândul lor evitau să mă pedepsească. Ambasadele, în special cea britanică, americană, cele europene și australiene, nu priveau cu ochi buni nici un fel de brutalitate fizică sau bătaie corporală. Însă era imposibil să fii închis la Lard Yao și să nu afli pe pielea ta cine deținea controlul.

Angela era o americancă extrem de corpolentă care fusese arestată și condamnată pentru că încercase să scoată un kilogram de heroină din Thailanda. Familia ei îi angajase unul dintre cei mai scumpi avocați din Bangkok, dar la șase luni după arest

s-a întors de la tribunal cu o condamnare pe viață. Familia îi plătise avocatului mii de dolari, dar la un an de la condamnare curtea de apel a menținut sentința inițială.

Angela se plângea de cât de nedrept i se părea acest lucru, pentru că alții fuseseră prinși cu o cantitate mai mare de heroină și primiseră o pedeapsă mai mică. Și de data asta familia a cheltuit mii de dolari pe avocat, sperând să obțină o reducere la Curtea Supremă, dar și acum rezultatul a fost închisoare pe viață.

După ce s-a întors de la tribunal, am aflat tot soiul de povești despre Angela, de la deținutele thailandeze. Unul dintre vizitatori îi povestise unei deținute despre un articol dintr-un ziar din ziua respectivă. O femeie fusese prinsă încercând să transporte un kilogram de heroină afară din Thailanda în trupul mort al unui sugar. În general thailandezii nu fac trafic cu droguri. De regulă găsesc un străin care s-o facă pentru ei, așa că deținutele thailandeze suspectau că articolul din ziar se referea la Angela.

A face trafic de droguri e destul de grav, dar a te folosi de trupul unui copil mort era inimaginabil, așa că atunci când celelalte deținute m-au întrebat de cazul ei le-am spus care era părerea thailandezilor. Părea logic și explica de ce curtea de justiție nu-i redusese pedeapsa, deși personal nu credeam în povestea cu copilul mort și am declarat-o de fiecare dată când venea vorba. Dar zvonul s-a răspândit rapid în pușcărie. A doua zi Angela a auzit de toată istoria asta, cu adaosul: „Sandra mi-a spus că ai omorât un bebeluș thailandez, ca să scoți droguri din țară."

E de înțeles că Angelei i-a sărit muștarul, dar știind că o femeie de peste un metru optzeci și o sută de kilograme mă aștepta la cotitură, nu m-am grăbit să-i explic cum stăteau lucrurile. Speram să i-o spună altcineva. Angela, asudând de furioasă ce era, mă căuta peste tot, iar eu mă ascundeam pe unde puteam. Nu-mi permiteam să mă bat cu Angela și nu mă puteam înfuria nici dacă aș fi vrut; eram într-atât de obosită după muncă, încât mă luptam să nu adorm în picioare. Când în

cele din urmă m-a găsit, eram chiar la brutărie, unde nu li se permite să intre decât celor care lucrează acolo. În momentul în care a intrat, toate thailandezele au ieșit, între noi două aflându-se doar masa de metal.

Era furioasă. *Iat-o că vine,* m-am gândit, *balonul de grăsime o să mă omoare.* Dacă o lovesc, pumnii mei nu vor face decât să ricoșeze din slănina ei, plus că e mult prea înaltă ca să ajung s-o lovesc în față. Eram tentată să iau un cuțit cu lama de cincisprezece centimetri de pe polița vecină, dar nu vroiam să degenereze atât de mult.

A început să urle și să se răstească la mine, dând frâu liber furiei, iar eu i-am dat dreptate, fiind de acord că era o poveste oribilă. I-am spus Angelei că ar avea perfectă dreptate să mă bată pentru că nu fusese corect din partea mea să repet povestea auzită altora. Situația s-a deconectat. Deși nu discutasem niciodată înainte, am stat o vreme de vorbă și mai târziu ne-am împrietenit destul de bine. După ce am plecat de la Lard Yao, ea a fost singura persoană cu care am rămas în contact.

Spre sfârșitul lui august 1994, un britanic și o suedeză au fost arestați sub acuzația de trafic de droguri în două incidente separate. Suedeza a fost arestată în aeroportul din Bangkok, după ce i-au fost găsite cele 7,8 kilograme de heroină în valize. Femeia se chema Karolina Johnnson. Nu mi-a venit să cred când un reporter mi-a relatat acest caz. Trebuia să fie aceeași Karolina pe care o cunoscusem.

Într-o vineri seară o fată cu părul scurt și țepos se clătina în timp ce intra pe poarta închisorii. Mersul legănat o dădea de gol. Karolina sosise, aceeași Karolina care încercase să mă recruteze pentru a face trafic de fete și aur; aceeași Karolina la care mă gândisem atunci când Robert îmi făcuse propunerea de transport. *Dacă ea poate face trafic atât de des, atunci și mie poate să-mi iasă o singură dată,* raționasem eu.

Oare și ea s-a gândit la mine atunci când a auzit că fusesem arestată la aeroport? S-a întrebat oare dacă activitățile ei îmi influențaseră decizia? A doua zi dimineața câteva fete mi-au spus că noua deținută dorea să mă vadă. „Zice că te cunoaște”, mi-au spus ele.

– Da, am replicat, mă cunoaște.

Și știuse în tot acest timp că mă aflam la Lard Yao, dar nu mă vizitase niciodată. M-am dus s-o caut.

– În sfârșit, ai ajuns, i-am spus, înălțându-mă deasupra ei. Mă întrebam cât timp îți va lua s-o faci. Însă ea mi-a ignorat sarcasmul.

– Cum poți trăi cu atâtea femei. Eu n-am să pot supraviețui fără bărbați.

Am lăsat-o pe Karolina să-și dea seama că a nu avea nici un bărbat constituia cea mai mică problemă a ei. Va primi o condamnare de 35 de ani.

Aparițiile mele la tribunal aveau loc în fiecare săptămână și mă rugam ca procesul să se încheie curând. Amnistia făcea parte din discuțiile zilnice, la fel ca hrana sau cine dormea cu cine sau cine de ce era pedepsit. Toată lumea vorbea despre posibilitatea unei grațieri. Era o preocupare permanentă, care devenise în cele din urmă o obsesie. Cum ar fi putut să ne afecteze sentința, ne întrebam? Și ce ne putea oferi o amnistie? Cât de mult ar mai fi trebuit să rămânem încarcerate? Mâncam aceeași mâncare. Puneam aceleași întrebări. Încercam din răsputeri să pretindem că viețile noastre urmau să se îmbunătățească. Dar știam că dacă nu voi primi o sentință curând, atunci voi fi exclusă din prevederile unei eventuale amnistii.

În cazul în care s-ar fi dat o amnistie existau patru niveluri de reducere a sentinței. Toți deținuții trebuiau să fie condamnați pentru a profita de pe urma unei amnistii. După condamnare, mulți vor beneficia de o amnistie, dacă se dădea vreuna. Regele

Thailandei și Departamentul Corecțiilor decideau cine va beneficia de o amnistie, acolo se decidea dacă erau incluse și delictele legate de traficul de droguri în textul amnistiei.

Dar pentru a se bucura de o reducere a sentinței, toți deținuții trebuiau să treacă o serie de teste, în thailandeză, în vederea câștigării unor „clase". La șase luni după pronunțarea sentinței toți deținuții participau la clase privitoare la amnistie, ceea ce sporea durata reducerilor care puteau fi dobândite de cei în cauză. Spre exemplu, trei clase îți puteau oferi șansa reducerii sentinței de la o cincime până la jumătate din pedeapsă; două clase între o șesime și o treime; în timp ce o clasă îți putea asigura o reducere de o șeptime. Dacă un deținut nu obținea nici măcar o clasă, șansa reducerii era de o optime. Nu exista nici un fel de certitudine în privința unei amnistii, iar dacă se dădea o amnistie nu exista nici o garanție că toate categoriile vor fi incluse. Ne duceam traiul speculând asupra posibilităților generate de o amnistie.

Dacă te aflai în termeni buni cu un ofițer, mita te putea ajuta. Deținuții trebuiau să învețe Imnul Național Thailandez și să-și însușească un set de reguli.

CINCI PRECEPTE ALE LUI BUDDHA

Nu omorî animale.
Nu comite adulter.
Nu fura.
Nu minți.
Nu consuma alcool.

CINCI ÎNDATORIRI DE RESPECTAT

Fii bun cu tot ceea ce e viu.
Fă-ți datoria și respectă legile.
Nu fi obscen.
Fii cinstit.
Fii corect și cultivă dreptatea.

ZECE REGULI ALE ÎNCHISORII

Fără opium, marijuana, sau alte droguri.
Fără stimulente.
Fără echipament de evadare.
Fără jocuri de noroc.
Fără arme sau obiecte ascuțite.
Fără mâncare stricată.
Fără lucruri de valoare.
Fără animale de companie.
Fără explozive.
Fără ziare sau jurnale.

PATRU LUCRURI DE FĂCUT

Mănâncă să supraviețuiești.
Karma pozitivă.
Respectă legile.
Respectă toți ofițerii.

ȘASE ÎNDATORIRI ALE UNUI BUN CETĂȚEAN

Supune-te legilor.
Plătește-ți datoriile.
Apără-ți țara.
Educația e obligatorie.
Protejează proprietatea publică.
Respectă tradițiile și obiceiurile.

ȘASE VICII CARE TREBUIE EVITATE

Nu consuma alcool.
Nu ieși noaptea târziu.
Nu te deda plăcerilor.
Nu juca jocuri de noroc.
Nu-ți face prieteni dubioși.
Nu fi leneș.

1994 a trecut, urmându-i 1995, care a trecut și el, urmând 1996 și nimeni n-a putut face nimic în privința asta. Mi-am pus mâinile pe cap și am urlat la anul pe care îl pierdeam din viață. Nu-mi puteam pierde singurătatea; creștea în mine ca o tumoare.

Tot ce vroiam era să fiu condamnată, indiferent cât de sever, apoi îmi voi face timp să trec cel puțin una din clasele necesare obținerii unei reduceri a pedepsei. Dacă primeam închisoare pe viață – sau mai rău, pedeapsa cu moartea – va trebui să fac apel, ceea ce ar fi însemnat că nu voi termina cu mersul la tribunal și nu voi beneficia de o amnistie. Era o modalitate medievală de a trata oamenii. Mă găseam în mizeria asta de ani de zile și tot nu știam când voi afla care îmi va fi soarta. Un circ.

Adânc în sinea mea sperasem că voi fi tratată cu blândețe. Dar voi afla că speranțele deșarte sunt mai periculoase decât lipsa unei speranțe. Când ești în închisoare tot ceea ce ți se întâmplă capătă cu totul altă semnificație comparativ cu experiențe similare în libertate. Eram atentă și interesată în mod constant de căutarea acelor informații legate de cei care se eliberau, care erau grațiați sau care știau cum să exploateze sistemul penitenciar.

Mă proiectam în toate aceste ipostaze, sperând că în cazul unei grațieri eu voi fi beneficiara. Mă rugam să nu primesc pedeapsa cu moartea și că procesul meu se va încheia curând. Doream ca Robert să pledeze vinovat ca să se rostească un verdict în procesul nostru.

Era ușor să-ți pierzi mințile acolo; multe femei și le-au pierdut. Și tot ceea ce mă ținea în viață era corespondența de afară și fotografiile de familie. Uneori, înainte de stingere, mângâiam fiecare fotografie sau scrisoare. Conturul fiecărei fețe se trezea la viață, iar cuvintele înviau din cerneală. Apoi le lăsam jos. Lard Yao nu era decât întuneric și umbre.

ZECE

Arta supraviețuirii

Dragă mamă și tată,

Thailandezii spuneau că 29 februarie e o zi potrivită pentru darea unei sentințe. Ziua Bisectă e considerată o zi foarte norocoasă și speram într-un rezultat pozitiv. Întregul Bangkok a fost paralizat cu ocazia întâlnirii la vârf Euro-Asia, iar ziua respectivă declarată sărbătoare națională. A fost o zi norocoasă pentru John Major. Sentința în cazul meu a fost pronunțată mai devreme...

Sandra

Scrisoare acasă, martie 1996

– Terminarea vieții, spuse judecătorul, aproape imperceptibil. Sunt condamnată la moarte.

Următoarele zece minute plutesc în ceață. Șoc. *Părinții mei nu vor fi prea mulțumiți de asta,* gândesc eu. *Cum poate omul ăsta să mă condamne la moarte? N-ar trebui să depindă de ei*

cât trăiesc și când mor? Ei mi-au dat viață și ei ar trebui să decidă când mi se poate lua.

Mă uit în sala Tribunalului pestriță cu fețe pe care nu le cunosc. Genunchii mi se înmoaie și inima îmi bate să-mi sară din piept. „Nu”, gem eu, „nu e posibil”. Carnea și oasele mele sunt epuizate.

Pot să-i văd fața lui Robert, dar el refuză să se uite în direcția mea. E 28 februarie 1996, ziua în care cineva a decretat că viața mea poate fi luată și ziua în care Robert a fost găsit „nevinovat”. Am așteptat trei ani pentru ziua asta și când aud că el a fost achitat rămân interzisă. Expresia de neîncredere de pe fața lui spune că și el e la fel de șocat ca mine la auzul verdictului.

Din spatele meu aud o voce. „Nu”, strigă ea. E vocea unui reporter. „Nu”, repetă ea. „Judecătorul reduce sentința la condamnare pe viață, apoi la 25 de ani pentru trafic de stupefiante”. Vocea ei se stinge...

Douăzeci și cinci de ani! Mulțumescu-ți Doamne! De-abia dacă aud vreun cuvânt rostit de judecător și sunt disperat de ușurată că n-a consfințit pedeapsa cu moartea. Curtea a respins acuzațiile aduse lui Robert și îmi zic mie însămi: „E atât de nedrept”. Robert refuză să se uite spre mine.

Sunt scoasă afară din sală și condusă acolo unde așteaptă mulțimea reporterilor, pentru o fotografie sau o declarație. „Nu e drept”, zic eu, „nu e drept. E atât de nedrept. Mă simt îngrozitor pentru părinții mei. Robert e cel care a mințit. Am spus adevărul pe tot parcursul procesului. Cum pot primi douăzeci și cinci de ani, iar el libertatea?”

Vreme de câțiva ani mersesem în mod regulat la tribunal, iar acum am fost în sfârșit condamnată. Dar încă pluteam în confuzie. Eram oare de douăzeci și cinci de ori mai rea decât Robert? Da, eram vinovată, dar și el era vinovat; și va pleca din Thailanda ca un tip inocent. Era o farsă.

Deși eram distrusă, avocatul meu, Khun Tawitchai, îmi promisese pedeapsa minimă când ne întâlnisem la Lard Yao cu câțiva ani mai devreme și se ținuse de promisiune. Fuseseră atâția avocați care se prezentaseră la poarta închisorii cu tot felul de promisiuni – „Te eliberez pe cauțiune", „Îl cunosc pe judecător" sau „Nu iei mai mult de șase ani cu mine" – că nu știusem în cine să am încredere.

Khun Tawitchai, cel puțin, era cinstit. „Cred că pot obține sentința minimă," mi-a spus el. „Dacă primești mai mult de douăzeci și cinci de ani, nu trebuie să mă plătești". Încă nu împlinise treizeci de ani, absolvise recent facultatea și aproape că nu vorbea englezește. Nu mai avusese un caz atât de grav înainte. Mi-a plăcut de el imediat. Am căzut amândoi de acord că îl voi plăti după pronunțarea sentinței, dar dacă aș fi primit mai mult decât minimum atunci nu se alegea cu nimic.

Timp de doi ani s-a prezentat la poarta închisorii pentru fiecare deplasare la tribunal, n-a ratat nici o convocare și a venit să mă vadă după fiecare întrevedere oficială. La începutul procesului fusesem acuzată că transportam 102 grame de heroină, nu 89 cât se constatase inițial. Tot ce trecea 100 de grame cerea din partea legii condamnarea la moarte sau închisoare pe viață. În primele faze ale procesului s-a dezvăluit faptul că un angajat al Ambasadei Britanice înștiințase autoritățile thailandeze că Robert era suspectat de trafic de stupefiante. Procuratura încheiase prezentarea acuzațiilor și a probelor aferente în 1994, după care procesul a fost întrerupt pentru a permite apărării să traducă documentele necesare în thailandeză.

În ianuarie 1995 încheiasem tot ceea ce aveam de declarat și nu a mai fost nevoie de mine la tribunal. Trebuia apoi să aștept ca Robert să termine ceea ce avea el de declarat, apoi să așteptăm rezultatul deliberărilor. Conform celor raportate în ziare după aflarea verdictelor, Jean Sharpe de la Ambasada Marii Britanii ar fi declarat că era „bucuroasă" pentru Robert și familia sa,

pentru că fusese achitat, deși recunoștea că ofițeri specializați în combaterea traficului de droguri de pe lângă serviciile ambasadei ar fi alertat autoritățile thailandeze referitor la presupusele activități ilegale ale lui Robert. În final Khun Tawitchai și-a meritat cele 1.000 de lire sterline promise. Tata i-a plătit întreaga sumă la timp. Ironia sorții nu ne-a scăpat nici unuia dintre noi și încă o dată m-am gândit cât de bine ar fi fost dacă i-aș fi cerut tatălui meu suma pentru biletul de avion în 1993.

Procedura legală din Thailanda, atunci când cineva e acuzat de un delict grav și este găsit „nevinovat" e ca procurorul să facă apel. El are 28 de zile să întocmească formele respective și în mod normal mai durează 12 luni până când curtea de apel ajunge să se ocupe de acest caz. M-am întors la Lard Yao crezând că Robert va fi nevoit să petreacă încă un an de zile după gratii înainte de a se bucura de libertate.

Cam în această perioadă avusese loc o invazie de păduchi în pușcărie și toată lumea era obligată să se tundă scurt, pentru a stăvili răspândirea. În mod normal o tunsoare scurtă putea fi considerată un delict amendabil, fiindcă fetele-băieți erau privite ca niște persoane turbulente care nu se supuneau criteriilor unui comportament adecvat deținutelor disciplinate.

Deja îmi tunsesem destul de scurt pletele mele blonde și mă vopsisem brunetă ca să mă pot amesteca mai ușor cu thailandezele. În ziua de după pronunțarea sentinței m-am simțit pierdută și deziluzionată. Singurul lucru pe care îl mai puteam controla era părul meu. M-am tuns zero și mi-am vopsit rădăcinile negru închis. Aproape instantaneu m-am simțit mai bine pregătită să înfrunt deceniile următoare. Le-am numărat rapid: încă două decenii. Îmi suna extrem de dificil.

– Îți fac eu de mâncare, Sandy, spuse cineva. Sau: Îți spăl eu rufele, Sandy. Noua mea coafură a avut un efect uluitor asupra

thailandezelor, care au crezut că mă convertisem la lesbianism. Credeau că sunt în căutarea unei „neveste” și ar fi făcut orice în schimbul unor mici partide de sex într-o duminică după-masa. M-am hotărât atunci să-mi las părul să crească; preferam să-mi spăl singură rufele, bine mersi.

Câteva zile mai târziu un tip din Scoția pe care nu-l văzusem niciodată s-a arătat la Lard Yao, cerând să mă viziteze. Era foarte surescitat, nu putea să stea o clipă locului în sala de vizite, strigând în gura mare cât de îngrozitoare erau condițiile de aici.

– Am o mașină afară”, mi-a spus el. „Aș putea să te duc departe de-aici.

Nu-mi dădeam deloc seama ce căuta aici. Brusc, a scos un mic aparat de fotografiat și a început să facă fotografii. Scoțianul dement s-a pomenit rapid înconjurat de gardieni și și-a pierdut subit curajul, speriindu-se nevoie mare, dar nefiind nici pe departe la fel de supărat cum eram eu. Știam că în cele din urmă eu voi fi cea care va plăti pentru prostia lui și i-am spus să predea filmul din aparat.

– O să mă bage la zdup? a strigat el în timp ce era evacuat din încăpere. Mi s-a spus că nu mi se va permite nici o vizită timp de o lună. Dar săptămâna următoare am fost din nou chemată în sala de vizite.

– De ce erau ieri atât de mulți reporteri la poartă? m-a întrebat gardianul care mă escorta. Habar n-aveam că fuseseră reporteri la poarta închisorii.

– Ești o mincinoasă, mi-a spus gardianul.

Am rămas dând din cap. Mi s-a spus în multe feluri la Lard Yao, însă nimeni nu mă făcuse mincinoasă. Marea mea problemă a fost dintotdeauna faptul că spun mereu adevărul, chiar și atunci când a fost în defavoarea mea. Asta m-a șocat, iar după ce m-am întors în incinta închisorii m-am simțit mai rău ca niciodată. Nu există o explicație normală pentru asta. Cine era gardianul? Nu însemna nimic pentru mine și cu toate astea

afirmația în cauză părea să fi avut un efect mai profund decât restul gardienilor împreună.

Subit, uniforma militară pe care o purta mi-a amintit de masacrul forțelor armate la care fusesem martoră în 1992. Am conștientizat brutal situația mea brutală și severitatea sentinței mele m-a îngrozit. Acești oameni aveau un control total asupra vieții mele și asta mă înspăimânta. Asemeni unui nor negru, depresia mă zdrobea. În cele din urmă învinseseră; mă anihilaseră.

Există o scenă memorabilă în filmul *Midnight Express*, când Billy, un tânăr traficant, își pierde complet rațiunea și îl atacă pe Rifkin cu o violență frenetică. Scena culminează cu momentul în care Billy îi mușcă limba lui Rifkin, smulgându-i-o din gură. E o scenă brutală, dar revelatoare, pentru că surprinde momentul în care Billy și-a pierdut uzul rațiunii. Închisoarea turcă l-a anihilat. Și-a pierdut mințile. În dimineața aceea m-am simțit ca Billy Hayes. Îmi pierdusem încrederea în viață și în sinea mea mă recunoșteam înfrântă.

Pentru prima și singura dată m-am ascuns în dosul toaletelor și am plâns întreaga după-amiază. Era ca și cum tot ceea ce învățasem și înțelesesem în viață nu mai exista și asta m-a afundat și mai adânc în disperarea mea. Nu știu exact cât am rămas acolo, în această teribilă văgăună întunecată, și nu știu cum am ieșit de acolo, dar nu trăisem niciodată un sentiment ca acesta.

Procurorii n-au făcut recurs și la o lună după pronunțarea sentinței Robert a plecat acasă. A fost dus de la Penitenciarul Klong Prem la sediul poliției într-o camionetă pentru a semna documentele de eliberare. Cât timp stătuse în închisoare i s-a dat o pedeapsă de 15 luni cu suspendare, pentru posesiune de heroină, dar a făcut apel și pedeapsa i-a fost anulată.

Câțiva ani mai târziu, când am citit despre eliberarea lui Robert, am descoperit că a declarat că, certitudinea inocenței

lui îi dăduse tăria de a supraviețui. Nega toate acuzațiile mele, pretinzând că nici nu mă cunoștea. Deși eliberarea lui m-a durut la ora aceea, mi-am dat seama foarte curând că verdictul de „nevinovat" al lui Robert nu schimba absolut cu nimic situația mea. Eram în continuare vinovată. Mi l-am scos pe Robert din minte și nu m-am mai gândit prea mult la el.

Primul ministru John Major a sosit în Thailanda pe 29 februarie 1996 (la o zi după condamnarea mea) pentru a participa la o conferință internațională la vârf. A declarat că nu avea nici o intenție să intervină în favoarea mea, iar oficialii britanici au confirmat faptul că nu stătea în puterea lor să se pronunțe sau să se implice în acest caz care era de competența autorităților thailandeze.

Cei de la Ministerul de Externe se exprimaseră deja în acest sens, că nu vor interveni în favoarea mea, cu toate acestea era greu de acceptat, dată fiind poziția anterioară a lui John Major. Ceea ce nu puteam înțelege era de ce le ajutase pe Karyn Smith și pe Patricia Cahill, dar refuza s-o facă și pentru mine. Intervenise în scris, pe lângă autoritățile thailandeze în favoarea lor, fără să pună sub semnul întrebării corectitudinea sentinței primite de ele, cerându-le în schimb clemență din rațiuni umanitare. De ce-aș fi fost eu un caz diferit?

La începutul anului 1996, numărul femeilor încarcerate la Lard Yao a sărit la aproximativ 2.800 și supraaglomerarea a devenit o problemă imensă. În martie temperatura urcă de regulă la peste 35 de grade Celsius și în această căldură înăbușitoare, la înghesuială, temperamentele explodează rapid. Majoritatea deținutelor numărau minutele rămase până la ora dușului, când se mai puteau relaxa de opresiunea căldurii sub stropii de apă rece.

Într-o sâmbătă dimineața, ne-am trezit și am constatat că rezervoarele de apă din celule erau goale, eu fiind prima care a

ieșit în curte pentru a mă spăla. N-am avut noroc, și containerele de-acolo erau goale. Situația asta a durat până luni dimineața.

Nimeni nu s-a spălat, n-au spălat rufele sau vesela. Nici sugarii, nici copiii n-au avut altă soartă, iar toaletele s-au înfundat. Până și canalele s-au uscat; grămezi de veselă murdară au blocat bucătăria. În acel weekend duhoarea era insuportabilă, dar am fost nevoite să ne suportăm propria murdărie.

Din fericire în prima zi de „secetă" am reușit să fac rost de o găleată de apă pe care am păzit-o ca pe ochii din cap; vroiam să ajung să mă spăl înainte de a fi închisă în celulă toată noaptea. Am fost de acord să împart apa cu altă femeie și la ora 4 ea s-a dus să spele puțin. Și atunci am văzut cum toarta găleții s-a rupt, iar apa dinăuntru s-a vărsat, împrăștiindu-se pe pardoseala de ciment. Nu ne-a rămas nici să ne spălăm pe dinți.

Cineva și-a dat seama apoi că valva conductei din afara închisorii fusese blocată și până la ora prânzului defecțiunea a fost reparată. Dar acum fiecare dintre noi era disperată să se spele. În timp ce apa a început să gâlgâie în conducte și să aburească rozetele dușurilor, un grup de nigeriene a fugit în preajma containerelor, urinând în zona respectivă. Nici una n-a vrut să pășească desculță în urina lor; nigerienele își asiguraseră un spațiu exclusiv în jurul unui container.

Pe 9 iunie 1996, Regele Thailandei a acordat o amnistie pentru a celebra Jubileul, iar mie mi s-au anulat cu puțin peste trei ani de pedeapsă, o optime din condamnarea totală. Cazurile legate de delictele comise în traficul de droguri erau incluse într-o amnistie, pentru prima oară de mai mulți ani, dar reducerea era atât de mică, încât aproape că nu conta. Toți cei care se așteptaseră la o eventuală eliberare au căzut într-o depresie și mai adâncă.

Reducerea pe care o primisem reflecta faptul că în cazul meu sentința fusese recent pronunțată și nu avusesem timp să

particip la clasele pentru amnistie. Femeia care dormea lângă mine, cea care își tranșase soțul în opt bucăți pe care le aruncase în râu, a primit o reducere de 12 ani din cei 25 la câți fusese condamnată. În jur de 290 de deținuți au fost eliberați, inclusiv trei străini, din secția masculină a închisorii Klong Prem.

Un călugăr budist care ucisese o turistă britanică și-a exprimat recunoștința față de rege pentru că i se redusese sentința de la pedeapsa cu moartea la închisoare pe viață. Yodchart Suephoo, devenit călugăr după ce își ispășise pedeapsa primită pentru un viol, a ucis-o pe Johanne Masheder, o fată din Chester, în decembrie 1995, când ea se afla în vizită turistică la un templu renumit. Johanne a fost împinsă, căzând într-o grotă foarte adâncă din perimetrul templului, unde a fost bătută cu o piatră până a murit. Unele rămășițe arse ale trupului ei au fost descoperite cu o lună mai târziu. Mă găseam într-o companie aleasă, dar conform opiniei thailandezilor delictul meu fusese comis împotriva întregii umanități, nu doar a unei singure persoane, fiind astfel mai puțin recomandată clemenței regale decât asasinii.

Mi-am acceptat reducerea infimă cu o mândrie excesivă. Mă voi obișnui cu asta așa cum fiecare dintre deținute trebuia să se obișnuiască cu infimele reduceri ale condamnării lor.

Exista din ce în ce mai puțin spațiu pentru noi, femeile, ca să ne putem spăla dimineața, să ne pregătim pentru restul zilei, să servim micul dejun și să supraviețuim rezonabil îngrămădite unele peste altele. Kerry, o australiancă, era la Lard Yao de peste zece ani și în fiecare dimineață stătea împreună cu prietenele ei thailandeze. Odată, când serveau micul dejun, o nigeriană s-a aplecat deasupra lor scărpinându-și limba cu vârful unui cuțit confecționat în pușcărie. Kerry și prietenele ei au încercat s-o ignore pe femeie, dar când aceasta a început să-și pieptene părul pubian deasupra orezului fiert, thailandezele au rugat-o pe Kerry să-i spună să înceteze.

– Dacă ar fi fost o thailandeză am fi vorbit noi cu ea, i-a spus una dintre fete, dar nu e. Tu ești o străină, așa că trebuie să-i spui să fie politicoasă.

Kerry a rugat-o pe nigeriană să-și pieptene pubisul în altă parte.

– Du-te-n mă-ta! a ripostat nigeriana.

A te face de râs în fața prietenilor trebuie evitat cu orice preț într-o pușcărie, iar Kerry a înfruntat-o pe nigeriană, așa că au început să se ia la bătaie. Regulile în Thailanda sunt de obicei foarte clare. Când te bați cu o thailandeză ajungi să te bați cu toate thailandezele, dar dacă te bați cu o ne-thailandeză, atunci te privește. Dar cum Kerry era foarte bine privită printre thailandeze, atunci când au început să se bată toate prietenele ei i-au sărit în ajutor.

Restul nigerienelor au intrat și ele în luptă și s-a încins o bătaie îndrăcită. O voce puternică s-a înălțat deasupra tuturor. Era vocea gardianului care le chema pe restul thailandezelor să-și ajute „surorile". Din toate colțurile pușcăriei au apărut femei cu bețe, pietre și bastoane, administrându-le nigerienelor o bătaie soră cu moartea. Deng avea două bețe lungi și o băgase într-un colț pe Anna, nigeriana pe care o întâlnisem la tribunal când fusesem adusă și eu de la sediul poliției.

– Ia un băț și apără-te, i-a strigat Annei.

– Nu, nu vreau să mă bat.

– Ia bățul sau vei muri, a urlat Deng.

– Dar nu vreau să mă bat, i-a răspuns Anna, aproape plângând. În cele din urmă a luat bățul pe care i-l întindea Deng.

Imediat ce Anna a pus mâna pe băț, Deng a început să urle: – Bine, acum ai băț, va fi luptă dreaptă. După care a snopit-o pe Anna. Era ca și cum întreaga pușcărie era în război; o femeie avea o bucată de sticlă atârnându-i de falcă, dintr-un borcan spart, o alta arăta de parcă i se retezase un braț. Sângele roșu și gros a început să curgă peste tot pe pardoseala de ciment.

Era mai mult decât își imaginaseră gardienii. Situația escaladase dintr-o simplă bătaie într-o răzmeriță, iar gardienii, temându-se de o revoltă de proporții, au chemat detașamentul de elită de la închisoarea bărbaților pentru a liniști apele. Cele care nu se încăieraseră s-au dat rapid la o parte sau au șterpelit câte ceva din pungile lăsate fără pază.

Eu? Am rămas așezată pe trepte, privind cu uimire desfășurarea evenimentelor. Nu se mai întâmplase una ca asta înainte și nici n-aveam de gând să mă bat, așa că am stat pe tușă. Știam cum se bat thailandezele atunci când își apără prietenele. Am văzut sosind detașamentul de elită, înarmat cu scuturi și bastoane de cauciuc, așa că m-am îndepărtat de câmpul de luptă stropit de sânge. Nu mai conta de ce mă aflam în închisoare; nu mă mai interesa decât să supraviețuiesc.

Puțin mai târziu am fost mutată din celula deținutelor care așteptau să fie condamnate și în care îmi petrecusem peste trei ani din viață, trecând în Pyleen, clădirea rezervată deținutelor condamnate la mai puțin de 25 de ani de pușcărie. Deși era o celulă mai mare și existau condiții mai bune de dormit, ea găzduia peste 180 de femei. Acestea erau mult mai echilibrate; știau care le era pedeapsa și ajunseseră s-o accepte.

Pășind peste șirurile de trupuri, într-o noapte, pentru a merge la toaletă, am văzut o fată micuță zăcând într-o baie de sânge. *Drace*, m-am gândit, *a fost înjunghiată*, și am mișcat-o să se trezească. Avea ochii aceia umezi ai unei căprioare speriate.

Nu fusese înjunghiată, ci zăcea în balta propriului sânge menstrual. Le-am rugat pe câteva thailandeze să-mi împrumute un tampon sanitar. „Oh, da, Sandee, ție dăm”, au răspuns unele dintre ele, dar când au aflat că nu era pentru mine, ci pentru sărmana fată, m-au refuzat. Nolay era o fată care provenea din triburile montane din nordul Thailandei, în apropierea granițelor cu Burma și Laos, și vorbea foarte stricat thailandeza. Mai era și

foarte săracă. În noaptea aceea nu puteam să fac nimic pentru ea, dar a doua zi am avut un vizitator căruia i-am dat o listă lungă de lucruri pe care să mi le aducă. Mai târziu, în noaptea următoare, am așteptat-o pe tânăra fată și i-am înmânat plasa cu lucrurile respective. A căzut în genunchi în fața mea, împreunându-și mâinile drept mulțumire. Puteam vedea că plânge. Micuța munteancă strângea plasa la piept. Am privit-o cum a dormit toată noaptea cu plasa în brațe. Nu i-a dat drumul nici o clipă.

Nolay simțea că trebuie să mă răsplătească și în fiecare seară îmi făcea câte un masaj de vreo două ore. Numele ei era Nolay, dar în pușcărie primise porecla de Mai Ne Namsakoon, ceea ce, destul de curios, înseamnă „Nu are poreclă”. Bănuiam că are între 24 și 28 de ani. Coborâse de pe munte împreună cu un bărbat pe care îl cunoștea și care i-a dat spre păstrare un pai lung de vreo patru centimetri, plin cu heroină. La sosirea în Chiang Mai, omul s-a dus la poliție și le-a spus că Nolay avea asupra ei droguri, după care a fost arestată.

Pentru o cincime de gram de heroină Nolay a fost acuzată de trafic de stupefiante și cum nu avea bani nu și-a permis să angajeze un avocat, primind în cele din urmă o condamnare de 21 de ani și patru luni. Fusese arestată cu copilul ei, dar poliția i-l luase și de atunci n-a mai auzit de el. Fără bani, fără copil, fără poreclă sau familie care să știe unde se afla, Nolay făcea ce putea să supraviețuiască la Lard Yao. I-am cumpărat uniforme, cele necesare la toaletă, am dus-o la tuns și am invitat-o să mănânce cu mine de două ori pe zi. Când în cele din urmă a sosit vremea să plec de la Lard Yao, Nolay s-a agățat de mine și a plâns ca un copil.

Șase luni după ce am plecat, Nolay s-a îmbolnăvit și s-a umflat ca un balon. I-a căzut părul, s-a îngălbenit și a murit. În timp ce trupul ei era scos pe poarta închisorii, reprezentanții autorităților au strigat: „Nolay Nu Are Poreclă, eliberează-te.”

Multe din mamele condamnate la închisoare au fost acuzate pentru că avuseseră de-a face cu droguri. Thailandezii știu că dacă sunt condamnați din pricina drogurilor probabil nu vor mai apuca vreodată să vadă lumea de afară, iar copiii lor vor fi crescuți fie de familia lor, fie de instituțiile specializate ale statului. Oricare ar fi situația, multe dintre femeile de la Lard Yao nu-și vor mai vedea niciodată copiii.

Dacă o femeie era gravidă în momentul arestării, copilul se năștea în închisoare, deseori chiar în scaunul unde aveau loc percheziţiile „intime", dar și în secția sanitară a instituției. Copiii și sugarii arestați împreună cu mamele lor pot sta la Lard Yao până la vârsta de trei ani. Dacă nu vine nimeni să-i ia până atunci, acești copii sunt trimiși la orfelinatele thailandeze, iar mamele lor nu-i vor mai vedea niciodată. Există multe priveliști dezolante la Lard Yao, dar văzând un copil care e luat din brațele mamei și scos afară pe poartă e una dintre cele mai triste.

Copiii sunt ținuți într-o clădire numită eufemistic „grădinița", fiind deservită de deținutele thailandeze, în timp ce mamele lor muncesc în făbricuțe. Unele dintre aceste femei erau niște ființe brutale care se complăceau deseori în practici sadice. Într-o zi am mers acolo să donez ceva și am văzut un bebeluș legat de gleznă și atașat de un stâlp. Femeia confecționase o sfoară și îl legase pe bebeluș pentru că nu înceta să plângă. Avea și niște urme urâte de lovituri de nuiele pe picioruşe. Femeile îi biciuiau pe copii cu o joardă de o jumătate de metru lungime.

Pentru că supraaglomerarea e o mare problemă, copiii și sugarii dorm pe jos, mamele încolăcite în jurul lor, încercând să-i protejeze de altă persoană îngrămădită lângă ei. Boli de tot felul și mai ales cele de piele sunt un lucru obișnuit. Pentru primii trei ani din viața lor, copiii nu dau cu ochii de mașini, magazine sau bărbați, de nimic din ceea ce oamenii consideră ca fiind normal. Trăiesc o experiență autentică de deținuți înainte de a ajunge să meargă în picioare.

Biblioteca se găsea într-o încăpere minusculă dosită în spatele unui birou al administrației și asemeni brutăriei constituia una din vitrinele închisorii. Fără ziare sau alt acces la mass media, majoritatea deținutelor făceau o pasiune pentru lectură. Am citit tot ce se putea, de la instrucțiunile pentru o pastă de dinți până la *Papillon*, de Henri Charrière. Exista acolo o excelentă colecție de cărți donate de foste sau actuale deținute, de-a lungul anilor. Majoritatea lor aveau ca subiect crime sau întâmplări din închisori, dar se evada mai ușor cu volume de călătorie sau de spionaj. Au trecut șase luni din sejurul meu la Lard Yao înainte de a mă putea concentra să pot citi ceva atât de pretențios ca o carte. Mintea mea era atât de agitată încât orice nu-mi impunea atenția imediată era ignorat. Mă uitam la celelalte cu gelozie atunci când dispăreau într-o carte, sperând că îmi voi recâștiga apetitul pentru citit. În cele din urmă mi l-am recăpătat și în fiecare seară evadam în cartea lui Brian Keenan, *Un cuib malefic*, în care relata calvarul prin care trecuse în Liban, unde fusese ținut mai mulți ani ca ostatic de către teroriști. În comparație cu cele prin care trecuse el, n-aveam nici un drept să mă vaiet. Nu eram o ostatică; meritam să fiu unde mă găseam. Cartea lui mi-a dat multă tărie, iar fără ea mă îndoiesc că aș fi putut îndura ceea ce îmi rezerva viitorul.

Femeia care se ocupa de bibliotecă a venit într-o zi să mă caute, spunându-mi că ar trebui să iau câte cărți doream pentru că biblioteca urma să se închidă o vreme. Fără nici un motiv. A stat închisă câteva luni. „Nu e organizată", era scuza de rigoare. „Trebuie organizată în așa fel, încât să arate bine." Când în sfârșit au redeschis-o, cărțile cele mai valoroase dispăruseră. Doar câteva romane romanțate stăteau foarte ordonat pe rafturi, împreună cu un teanc de biblii. Circulau zvonuri că volumele fuseseră luate de un grup de misionari americani care apoi le vânduseră într-un anticariat din oraș. „Nu e bine să gândești prea mult", ne-a spus cineva. „Îți dă prea multe idei."

În timpul șederii mele la Lard Yao sute de deținute s-au îmbolnăvit mental din cauza stresului, dar trebuia să i se întâmple ceva cu adevărat dramatic unei deținute înainte de a-i acorda cel mai mic ajutor sanitar. Winnie era o fată frumoasă, carismatică, din Eritrea, arăta ca un top model. Era liniștită și așezată, iar cei care n-au urât-o instantaneu pentru frumusețea ei, au îndrăgit-o numaidecât. La un an după ce fusese arestată, Winnie a primit o condamnare de 40 de ani. Nu avea nici o rudă, nici un prieten, nici o ambasadă care să se intereseze de ea și nici un ban. Bărbatul care pretinsese că o iubește, cel căruia îi cărase drogurile cu pricina, o abandonase și nimeni n-a mai venit s-o vadă pe întreaga perioadă a încarcerării. Rareori primea câte o scrisoare. A început să se deterioreze rapid psihic până când a devenit imposibil să ai o conversație normală cu ea. La fel de rapid și-a pierdut și frumusețea, ajungând să arate ca multe alte lunatice de la Lard Yao. Winnie a fost foarte aproape să-și piardă mințile și nimeni nu se aștepta să supraviețuiască sentinței. Numitorul comun al tuturor acestor istorii? Bărbații. Majoritatea, dacă nu toate femeile acuzate de delicte legate de droguri la Lard Yao fuseseră recrutate sau păcălite de bărbați. Foarte puține, poate nici una, făcuseră ceea ce făcuseră pentru propriul beneficiu.

Locul meu de dormit la Pyleen era cu câțiva centimetri mai spațios decât cel din anii precedenți. „Mama celulei" m-a împins cât colo și i-a spus unei fete numai piele și oase să doarmă între mine și vecina mea. Lee și cu mine am privit cu oroare la ceea ce zăcea între noi; fata era sălbatică și murdară și destul de voluminoasă. Numele ei era Ghoonk, adică „Rac".

A doua zi dimineață m-am hotărât s-o curăț bine de tot. I-am spălat părul soios și i l-am tuns, i-am cumpărat o pijama și o pungă de produse pentru toaleta ei – dacă trebuia să doarmă lângă mine în fiecare noapte vroiam să fie cât de cât curată.

Ghoonk avea 18 ani și în multe privințe îmi amintea de mine însămi la vârsta aceea. Era unul din copiii străzii din Thailanda, iar în Bangkok își făcuse veacul sub un pod. Era aici pentru un termen mai scurt, pentru posesiune de heroină, după ce devenise dependentă, bătând străzile. Putea să scrie și să citească, așa că în fiecare seară făceam lecții. A început să-mi zică *Mare* – mamă.

Aproape în fiecare dimineață se țineau lecții pentru thailandezii analfabeți, iar Ghoonk era mereu prezentă. Când se întorcea în celulă după „cursuri", îmi spunea să mă întind pe jos: „Vreau să-ți spăl părul, *Mare*". Mă întindeam pe jos, iar ea mă scărpina pe cap și pe spate cu unghiile.

Două pisicuțe oarbe fuseseră abandonate într-o cutie lângă brutărie și Ghoonk le îngrijea. După câteva săptămâni pisicuțele s-au înzdrăvenit, iar când ieșeau în fugă din celulă le chema numaidecât: „Dam-Dam-Dam, Sua-Sua-Sua". Le iubea la nebunie. Ghoonk era isteață și uluitoare și era o plăcere s-o privești. Ținând un șobolan de coadă, alerga terorizându-i pe ceilalți șobolani; își petrecea majoritatea zilelor frecând pe jos cimentul din zona spălătoriei, mereu zâmbitoare. Nimic nu o surprindea la Lard Yao.

Șase luni după ce am fost împinsă mai încolo ca să-i fac loc să doarmă, Ghoonk a fost pusă pe o listă de deținute pentru a fi transferate la o închisoare mai mică din provincie. Când și-a auzit numele strigat la cinci dimineața, pe sărmana fată a podidit-o plânsul. Tot trupul ei era cuprins de convulsii incontrolabile. Refuzând să iasă din celulă, doi gardieni au intrat, au smuls-o de lângă mine și de atunci n-am mai văzut-o și nici n-am mai auzit vreodată de ea. Nu e o poveste morală, doar una tristă.

Majoritatea deținutelor de la Lard Yao erau needucate, dar mai erau și unele a căror educație o depășea cu mult pe cea a multor ofițeri. Le venea foarte greu să accepte modul în care poziția lor socială se schimbase peste noapte, aflându-se acum printre cele mai leproase și mai canceroase ființe din Bangkok.

Majoritatea lor comisese o fraudă minoră sau accidentale posesiuni de droguri, delicte inofensive care n-ar fi fost niciodată pedepsite cu închisoarea în Marea Britanie.

Însă una dintre aceste femei deosebite se afla acolo pentru uciderea a trei dintre soții ei, bătându-le cuie cu ciocanul în calota craniană. În fiecare dintre cazuri ea beneficiase de asigurarea de viață a victimei. Femeia fusese o mare iubitoare a grădinăritului și i-a îngropat pe toți trei în grădina ei. Înainte de a încasa cea de-a treia asigurare, poliția l-a dezgropat pe decedat și a acuzat-o de omor multiplu. A primit pedeapsa cu moartea, dar la opt ani după arest i s-a comutat la închisoarea pe viață. Asemeni femeii-canibal dinaintea ei, avea o meserie care o ajutase la comiterea crimelor comise. Acum era grădinarul șef de la Lard Yao.

Ce-i face închisoarea unei persoane după un număr de ani? Devine mai agresivă, mai prost dispusă, furioasă, răzbunătoare, disprețuitoare, trivială, frustrată. Orice adjectiv care descrie ostilitatea cuiva. Ostilitatea și agresivitatea se înmulțeau ca bacilii la Lard Yao și nu-mi venea să cred cât de nervoasă și gata de ceartă devenisem.

Într-o zi a fost adusă la închisoare o franțuzoaică acuzată de posesiune de droguri pentru care primise o pedeapsă de cinci ani. Cinci ani la Lard Yao e echivalentul unui weekend, iar „Râma", cum a devenit cunoscută, n-a beneficiat de nici un fel de compasiune pe care credea că o merită. Timp de 20 de ani Râma fusese dependentă de heroină, iar acum, la vârsta a treia, întregul ei trup era decimat de cratere verzi, infectate. Era o femeie vicleană, egoistă, manipulatoare și necinstită. Din cine știe ce motiv, lui Moo, femeia care lucra la infirmerie, îi era milă de ea, petrecând multe ore masând-o și gătind tot felul de mese speciale pentru ea. În plus, fura medicamente pentru Râma.

Asta a durat câteva săptămâni, până când un gardian a observat dispariția medicamentelor. Moo a informat-o pe Râmă

că nu mai putea să aibă grijă de ea. Iar Râma s-a dus direct la birourile închisorii, spunându-le gardienilor că Moo îi procurase somnifere și alte medicamente antidepresive. Moo a fost imediat trimisă la *soi* pentru următoarele trei luni.

Cum a putut Râmă să facă una ca asta? În fiecare zi mă irita tot mai mult. Ori de câte ori o vedeam îi spuneam în față ce credeam despre ea. Stăteam în capul scărilor într-o zi, iar Râma urca evitând să mă privească în ochi, dar când a ajuns în dreptul meu s-a uitat în jos și a zis simplu: „Ești o cățea ordinară."

Nu mi-au trebuit decât două secunde să pun mâna pe ea. Vroiam s-o omor. Chiar simțeam asta, s-o văd moartă. Am lovit-o tare și rapid și a început să-i curgă sânge din nas. Era cât pe-aci s-o arunc peste balustradă, dar furia mea s-a stins aproape la fel de rapid cum se aprinsese, așa că am lăsat-o în pace. Nu mi-a păsat deloc de faptul că, încă o dată, mă bătusem cu o femeie. În pușcărie poți face lucrul pe care-l urăști cel mai tare. A te bate era normal. Era acceptabil.

Mult prea multe deținute mureau din cauza bolilor, la Lard Yao, concluzie predictibilă a unor condiții precare și a unei higiene și mai îngrozitoare. Majoritatea medicamentelor se puteau cumpăra în închisoare și dacă cineva se îmbolnăvea, putea să-l consulte pe cel căruia i se spunea „doctorul". Un termen generos. Venea aproape în fiecare săptămână, prescriind foarte bucuros rețete pentru deținutele bolnave.

Îndată ce aveai o rețetă puteai să i-o dai unui vizitator care să cumpere pentru tine medicamentele respective. Dacă totul mergea bine, vizitatorul revenea cu medicamentele și le preda la poarta închisorii. Apoi trebuia să aștepți până când medicamentele erau eliberate de infirmerie, după care puteai să le consumi. Din momentul în care te îmbolnăveai și până în clipa în care reușeai să intri în posesia medicamentelor pentru a te trata treceau, în mod normal, câteva săptămâni. Uneori puteai

să cumperi medicamentele necesare direct de la un „prieten" din Lard Yao. Pastilele erau un lucru obișnuit și cine avea bani ținea întotdeauna la îndemână o pungă de antibiotice și analgezice. Și eu aveam o astfel de pungă, dar n-am reușit s-o păstrez mult timp. Se părea că întotdeauna cineva apropiat avea nevoie de ele mai mult decât mine și n-a durat mult până să se răspândească zvonul că eram ușor de muls pentru oricine avea ghinion, o boală sau vreo infecție.

Într-o dimineață, în timp ce așteptam să se înalțe drapelul național, am văzut un grup de fete adunate în jurul altei fete care stătea pe vine. Avea capul aplecat și se ținea cu mâinile de gât. Prietenele ei colectau ceva din ceafa fetei și se părea că aruncau frunzele folosite în tufișuri. M-am dus acolo să văd despre ce era vorba.

O gaură imensă, de mărimea unei mingi de tenis, explodase sub pielea ei și în timp ce prietenele i-o presau a început să iasă un șuvoi de puroi de culoarea mazărei verde. Fetele aduceau frunze verzi pentru a colectau puroiul care țâșnea gros și greoi. Sărmana fată stătea ghemuită și urla de durere. Aproape că am vomat. Când thailandezele vorbesc despre coșuri, nu se referă la acnee.

Fata cu furuncul pe gât a venit la mine de trei ori pe zi timp de o săptămână ca să-i dau antibiotice. N-avea nici un ban și nu o vizita nimeni. Era poreclită „Furuncul pe gât". Mi-a părut bine că i-am putut oferi medicamentele care s-o ajute, și în cele din urmă s-a lecuit.

Drogurile ilegale se puteau procura la Lard Yao dar nu erau atât de abundente cum își imaginează unii, pentru că erau foarte scumpe. Gardienii făceau o groază de bani aducând tone de prafuri pentru prizat, cumpărând afară câte o pungă cu câte patru bahti și vânzând-o înăuntru cu până la 1.000 de bahti. Erau foarte puține femei care își permiteau să plătească astfel de sume pentru prizat, ca să nu mai vorbim de altele, așa încât consumul de droguri era surprinzător de redus.

Așa cum am menționat mai devreme, în iulie 1996 Patricia Hussain a plecat de la Lard Yao pentru cinci săptămâni. Înainte de a pleca, primise o scrisoare din Anglia în care i se spunea că fiul ei de șapte ani fusese „ridicat" de la școală de doi bărbați și plimbat cu mașina prin Manchester vreme de două ore înainte de a fi adus acasă. Era modul în care cineva îi comunica Patriciei că dacă avea de gând să depună mărturie împotriva baronilor drogurilor, ei aveau acces la fiul ei, așa că era bine să se gândească de două ori înainte de a începe să vorbească. Dar asta n-a oprit-o s-o facă.

– Nu e vorba de răzbunare, Sandra, mi-a spus ea. Dar dacă unul din brutele alea i-ar fi trimis măcar zece lire copiilor mei, sau cel puțin să-mi fi scris după ce-am fost arestată, mi-aș ține gura, dar s-au purtat de parcă nu m-ar fi cunoscut niciodată. Și astfel au ajuns la pușcărie 30 de indivizi pentru că s-au zgârcit la o hârtie de zece lire? Așa se pare.

În octombrie 1996, Regina și Ducele de Edinburgh au întreprins o vizită pentru a se întâlni cu Regele Bhumibol și Regina Sirikit. În sinea mea speram că Regina se va consulta cu Regele Thailandei de o manieră pe care nici o altă persoană nu putea și va exercita o influență pe măsură în cazul meu. Tot ceea ce vroiam era să plec acasă. Speram să fiu transferată cel târziu la sfârșitul lui 1997, dar mă rugam să se întâmple chiar mai devreme. În visele mele mă vedeam zburând acasă în avionul privat al Maiestății Sale. Vizita ei a început și s-a sfârșit, iar eu am rămas unde eram.

După încheierea celor patru ani obligatorii în Bangkok, o reprezentantă a Ambasadei Britanice a venit într-o zi la închisoare și m-a întrebat dacă vroiam să mă transfer acasă. Dacă vroiam? Ce era în capul lor? Trecuseră în sfârșit patru ani și eram disperată să plec acasă. „Da, indiscutabil, vreau să plec!" Aproape că nu-mi venea să cred că ajunsesem în acest moment. O parte din

mine credea că ar fi trebuit să fiu moartă sau nebună. Cel puțin știam că nu sunt moartă.

Femeia a adus cu ea un singur formular, rulat ca un tub, pe care mi l-a împins printre gratii. „Semnează pe linia punctată", mi-a spus ea. Am semnat rapid, iar ea mi-a confirmat faptul că părinții mei trimeseseră banii necesari pentru biletul de avion. „Restul", a zis ea, „nu sunt decât formalități."

În conformitate cu tratatul privind schimburile de deținuți dintre Marea Britanie și Thailanda, cei cu o condamnare mai mică decât închisoarea pe viață sunt eligibili pentru transferul într-o închisoare britanică după ce și-au ispășit patru ani în Thailanda.

Mi s-a spus că probabil va trebui să rămân încarcerată cel puțin jumătate din anii la care fusesem condamnată înainte de a fi eligibilă pentru eliberarea condiționată. Tony Blair părea gata să devină viitorul Prim Ministru, în fruntea unui guvern laburist, și nu credeam că mă vor obliga să ispășesc jumătate dintr-o condamnare exagerată. *Nu*, m-am gândit, *voi fi okay după ce voi păși pe pământ britanic.*

Văzusem deja cum unele americance fuseseră transferate acasă în conformitate cu tratatul schimbului de deținuți, fiind eliberate doar la câteva luni după aceea. Majoritatea țărilor europene reduceau sentința după transfer și chiar australienii, care nu aveau un astfel de tratat, reduceau sentința deținuților la termenul pe care l-ar fi primit dacă ar fi fost arestați în Australia.

Decizia de a mă trimite acasă pentru a-mi ispăși restul pedepsei a fost anunțată de secretarul permanent al Ministerului Justiției thailandeze, Kukiat Sunthornbura, pe 6 martie. Decizia era mai degrabă umanitară decât o una tolerantă față de o condamnare privind un delict legat de traficul de droguri. N-aveam nici o idee când va fi pusă în practică și când voi fi efectiv transferată, dar eram în culmea fericirii la gândul că voi pleca de la Lard Yao.

Pe 17 aprilie 1997, un tribunal thailandez mi-a aprobat transferul în Marea Britanie, unde urma să fiu încarcerată pentru restul sentinței de 25 de ani. Nu-mi venea să cred. Eram mută. Urma să mă transfer din Bangkok la Holloway Prison în decurs de 10 săptămâni.

Mă topeam pe dinăuntru. Plecam din locul ăsta, din pușcăria asta oribilă care mă schimbase atât de mult.

La începutul lunii mai cineva de la ambasadă mi-a spus că voi pleca pe 4 iunie. Stăteam și număram zilele. „Dumnezeule, nu mai sunt decât cinci săptămâni."

Femeia de la ambasadă s-a uitat la mine și a zâmbit, dar m-a sfătuit să fiu precautå. „Pot fi cinci săptămâni lungi, Sandra", mi-a spus ea, „așa că încearcă să fii cât poți de calmă."

Cinci săptămâni? Prea lungi? Nici vorbă! O să treacă în zbor. Cred că eram cea mai fericită persoană din Lard Yao.

Fusesem condamnată de peste un an, așa că sosise vremea să înaintez o cerere de clemență regelui pentru o eventuală grațiere. Părinții mei l-au plătit pe avocat să întocmească formele de rigoare, la o lună după condamnare angajând pe unul dintre cei mai buni avocați din Thailanda ca să pună la punct actele premergătoare acestei acțiuni. Când am fost chemată în camera de vizită pentru întâlnirea cu avocatul, reprezentantul meu legal mă aștepta. Era același avocat care îl apărase pe Robert; venise acum să culeagă detaliile necesare întocmirii actelor în vederea cererii de grațiere. Stătea acolo, zâmbind, de parcă ar fi fost cel mai natural lucru din lume să lucreze pentru persoana împotriva căreia fusese angajat timp de trei ani. Era un adevărat profesionist acționând extrem de rapid pentru a completa toate formularele și a înainta cererea înainte de plecarea mea din Bangkok. Existau multe ironii în Bangkok, iar asta era una dintre ele.

În fiecare săptămână, vreme de trei ani, am făcut curățenie în brutărie cu alte două fete, dar ultima oară bătrâna Măicuță Penis era prezentă ca să supravegheze mersul curățeniei. Din această cauză, celelalte fete care lucrau în brutărie au hotărât că era o idee bună să ajute și ele pentru a o mulțumi pe femeie. Iar eu am hotărât că n-avea rost să-mi demonstrez talentul la frecat pe jos și le-am lăsat pe fete să se evidențieze.

Erau atâtea pisici în Lard Yao încât îmi petrecusem întreaga după masă prinzându-le și ducându-le la infirmerie unde le-au injectat cu un contraceptiv special pentru feline, pe care îl procurasem chiar eu. Bătrâna Măicuță Penis și-a ieșit din minți începând să arunce în mine cu tot ce-i pica în mână, zicându-mi că sunt „o putoare de curvă europeană plină de aere". Barajul insultelor a continuat. „Le lași pe thailandeze să-ți curețe mizeria. Lucrezi aici, mănânci orez thailandez, ar trebui să le ajuți la curățenie!" Credeam că o să explodeze.

După ani de zile de muncă în mizeria și căldura înăbușitoare a brutăriei nu mi-am mai putut ține gura și i-am spus că era o ființă cu o minte și o gură murdare, o ignorantă, o reptilă coruptă și nu era de mirare că soțul ei își cheltuia timpul și banii prin bordeluri. Natural, mi-am pierdut slujba de la brutărie, dar ea a pierdut mare parte din credibilitate în fața fetelor de-acolo și am plecat mulțumită că scap de acea femeie oribilă. A fost o mare ușurare să-i pot spune acelei scârbe exact ceea ce credeam despre ea, dar ea m-a trimis la birouri pentru a fi pedepsită. Pe parcursul săptămânilor care au urmat a uneltit cum a putut ca să-mi facă viața mizerabilă. N-a ținut; nimic nu-mi putea distruge buna dispoziție.

Gardianul m-a întrebat ce pedeapsă alegeam pentru că o jignisem pe bătrâna Măicuță Penis. Interzicerea corespondenței nu-și avea rostul, pentru că urma să plec curând de la Lard Yao. Două thailandeze stăteau afară în bătaia soarelui, așa că am propus să mă alătur lor pentru restul după-amiezii. Era o

arșiță insuportabilă, dar știind că nu peste mult timp voi pleca definitiv, m-am hotărât să mă întorc în Marea Britanie bronzată. M-am alăturat celor două fete care fuseseră prinse într-un hotel temporar. În după-masa aceea le-am convins pe alte deținute să ne arunce cuburi de gheață, așa că am stat acolo sugând cuburi masive de gheață, râzând și pretinzând că eram în vacanță. Lard Yao nu mai conta.

Fiind dată afară de la brutărie însemna că n-aveam unde să merg în timpul zilei, așa că mi-am petrecut următoarele săptămâni stând sub sforile unde erau agățate rufele la uscat. Mi-am donat toate bunurile; găleata și peria de frecat, toate hainele și timbrele, cu excepția unui schimb curat de haine. Am dat pastele făinoase, pachetele cu chilli și pește uscat. M-am debarasat de bolul meu pentru duș și de majoritatea articolelor de cosmetică. Am păstrat o pernă mică pe care să dorm. Viața mea se golise de „lucruri", iar plecarea mea devenise mult mai reală.

Dragă mamă și tată,

Mi-am ispășit pedeapsa aici. Vin acasă. Simt o ușurare enormă. Asta va fi ultima mea scrisoare din Bangkok. Nu-mi vine să cred că în sfârșit mi-a venit și mie rândul să mă întorc acasă. Ce cadou pentru ziua mea de naștere, să pot să plec definitiv de la Lard Yao! Totul îmi va apărea mult mai simplu după ce am stat aici atâta vreme. Sunt foarte emoționată și nu știu dacă să plâng sau să râd. Acești patru ani au trecut foarte greu și n-am crezut că o să le dau de capăt. Nu cred că aș fi reușit fără ajutorul vostru. Mulțumesc. Nu știu ce m-aș fi făcut fără voi doi...

Pe curând,
Sandra

Scrisoare acasă, mai 1997

Am împlinit 32 de ani la sfârșitul lunii mai și am organizat un „festin" pentru a celebra ultima mea zi de naștere în Thailanda. Dar dinții mei ajunseseră într-un așa hal în ultimii doi ani, încât nu mai puteam să mănânc nimic mai dur decât orez fiert. Fetele au pregătit fel de fel de mâncăruri exotice dar n-am putut să mănânc nimic.

Acele ultime săptămâni au fost, în felul lor, foarte triste. Din momentul în care am aflat că voi pleca aș fi vrut ca toate celelalte să vină cu mine. Femeile pe care le cunoscusem și cele pe care nu le cunoscusem, cele de care îmi plăcuse și cele pe care le uram; vroiam ca toate să plece. De-a lungul anilor văzusem atâtea persoane ieșind din pușcărie, întrebându-mă dacă-mi va veni vreodată rândul; acum, când plecarea mea era iminentă, nu vroiam să plec singură. Știam ce simțeai când vedeai pe cineva plecând și nu vroiam să se uite la mine când plec.

Nici nu mă puteam gândi că va trebui să-mi las aici pisica, micuțul Scăriță. Se născuse la Lard Yao, aici era casa lui. Cine îi va mai prepara sardinele cu orez de două ori pe zi și-l va păzi cât timp va mânca? Cine îl va scărpina pe burtă, jupuindu-i bubele, cum făcusem de atâta vreme? A fost singurul prieten loial de când plecase Karyn. Era singurul lucru care îmi va lipsi de la Institutul Corecțional Lard Yao. Mi-am luat rămas bun de la el și mi s-a frânt inima să-l părăsesc. A murit la un an după aceea, un pisoi încă foarte tânăr.

Dimineața când trebuia să plec a sosit fără nici o ceremonie. Un grup de reporteri se strânseseră la poarta închisorii, iar eu am fost reținută înăuntru până după amiaza târziu, pentru că oficialii urau relatările mass-mediei. Îmi doream să ies pe poarta de la ieșire, dar a fost adus un microbuz, fiind înconjurată de gardieni.

„Sandra", mi-a spus comandantul închisorii la plecare, „dacă vei spune minciuni despre închisoarea mea sau despre oricare dintre ofițerii mei vei suporta o *karma* negativă. Înțelegi ce vreau să-ți spun?"

I-am răspuns că am înțeles și că nu aveam nevoie să spun minciuni despre închisoarea care era suficient de rea. Oficialii închisorii doreau cu disperare să aibă ultimul cuvânt.

O companie thailandeză de televiziune sosise și mi s-a spus să stau jos în fața camerelor de luat vederi. Am dat un interviu în thailandeză, interviu difuzat la ora de știri în acea seară în întreaga Thailandă. Înainte să plec, reporterii îmi strigau fel de fel de întrebări.

„Mă simt bine", le-am răspuns, „dar nu mi se dă voie să vă vorbesc." Asta era tot; nu mai era nimic de adăugat. Mă simțeam bine să plec.

Pe 4 iunie am zburat din Thailanda spre Marea Britanie pentru a-mi ispăși restul pedepsei din cei 25 de ani de închisoare. Însoțită de patru ofițeri britanici am călătorit la bordul unui avion al companiei British Airways, aterizând la Heathrow Airport a doua zi dimineața.

Am călătorit împreună cu alți trei britanici condamnați la ani grei de închisoare pentru traficul de heroină. Kevin primise 25 de ani, Andy și Peter aveau amândoi câte o condamnare pe viață, dar sentințele lor fuseseră comutate la 40 de ani cu ocazia amnistiei din 1996. Toți trei aveau sub 40 de ani. Kevin fusese bun prieten cu Robert, așa că m-a ignorat complet. Peter și cu mine am fost încătușați unul de celălalt de la oficiul de imigrație până la avion. Eram amândoi puțin șocați și speriați din cauza scrâșnetelor scoase de ofițerii care ne escortau. Pașapoartele noastre au fost ștampilate: „Deportat din Thailanda. 4 iunie 1997. Condamnat pentru trafic de narcotice", urmând apoi termene și date relevante.

Coboram deasupra Londrei. Clădirile erau de un gri familiar, ca acela al vaselor de război, oglindind nuanțele cerului. Inima îmi bătea să iasă din piept. Vocea căpitanului s-a auzit la difuzor: „Pregătiți-vă pentru aterizare."

Mă pregăteam de patru ani, patru luni și patru zile.

UNSPREZECE

Cangurii

Traficanta de droguri Sandra Gregory și-a petrecut prima noapte într-o închisoare britanică după ce a fost transferată din Thailanda pentru a-și ispăși restul de până la 25 de ani de închisoare. Fosta profesoară în vârstă de 32 de ani a fost transportată direct la Holloway Prison, în Londra, unde va rămâne până ce va fi transferată la altă închisoare britanică ... Noaptea trecută s-a acomodat cu viața de dincolo de gratiile din Marea Britanie.

6 iunie 1997, *The Herald*

Cei trei bărbați care au călătorit cu mine au fost luați primii din avion. După care a venit rândul meu. Doi polițiști uriași, cu pistoale în tocuri de piele și purtând veste antiglonț au intrat în cabină. „Nu ne face probleme și nu-ți vom face nici noi", a lătrat unul dintre ei, „și nu da nici un fel de declarație presei."

Nu-mi reveneam în fața mărimii acestor bărbați; erau masivi, păroși și morocănoși. În anii precedenți singurii bărbați pe care

îi văzusem erau fie unii vizitatori, fie thailandezi, aceștia fiind de regulă tăcuți și mult mai mici decât mine.

Trebuia să merg la Holloway Prison, dar era încă atât de devreme în dimineața aceea încât angajații nu se prezentaseră la datorie, așa că am fost dusă la Wandsworth Prison, împreună cu ceilalți trei indivizi. Fiindcă Wandsworth era o închisoare pentru bărbați, nu puteam fi încarcerată într-o celulă cu ceilalți, așa că m-au închis într-o cameră minusculă, fără ferestre, cu vopseaua care se cojea de pe pereți.

– Ne-am distrat pe cinste, o partidă de sex de milioane... zise o voce.

– Thailandezii ăștia sunt ceva..., zise un altul, Iar femeile ți-o trag pe toate părțile...

Voci agresive, sonore și grosolane. Era conversația gardienilor care călătoriseră la Bangkok ca să ne aducă în țară. Strigătele au continuat și m-am simțit ca o bucată de carne neapetisantă. Stăteam acolo, ascultând vocile acelea brutale, sperând că luasem decizia corectă de a mă transfera.

Am plecat de la Wandsworth în jurul orei 8 dimineața și când ieșeam i-am zărit pe cei trei bărbați cu care venisem din Thailanda. Erau închiși în aceeași celulă, arătând la fel de șocați cum mă simțeam și eu de locul în care ajunseseră. Peter mi-a făcut cu mâna și mi-a urat noroc. Voi avea nevoie de asta.

Duba închisorii mergea înainte zdruncinându-mă. Mi-a fost imposibil să-mi înăbuș zâmbetul cât timp am traversat Londra; era curat și ordonat, încărcat de istorie și minunat de familiar. Mă simțeam ca o hoinară de-o zi.

Când am ajuns la Holloway angajații erau ocupați cu formalitățile de eliberare a unor femei, așa că am așteptat afară până când au terminat. M-am minunat de priveliștea ciudat de diversă a femeilor deținute și a hainelor pe care le purtau. Inele în nas și tatuaje; toată lumea avea. Majoritatea femeilor era tunse

scurt. Blugii atârnau mai jos de mijloc. Altele purtau fuste minuscule.

M-am simțit prost. Iată-mă aici, în costumul meu tropical de pânză bej, bronzată. Cei doi gardieni stăteau afară și fumau.

– Știi ce, iubito, va trebui să fii tare aici, mi-a spus o femeie-gardian. Când am semnat contractul pentru slujba asta am avut grijă să-mi stipuleze cum că nu voi fi niciodată mutată la Holloway. Le-am spus că o să-mi dau demisia dacă vor încerca să mă facă să lucrez cu adunătura asta. Am fost în unele dintre cele mai dure locuri din țară, dar n-am de gând s-ajung vreodată la Holloway.

Răsuflam cu mare greutate. Ca și când aș fi fost sub apă.

Bărbatul gardian rânjea.

– Fetițo, mi-a zis el, privindu-mă drept în ochi, o să te halească de vie aici.

După ce am ajuns înăuntru, am rămas înmărmurită. Totul părea atât de calm. Nu-mi amintesc spunând decât: „Oh, wow!" Apa caldă ieșea direct din perete! Uitasem cu desăvârșire despre instalații funcționale; totul părea atât de modern. Se vorbea rapid, cu replici ironice, fiecare glumind sarcastic una cu cealaltă. Mă simțeam ca o străină. *Eram* o străină.

– N-ai voie cu oglinzi aici, mi-a spus gardianul care m-a percheziționat, n-ai voie cu parfum spray. Nici *aia* nu-i voie. Ai putea să rănești pe cineva cu *aia*. Și aia *ce e*? Cam tot ce adusesem în plasa mea, în afara fotografiilor și a unor cosmeticale, mi-a fost confiscat.

Ești predispusă la suicid? Nu. Ești dependentă de vreun drog? Nu. Ai nevoie să vezi un doctor? Nu. Suferi de vreo afecțiune emoțională? Nu. Te auto-mutilezi cumva? Nu.

– Ascultă, mi-a zis ofițerul, nu poți spune *nu* la absolut orice.

Nu-mi păsa de absolut nimic de ce-mi spuneau și eram extrem de bucuroasă cât de plăcut îmi părea totul în comparație

cu Lard Yao, așa că stăteam acolo și mă rânjeam ca idioata. M-au trimis imediat în pavilionul medical, care e specializat mai mult în domeniul psihiatric și bolile grave.

Mi s-a alocat un număr de deținută – BJ 4218 – și ofițerul de la poartă m-a escortat la parter. Am traversat închisoarea și apoi am ajuns în fața unui raft plin cu materiale. Era exact același gen de material pe care îl purtam la Lard Yao: bumbac aspru, maro.

– Nu se poate, am zis. Nu cred că trebuie să ne îmbrăcăm în așa ceva, nu? Aici?

– Nu fi proastă, mi-a răspuns ofițerul. Asta e pentru pus pe pat.

O femeie stătea într-un colț al pavilionului medical, tresărind, legănându-se, fremătând; alta se fâțâia în celulă, vorbind cu pereții și răstindu-se la umbre. Majoritatea erau pline de bube și de cicatrici tumefiate. N-am fost consultată de un doctor, așa că îmi închipui că și ele credeau că sunt un pic țicnită.

În prima mea noapte la Holloway am cumpărat o cartelă de 2 lire și i-am sunat pe părinții mei. „Cum se procedează cu asta?" am făcut greșeala să întreb o deținută. Și-a dat seama că nu mai vorbisem cu ai mei de patru ani, din septembrie 1993, așa că le-a atenționat pe toate prietenele să asculte conversația.

Am format numărul, tremurând toată, ținând receptorul apăsat la ureche. A răspuns mama, iar tata era la capătul extensiei.

– Sunt eu.

Pentru un minut sau două e tot ce-am reușit să spun. Nu-mi puteam înghiți nodul din gât. Vocile lor tremurau ușor și simțeam că se bucurau. Mi se părea că aproape îi ating. Și un ciudat sentiment de durere. Sigur erau în culmea fericirii.

Mama mi-a spus că își făcuse o rezervare și că va veni a doua zi să mă vadă. Dar încă nu eram pregătită să văd pe cineva, nu vroiam ca nimeni să mă vadă acolo.

– Dacă ții neapărat să vii, mamă, i-am spus, nu te uita la nimeni altcineva; uită-te numai la mine. Nu te uita la celelalte femei, toate arată un pic cam ciudat.

A doua zi a venit să mă vadă. Majoritatea celor din camera de vizită arătau destul de normal, probabil mult mai normale ca mine. Eu eram ciudata la Holloway. Nu existau aici gratii care să mă separe de mama mea și pentru prima oară după mulți ani am intrat într-o încăpere deschisă și am putut s-o îmbrățișez cum se cade. Ne-am strâns una pe alta foarte tare. Ani de zile încercasem să mi-o imaginez. Arăta minunat, doar cam traumatizată și speriată.

M-au ținut în pavilionul medical două săptămâni, iar la început am rămas uimită de spațiul existent în celula mea. „Câte persoane stau aici?" am întrebat gardianul. Mi-a râs în nas și mi-a trântit ușa. Nu era adevărat. O celulă uriașă doar pentru mine? Chiar și patul arăta prea mare.

Celelalte femei își strigau prietenele prin ferestre sau cereau un foc prin chepengurile de la ușă, iar eu am rămas năucă, ascultând toate aceste zgomote inedite. Cu toate acestea, în primele săptămâni m-am simțit foarte singură. Noile mele priveliști erau foarte dure și ușile solide temeinic încuiate. Nu te puteai plimba prin închisoarea de la Holloway așa cum mă obișnuisem la Lard Yao.

Muream de frig și îmi lipsea compania celor câteva sute de femei, nu mai aveam cu cine vorbi în singurătatea asta. Majoritatea timpului nu făceam decât să mă învelesc într-una din păturile verzi ale închisorii.

Când se deschideau ușile, am observat că nici una dintre deținute nu îngenunchea atunci când se adresa ofițerilor. Cum trebuia să mă comport? Pur și simplu nu-mi dădeam seama care ar fi trebuit să fie formula acceptabilă, așa că am făcut tot ce-mi stătea în putință să-i evit pe ofițeri. Asta a continuat luni în șir și mulți dintre gardieni au crezut că eram o vacă arogantă.

Dar mă adaptasem sistemului din Lard Yao și mi-a luat mai mult timp să mă adaptez la cel nou. Ani de zile nu vorbisem decât thailandeza; acum trebuia să vorbesc englezește. Atunci mi-am dat seama că nu mă mai simțeam pe de-a-ntregul englezoaică.

10 iunie 1997

Dragă mamă și tată,

Nu-mi vine să cred cât de rapid circulă aici corespondența și numărul mare de scrisori care ni se permite să le expediem. E nemaipomenit. Cred că eram într-un șoc profund când ne-am întâlnit, îmi venea greu să vorbesc... mâncarea de aici a avut un efect teribil asupra stomacului meu și nu credeam că o să rezist până la capăt pe parcursul acelei ore de vizită. M-am simțit foarte jenată că a trebuit să te aduc aici. Îmi pare atât rău pentru tot ce v-am făcut să îndurați. Nu vreau ca bunicu' și bunica să mă vadă aici sau în oricare altă închisoare. Nici nu mă pot decide să le telefonez...

Sandra

După cele două săptămâni petrecute în pavilionul medical m-au mutat sus, în corpul central al închisorii. Ce șoc! Din fericire, autoritățile mi-au permis un răgaz să-mi revin în calmul relativ al pavilionului medical...

Sus, în „locația normală", eram înconjurată de pură nebunie și haos; totul părea dement, de parcă locul fusese conceput în scopul distrugerii. Holloway era căminul uneia dintre cele mai mari adunături de nebune, obsedate, hoațe, drogate, membre ale unor bande criminale, ușchite și lunatice disfuncționale pe care le-am cunoscut vreodată. Nivelul zgomotului era incredibil. Muzica fiind dată la refuz, se urla încontinuu dintr-o aripă a închisorii într-alta, femeile certându-se și luptându-se între ele. Zornăitul constant de chei și lanțuri producea sunetul insistent

al unei drujbe, iar trântitul și zăvorâtul ușilor de la celule nu înceta niciodată.

Obiceiurile deținutelor îmi erau străine și confuze. Era îngrozitor și în același timp surescitant, șocant și cumva reconfortant. Am încercat din răsputeri să mă adaptez acestei lumi a zidurilor și a zăpăcitelor. Vroiam să înțeleg aceste persoane și jargonul ciudat pe care îl foloseau. Nu mă așteptam să mă simt așa de străină când m-am întors acasă, dar asta nu era „casa" pe care o știam. Inscripții cu grafitti acopereau toți pereții din celula în care eram acum cu alte femei, iar aerul era încărcat cu un fum cenușiu, înăbușitor. Lumânări confecționate din tampoane sanitare erau lipite de tavan, lăsând pete negre de arsuri încotro te uitai. Ghemotoace uscate de pastă de dinți peste tot. Erau folosite în loc de lipici pentru a expune fotografii pe pereți, fiindcă pasta se usucă atât de lent; fiecare ghemotoc constituia o altă aducere aminte a deținutelor dinaintea noastră.

Era Beirutul nostru. Zgomotos, brutal, agresiv. Am făcut tot ce mi-a stat în putință să evit orice diferend cu celelalte; șocul închisorii Holloway era copleșitor.

– Arunc-o linie, țipă cineva. Le rulăm noaptea asta. Sau Vine un cangur.

Jargonul de pușcărie mă năucea. Mi-a luat mult timp să-mi dau seama că de fapt „pat" însemna ofițer sau gardian, adică „piulițele". Noaptea stăteam lungită în dormitor privindu-le și ascultându-le pe celelalte trei femei, încercând să-mi traduc ce vorbeau, la ce se refereau și care erau obiceiurile închisorii.

Aspectele pozitive au început să contrabalanseze șocul: aveam ziare, radio și acces la telefon. Încet, plină de suspiciune, am început să mă adaptez la noul meu mediu. La Lard Yao ni se permiseseră foarte puține plăceri; nici un fel de joc, de cărți sau cu mingea. Nici un telefon, nici un ziar sau radio, televizor, casetofon, nici un aparat electric. Nu aveam voie să purtăm

bijuterii sau ceasuri de mână sau haine personale. Nu se putea fuma, face gimnastică într-o sală, nu avea loc nici o activitate educațională. Nu existau preoți, avocatul poporului, eliberare condiționată sau orice altceva care să facă încarcerarea mai ușor de suportat. Holloway, cu toate aceste avantaje, a început să-mi apară destul de normală.

Într-o după-amiază, o femeie și-a dat foc și a suferit arsuri de gradul trei din cauza asta. Când s-a întors de la spital patru luni mai târziu, autoritățile închisorii au acuzat-o cu „distrugerea proprietății Majestății Sale" și i-au suspendat privilegiul asocierii cu alte deținute pentru o săptămână.

– Închide ușa, Gregory, mi-a spus ofițerul superior de la capătul coridorului, după ce mă chemase în biroul ei. S-a așezat la birou, în timp ce eu am rămas în picioare. Ar fi trebuit să îngenunchez, să rămân unde eram sau să mă așez pe scaunul neocupat? M-am panicat. M-am simțit stingheră, stând mai sus decât cineva cu funcția ei, o dovadă de insolență la Lard Yao. M-am așezat.

– Cine mă-ta ți-a spus să te-așezi? a urlat ea la mine. Cine mă-ta te crezi, curvă arogantă? În biroul meu să stai ca lumânarea!

Atitudinea mea, a continuat ea să-mi spună, era inacceptabilă, provocatoare. Chiar și celula mea arăta ca o oroare. Îmi trebuiseră câteva săptămâni să-mi dau seama că trebuia să ne facem paturile în fiecare dimineață. Pătura mea fusese prima mea pătură de ani de zile. Ce vroia de la mine? Dumnezeule, ce vacă agresivă. Îmi tremurau picioarele.

Sinceră să fiu, ofițerii și gardienii de la Holloway, în marea lor majoritate, mă tratau corect, la limitele regulamentului. Curând haosul a început să devină rațional. Testele antidoping obligatorii, percheziţiile din celule, noua terminologie și protocolul închisorii

au devenit o parte din viața mea într-o manieră asemănătoare de felul în care viața de la Lard Yao îmi intrase în sânge.

– Ce poate să facă? am întrebat-o pe femeia din pavilionul rezervat educației atunci când am văzut primul computer. Am început să mă simt o parte a acestei noi Anglii, unde deținuții erau încurajați să învețe. Activitatea din cadrul bibliotecii m-a ținut ocupată o vreme, înainte de a primi o slujbă în sala de gimnastică, unde lucram șapte zile pe săptămână, antrenându-mă permanent. Eram în formă! Incredibil. La închisoare, un loc în sala de gimnastică e cea mai bună slujbă posibilă.

Cei din componența personalului sălii de gimnastică mi-au explicat cum funcționa viața în închisoare: regulile ei și în general sistemul penal din Marea Britanie. Atitudinea personalului și comportamentul în genere pot fie să-l ajute pe deținut, fie să-l distrugă, și cu ajutorul lor m-am conformat și am înțeles ce se aștepta de la mine.

Deținuților pe termen lung (DTL) li se permitea să aibă în celulă o pasăre într-o colivie, așa că am făcut cerere imediat să mi se dea un papagal. „Nu", a venit răspunsul, așa că am făcut cerere pentru o pereche de canari. Am primit acceptul închisorii. Încă mai aveam mulți ani de ispășit, iar păsărelele erau o companie perfectă. Syd și Flo au sosit pe 31 august 1997, ziua în care a murit Prințesa Diana.

Cele două păsărele galbene au pus stăpânire pe celula în care mă mutasem singură acum. Zburau de jur împrejur ziua și noaptea, devorând tot felul de lucruri cu ciocurile lor enorme, ori de câte ori aveau ocazia. Uneori se mai și războiau și atunci se lăsa cu sânge. Am început să mă gândesc dacă nu cumva făcusem o greșeală. Oare nu eram în stare de nimic bun? Cu toate astea, le iubeam nespus.

Mai era o fată în aripa mea care avea păsărele. Numele ei era Sharon Carr.

„În fiecare noapte îl văd pe diavol în visele mele, uneori chiar în oglindă, dar îmi dau seama că sunt eu", a mărturisit Sharon în jurnalul ei după ce a ucis o fată de 18 ani, Katie Radckliffe. Sharon avea 12 ani când a omorât-o. Împlinise 17 ani când a fost condamnată la închisoare, în 1997. Fata ucisă fusese înjunghiată de 29 de ori.

În anii care au urmat crimei, Sharon a ținut un jurnal în care compunea poeme și nota gânduri despre asasinat. Într-una din ele scria: „Sunt o ucigașă. Omorul e meseria mea – e o meserie bună." Fusese deja condamnată pentru că atacase cu un cuțit o fată de 13 ani, la doi ani înainte de asasinarea lui Katie Radckliffe.

Într-o zi Sharon m-a rugat să i-l împrumut pe Syd, să-l încerce pe femela ei, să vadă dacă se cuplează. Eram încă foarte naivă la ora aceea și i-am împrumutat amândouă păsărelele. Nu vroiam să fie despărțite.

„E sânge, Sandra", mi-a spus Sharon când m-am dus în după-amiaza aceea să le iau înapoi.

Sânge? Ce dracu'! Când le-am luat înapoi în celula mea am văzut că erau traumatizate și pline de sânge. Flo își ținea piciorul drept sus și nici una dintre ele nu ieșea din colivia căptușită cu tampoane, unde dormeau. Piciorul lui Flo era rupt și un gardian a dus-o la veterinar. Syd n-a ieșit din colivie o săptămână întreagă.

Mult mai târziu am aflat că Sharon le pusese să se bată precum cocoșii. Flo nu s-a mai sprijinit niciodată pe piciorul drept.

Holloway nu înceta să mă uimească. Sau să mă sperie. De regulă, femeile nu se violează între ele, dar nu e ceva neauzit. La Lard Yao violul era ceva ce se întâmpla la *soi*, dar în Marea Britanie femeile se *despică* una pe alta dacă suspectează pe vreuna că își ascunde un pachet cu droguri. Într-o zi un grup de femei au auzit că o fată de la Holloway avea „dosit" un pachet

de droguri și vroiau să pună mâna pe el. Au așteptat până la stingere și au prins-o pe fată singură în celulă.

Câteva femei au stat de gardă la ușă ca nimeni să nu intre, iar celelalte au țintuit-o la pământ pe fată. I-au smuls pachețelul dosit, dar nu s-au mulțumit cu atât; au violat-o cu bucăți de lemn și au lăsat-o într-un așa hal încât a trebuit să fie chemată o ambulanță, iar pe ea au scos-o pe targă. Violul între femei e unul dintre cele mai șocante lucruri pe care le-am auzit, dar rareori un act de satisfacere a plăcerii sau de tortură. De regulă, e vorba de droguri.

Heather era o femeie deșteaptă, obsedată și posesivă, iar când i-am refuzat avansurile s-a înrăit și a încercat în tot felul să-mi facă probleme. A început să răspândească zvonuri despre mine, spunându-le unor fete din Jamaica – Yardies – că eram „cântăreață". În închisoare ultimul lucru pe care ai dori să se spună despre tine e că ești „cântăreață", turnătoare.

Patricia Hussain, fata din Manchester pe care o cunoscusem la Lard Yao, depusese mărturie împotriva unor jamaicani pentru care făcuse trafic, iar Heather le-a spus acelor Yardies că eu fusesem cea care *cântase* în legătură cu bărbații lor. Situația devenise foarte tensionată și trebuia să-mi păzesc spatele. Jamaicanele erau pe urmele mele.

Atunci am cumpărat de la o fată un inel gros de argint cu o piatră mare și aveam de gând să mă folosesc de el dacă aș fi fost atacată. (De obicei, când se iscă o bătaie, acest lucru se petrece în vestiare, și vroiam să fiu pregătită.) După care am așteptat. Inelele cu pietre mari sunt clasate ca armament în pușcărie exact din această cauză. Într-o zi, fiind chemată la poartă, gardianul mi-a văzut inelul și mi l-a tras de pe deget. Apoi l-a băgat într-o pungă.

– Poți să-l trimiți acasă cu următoarea persoană care te vizitează.

Următoarea de pe lista mea de vizitatori era mama, care urma să plece în concediu pentru următoarele cinci săptămâni și trebuia să vină să mă vadă înainte de a pleca, așa că am trimis inelul cu ea.

Cu mulți ani înainte tata îi dăruise mamei un inel de argint cu o piatră mare și, copilă fiind, m-am minunat cât de mare era. Când mama a văzut inelul pe care eram obligată să-l trimit acasă și-a scos inelul ei de pe deget și mi l-a pasat când ne găseam la masa din camera de vizite. „Ia-l", mi-a spus ea, „poartă-l tu cât timp sunt plecată".

N-am vrut să-l iau. N-am vrut ca nimic din ceea ce făcea parte din familia mea să ajungă la închisoare cu mine. Am încercat să-i explic asta, dar ea a insistat. Cu multă prudență, l-am vârât pe deget, sperând că nici unul dintre gardieni nu mă va vedea. Nu arăta bine pe degetele mele slăbănoage, mult prea nelalocul lui, dar mama vroia neapărat să-l iau.

Când eram mică, mi-a spus ea, deveneam întotdeauna isterică când pleca undeva și mă lăsa acasă. Atunci îmi dădea un lucru de-al ei și-mi zicea să am grijă de el până când se întorcea. Asta mă calma de fiecare dată, iar ea putea să plece fără să-și facă griji. Mama mi-a zâmbit și mi-a strâns mâinile. „Ia-l. Nu stau mult."

L-am păstrat în celulă, lângă pat, pentru că nu vroiam să-l port, de altfel îmi cădea de pe deget. Într-o zi mi-au percheziționat celula și singurul lucru pe care l-au găsit a fost inelul mamei.

– Ce-i asta? m-a întrebat gardianul, ținându-l între degetele ei butucănoase. Îmi venea să mor. Oh, Doamne, nu. Te rog nu-l lua. Orice altceva, dar nu inelul.

Vroia să știe de unde îl am așa că i-am spus. „Oh", a zis ea, tremurând de furie, „marfă de contrabandă".

Inelul a fost confiscat conform regulamentului și atunci când mama s-a întors din concediu i-am spus ce mi se întâmplase. Nu i-a convenit. Le-a scris celor de la Holloway cerându-le

să-i înapoieze inelul, iar ei i-au spus că trebuia să dovedească că era al ei. După mai multe schimburi epistolare, i l-au dat înapoi.

Pentru restul perioadei petrecute la Holloway am fost repartizată la „masa de observație” din camera de vizită ori de câte ori venea cineva să mă vadă. Jamaicanele și-au dat seama destul de rapid că nu eu eram cea care „cântase” la poliție, după care întreaga situație s-a destins.

Au trecut mai multe luni și am devenit deținutele cu vechime de la Holloway. Primul meu Nou An într-o închisoare britanică a trecut, acomodându-mă de acum cu stilul de viață de aici. Mâncarea era cam monotonă și lipsită de gust, dormeam destul de prost, le detestam pe celelalte femei, tot nu înțelegeam cum funcționează resorturile sistemului penitenciar, iar gardienii erau de groază. Ajunsesem acum membru cu drepturi depline al Clubului Delincvenților pe termen lung al Maiestății Sale.

Studiind relațiile care se înfiripau între personalul închisorii și deținute îmi risipea o parte din plictiseală. Relațiile intime erau un lucru obișnuit la Holloway și îmi amintesc că am întrebat o fată care avusese o relație de câteva luni cu un ofițer cum se făcea că nu avea nici o neplăcere din pricina asta.

– Ne întâlnim într-un loc anume în fiecare săptămână și ne-o punem acolo. Nu e de fapt nici un pericol; nimeni nu trece pe-acolo, în afara unor gardieni!

În mod obișnuit, la ora prânzului, mi se dădea voie să ies afară din celulă înaintea tuturor celorlalte ca să pregătesc echipamentul în sala de gimnastică pentru exercițiile de după-amiază. Într-o zi, trecând pe coridor, când majoritatea celulelor erau închise, am auzit pe cineva strigând. M-am uitat prin vizor și am văzut două persoane în celula respectivă – deținuta și un membru al personalului. Respectiva mi-a strigat: „Du-te și adu-l pe ofițerul X”, gardianul care uitase să-i lase afară.

M-am dus la birouri și i-am comunicat ofițerului că Jo din celula șapte cerea să i se deschidă ușa. Gardianul a sărit ca ars, s-a dus la celulă și a descuiat-o. Cele două se îmbrăcau și am întrebat-o pe Jo ce făcea. „Una mică", mi-a replicat ea, „nu se vede?"

Am făcut cerere să lucrez afară, să mătur și să îngrijesc grădinița. „Nu." Autoritățile mi-au spus că aveam un profil mult prea politic, iar condamnarea mea era mult prea lungă pentru a nu fi considerată un risc maxim de securitate. Eu? Risc de securitate? Ce naiba credeau că aveam de gând să fac? Să-mi leg cearceafurile și să evadez deghizată în abate? Poate că urmăriseră prea multe filme. Numai atunci mi-am dat seama cât de serios mă luau în seamă ca deținută. Perioada petrecută la Lard Yao era considerată atât de normală, încât nici nu mai conta pentru ei. Eram acum în primele rânduri, un risc de securitate categoria A. Ridicol.

Într-o zi, pe la sfârșitul lunii aprilie, 1998, mi-au descuiat celula după închiderea obligatorie din timpul prânzului. *Ce se întâmplă aici?* m-am gândit.

Un ofițer a venit să mă vadă.

– Mâine mergi la Foston Hall.

Mai târziu, în după amiaza aceea, unul din ofițerii de la sala de gimnastică m-a chemat la el. Părea îngrijorat.

– E o mutare care ține de securitate, Sandra, mi-a spus el, referindu-se la mutarea mea. Apoi a continuat. Nu știu despre ce e vorba, dar fie cei responsabili cu securitatea, fie cineva din personalul din sala de gimnastică au avut ceva de obiectat, așa că vei pleca de-aici.

DOISPREZECE

Necazuri

Dragă mamă și tată,

Nu-mi găsesc nicicum liniștea, mă frământă problema asta de zile bune și cred că e din cauză că trebuie să înghit permanent toate emoțiile astea negative. Iar dacă fac scandal din cauza asta, mă vor trimite Dumnezeu știe unde. Cred că e mai bine să fac ceea ce cred ei că ar fi bine să fac, decât să-și închipuie că pun la cale cine știe ce. Am devenit un produs al sistemului... supraviețuirea e o chestiune personală.

Sandra

Scrisoare acasă, iunie 1998

Când am ajuns la Holloway, cineva m-a avertizat să nu mă instalez prea confortabil în nici o închisoare pentru că autoritățile au obiceiul de a a-ți fura tihna de sub tine când te aștepți mai puțin. E una din modalitățile de a-ți reaminti unde te găseai și cine deținea controlul. Era oare numai paranoia, teama mea de singurătate care nu-mi dădea pace? Nu i-am crezut pe cei care

mă avertizaseră până când m-au transferat de la Holloway la Foston Hall, în Derbyshire, în aprilie 1998.

Astăzi totul mergea bine, mâine eram iarăși cu cătușe la mâini, transportată la o altă închisoare. Singurul indiciu real pe care îl primisem de la cineva era cel de la ofițerul din sala de gimnastică. Era o „mutare a securității, Sandra".

Am fost pusă într-o celulă puțin mai mare decât un dulap de bucătărie, împreună cu două fete adolescente. Nu aveam apă curentă și nici toaletă. Era menită să-mi frângă spiritul? „Vezi cum le împărțim pe astea două pentru noi doi", mi-a spus gardianul la plecare.

Te-n mă-ta, m-am gândit. Nu cred că aveam vreo idee de ce mă aduseseră la Foston Hall, dar n-aveam de gând să mă omor ca să aflu care erau problemele lor cu mine. Celula era atât de mică, încât stăteam toate trei înghesuite acolo 20 de ore pe zi, așa că a trebuit să rog pe cineva să aibă grijă de Syd și Flo; nu suportam să le văd toată ziua în colivie, în cușca mea.

Se părea că nu mă puteam opri din plâns. Cum am putut să-mi imaginez, chiar și pentru o clipă, că autoritățile penitenciare britanice m-ar putea plăcea? De ce m-au adus aici? Ce-am făcut să merit una ca asta? Mintea mea zbârnâia de atâtea încercări de a surprinde logica din spatele acestei mutări neașteptate. Nu eram decât un alt sac din hambarul lor.

Am făcut mai multe plângeri și am cerut să-l văd pe comandant și pe cei din consiliul director și pe oricine altcineva la care mă gândeam că ar putea să mă lămurească. Trebuia să aflu de ce fusesem dusă acolo în condiții de maximă securitate. La câteva zile după sosirea mea, un ofițer mi-a destăinuit care era motivul. „Ai fost suspectată că erai în termeni mult prea familiari cu un membru al personalului de la Holloway și au dorit să te îndepărteze de acolo."

Asta era. Nu-mi venea să cred. După luni de zile în care încercasem să-mi dau seama cum ar fi trebuit să mă comport

față de ofițerii britanici, se pare că eșuasem complet. Poate ar fi fost bine să cad în genunchi de fiecare dată când vorbeam cu ei. Poate ar fi trebuit să nu vorbesc cu nici unul dintre ei. Totul mi se părea atât de ridicol. Vreau să spun că știam că nu prea mă pricep la bărbați, dar asta era foarte bizar; în mod sigur nu exista unul la Holloway cu care să fi intenționat să fiu „prea familiară". Când mă gândeam la toată tăvăleala și la relațiile de la Holloway despre care cei preocupați de securitatea închisorii nu știau nimic...

După vreo două săptămâni lucrurile s-au mai ameliorat și m-au scos din celula aia. Mi s-a spus mai târziu că autorităților le era teamă că aș fi putut „devia" să mă sinucid. M-au mutat singură într-o celulă, cu baie și o fereastră mare.

Închisoarea era construită pe structura unui vechi conac de țară, aripile clădirii păstrând forma unei cabane elvețiene. Am privit peste câmpul deschis și am simțit cum vibrează sub mine podeaua din bârne; un sentiment atât de straniu după atâția ani petrecuți călcând pe ciment. Stăteam uneori ore întregi în miez de noapte hipnotizată de spațiul imens care se deschidea în fața mea. În timpul zilei bâtlanii aterizau aproape de clădire și scormoneau iarba cu ciocurile lor, iar păsărelele zburau prin copaci. Dar oricât de frumos ar fi fost, rămânea o închisoare.

Ni se däduseră draperii și cuverturi asortate, dar eram „amen-date" dacă puneam o sticlă de lapte pe pervaz, afară, să stea la rece. Erau micile lucruri care ne reaminteau unde ne găseam. Ofițerii știau exact câte felii de pâine trebuia să primim la micul dejun, dar nu puteau să răspundă la nimic din ceea ce depășea tiparul gazon al instituției, cum ar fi întrebările privitoare la derularea.sentinței. Privită din afară, se putea crede că era o închisoare ușoară și că deținutele suportau regimul de detenție, dar eu am urât Foston Hall. Nu arăta ca o închisoare normală, pretindea să fie mai bună decât era.

La Foston Hall am realizat pentru întâia oară că nu condițiile de încarcerare definesc o închisoare. Indiferent cât de confortabilă ar fi o instituție, ceea ce contează e atitudinea personalului, care poate fie demola, fie alina confortul psihologic al unui individ. Membrii personalului dețin toată puterea într-o închisoare și dacă un gardian vrea să-i facă viața mai ușoară sau să i-o distrugă unui deținut o poate face fără mari probleme. Din nefericire acest lucru se întâmplă, iar un deținut nu prea are cum să se apere. E riscant să aduci acuzații unui ofițer din cadrul închisorii și virtual imposibil să dovedești un comportament „neprofesional". Puterea poate corupe și, așa cum aveam să aflu, o face adesea.

Accesul la dușuri și ziare nu ajută foarte mult la disiparea sentimentului de izolare și frustrare. Deseori m-am simțit de parcă m-aș fi înecat în haos și confuzie în custodia Serviciului Penitenciar al Majestății Sale. Condițiile de trai la Lard Yao fuseseră îngrozitoare, dar efectele psihologice ale încarcerării în sistemul penitenciar britanic erau mult mai teribile decât cele suportate la Bangkok.

Obligatorie pentru toți deținuții condamnați era „activitatea diurnă", iar opțiunile de la Foston Hall constau în a munci cu normă întreagă sau a participa la cursurile de educație care se țineau zilnic. Am ales a doua variantă. La Holloway urmasem multe cursuri de educație fizică și dactilografie. La Foston Hall am participat la toate: ceramică, artă, computere. Am dat teste de matematică și engleză și m-am înscris la Universitatea Deschisă pentru un curs de studiere a legilor fundamentale ale științelor sociale. Orice formă de educație constituia un moment de respiro de la plictisul vieții de pușcărie, iar profesorii care veneau în fiecare zi de afară aduceau cu ei un aer de sănătate revigorantă.

În această perioadă m-am împrietenit cu o deținută mai tânără, Sylvie, și ne făcusem obiceiul de a ține „ceremonii de toasturi" aproape în fiecare seară înainte de stingere.

Stăteam povestind și făcând haz.

– O știi pe profesoara aia, Mrs X? m-a întrebat ea.

– Da.

– Am vorbit astăzi cu ea și mi-a spus că oamenii ca tine o scârbesc. Că cei ca tine se amuză în mașinile lor de lux, râzând de cei dependenți de heroină ca mine. Voi faceți o grămadă de bani din droguri și nu dați doi bani pe problemele pe care le stârniți. Zice că din pricina voastră eu și alte mii din țara asta devenim niște drogați dependenți de heroină.

Am rămas împietrită, dar m-am prefăcut în fața lui Sylvie că nu-mi pasă de ce spusese profesoara. Adevărul e că îmi păsa. În seara aceea, între cei patru pereți ai celulei mele de la Foston Hall, totul a căpătat un înțeles tragic pentru mine. Dar nu mai puteam să fac nimic în privința asta. Absolut nimic.

În fiecare dimineață și seara mă rugam să primesc cât mai curând vești despre cererea mea de grațiere. Așteptarea era nesfârșită și insuportabilă. În dimineața zilei de 20 mai 1998 am auzit radiodifuzat un buletin de știri în care se comunica faptul că primul ministru, Tony Blair, intervenise în cazul așa-numitelor „asistentele medicale saudite”, și se aștepta ca ele să fie eliberate dintr-o clipă într-alta.

Lucille McLauchlan și Deborah Parry fuseseră închise în 1996 pentru presupusa asasinare a unei colege australiene, Yvonne Gilford, într-un spital din Dhahran, Arabia Saudită. Acum Regele Fahd bin Adbul Aziz dăduse un decret prin care le limita condamnarea la perioada pe care deja o petrecuseră în închisoare, ordonând eliberarea lor.

Am simțit că mă usuc. Oare eu comisesem o crimă atât de îngrozitoare încât nu meritam o atenție similară din partea guvernului? Cu o lună mai devreme, Primul Ministru vizitase Arabia Saudită și se bănuia că acesta contribuise la eliberarea celor două asistente. Era o mare realizare diplomatică.

Stările mele emoționale s-au răsucit și s-au adâncit în disperare. La Foston Hall eram o excepție; majoritatea celorlalte deținute se apropiau de finalul condamnării, pregătindu-se să plece acasă. Unele participau deja la cursuri de „plecare acasă”, în timp ce celelalte se pregăteau pentru eliberare condiționată sau pentru a fi transferate la o închisoare mai puțin severă. Eu aveam de departe cea mai lungă condamnare și nu mă găseam deloc în apropierea eliberării. Cu atâtea persoane în jurul meu făcând cerere pentru permisii de o zi sau pentru un weekend, mă întrebam dacă avea vreun rost să fac și eu la fel.

– Ești o glumă ambulantă, nu-i așa Gregory? a hohotit unul dintre ofițeri. N-o să te lase să pleci cu pleașca [condamnarea] ta. Ești mult prea vizibilă. Nici măcar n-au vrut să-mi dea un formular să-l completez.

Era pe la începutul lui iunie și una dintre profesoarele de la departamentul de educație a adus majoritatea ziarelor din ziua aceea pentru cursul ei de știri curente. M-a luat într-un birou înainte de începerea orei și mi-a arătat ce citise în dimineața aceea. Titlurile de pe prima pagină din *The Times*, 12 iunie 1998, mi-au atras numaidecât atenția – BĂRBAT ELIBERAT ȘI AMENDAT PENTRU TRAFIC DE DROGURI.

Robert Lock, individul găsit nevinovat în legătură cu acuzațiile de trafic de heroină, pentru care Sandra Gregory a fost condamnată la 25 de ani închisoare în Thailanda, a fost amendat de magistrați după ce a recunoscut că se drogase cu heroină. Lock, 32 de ani, a petrecut trei ani într-o închisoare din Bangkok înainte de a fi eliberat și i s-a permis să revină în Marea Britanie. El a negat că ar fi încercat să facă trafic cu heroină, în timp ce Gregory și-a recunoscut vinovăția, pretinzând că Lock i-ar fi plătit să transporte heroina afară din Thailanda.

Acum Lock a apărut în fața magistraților tribunalului din Cambridge și a pledat vinovat la acuzația de posesiune de heroină. El a fost amendat cu 100 de lire sterline și i s-a cerut să plătească 69 de lire pentru cheltuieli de judecată. Curtea a fost înștiințată că Lock, rezident în Cambridge, a fost urmărit de un ofițer sub acoperire pe 9 aprilie, după ce frecventase o adresă notorie pentru cei interesați în aprovizionarea cu droguri. Poliția l-a oprit și i-a percheziționat Ford-ul Fiesta în care se găsea. După care a fost el însuși percheziționat, găsindu-se asupra lui o doză de 0,2 grame de heroină în buzunarul hainei. Lock, după ce s-a apărat singur în fața curții, a declarat: „Îmi pare rău pentru toate inconveniențele cauzate. A fost singura dată când am abuzat".

În ziarul Mirror se relata cam același lucru, deși o versiune mult mai scurtă, însă aici era citată o declarație a mamei mele:

– Sandra a spus adevărul.

Un aisberg din trecutul meu explodase și plutise aiurea, dar acum se întorcea în viața mea, fixându-mă din pagina ziarului.

– Asta e, mi-a spus un profesor din departamentul de educație, se vede că ai spus adevărul. Acum toată lumea te va crede.

Ce diferență făcea asta în viața mea, acum? Chiar dacă Robert ar fi fost găsit vinovat, eu tot aici aș fi fost. Tot vinovată. Lumea se aștepta să-l urăsc pe Robert și să exult că i se înfundase, dar nu era adevărat. Cum aș fi putut să-l urăsc? Nu-mi era simpatic în mod special, dar dacă trebuia să urăsc pe cineva atunci ar fi trebuit să mă urăsc pe mine însămi, pentru că acceptasem oferta lui stupidă.

Joyce, femeia din celula alăturată, era o canadiancă destul de excentrică, îmbrăcându-se în haine confecționate de ea însăși. Mare parte din timp și-l petrecea scriind scrisori lui Charlie Bronson, „Cel mai periculos deținut din Marea Britanie".

Ne petreceam diminețile împreună plângându-ne de chestiile obișnuite – regimul penitenciar, gardieni, sistemul juridic, celelalte deținute și, destul de ridicol, cât de grase eram. Ne-am decis să postim. La sfârșitul primei zile de post ne-am simțit că putem controla o infimă parte a vieții noastre, așa că am decis să mai postim încă două zile.

Am început să postim câte trei zile aproape în fiecare săptămână vreme de mai multe luni. Fiind capabile să controlăm ceva atât de fundamental ca hrana – sau lipsa hranei – am căpătat un sentiment de siguranță și ordine. Am decis să dedicăm postul nostru pentru „justiția mondială", ceva ce citisem în ziare.

Într-o după amiază am fost dusă la comandant pentru a cere să mi se aprobe să-l vizitez pe bunicul meu, care era bolnav. Cum așteptam în birou i-am spus gardianului că mă aflam în mijlocul unui post de „justiție mondială". Ea a înțeles că fac greva foamei și în după-amiaza aceea, după ce mi s-a comunicat că „nu îndeplinesc criteriile pentru a-l vedea pe bunic", patru ofițeri au descins în celula mea, cerându-mi să vadă o farfurie linsă de mâncare „de trei ori pe zi".

Mi s-a părut hilar. *Să-i ia naiba*, am gândit eu. Petrecusem atâta timp revoltându-mă în mintea mea, încât acum era rândul meu să fac regula jocului. Ritualul postului a continuat în toate cele trei luni cât am rămas la Foston Hall.

Dacă aș fi comis în Marea Britanie fapta pentru care am fost condamnată, nu în Thailanda, aș fi primit între 18 luni și doi ani și jumătate, fiind apoi eliberată după ispășirea unei jumătăți din pedeapsă. Era iritant să-i aud pe alții plângându-se de severitatea pedepsei primite. O femeie fusese arestată având asupra ei exact aceeași cantitate de heroină pe care o avusesem eu și nu mai contenea să se smiorcăie cât de nedreaptă era întreaga situație. Nu am simțit nevoia să le amintesc mereu celorlalte despre cei 25 de ani ai mei. Dar era tentant.

Maxine avea de executat patru ani și nu prea avusesem de-a face cu ea până n-am auzit-o plângând. Maxine îmi apăruse întotdeauna ca o dură capabilă să suporte toate privațiunile închisorii, așa că am întrebat-o ce se întâmplase.

– Mama a murit de cancer ovarian la 26 de ani, iar eu tocmai am fost diagnosticată cu același fel de cancer. Maxine avea 34 de ani. Să mori la o astfel de vârstă e o tragedie, dar să mori la 34 în pușcărie ar fi fost coșmar.

– Ai două soluții, i-am spus. Fie tai fâșii un cearceaf și te spânzuri, fie te lupți până la capăt. Ce alegi?

Maxine avea o familie și urma să se elibereze în câteva luni.

– Tu iei cei 25 de ani ai mei, iar eu îți iau cancerul, i-am spus. Vrei să facem schimb?

S-a gândit la asta câteva secunde.

– Nici vorbă. N-aș putea să fac 25 aici. Rămân cu ce am. O rezolv eu cumva. N-au trecut șase luni și Maxine a murit.

Cineva striga foarte tare. Auzeam vocile acestea și ecoul lor în aripa noastră. Era spre sfârșitul lunii iulie, iar eu mă pregăteam să merg la departamentul de educație, când toate fetele au început să alerge înapoi în celulele lor.

– Vin să facă o percheziție, strigau ele.

N-aveam nimic ilegal în celulă, așa că nu m-am obosit să alerg înapoi. Gardienii puteau să facă toată percheziția pe care o doreau. Tocmai atunci au apărut în aripa noastră.

– Mai bine te duci și stai jos, mi-a spus unul dintre ei. Astăzi pleci.

De ce? *De ce?* N-am primit nici un răspuns.

M-au percheziționat la pielea goală și mi-au aruncat toate lucrurile în plase. Am fost dusă la poartă, un ofițer rămânând mereu lângă mine. „Gregory”, a lătrat ea, „astăzi vei fi dusă la Durham.” Asta a fost tot, nici o explicație, nimic. Dar presupuneam că nu mă duceau acolo doar să admir peisajul.

De la sosirea mea în țară, Durham era locul unde mă rugasem să nu mă ducă. În sistemul penitenciar, Durham e folosit ca sperietoare pentru toți deținuții. „Dacă nu te cumințești, te trimitem la Durham", era refrenul obișnuit pe care îl auzeau cei cu probleme.

Durham fusese destinația mea inițială alocată de Home Office când am fost transferată în Marea Britanie, din cauza condamnării mele atât de lungi, dar comandantul de la Holloway se opusese acestei mutări.

– Nu e pentru tine, Sandra, mi-a spus el. Durham poate omorî pe cineva ca tine.

Mi s-a făcut rău, nu mă mai simțisem atât de rău la stomac de când fusesem prinsă pe aeroport cu ani în urmă. Nu i-am dat nici o replică gardianului care mă anunțase unde voi fi mutată. Am privit fix înainte.

– Înțelegi ce ți-am zis? se răsti ea.

M-am întors spre ea, veninul gâlgâind în gât.

– Vrei să-mi spui că nu mai înțeleg limba mea maternă? Eram neagră de furie. Gardianul a plescăit, apoi mi-a zâmbit, satisfăcută că scăpau de o altă deținută cu probleme de la Foston Hall.

Cum puteau să-mi facă una ca asta? Nu greșisem cu nimic. Nu eram aici decât de trei luni. De ce mă duceau la Durham? Am încercat să rămân calmă. Reușisem să îndur ultimii cinci ani și jumătate. Acum venea testul adevărat.

TREISPREZECE

Casa terorii

Dragă mamă și tată,

Nu vreau să vă înfricoșez, dar numai Dumnezeu știe cât sunt eu de speriată! Pomenindu-mă într-o infamă instituție de maximă securitate, printre „roze", mi-a spulberat orice iluzie pe care o mai aveam despre sistemul britanic... Sunt aici împreună cu 44 de femei care arată ca niște nebune de legat, înconjurate de gardieni care nu fac altceva decât să ne păzească tot timpul. Celula în care sunt e o ghețărie, iar pe veceul din mijlocul încăperii te poate vedea oricine vrea să privească printr-o fantă din ușă. Totul e un pic prea suprarealist, serios, și nu-mi vine să cred că sunt aici. Toate zidurile sunt înalte de șapte metri, acoperite cu sârmă ghimpată și cu senzori de alarmă care se declanșează în momentul în care ai atins zidul. Nici rândunelele nu mai aterizează pe ele. Spuneți-le bunicilor că totul e în regulă cu mine.

Sandra

Scrisoare din Durham, 31 iulie 1998

La mai bine de 120 de ani după ce a fost spânzurată la Durham Jail, Mary Ann Cotton rămâne cea mai de temut ucigașă în serie. În ciuda vieții aparent lipsită de asperități din societatea victoriană, pornirile ei mai puțin puritane nu și-au găsit rezolvarea, condamnată pentru șase omoruri în 1873, deși opinia generală îi atribuie lui Cotton mai mult de 20 de înmormântări premature. Nici unul din cei închiși la Durham Maximum, din Durham, în nord-estul Angliei, nu se află acolo pentru că ar fi fluierat în biserică.

La patru ore după ce am plecat de la Foston Hall am ajuns în fața penitenciarului din Durham împreună cu escorta mea. O poartă mare și albastră s-a căscat asemeni gurii unei balene pentru a înghiți duba pușcăriei. Haite de câini lupi și înfiorătorii lor însoțitori ne-au întâmpinat. Ce se-ntâmpla? Am privit de jur împrejur: ziduri de cărămidă cenușie cu ferestre cenușii zăbrelite; garduri înalte de metal dublate cu două șiruri de sârmă ghimpată; camere de supraveghere; plase de metal pentru a preveni aterizarea elicopterelor; gardieni; bastoane de cauciuc și lanțuri. Fiecare centimetru era de maximă securitate.

Gardienii de care eram încătușată nu mi-au adresat un cuvânt, de parcă o simplă conversație ar fi putut revela ruta unei posibile evadări. În ceea ce îi privea, aveau în pază un prizonier periculos și nimic, nici măcar o șoaptă, n-avea voie să circule între noi. Ei și noi, asta era singura realitate. Nu va fi nimic altceva vreodată.

M-au dus încătușată prin tronsonul cunoscut sub numele de Aripa H, o insulă îngrădită, unde se găseau femeile socotite potențial periculoase, o insulă în cadrul unui penitenciar mai mare pentru bărbați. Am trecut prin ziduri înalte de șapte metri, uși de oțel și detectoare de metal. Nici un fel de cheie n-a deschis vreuna din ușile întâlnite până în prezent la Durham. Totul era monitorizat electronic și manipulat din turnul de control. Cheile reprezentau un potențial pentru evadare. Cu cât mai puține chei într-o pușcărie, cel puțin în cazul celei de la Durham, cu atât

mai puține încercări de a evada. Lipsa cheilor îi scutea și pe ofițeri de probleme. Dacă cineva ar fi reușit cumva să deschidă o ușă, atunci ar fi fost în mod direct suspectat ofițerul răspunzător pentru un anumit set de chei.

– Jos hainele, a tunat vocea de ofițer a unei scoțience având unghiile roase și părul oxigenat. După care m-a săgetat cu privirea. Ce părere ai despre Durham?

– Mi-ar plăcea să văd unde e toaleta.

– Sigur, fetițo, mai târziu.

Intrând în Durham Jail era ca și cum ai fi fost cazat într-un hotel infect. Existau patru etaje, separate de plase puternice de oțel care să amortizeze căderea trupurilor umane – fie ale celor care erau împinși, fie ale celor care încercau să se sinucidă – scări de metal și uși duble de oțel. Chiar și zgomotele dinăuntru, difuze și lugubre, sunau a pușcărie: voci, țipete, muzică, zornăit de chei, bocanci lovind pardoseala de metal, uși trântite și turuiala molcomă a radio-transmițătoarelor pe care le aveau asupra lor toți gardienii. Mirosea peste tot a urină și a detergent. Pentru mine a constituit un mare șoc să mă pomenesc peste noapte în hruba asta infectă, așa că mi-a trebuit destul de multă vreme ca să mă acomodez. Spre uimirea mea pereții erau de un roz bonbon. Se presupune că le calmează pe deținute. Nu există prea multe legi, sau chiar deloc, împotriva ideilor stupide când vine vorba de psihologia deținuților.

De-acum eram disperată să merg la toaletă. O femeie imensă, obeză, într-un trening roșu, se găsea în mijlocul coridorului și am întrebat-o unde era toaleta. Trupul ei era un fel de tapiserie de țesuturi cicatrizate. Cicatrice peste cicatrice creaseră o platoșă pe brațe și pe gât și, judecând după profunzimea și grosimea ei, presupun că se extindea mai departe de locurile pe care le vedeam. O tunsoare ca sub castron scotea în evidență doi ochi roșii, pleoștiți, degetele galbene scărpinând tăieturile nou deschise. A mormăit ceva, iar eu am luat-o încotro m-a îndreptat.

Când m-am întors, scoțianca îi cazase undeva pe Syd și Flo, canarii mei, și-i puteam auzi cum mă chemau. Totul producea un ecou în Aripa H. Păsărelele erau aproape la fel de distruse ca mine. Puținele lucruri aduse în plase de plastic de la Foston Hall au fost temeinic cercetate.

– Nu poți ține *aia* aici, a zis cineva arătând spre obiectul ofensator. Și nu poți avea *asta* aici. Pensele, unghiera și o hartă a Marii Britanii mi-au fost confiscate din geantă. După care mi s-a ordonat să merg în celulă de gardianul scoțian, cunoscută sub numele de Scottie.

Cărându-mi plasele de plastic zdrențuite în direcția chemărilor canarilor mei, m-am îndreptat spre celulă. Când m-am uitat la plase, am realizat că una rămăsese nedeschisă, gardianul n-o cercetase. Tot ce ai la închisoare e trecut pe „cardul de proprietate" și dacă ți se percheziționează celula și se găsește ceva ce nu e trecut pe card, te-ai „ars". În pușcăria cu cea mai teribilă securitate din Anglia, proastei de gardian îi scăpase o plasă. N-am vrut să am probleme, așa că m-am întors și i-am spus ce nu făcuse. S-a simțit jenată în fața colegului, că nu-și făcuse treaba cum trebuia și că o deținută îi atrăsese atenția.

Mai aveam câteva impulsuri pe cartela telefonică și am sunat-o pe mama.

– N-am decât un minut, i-am spus, așa că stai jos. Sunt în Durham.

– Ce? Acum? Dumnezeule, Sandra! De ce te-au dus acolo?

– Nu știu, mamă, dar te mai sun eu după ce-mi cumpăr altă cartelă.

Păsărelele mele fuseseră lăsate într-o celulă rece și întunecată și m-am gândit că ar fi bine să merg și eu acolo. Nu se vedea nici o sursă de căldură, iar pereții erau mânjiți cu sânge învechit. Salteaua subțire ca hârtia era murdară cu sânge și urină. M-am așezat pe pat, legănându-mă înainte și înapoi, plângând. *Nu sta aici, smiorcăindu-te, Sandra*, mi-am spus. *Pune-ți mintea la*

contribuție și vezi ce-i de făcut. Ușa s-a închis la cinci fără un sfert. Media orelor petrecute în celulă nu se schimbase deloc. Stăteam acolo între 14 și 18 ore, în funcție de ziua din săptămână.

Aripa H din Durham adăpostea, și încă mai adăpostește, unele dintre cele mai periculoase deținute din Marea Britanie. Eram clasificată acum drept o deținută de mare risc și din cauza asta se considera că prezint un mare pericol de a evada și de a periclita populația. Drept urmare, am suportat cele mai stricte măsuri de securitate. Din momentul în care am ajuns la Durham, am știut că viața o să fie dură. Iar când voi fi plecat de-aici voi fi la capătul puterilor. Nu existau prea multe motive să zâmbești și majoritatea persoanelor întâlnite erau, ca să fiu generoasă, cam ciudate, în timp ce altele erau de-a dreptul infernale.

Puține femei ucigașe în serie port revendica nivelul de teamă inspirat de Myra Hindley. Ian Brady și Hindley, amândoi condamnați pe viață, rămân două dintre cele mai demonice personaje britanice. Atacul lor asupra a cinci copii mici, de care s-au debarasat în sordidul cartier Saddleworth Moor din Manchester în anii șaizeci, a scandalizat întreaga țară și continuă să irite lumea.

Din fericire pentru mine Hindley a fost mutată de la Durham cu câteva luni înaintea sosirii mele. Asta m-a încântat enorm. Nu știu cum aș fi rezistat fără să înnebunesc dacă aș fi întâlnit-o pe coridoarele pușcăriei, mai ales dacă aș fi fost plasată în aceeași categorie a criminalilor. Myra Hindley e numele care rezonează din propria mea copilărie, o continuă atenționare să nu te depărtezi prea mult de casă. „Amintește-ți de Myra Hindley", ne avertizau adulții, ori de câte ori eram tentați să ne aventurăm în South Downs. Acum trăiam în umbra ei.

Hindley a fost mutată la altă închisoare a Maiestății Sale, Highpoint, în Suffolk, după ce petrecuse câteva decenii în Aripa

H, dar rămăsese în amintire ca o piatră de mormânt. Existau două constante la Durham. Una era ascunsă adânc în inima pușcăriei, agățată de un perete – levierul greu de metal cu care se trăgea trapa spânzurătorii, atunci când prizonierii erau executați pe vremuri în incinta închisorii. Cealaltă constantă era Hindley.

Aveai cel mai teribil sentiment, că încă mai stă la una din cozile care se formau la ora prânzului sau că lâncezea undeva la spălătorie. Hindley *era* Durham Prison.

Probabil că cei mai notorii ucigași în serie din ultima perioadă sunt Fred și Rosemary West, al căror nume e sinonim cu unele dintre cele mai depravate acte criminale relatate vreodată într-o curte de justiție. Mă aflam la Lard Yao când au fost dezgropate nouă cadavre de sub casa lor, la de acum infama adresă 25 Cromwell Street, în Gloucester, în sud-vestul Angliei, în urma unei ample investigații întreprinse pentru a cerceta activitatea lor. Unul din cadavre aparținea propriei lor fiice, Heather. Alt cadavru, cel al fiicei vitrege a lui Rose West, Charmaine, în vârstă de opt ani, a fost găsit în debaraua cu cărbuni a fostei lor case de pe Midland Road, Gloucester. Se pare că cei doi West împărtășeau o oribilă pasiune sexuală pentru desfrâu și moarte.

Nici în cele mai nebunești momente ale mele nu-mi imaginasem că aș fi putut ajunge vreodată în aceeași pușcărie cu Rose West. Supraviețuisem acei lungi ani petrecuți la Lard Yao cu convingerea că revenirea în țară într-o închisoare britanică va fi similară cu întoarcerea acasă. Acum mă aflam în compania lui Rose West. Îmi depășea pur și simplu orice înțelegere. În sistemul britanic deținuții sunt clasificați conform condamnării pe care o au de ispășit, nu a delictului comis.

Fred West s-a sinucis în Winson Green Prison din Birmingham în ziua Anului Nou, 1995, înainte de a fi adus în fața instanței sub acuzația de a fi omorât 12 persoane, inclusiv prima sa soție și cea mai mare dintre fiice. Rose West a fost condamnată pentru 10 omoruri de Curtea Regală de Justiție din Winchester în

noiembrie 1995 și a început executarea pedepsei la Holloway Prison în nordul Londrei înainte de a fi transferată la Durham pentru tot restul vieții ei „naturale".

La puține zile de la sosirea mea în Aripa H, cineva m-a întrebat:

– Încă n-ai văzut-o pe Rose West?

În momentul acela chiar nu mă gândeam la ea.

– Nu, i-am răspuns, încă n-am văzut-o.

Câteva ore mai târziu am văzut-o plimbându-se în incinta Aripii H și arăta exact ca în toate fotografiile pe care le văzusem în reviste și ziare. Puloverul, părul scurt, ochelarii enormi; eram înmărmurită. „*Oh, Dumnezeule*", am gândit, „*asta e Rose West.*"

Părea să adulmece locul, nu să se plimbe, ca și cum ar fi plănuit ceva, iar modul în care mergea o ajuta să se concentreze. În același timp părea să poarte ochelari de cai, de parcă i-ar fi fost imposibil să vadă în jurul ei. Mai târziu mi-am dat seama că Rose nu prea vedea nimic din ceea ce se întâmpla în jurul ei. S-a întâmplat de mai multe ori să stau chiar lângă ea, iar ea pur și simplu nu mă vedea.

La vederea ei am simțit că mă trec fiorii. *Iisuse*, am gândit, *oare de ce sunt aici? Femeile astea au omorât copii, au comis asasinate, sunt ucigașe în serie, incendiatoare, teroriste, pedofile și toate categoriile de bestii umane. Și West. E un monstru blestemat.* Am privit-o din nou, când se furișa într-un colț, și m-am decis să nu vorbesc niciodată cu ea. Deși nu eram decât 44 de femei în aripa aceea, mi-am promis că nu voi vorbi cu ea – cum aș fi putut, știind ce le făcuse atâtor femei tinere?

Câteva zile mai târziu am primit o vizită de acasă. De fiecare dată procedura era identică; trebuia mai întâi să trecem prin atelier înainte de a ajunge în sala de vizite. Stând la rând, m-am întors spre cea din spatele meu și am întrebat-o dacă aveam nevoie de un jerseu în sala de vizite. Oamenii își închipuie că închisorile sunt un loc rece, mizerabil, dar la Durham era de regulă destul de cald. Însă nu știam cum era în sala respectivă.

– Nu prea știu, se auzi vocea femeii din spatele meu, „nu merg prea des acolo."

Era Rose West. Mi s-a zburlit părul în cap, iar stomacul mi s-a întors pe dos doar la gândul că stătea chiar în spatele meu, vorbindu-mi. Respirând același aer. *Cum e posibil să vorbesc cu femeia asta?* M-am întors fără să-i zâmbesc sau să fac vreun gest de încuviințare...

Cel mai neliniștitor fapt a fost atunci când mi-am dat seama că deși Rose West era privită de majoritatea celor din afara închisorii ca cea mai abominabilă creatură, acolo unde mă aflam eu nu era cea mai rea, nici pe departe; era doar cineva despre care toată lumea știa cine era. Iar la Durham era mult mai ușor de suportat decât altele. Într-o zi, după ce o urmărisem cu privirea o vreme, auzind și cele spuse de alții, i-am dat un ou și astfel am înfiripat un fel de relație. N-a devenit niciodată ceea ce aș numi o prietenă, dar am vorbit îndelung în câteva rânduri pe parcursul acelor luni.

Încercam, în general, să fiu optimistă. Gândindu-mă că poate Durham va deveni un fel de experiență valoroasă. Îmi spuneam în fiecare zi că nu voi rămâne mult timp și că trebuie să mă folosesc de acest prilej pentru a observa unele lucruri. Observam care anume era sistemul de aici și îi observam pe toți cei implicați dintr-o perspectivă sociologică.

În realitate mă cufundam tot mai adânc în depresie. Nu-mi venea să cred ororile comise de aceste persoane și cu toate acestea, eram aici, în mijlocul lor, servind micul dejun, făcând dușuri și muncind împreună. Două dintre femeile pe care le-am întâlnit erau condamnate pe viață pentru că sechestraseră și abuzaseră de o fată de 14 ani timp de cinci zile, iar eu stăteam lângă una din aceste femei în fiecare dimineață înainte de merge la atelier să decorăm obiecte de ceramică.

Pe parcursul celor cinci zile o legaseră de pat, o violaseră și o bruscaseră, smulgându-i unghiile de la picioare cu cleștele,

arzând-o cu țigara și turnându-i pe gât un dezinfectant. În cea de-a șasea noapte au dus-o într-un loc pustiu, au turnat gaz pe ea și i-au dat foc. Victimele de acest gen nu mor instantaneu, iar fata asta n-a fost o excepție. Ajungând la terapie intensivă, le-a comunicat autorităților numele persoanelor care o torturaseră, iar acestea au fost arestate. Fata a murit câteva zile mai târziu.

Apoi mai era acolo DA, care se considera un fel de specialistă a forțelor speciale. Avea o „înclinație" pentru bărbații mai în vârstă. Era recidivistă, fiind închisă și pentru uciderea unui bătrân pe vremea când era adolescentă. DA era închisă acum în Aripa H, având de ispășit două condamnări pe viață pentru că înjunghiase doi pensionari în gât cu niște șurubelnițe ruginite. Era una care mă făcea de fiecare dată să tremur.

Toată ființa ei emana răutate. Avuseseră loc mai multe incendii în celulele din Aripa H, însă nimeni nu fusese prins vreodată. Conform zvonurilor care circulau, DA le dăduse foc; o făcea să se simtă importantă. O încânta faptul că femeile din acele celule ar fi putut să se sufoce mortal sau să ardă de vii. În fiecare săptămână DA sărea de bucurie auzind că o altă celulă fusese pârjolită și închisă. Era hotărâtă să vadă pe cineva murind într-un astfel de incendiu.

2 august 1998

Dragă mamă și tată,

Sincer vorbind nu știu de ce mă aflu aici, dar am citit un articol în The Times *în dimineața asta și se pare că au fost informați de mutarea mea aici. Cum pot cei din mass-media să știe de ce sunt aici, iar eu nu? Dacă într-adevăr se crede că plănuiam să evadez înseamnă că am toate șansele să stau aici o veșnicie... Habar n-am cum gândesc oamenii ăștia sau cum au ajuns la astfel de concluzii, dar bănuiesc faptul că mare parte din asta e doar bătaie de joc. Încercând s-o ajut pe Sylvie i-au făcut să mă considere un risc maxim de securitate... e o*

tâmpenie. Dar poate că eu sunt tâmpita. N-ar fi trebuit să mă întorc. Mai bine rămâneam în Thailanda.
Sandra

Am întrebat pe oricine purta uniformă și avea chef să asculte de ce mă aflam acolo. După mai multe zile comandantul m-a informat că existaseră informații privitoare la persoana mea în privința riscurilor pe care le prezentam din punct de vedere al securității încă de la sosirea mea din Thailanda, iar decizia de a mă muta a fost luată după declanșarea unor false alarme de incendiu la Foston Hall.

– Dar nu văd cum pot crede că eu am fost cea care a declanșat alarma de incendiu, nu-i așa, am întrebat. Reacția mea a fost penibilă.

– Nu, nu cred asta, Sandra. Însă mi-e teamă că e un pic mai complicat decât atât. Asta a fost tot. Nici o explicație, nici o discuție.

Îmi luase peste trei săptămâni ca să aflu de ce fusesem adusă la Durham și aproape că am leșinat când am fost informată de acest lucru. Am primit o copie a unei scrisori pe care un magistrat o primise de la un politician. Politicianul îl chestionase în scris pe un ministru al penitenciarelor asupra motivelor pentru care fusesem mutată la Durham. În scrisoare se afirma că suspiciunile fuseseră stârnite atunci când mi-am trimis pașaportul părinților mei imediat după ce ajunsesem la Holloway. Am făcut asta pentru că la Lard Yao e primul lucru care li se ordonă deținuților, în special celor non-thailandezi; altfel riscă să le „dispară".

Totodată adusesem din Thailanda „o cantitate de valută străină", care a fost socotită un pericol pentru securitate. Cantitatea respectivă se ridica la o bancnotă de 10 dolari și la 20 de florini olandezi, sumă care nu prea ajungea că să fug în America de Sud. Mai mult, fusesem bănuită că exercitam o „influență

nefastă asupra deținutelor mai tinere" și suspectată de faptul că aș fi pus la cale o formulă de a face „băutură" la Foston Hall. Alcoolul pe care îl găsiseră fusese în celula unei prietene de-a lui Sylvie, tânăra cu care mâncasem pâinea prăjită și pe care o încurajasem să se lase de heroină.

Lista continua. Mai fusesem văzută „vorbind cu un bărbat în sala de vizite care venise să vadă pe cineva care nu-l cunoștea". Bărbatul în cauză era un individ cu care corespondasem ani de zile și care fusese de acord să-i închirieze lui Sylvie o cameră disponibilă, ca ea să nu fie nevoită să meargă la un cămin plin de prostituate și drogați. Sylvie n-avea o familie a ei și fusese crescută în orfelinate. Era o fată dezghețată și după experiențele prin care trecuse vroiam cu disperare să aibă o viață departe de droguri. Era normal ca el să vrea s-o cunoască înainte de a o lăsa să stea la el în casă, acesta fiind motivul vizitei sale.

La Foston Hall puseseră la cale și o escrocherie cu telefonul care le permitea deținutelor să „inverseze taxa" convorbirilor. Ironia face că nu profitasem niciodată de asta, fiindu-mi teamă să încerc. Liverpool Lindsey a reușit să dărâme aparatul telefonic de pe perete într-o zi când încerca figura cu telefonul și cred că tot eu am fost învinovățită pentru asta. Apoi erau episoadele falselor alarme de incendiu. Ofițerii nu reușiseră să afle cine le provocase.

În mod inevitabil atunci când sună alarma sunt alertați pompierii. Să aduci pompierii într-o închisoare de femei unde sunt înghesuite o grămadă de deținute înfometate sexual e similar cu a da un spectacol cu striperi pentru nimfomane. Nu e o idee foarte bună. Pompierii sunt niște eroi – eroi sexy – și un camion întreg de pompieri cu căști și furtunuri gata de luptă e un spectacol mult mai interesant pentru multe femei care nu prea au la ce se uita într-o închisoare. Iar pompierilor se pare că nu le displăcea atenția care li se dădea când soseau la locul

faptei. Iar fetele puneau la cale un adevărat spectacol pentru băieții ăștia.

Acesta era deci motivul pentru care cuiva îi plăcea să declanșeze alarma de incendiu la Foston Hall. Nu știu din ce motiv, dar cum gardienii nu erau în stare să descopere cine era vinovatul, m-au găsit pe mine de fraieră. Unul din ofițerii principali, un zdrahon de femeie, era responsabilă cu investigarea alarmelor false și a văzut în mine o țintă facilă. Conform celor spuse de Lindsey, zdrahonul se referise mai devreme la mine ca fiind o „acritură arogantă". Nu puteam s-o urăsc doar pentru asta, dar știam că nu eram deținuta ei preferată. În raportul ei susținea că era convinsă că îi găsisem un loc unde să stea, lui Sylvie după liberare și că drept mulțumire Sylvie provoca falsele alarme pentru mine. Apoi adăuga faptul că în timpul evacuării din calea incendiului aveam de gând să sar peste gard și să dispar; de unde și statutul meu de pericol la adresa securității naționale. Ce glumă!

Ajunsesem să accept sentința pe care mi-o dăduse justiția thailandeză, dar mi-a venit greu să accept aceste nedreptăți. Oricât de ridicol ar părea, mutarea mea la Durham era total injustă și eram din ce în ce mai deprimată. Și nu exista nici o cale de apel. Fusesem lucrată la perfecție de o scroafă penibilă și nu puteam face nimic.

În cele din urmă am reușit să fiu primită de conducerea închisorii și am încercat cu disperare să explic de ce n-aș fi încercat niciodată să evadez, că era cea mai absurdă idee că m-aș cățăra pe zidurile închisorii ca să dispar. Unde naiba să merg? Să mă ascund cu părinții mei în Aberdeen? Nu aveam stofă de jefuitoare de bănci, ca apoi s-o șteargă peste hotare. Le-am spus că motivul pentru care comisesem delictul acela în Thailanda fusese pentru a mă întoarce acasă și n-aș fi făcut nimic care să mă împiedice să fiu din nou departe de casă. Logica

și raționamentele mele au fost irosite în prezența unor urechi surde și amuzate.

– Ai fost destul de șireată ca să orchestrezi o rețea de contrabandă de droguri, mi-a spus unul dintre ofițeri.

– N-au fost decât trei uncii, i-am replicat.

– Asta spui tu, dar eu știu altceva, mi-a răspuns ea, fața ei nici expresivă, nici inexpresivă.

Idioata credea că 89 de grame sunt aceeași cantitate cu 89 de kilograme. Credea că încercasem să scot din Thailanda 89 de pungi pline cu heroină.

4 august 1998

Dragă mamă și tată,

Întotdeauna am zis că tot acest chin îți „formează caracterul". Ei bine, caracterul meu e gata format. Acum încearcă să mi-l distrugă. Fiind aici în Aripa H nu e atât de greu să înțelegem motivul pentru care am fost adusă în Aripa H. Cum a fost posibil ca ajutorul pe care l-am oferit unei fete de 19 ani, care nu avea unde să stea, să declanșeze toată chestia asta cu riscuri pentru securitatea închisorii? S-ar putea să fiu destul de dărâmată când vei veni să mă vezi. Viața mi se pare un coșmar și știu că devin paranoică, dar nimic nu e logic aici.

Sandra

Când m-au arestat la început de tot și m-am pomenit în celula murdară a poliției, una dintre cele mai mare spaime ale mele a fost provocată de ideea că puteau trece foarte mulți ani fără să mai văd cerul. Oricât ar suna de stupid, nu-mi puteam imagina că poți să exiști fără să vezi norii sau să fii înconjurat de lucruri naturale. Când am ajuns la Lard Yao am trăit un sentiment de ușurare când am văzut iarba și copacii și superbul cer albastru. Dar la Durham s-a materializat una din cele mai mari temeri ale mele.

Indiferent care ar fi fost rațiunea, supraviețuiam cu toții într-o temniță modernă; într-o atmosferă extrem de opresivă și de claustrofobică. La Lard Yao m-am simțit ca și cum aș fi fost în pavilionul din filmul *Zbor deasupra unui cuib de cuci*. Greșeam. Durham era mult mai asemănător unei case de nebuni. Multe femei sufereau de grave tulburări psihice și destul de multe deținute erau foarte periculoase. Nu puține erau acelea care ar fi trebuit internate în clinici psihiatrice.

Dawn era nebună. Închisă pentru incendiile pe care le declanșase, ea „se aprindea" literalmente cu o regularitate bulversantă. Era mereu placată și imobilizată de gardieni și m-am obișnuit s-o văd încolțită de patru sau cinci ofițeri. Deseori noaptea ne trezeam obligate să-i ascultăm bubuiturile, țipetele și înjurăturile care reverberau în toată aripa noastră, iar dimineața Dawn ieșea din celulă arătând de parcă ar fi fost călcată de un tractor.

Stătea uneori cu fața la perete izbindu-se cu capul de cărămizi ore în șir. După care fruntea ei era o umflătură roșie strălucitoare. Într-o zi s-a aruncat de pe scări și a fost prinsă din aer de un gardian care a salvat-o de la o certă accidentare gravă. Aproape că l-a tras și pe el peste balustradă. Aripa H prindea întotdeauna culoare când Dawn era pe aproape.

Aripa H era în principal aripa unei închisori și tot ceea ce era necesar pentru a menține siguranța deținutelor; celulele, birourile, o celulă unde venea un doctor care elibera rețete pentru medicamente care te năuceau rău de tot, o mică sală de gimnastică, două dulapuri pline cu cărți în loc de bibliotecă și sala unde ni se servea mâncarea.

Mâncarea venea în două culori la Durham: palidă și plată. Cipsuri palide erau coapte trei ore înainte de a fi servite și plăcintele palide arătau ca niște reziduri de la toaleta abatorului. Tone de fiertură și pâine palide. Mâncare palidă pentru femei palide. Și femeile palide deveneau tot mai tensionate înghițind atâta mâncare palidă, de rahat. Chiar și doctorul închisorii, ori

de câte ori intra în Aripa H, părea foarte agitat. Era îmbrăcat în costum și încălțat cu o pereche de Nike ca la nevoie să-și poată lua rapid tălpășița.

Poluarea fonică e mare în orice închisoare, dar în Aripa H aproape că m-a scos din minți. În momentul în care ușa celulei se deschidea, te lovea în față ca un capac de oală. Ușile celulelor se deschideau ca sicriele. Deținutele ieșeau la viață îmbulzindu-se, țipând; se duceau la micul dejun certându-se, strigându-și prietenele; gardienii lătrau comenzile de la parter la etajul trei (ecoul funcționează mai bine decât ar face-o un interfon); radiourile erau date la refuz; cheile rigide se întorceau în broaștele ușilor, iar ecourile discuțiilor purtate de gardieni prin megafoane reverberau în întreaga Aripă H. Bocancii bubuiau pe pardoselile metalice. Un zgomot constant, interminabil și eminamente năucitor.

Toți deținuții trăiau unii deasupra celorlalți separați de ziduri groase de peste 30 de centimetri. În ciuda diferenței dintre materialele de construcție, celulele de aici îmi aminteau de cuștile pe care eu și fratele meu le confecționam odată, înainte de Crăciun, pentru animăluțele noastre. Totodată îmi aminteau de experimentele oamenilor de știință cu șobolani, în laboratoare, unde se încuraja creșterea populației respective pentru a observa care erau efectele generate atunci când prea multe exemplare conviețuiau timp îndelungat într-un spațiu mult prea mic. Rezultatele sunt abominabile într-un laborator și la fel de abominabile când vine vorba de ființe umane obligate să trăiască atât de îngrămădite pentru o perioadă îndelungată.

Cum se comportă oamenii în închisoare? Ei bine, nu mi-a trebuit mult timp să înțeleg că grupurile, cele ale deținuților și gardienilor, sunt rele, ducând deseori la brutalitate și rareori la pasivitate. Brutalitatea contează pe faptul că timpul va vindeca toate rănile.

Plictiseala le conduce pe deținute la o și mai mare degradare pornografică – a lor și a altor deținute. Ele suferă de tulburări emoționale, de accese incontrolabile de plâns și furie irepresibilă. Momente simple precum cele de bârfă, se transformă în ieșiri violente, uneori cu consecințe teribile. Momente groaznice de auto-mutilare; grupuri surescitate de lesbiene și acte de brutalitate, chestii obișnuite. Apare chiar o divizare arbitrară între oprimați și opresori în cadrul sistemului de privilegii și pedepse.

Cu câțiva ani înainte pușcăriile britanice erau pline de deținuți fumând canabis și conform folclorului intern mulți ofițeri se făceau că nu văd acest fapt. Se spunea că atunci când se fuma canabis aripile închisorii erau calme și relativ silențioase, iar contingentele de deținuți narcotizați le făceau munca mult mai ușoară.

În 1996 în toate închisorile din Anglia și Țara Galilor au fost introdusă testarea obligatorie și de atunci deținuții trebuie să se supună unui test al urinei la fiecare patru săptămâni, cel puțin. Penalitățile în cazul unui test pozitiv sunt severe, indiferent de drogul folosit. Canabisul poate fi detectat în organismul unei persoane până la 28 de zile, însă heroina dispare total după câteva zile.

După 1996 majoritatea deținuților au încetat să mai fumeze canabis și s-au orientat spre heroină, pentru că șansele de a avea un test pozitiv erau mult reduse. Dacă cineva primea o doză de heroină vinerea, o fuma peste weekend și nu era testat până miercuri, n-avea de ce să-și facă griji. Dar dacă fumau canabis două zile nu erau în afara pericolului o lună întreagă.

Am întâlnit femei care intraseră la închisoare și care înainte nu consumaseră decât un pic de hașiș, seara, dar odată ajunse aici au devenit dependente de heroină. Iar după eliberare au îngroșat rândurile drogaților înveterați. Tutunul și cartelele de telefon erau altădată mărfurile cele mai de preț; acum e heroina. În timp ce un cocoloș de hașiș îi ajunge unui deținut destul de

multă vreme, un pachețel de heroină se termină rapid și cei atinși de morbul drogării încearcă să facă rost de mai multă marfă, cu orice preț. Heroina e foarte scumpă în pușcărie și mulți deținuți ajung să datoreze sume imense, pe care nu le pot achita, așa încât violența e teribilă. Durham nu se deosebea în privința asta.

Luni întregi am contestat mutarea mea la Durham. Am scris celor de la Home Office, miniștrilor, am vorbit cu ofițeri ai serviciilor de securitate, comandanți și gardieni, dar nimeni nu vroia să audă ce spuneam. Fiecare dintre ei era convins că pusesem ceva la cale la Foston Hall și frustrarea mă scotea din minți. Automutilarea și încercările de suicid erau întâmplări obișnuite în Aripa H și am început să doresc să fiu atât de bravă încât să încerc și eu.

O femeie a lăsat în acest sens o amintire aproape tangibilă. Fusese într-atât de determinată să se omoare, încât într-o noapte, după stingere, s-a așezat în genunchi, cu fața pe pardoseală și labele picioarelor la spate. Dintr-un cearceaf își făcuse o funie și și-a legat un capăt al funiei în jurul gleznelor, iar celălalt în jurul gâtului. După care a început să-și întindă picioarele, sugrumându-se. S-a spus că i-ar fi luat cel puțin 10 minute ca să moară. În mod sigur se întreba în fiecare minut dacă era bine ce făcea. În momentul acela probabil că răspunsul era pozitiv.

Am început să mă uit la clanțe sau la orice altceva ce m-ar fi putut ajuta să mă spânzur; pur și simplu nu mai vroiam să trăiesc în modul acesta. Simțeam că oricum eram asasinată. Ca și când aș fi fost într-un cuptor cu microunde, opărită mortal dinăuntru în afară.

Avusesem cu mine ani de zile un card pe care erau tipărite cuvintele: „Adevărul se apără pe sine însuși. Doar minciunile trebuie apărate tot timpul”. La Durham am aruncat cardul acela pentru că nu mai credeam în acele cuvinte stupide. Poate

abordarea cinstită a adevărului nu era cea mai bună modalitate de a reuși în viață. În ciuda greșelii mele prostești nu vroiam să duc un trai necinstit, dar poate mi-ar fi fost mai ușor dacă aș fi făcut-o.

Cum spațiul din celulă se asemăna cu cel dintr-un dulap, afară, pe culoare era un pic mai bine, cu toate că nu aveai unde să mergi sau ce să faci. Fiecare se zgâia la celălalt, așa că mai tot timpul nu făceam decât să privesc în jur, uimită că mai existau astfel de locuri pe pământ.

Curtea pentru exerciții fizice a celor din Aripa H era una triunghiulară, asfaltată, cam 20 de pași pe 11 pași pe 14 pași. Era îngrădită de două garduri paralele și de două ziduri ale închisorii, între garduri un câine și gardianul respectiv patrulau în sus și în jos pe durata celor 20 de minute în aer liber. Dacă vremea era socotită „nefavorabilă", atunci nimeni nu ieșea afară în ziua aceea.

Plictiseala se așternea. Iar când se așternea plictiseala, automutilarea nu era departe. Nu constituia o problemă majoră în Aripa H – era un fel de competiție. Femeile se foloseau de orice puteau ca să-și despice carnea de pe ele. Unele îndoiau o cartelă telefonică în două în așa fel încât să producă o muchie îndeajuns de subțire pentru a cresta pielea; altele își frecau brațele cu câte un burete nou de vase vreme de câteva ore. E uimitor cât de multă piele se putea desprinde.

Într-o zi, în timpul prânzului, o femeie a spart o farfurie și cu ciobul ascuțit și-a tăiat gâtul puțin deasupra jugularei. După-amiaza următoare prietena ei a făcut același lucru. Câteva zile mai târziu prima femeie și-a spintecat brațele de la cot la încheietura mâinii și nu mult mai târziu prietena ei și-a crestat piciorul atât de profund, încât doctorul credea că va trebui să i-l amputeze. Automutilarea e foarte răspândită printre deținute; le dă sentimentul că-și pot controla acțiunile, așa că cele care se

pretează la astfel de acte în mod normal știu ce fac și de obicei nu mor din cauza asta. Nebunia din Aripa H era molipsitoare. De multe ori m-am gândit că *mă aflu într-o casă de nebuni.*

O femeie pe care o considerasem ca fiind una dintre cele mai bine adaptate persoane a umplut două bidoane cu apă clocotită și, în spatele unei uși închise, și-a dat jos cămașa și și-a turnat apa pe ea. Pielea de pe ea s-a jupuit rapid în fâșii ample.

Era genul de eveniment care se petrecea în mod regulat, iar celelalte își vedeau de viețile lor. Nimănui nu-i mai păsa. A încetat și mie să-mi mai pese. Chiar nu-mi mai păsa nici cât negru sub unghie cine avea să câștige maratonul automutilării. *Să moară toate, să moară toate.* Nici personalului nu-i mai păsa pentru că nebunia devenise un lucru normal. Desigur, își îndeplineau toate atribuțiile, completau formele legale, se adresau înțelegător victimelor, dar în sinea lor nu le păsa. Nimănui, nici nu clipeau. Carne sfâșiată? Dă-mi un pliculeț de ceai. Ochii scoși? Ce e la televizor? Tăiată de la piept la picior? Un cub de zahăr sau două?

Pe femeile care se mutilaseră și apoi își tăiaseră beregata nu le băga nimeni în seamă. Singurul lucru care ne afecta era că ora de stingere sosea mult mai rapid, pentru că gardienii trebuiau să le ducă la spital; pentru ei, noi eram un prilej de ore suplimentare și de plată dublă. Întocmirea actelor însă, se confesau ofițerii, era o „crimă".

Vorbeam la telefon într-o zi și o femeie a căzut chiar la picioarele mele, dând convulsiv din picioare, într-o criză epileptică. Sângele gros, păstos, îi curgea de pe față, iar eu m-am mutat un pic mai încolo, continuându-mi convorbirea. De fapt mi-a venit s-o lovesc cu piciorul pentru că îmi întrerupsese șirul gândurilor. *Nu leșina în fața mea, nu leșina deloc, pentru că pe toate o să ne închidă mai devreme deseară, mersi frumos.*

Îmi pierdusem orice compasiune, nu-mi mai păsa deloc. Sângele și crizele și incendiile, și automutilarea, și femeile

spintecate în două nu erau decât niște priveliști nesuferite. *Onorată instanță, asta-i viața de pușcărie.* Îți tăiau tot ce mai rămăsese bun în tine la Durham.

14 octombrie 1998

Dragă mamă și tată,

Astăzi am început ispășirea a două săptămâni de izolare, voi sta închisă câte 23 de ore pe zi pentru următoarele 14 zile, așa că n-am să vă pot telefona. O fată și-a dat foc în celulă și apoi l-a mușcat pe gardian de piept și a fost pedepsită cu trei zile la izolare. Poate că vă întrebați care e crima pentru care am fost pedepsită... păi, mai rău ca un incendiu sau vreo agresiune, mă doare spatele rău de tot ... Dar chiar nu-mi mai pasă de nimic...

Sandra

M-am pomenit la izolator. Crima comisă? Îmi sucisem un nerv în spate în timp ce participau la Holloway pentru un concurs de triatlon în scopuri caritabile, iar accidentarea s-a accentuat după ce am ajuns la Durham. Am șchiopătat aproape un an, iar doctorul mi-a spus că munca pe care o primisem în Aripa H (zugrăveam pereții, îi transformam din roz bonbon în verde pal) se pare că îmi agrava situația. Doctorul a dat ordin să fiu consemnată la „odihnă în celulă". Astfel am început să-mi petrec perioada de izolare, ceea ce însemna să rămân închisă 23 de ore în fiecare zi pentru următoarele 14 zile.

Dragă mamă și tată,

Stând aici de una singură, stările mele pendulează de la o extremă la alta. Nu mai vreau să se mai deschidă ușa asta niciodată. Aș prefera să-mi petrec restul pedepsei mele total singură, să ies doar ca să mă spăl și să-mi iau un bidon de apă.

Izolarea a fost benefică și m-am simțit de parcă aș fi primit o vacanță. Nu mai simțeam nevoia să ies din celulă și nu mai trebuia să fac nimic pentru că nu era nimic de făcut. Nimeni nu avea cum să-mi vorbească și nici eu n-aveam de ce să vorbesc cu cineva. Am rămas în celulă două săptămâni, retrăgându-mă în lumea mea împreună cu cele două păsărele. Ele erau singurele ființe de care îmi păsa.

Când am terminat în sfârșit perioada de izolare și am ieșit mai des din celulă a trebuit să pretind că eram OK, dar mă simțeam teribil de nefericită că trebuia să fiu printre celelalte deținute. Regula de bază în închisoare era să nu lași pe nimeni să vadă ce simți cu adevărat și metoda cea mai bună de a face asta era să râzi și să pretinzi că ți-e bine. Thailandezii aveau dreptate, presupun, atunci când ziceau că plânsul te face să te simți mai rău și că auto-compătimirea nu servește la nimic, așa că e mai bine să zâmbești.

Noiembrie 1998

Dragă mamă și tată,

Oamenii ăștia sunt cu adevărat nebuni... nici nu mai simt furia... înconjurată de răutate; nu mi-e frică de celelalte deținute, doar de personalul închisorii. Pentru că nici nu ripostez, nici nu-i pup în fund, se pare că nu-și dau seama deloc cine sunt. Încearcă să mă ucidă, încet, de la suflet spre în afară. Mintea mi-o ia totalmente razna... Vor trebui să mă lobotomizeze curând, dacă se mai practică.

Sandra

Mama și tata au crezut că o să-mi pun capăt zilelor pentru că chicoteam întruna când le-am telefonat. Încercam să mă controlez și să nu-i las pe părinții mei să-și dea seama cât de rău mă simțeam acolo, dar ei știau foarte bine cum stăteau lucrurile și aproape că așteptau să primească o scrisoare oficială care să

le comunice că fusesem găsită atârnând. S-au decis atunci să ia măsuri în privința încarcerării mele.

Crezusem cu toții că Ministerul de Externe va fi de acord să-mi susțină cererea de grațiere, când va veni timpul să fie înaintată, dar când am ajuns în Marea Britanie și am cerut să mi se acorde un ajutor oficial mi s-a trimis o scrisoare oficială comunicându-mi-se că nu existau motive „umanitare sau de compasiune" pentru a face acest lucru.

Până în acel moment părinții mei se conformaseră sfaturilor guvernamentale și nu acționaseră. Ani de zile doar dacă adresaseră un cuvânt sau două celor din mass-media, dar după răspunsul dat de Ministerul de Externe și-au pierdut încrederea în pretinsa mare administrație britanică. M-ar fi deranjat dacă s-ar fi „pronunțat public?" m-au întrebat ei. Sigur că mă deranja. Ultimul lucru pe care îl doream era ca familia mea să defileze în public pentru cauza mea: nu vroiam decât ca ei să-și vadă în continuare de viața lor.

Părinții mei fuseseră ferm convinși că guvernul britanic va sprijini în momentele lor de restriște doi membri excepționali ai clasei de mijloc și sinceri iubitori ai legii. Când li s-a refuzat acest lucru, ei au luat hotărârea de a ieși la luptă.

Ministerul de Externe ajutase atât de mulți alți năpăstuiți; i-am scris primului ministru Tony Blair, întrebându-l de ce pe alții îi ajutase și pe părinții mei nu. Avocatul meu și liberal-democratul Malcolm Bruce, un membru al Parlamentului, se întâlniseră cu Baroneasa Symons pentru a discuta acest caz. Dar guvernul a refuzat să poarte negocieri civilizate. În esență ne-au trimis undeva pe noi toți.

Tata întotdeauna ne-a confecționat cărucioare, leagăne și sănii când eram mici, construind și reparând lucruri în jurul casei. După mai mult de cinci ani de obediență față de sfaturile guvernului, el s-a decis să repare singur stricăciunile din familie. Se săturase să mai astepte. Deși le venea greu să accepte acest

lucru, părinții mei știau că meritam să fac închisoare, dar ideea ca eu să mai am de ispășit încă cel puțin 11 ani și foarte posibil 20 era mult prea mult pentru ei.

Astfel, mama și tata s-au decis să facă publice nemulțumirile lor. Într-o zi mama mi-a comunicat să fac cumva să urmăresc un program matinal de televiziune, *Kilroy*. În fiecare dimineață, la orele nouă, am vizionat *Kilroy* vreme de o săptămână. Când în cele din urmă au apărut și părinții mei, aproape că am murit. Erau chiar ei, spălându-și rufele în public, la BBC, încercând s-o ajute pe sărmana lor fiică. Cu altă ocazie, la puțin timp după *Kilroy*, cineva a bătut la ușa celulei mele, iar gardianul mi-a spus să mă uit pe GMTV, și iată-i și pe acest post. De data asta erau filmați în propria lor cameră de zi. Mi-a displăcut enorm. Era ca și cum se mutaseră la Durham cu mine, stând de veghe.

Curând au apărut în toate ziarele, pozând în fața aparatelor de fotografiat. Încet, încet, inițiativa lor a început să prindă contur. Au dat interviuri la radio, unor reviste și posturi de televiziune și oricăror ziare dispuse să scrie despre ei. Au scris mii de scrisori membrilor Parlamentului și altor foruri guvernamentale, preoților, episcopilor și arhiepiscopilor. Nu numai că au întreprins această campanie care i-a costat mii de lire sterline, dar în același timp îmi trimeteau pachete și îmbrăcăminte. În ciuda rezervelor mele, campania lor părea să aibă efect. Mass-media luase aminte. Treptat, politicienii au început să se uite în dosarul meu. În secret, îmi țineam pumnii.

Într-o după amiază de sărbătoare am fost chemată la birouri unde mi s-a spus că eram „plină de prejudecăți” și nu mai eram considerată o „deținută cu bună purtare”. Mi-am pierdut toate privilegiile, inclusiv pe acela foare special în Aripa H – dreptul de a avea un televizor. N-am simțit decât dispreț pentru autorități.

Se glumește în mod constant într-o pușcărie, iar ofițerii își dau deseori în petec când vor să arate că au simțul umorului.

Căpătasem tendința să răspund pe cât posibil cu aceeași monedă, însă acum propriul meu simț al umorului mă retrogradase încă o clasă.

Multe dintre femeile de la Durham sunt niște ființe cu adevărat rele, dar pentru a fi acceptate de celelalte deținute ele se comportă foarte sociabil, prefăcându-se interesate de bunăstarea celorlalte, încercând din greu să pară sincere. Mintea mea a început să lucreze febril. Dacă ofițerii țineau să interpreteze negativ glumele mele nevinovate, atunci în mod sigur deținutele lipsite de scrupule puteau să le ia acuzele în serios. Îmi închipuiam cum li s-ar fi putut permite acestor ființe răutăcioase să părăsească închisoarea, iar eu să aud că bunicul a fost înjunghiat cu o șurubelniță ruginită, mama mea legată și brutalizată, nepoata mea răpită și abuzată. O adevărată nebunie! Mintea mea nu mai funcționa normal, nu mai reușeam să gândesc. Eram paranoică.

În octombrie reacțiile mele emoționale extreme se acutizaseră. Când eram singură păream okay. Dar când se deschidea ușa și eram abordată de alte deținute sau de gardieni mă supăram sau mă înfuriam foarte tare. M-am afundat într-o depresie profundă. Nimeni nu și-a dat seama de asta în Aripa H. Nimeni nu era interesat s-o vadă.

În ciuda crimelor pe care multe deținute le comiseseră, nu le uram pe toate, nu erau atât de rele, dar uram sistemul. Nici ofițerii nu erau toții atât de răi. Unii erau chiar oameni de treabă, tratându-ne cu respect, luptându-se ei înșiși din răsputeri cu sistemul în care funcționau. Dar, bineînțeles, aceștia erau dintre cei mai rari.

Nu părea să existe nici o lumină la capătul tunelului și dacă lucrurile continuau ca acum era mai mult ca sigur că nu voi apuca sfârșitul. În acest moment mai aveam încă trei ani și jumătate înainte de a fi eligibilă pentru eliberare condiționată. Iar dacă mi s-ar fi aprobat aș fi avut aproape 40 de ani. Va fi în ajun de Crăciun, 2003, și voi fi efectuat 11 ani de închisoare.

Mi se spunea în mod constant că: „Nu există nici o garanție că ți se va aproba eliberarea condiționată, indiferent cât de exemplar ar fi comportamentul tău. De regulă prima cerere de acest gen, făcută de cineva condamnat pentru trafic de droguri, e respinsă". Și aveam patru date prescrise pentru audiere privind eliberarea condiționată – una în 2003, celelalte în 2004, 2005 și 2006 – iar această mutare disciplinară la Durham sigur va funcționa împotriva mea, dacă aș fi rezistat până la prima audiere. Data cea mai sigură de eliberare era spre sfârșitul lui 2007, iar delictul urma să fie prescris în 2009. Data expirării întregii condamnări ar fi căzut pe 10 noiembrie 2014. Dată la care nu voi putea avea o familie a mea, cei mai buni ani ai vieții mele vor fi de domeniul trecutului.

Însă nu vroiam să fiu tratată discriminatoriu sau să mi se acorde privilegii speciale; tot ceea ce ceream era să fiu tratată corect. În acest moment, sănătatea mea mentală fiind destul de șubredă, simțeam că suferisem destul. În oricare altă închisoare m-aș fi simțit okay, dar locul ăsta mă omora. Scrisorile primite de la familie și prieteni încercau să mă îmbărbăteze, dar nu era suficient. Nu mă mai puteam raporta la cei dinafară, dar nici nu vroiam să mă refer permanent la situația mea. Pierdeam contactul cu lumea reală, eram ruptă de realitate. Aripa H reprezenta întreaga lume pentru mine și îmi imaginam că pretutindeni erau oameni ca aceia cu care aveam de-a face.

Trăiam atât de multe momente când mi-aș fi dorit să nu mă fi transferat niciodată din Thailanda. Fusese rău acolo, dar felul în care era organizată închisoarea le permitea deținutelor să-și controleze propria viață. Exista în permanență ceva care să te țină ocupat. Chiar și elementele stresante deveneau stimulante. Învățasem să am grijă de mine, știind că dacă n-aș fi făcut-o nimeni altcineva n-ar fi avut grijă. În Durham nu eram decât o rotiță într-un sistem infect, așa-numit reformat.

Reabilitare? Ce anume înseamnă acest cuvânt? Știu care e conotația lui, dar mă îndoiesc că cei de la Durham o cunoșteau.

La Durham prevala un sentiment de izolare și frustrare, neavând nici un control asupra vieții mele, încât asta îmi cauza mari dificultăți psihologice care s-au dovedit aproape imposibil de suportat. În Bangkok, deși condițiile erau deplorabile, dublate de brutalitatea fizică și depărtarea de casă, cel puțin aveam sentimentul că-mi păstrez identitatea.

Era cu mult mai greu de îndurat viața la Durham decât cea de la Bangkok. Deși mi-era mult mai ușor să-mi văd familia, să vorbesc la telefon cu ai mei și să am acces la presă și radio care îmi ofereau alte repere în afara zidurilor închisorii, la Durham am ajuns în pragul demenței. La Lard Yao fusesem tratată nici mai bine, nici mai rău, decât celelalte, dar aici, fără nici un motiv, am ajuns să fiu persecutată și în mod constant urmărită. Nu vroiam să fac valuri și nu așteptam nimic de la sistem. Nu mă așteptasem să fiu tratată în mod diferit, dar nu înțelegeam de ce eram privită cu atâta suspiciune după ce revenisem acasă, de ce?

Intimidarea și hărțuirea sunt la fel de comune în închisoare ca ceștile de ceai foarte slab. Dar când intimidarea e inițiată de un ofițer, atunci ai o mare problemă. Ori de câte ori deveneam ținta acestor hărțuieli din partea unui gardian mi-era imposibil să câștig. Dacă i-ai fi făcut raport unui ofițer, toți s-ar fi răzbunat pe tine. Iar dacă încercai să te aperi verbal în fața acestor tactici, te pomeneai acuzat de cine știe ce delict ridicol.

În mod constant deținuții sunt monitorizați și numărați, percheziționați și controlați la sânge – fiind scanați pentru obiecte de metal cu un detector de metale. Există camere de supraveghere peste tot, așa încât orice mișcare e observată, înregistrată și analizată; iar concluziile sunt trase invariabil din aceste date. Se comportă deținutul normal? Prezintă deținutul vreun risc? E deprimat? E predispus la suicid? Uneltește ceva? E deținutul tentat de asta? Și așa la nesfârșit, întrebări și contra-întrebări, dar nimic direct.

Eram tot timpul urmărite, iar gardienele își notau zilnic observațiile. Una dintre acestea a notat că mă uitasem la ea „ciudat, pe scări fiind". Era dimineața de tot și mergeam să-mi fac rost de niște lapte, nici nu cred că am văzut-o. După ce fusesem categorisită ca plină de prejudecăți, am realizat că nu mă înțelegeau deloc și că n-avea rost să mai discut cu ei; eram prea înfricoșată ca să mai vorbesc în prezența lor pentru a nu fi greșit interpretată, așa că am început să mă retrag în mine însămi. Nu vedeam ce rost mai avea să spun ceva, îmi venea să mă târăsc într-o gaură de șarpe și să dispar. Nu puteam să câștig cu ei, așa că am renunțat. Majoritatea gardienelor au această slujbă pentru că au nevoie de bani. Ceilalți nu sunt decât niște persoane bolnave la cap care au reușit să se strecoare prin filtrul procesului de selecție.

Poate că eram la fel de rea ca celelalte. Pe măsură ce lunile treceau am început să cred că n-am nici o valoare și că eram și eu un spirit nociv. Poate că ăsta era scopul pedepsei. Să înfrângă spiritul, după care trebuia să urmeze recuperarea.

Știam că nu voi găsi aici o tabără de vacanță și știam că nu meritam să fiu trimisă într-o stațiune după ceea ce făcusem, dar nici nu mă așteptasem să fiu tratată astfel. Nu mai vroiam să sun acasă și nu mai vroiam să mă mai viziteze cineva. Mă simțeam ca o păcăleală, nu mai eram persoana care fusesem odată. Eram acum la fel de rea ca celelalte reptile. Era sinuciderea o opțiune? Permanent. Cu toate acestea nu-mi apărea ca opțiune, cât ca o promisiune frumoasă.

Celulele unei închisori sunt în așa fel concepute încât sinuciderea e la fel de dificilă, pe cât e posibilă, dar atunci când există voința de a face ceva, există și modalitatea de a o realiza. Celulele de la Durham sunt aproximativ de trei metri lungime pe doi metri lățime, cu un mic compartiment suplimentar (în unele celule), o chiuvetă și toaleta. Tavanele sunt joase și nu există nici un adaos sau denivelare de care deținutul să poată

agăța ceva. Toate paturile de metal sunt fixate de perete cu belciuge de oțel în așa fel încât să nu poată fi mișcate. Altădată era posibil să așezi patul vertical, să legi o funie deasupra și să te spânzuri așa. Un pat în poziție verticală măsoară cam doi metri, suficient pentru o femeie de înălțime medie să se spânzure.

Compartimentul separat are de regulă o clanță și au existat cazuri când deținutele au legat un capăt al funiei de clanță, așezându-se pe jos, iar capătul celălalt în jurul gâtului, spânzurându-se în acest fel. Nu sunt sigur că vroiam neapărat să mor; mai mult că nu mai vroiam să trăiesc. Scăparea mea a fost că sunt prea lașă și n-aș fi avut curajul să mă spânzur de ceva. Aș fi fost și foarte jenată dacă aș fi eșuat. Dacă o deținută încearcă să se spânzure și eșuează, toată lumea o știe, pentru că va avea o dungă roșie în jurul gâtului. Vă imaginați? Prea jenată ca să mă sinucid.

O femeie fusese poreclită „Una pe față, una pe dos”, pentru că îi plăcea să tricoteze. Înainte de a ajunge la închisoare îi plăcuse să-și schingiuiască fiicele. Ei și soțului ei le plăcea la nebunie să le spânzure de glezne deasupra patului, agățate de un cârlig din tavan, abuzându-le apoi sexual cu bucăți de lemn și instrumente sado-masochiste. *Una pe față, una pe dos* și soțul ei înregistraseră actele lor bizare pe casete video pe care le țineau pe un raft din dormitor. Într-o zi un vecin le-a cerut împrumut un film și *Una pe față, una pe dos* i-a dat din greșeală caseta care nu trebuia. Vecinii au dus caseta la poliție, după care cuplul respectiv a fost arestat. Pentru ceea ce le făcuse fiicelor ei primise doisprezece ani, iar când mă aflam în Aripa H a făcut cerere să aibă acces la fiicele ei. Cei de la Serviciile Sociale chiar îi aduseseră copiii să-și vadă mama.

Nu mă puteam pune în aceeași ecuație cu aceste persoane trimise în detenție în Aripa H. Nu eram o condamnată pe viață, nu eram o deținută problemă, vulnerabilă, categoria A, și nici

„pericol social". Nu eram nimic din toate astea. Nu credeam că sunt un pericol pentru cineva și nici amenințare la adresa securității naționale. Mi-era greu și să omor o muscă.

Un membru de gen bărbătesc al familiei ei o abuzase pe Mary până la vârsta de patru ani. Mary a fost instituționalizată pentru tot restul copilăriei, iar bărbatul a rămas în cadrul aceleiași familii, continuând să abuzeze fetițele din jurul său, așa încât la vârsta de 22 de ani Mary, ținând în mână un cuțit, i-a făcut o vizită acelui bărbat. S-a uitat drept în ochii lui, spunându-i că va muri, după care l-a înjunghiat drept în inimă. Mary mi-a spus că nu-l pedepsise pentru ceea ce îi făcuse ei, ci pentru că nu înceta cu perversiunile la care îi supunea și pe ceilalți copii, fără să dea vreun semn că ar intenționa să se oprească. În prezent Mary e închisă pe viață pentru omor cu premeditare.

Ori de câte ori cineva mergea undeva în cadrul închisorii era escortat de doi ofițeri și de un gardian cu un câine. Rareori cineva era dus în afara Aripii H, dar dacă trebuia să meargă la dentist, al cărui cabinet era la etaj, în sectorul bărbaților, i se dădea o escortă. Spectacolul defilării gardienilor și câinelui îi aducea pe bărbați în fața ferestrelor celulelor pentru a privi și urla la deținuta escortată.

Ierarhia de la Durham era evidentă. Ofițerii și cei din comanda penitenciarului erau șefii celorlalți. După care urmau deținuții de gen bărbătesc. Aveau un statut extrem de scăzut, dar superior femeilor. Maimuțe la grădina zoologică, asta eram noi femeile. Nu eram nimic. Viața de pușcărie creează propriile ierarhii, iar femeile se regăseau la fundul piramidei.

PAISPREZECE

Păsărele pușcăriașe

Dragă mamă și tată,

Aici e un fel de tortură, suntem menținute în viață ca să suferim. Cei care ne păzesc se supără cel mai tare atunci când cineva încearcă să pună capăt suferinței, facând tot ce e posibil să prevină acest lucru...

Sandra

Scrisoare acasă, ianuarie 1999

Noaptea se făcu dimineață și apoi iarăși noapte. Apoi dimineață. Apoi noapte. Mă pomeneam zgâindu-mă la lucrurile din celula mea vreme de câteva minute sau câteva ore; niciodată nefiind sigură cât timp a trecut. N-aveam nici o strategie de a mă raporta la timp. În unele zile mă gândeam intens la timp, alteori fără să-mi dau seama. Aproape că mi-am pierdut mințile.

Există multe consecințe ale încarcerării femeilor în celule, sub o supraveghere strictă, cu un și mai strict control al acțiunilor lor. Totul din viața unei deținute devine dependent de altcineva – deseori de un bărbat – ceea ce e dificil de acceptat. În mod

invariabil majoritatea femeilor care au ajuns la închisoare datorează acest lucru implicării lor cu un bărbat.

Prețuirea de sine a femeilor de Durham era aproape zero. Eram hrănite, îmbrăcate, ni se spunea unde și când să spunem „da" și „nu". Ni se cerea să mergem când ni se ordona s-o facem, să stăm jos când ni se ordona s-o facem, să ne ridicăm în picioare când ni se ordona. Spiritul natural de independență e uzurpat și deținuta devine periculoasă ca un copil, de regulă unul cu un temperament instabil. În majoritatea cazurilor femeile din închisori se pomenesc cu rolurile lor naturale inversate. Are loc o epurare radicală, anonimă.

Când acest lucru se întâmplă, deținutele încearcă să recâștige o parte din controlul asupra vieții lor. Nu eram cu nimic diferită. În mijlocul acestui haos, simțindu-mă cu totul și cu totul nesigură în privința viitoarei mele abilități de a-mi ispăși sentința, am înfiripat treptat, treptat, o relație de prietenie cu un membru al personalului închisorii. Îi voi spune Chris. După care am devenit prieteni apropiați.

Chris era un tip interesant, amuzant și, surprinzător, complet normal, cu multe opinii și simțiri deosebite. Ori de câte ori aveam ocazia, discutam și iarăși discutam, despre orice, de la chestiunea zilei la ideologiile noastre diferite, iar lui părea să-i pese exact despre acele lucruri care contau cel mai mult pentru mine.

M-a crezut pe cuvânt și atunci când i-am povestit despre transferul meu în Aripa H, și cât de nedreaptă credeam că fusese această mutare. Ceea ce era minunat. Pentru prima oară de mulți ani încoace m-am gândit că poate n-aveau dreptate și nu eram chiar atât de rea. Chris mi-a restabilit o parte din încrederea în natura umană și în același timp a dat un sens de normalitate în viața mea de pușcăriașă. Mă vedeam destul de des cu el și după o vreme nu mai era doar un simplu membru al personalului, ci un prieten. De fiecare dată când ne întâlneam, discutam despre cum mă adaptasem la viața din închisoare, iar el asculta atent și

înțelegător. Mi-a povestit despre viața lui de afară, mi-a împărtășit visele și interesele lui, iar când mă întorceam în celula mea, îmi dădeam seama că deja așteptam cu nerăbdare următoarea noastră conversație.

În perioada asta eram atât de dezamăgită și de deprimată, încât de-abia dacă îmi aminteam că aveam cândva dorința să trăiesc. Era încă foarte dificil să mă trezesc dimineața, nici nu-mi mai venea să merg să-mi iau apă fierbinte pentru cafea, ceva ce înainte făceam aproape cu religiozitate. Scrisorile pe care le scriam își pierduseră frecvența de altădată; telefonam din ce în ce mai rar. Pur și simplu nu mai găseam entuziasmul să fac ceva.

Chris și cu mine reușeam să fim singuri destul de des. O închisoare, chiar în cele mai bune momente, nu e un mediu normal, iar un bărbat și o femeie n-ar trebui să se poată întâlni singuri indiferent de durata întrevederii. La Durham Maximum Security Prison nici n-ar fi trebuit să existe o astfel de dilemă.

Ce fel de idioți conduc locul ăsta? m-am gândit eu, când am reușit, încă o dată, să ne organizăm timpul pentru noi înșine. Iar într-o după amiază relația noastră a avansat dincolo de o simplă conversație și, înainte de a realiza ce se întâmplă, m-am pomenit că făceam sex.

În mod sigur nu fusese ceva planificat, dar n-aveam nici o idee care ar fi fost consecințele dacă am fi fost descoperiți. Nu voi relata în detaliu despre unde și când se întâmpla acest lucru, dar continuam să ne vedem și să facem sex. Această relație unică și foarte specială a durat peste cinci luni.

Sinceră să fiu, nu-mi venea să cred și de fiecare dată când ne vedeam eram și mai uimită că se întâmpla una ca asta cu adevărat, aproape sub ochii sistemului care îmi monitoriza fiecare mișcare. Nu-mi păsa. Ce altceva îmi mai puteau face?

Nu căutasem dinadins să mă răzbun pe regimul represiv al închisorii și cu toate astea era exact ceea ce făceam. Chiar acolo,

în mijlocul pușcăriei cu cel mai sofisticat sistem de securitate din Anglia, unde se investiseră 20 de milioane de lire sterline pentru a perfecționa sistemul de securitate, acolo aveam o relație, sub ochii lor. Nimeni nu știa de asta; nimeni nici măcar nu bănuia.

Relațiile dintre membrii personalului și deținute constituie un lucru destul de obișnuit într-o închisoare, deși în Aripa H nu erau atât de multe. În majoritatea cazurilor deținuții știu despre ce e vorba, dar pretind că n-au cunoștință despre așa ceva – nu vor să știe nimic pentru că nu vor să toarne pe nimeni. Pentru mulți dintre cei închiși, dacă cineva găsește un moment de fericire, chiar și numai făcând sex, atunci asta nu-i privește pe ceilalți. Nici ofițerii nu vor să afle una ca asta pentru că atunci vor trebui să întocmească un raport despre un coleg, ceea ce în esență înseamnă să-și facă alt dușman (în pușcărie, personalul și deținuții vor să aibă câți mai puțini dușmani posibil), și să se îngroape într-o groază de hârtii oficiale. Legile fundamentale ale datoriei cad sub vraja legilor fundamentale ale entropiei.

Chris și cu mine ne înțelegeam de minune și relația noastră, desigur, ne făcea mare plăcere, ba chiar mai mult; mă simțeam din nou reală. Trecuseră ani mulți de când nu mai făcusem sex, dar asta nu fusese niciodată o problemă, a face sex era o chestie marginală. Eram prieteni și îmi plăcea la nebunie că aveam un secret, pentru că asta îmi restituia un lucru pe care îl puteam revendica drept al meu. Relația noastră și secretul nostru erau mai puternice decât momentele de sex. Iar eu eram cea care orchestra totul, cu excepția orelor de întâlnire.

În închisoare cea mai importantă regulă, dacă vrei să păstrezi ceva secret, cu adevărat secret, e că nu-ți poți permite să-l divulgi nici unui suflet; indiferent cât de mult te încrezi în altcineva. Dacă îi spui asta celui mai bun prieten de astăzi, iar el nu va mai fi cel mai bun prieten mâine – ceva ce se întâmplă aproape cu regularitate – atunci acel cineva nu va mai avea prietenia ta, dar îți va ști secretul. Așa că n-am spus nimic nimănui, nici în

închisoare, nici afară. Singurii care știau despre asta eram eu și Chris.

Fiind transferată de la Holloway la Foston Hall din cauza faptului că întreținusem „o relație nepotrivită cu un membru al personalului închisorii”, nu mi-a scăpat ironia a ceea ce se întâmpla acum. Eram super surescitată, mai ales că se întâmpla într-un loc ca Durham și pentru că făceam ceva complet tabu, ceea ce a sporit și mai mult senzația pe care o trăiam.

După una din primele noastre întâlniri, întâmplarea a făcut să fiu chemată până la poartă. *Oh, Dumnezeule*, m-am gândit eu, *cineva știe ceva. Cum au aflat?* Dar, bineînțeles, nimeni nu știa nimic, trebuia să merg acolo doar ca să mi se facă niște fotografii necesare pentru dosarul pe care fiecare deținută trebuie să-l aibă. Arătând vag ridicol și zâmbind prostește, am fost fotografiată conform regulamentului. Încă mai am o dublură a acelei fotografii și de fiecare dată când mă uit la ea mi se pare că secretul acela mi se citește pe față.

De câteva ori am fost cât pe ce să fim prinși, atunci când cineva a intrat în încăpere. Cu toate astea, Chris a rămas foarte stăpân pe sine, în timp ce eu tremuram ca varga de frică.

De fapt chiar îmi plăcea de Chris, nu aveam o relație cu el doar pentru că era posibil sau pentru că îmi dădea sentimentul că sunt stăpână pe viața mea. În afara închisorii cred am fi avut o șansă reală de a întreține o relație decentă, dar înăuntru ne-am înțeles de minune și am continuat să ne simțim bine până când a devenit imposibil s-o mai facem.

În jurul Crăciunului din 1999 am intrat în panică. Nu-mi venea ciclul și credeam că rămăsesem gravidă. Eram gravidă? *Aici? În Durham? Dumnezeule, nu, rogu-Te, nu poate fi adevărat!* Eram speriată rău de tot. Îmi venea greu să-mi imaginez ce reacție s-ar fi declanșat – ca să nu mai vorbim de scandalul mediatic – dacă s-ar fi descoperit că făceam sex cu un membru al personalului închisorii Durham.

M-am învârtit prin celulă, nervoasă, ezitând la fiecare din deciziile care îmi păreau posibile. Întrebându-mă dacă eram gravidă sau nu devenise o tortură, nu puteam să mănânc sau să dorm. „Iisuse", am gândit, „dacă ești undeva acolo, fă ceva." Nu puteam să nasc un copil în închisoare. Ce le-aș fi spus celorlalte deținute, ce m-aș fi făcut dacă într-adevăr purtam un prunc în pântece?

În jurul meu viața normală de la Durham continua. Situația mea părea complet improbabilă, dar reală. Unele dintre cele mai adevărate povestiri, presupun, sunt cele care par atât de absurde încât trebuie să fie adevărate. Gândurile mi se învârteau în cap. Ce aveam de gând să-i spun doctorului închisorii?

„Hello, doctore, cred că voi face un copil."

„Sigur, OK. De când ești în pușcărie?"

„Hm, păi... cam de vreo șase ani."

Când în sfârșit am avut ocazia să-i comunic lui Chris bănuielile mele am crezut că va leșina. Era la fel de speriat ca și mine.

– Ascultă, i-am spus, învârtindu-mă în camera aceea, n-ai de ce să-ți faci griji. Dacă rămân gravidă n-au cum să știe că tu ești tatăl. N-o să le permit să facă vreun test ADN sau ceva în genul ăsta.

Era dărâmat. În ciuda acestui fapt am continuat să ne vedem, sperând că nu era decât o dereglare a mea și că ciclul pur și simplu îmi va veni mai târziu. Panica a continuat săptămâni întregi, iar în pușcărie săptămânile sunt lungi, în cel mai bun caz. Fiecare zi trecea mai încet decât precedenta. Cred că începusem chiar să mă gândesc la numele pe care l-aș fi ales pentru copil. Nu trecea un minut să nu mă gândesc la asta. Am slăbit îngrozitor.

Între timp celelalte femei continuau să-și ducă povara, iar eu încercam pe cât puteam să mă comport normal. Mi-era rău mai

tot timpul și credeam că era vorba de răul tipic unei femei gravide. Situația noastră s-a prelungit până după Crăciun, Chris având liber în perioada aceea, ceea ce a făcut așteptarea și mai lungă. A fost un Crăciun oribil.

Când s-a întors, am discutat despre cât de nesocotiți fusesem și despre toate relele care ne puteau aștepta. După această perioadă, care mi s-a părut o eternitate, mi-a revenit ciclul și am fost nespus de fericită. El a fost extrem de ușurat. Amândoi am respirat mult mai ușor.

Ne-am dat seama că dacă am fi continuat să ne vedem n-ar fi fost o idee foarte bună pentru nici unul dintre noi; de fapt, era chiar o prostie, deși nu pot să spun că o regret. Ne-am văzut tot mai rar unul cu celălalt, până când am pus capăt definitiv relației noastre. Durham era un loc atât de îngrozitor, încât avusesem nevoie de acest episod care să-mi reamintească de lumea reală. Chris a fost acel episod pentru mine. Chiar și acum îmi vine greu să cred că s-a întâmplat una ca asta. Dar s-a întâmplat și, privind înapoi, mă întreb dacă nu cumva Chris mi-a salvat, măcar un pic, viața. Sau măcar sănătatea mentală.

Câteva luni înainte de Crăciun cineva reușea să dea foc la câte ceva în întreaga Aripă H; fumul negru se vălătucea deseori afară din celula cuiva. Deși întreaga construcție a închisorii consta din ciment și fier, era cumplit dacă te aflai în spatele unei uși închise atunci când flăcările sfârâiau undeva în apropiere. Când nu eram închise în celule sau eram plecate la muncă, ușile rămâneau deschise și nu se puteau închide nici când mergeai să faci un duș, așa că oricine putea să intre în celula ta dacă nu erai acolo.

În dimineața de Crăciun ne-au deschis ușile la 9.30 și pe la ora 10, când am ieșit pe culoar, m-am uitat de jur împrejur văzând cum fumul răzbătea prin pardoseala de fier. Focul fusese pus în celula lui Rose West, iar flăcările ardeau cu sălbăticie. Se

auzeau zbierete și țipete și ordine răstite; după care ne-au închis la loc în celule. Întreaga aripă a rămas închisă întreaga zi de Crăciun, a doua și a treia zi.

Rose nu era în celula ei când au izbucnit flăcările, dar Jack, superbul ei canar galben-albastru, n-a fost atât de norocos. Deși a supraviețuit, era acoperit de funingine, într-o stare de șoc și aproape asfixiat. A fost o priveliște neplăcută să vezi pasărea aceea scoasă din celulă într-un așa hal.

Totul în celula lui Rose se transformase într-o masă carbonizată. Aparatul stereo i se topise împreună cu casetele și toate hainele ei arseseră, chiar și vopseau de pe pereți era arsă. Mă îndoiesc de faptul că persoana care a dat foc urmărea s-o omoare, dar știa sigur că va provoca mari stricăciuni. În timp ce flăcările ardeau, Rose își lua micul dejun trei nivele mai jos de celula ei.

Obiceiurile ei au făcut din ea o țintă facilă. Dimineața Rose se trezea, se îmbrăca și ieșea prima din celulă. Era foarte ordonată și meticuloasă și întotdeauna avea ceva de făcut. Se spăla mereu, făcea curățenie, își organiza lucrurile și își făcea ceai imediat după ce se deschideau ușile celulelor. Își lua apă fierbinte, lapte și fulgi de porumb, după care își aranja din nou celula înainte de a face altceva. Rose își crease propriul program complicat, ca și cum asta ar fi compensat modul în care viața îi era controlată, părând total indiferentă la haosul din jurul ei.

La închisoare ajungi să-i cunoști bine pe ceilalți, obiceiurile lor, îmbrăcămintea lor preferată, cum le place să li te adresezi și ce îi scoate în evidență; întregul proces e similar cu a vedea pe cineva că e mereu dezbrăcat până la piele în fața ochilor tăi. Am remarcat acest lucru în legătură cu Rose și cu majoritatea celorlalte deținute. După care mi-am dat seama că și celelalte se uitau la mine în exact același fel.

După incendiu, Rose a fost mutată în zona segregată, pentru că acolo exista singura celulă disponibilă. Cumva ironic, celula

ei fusese sigilată cu o bandă galbenă, de genul celei folosite de poliție la locul unei crime. Acum ea era victima. Iar acolo unde o mutaseră acum, nimeni n-avea voie să folosească telefonul.

Am fost uimită să descopăr că lui Rose îi plăceau canarii. Nu mi-o imaginasem capabilă să aibă sentimente de acest gen, dar Rose îl adora pe Jack. Uneori chiar îmi stătea pe umăr și îmi morfolea cercelul. Acum era negru, acoperit de funingine, prizonier în incendiul altcuiva, într-o celulă care o adăpostea pe Rosemary West. O adevărată pasăre de pușcărie.

După incendiu, Rose l-a dat pe Jack altcuiva. Era traumatizată de ceea ce i se întâmplase și de fapt chiar mi-a fost milă de ea. Nu avea nimic al ei acolo, în afara acelei păsări. Nu mai exista nici un fel de viață pentru ea în afară și nici nu va avea parte de una înăuntru. M-a îmbolnăvit gândul că cineva putea să se preteze la un astfel de act doar ca să facă o altă persoană să se simtă nenorocită, chiar în dimineața zilei de Crăciun. Durham mi-a apărut ca un loc îngrozitor de trist. Iar eu eram chiar în mijlocul tuturor acestor întâmplări.

Incendiul o supărase pe Rose mult mai profund decât ne-am fi imaginat. Fără îndoială că multă lume se bucura de supărarea ei – ba poate celelalte chiar m-ar fi criticat pentru felul în care simțeam, dar în pușcărie deținuții sunt exact așa cum îi vezi pe coridoare sau la micul dejun, la coadă la toaletă sau în plimbarea zilnică. Indiferent cine ai fi fost sau ce ai fi făcut înainte devenea mai puțin semnificativ.

Scriind despre Rose West e dificil, pentru că a încerca să pui un element uman în povestea ei apare ca o lipsă de respect pentru cei care au murit. Am petrecut multă vreme în aceeași aripă cu ea și am văzut că avea sentimente, deși reacțiile mele inițiale au fost aproape paralizate de cunoștințele pe care le aveam despre evenimentele din trecutul ei. Odată cu trecerea timpului, la Durham, observându-i pe ceilalți devenise singura activitate pentru care merita să-ți irosești vremea. Lui Rose West îi plăcea

să coasă și înainte de incendiu își umpluse celula cu niște perne cu franjuri și cu mileuri. Făcea curățenie mereu și întotdeauna îi plăcea să bea ceea ce ea numea „o ceașcă decentă de ceai". Îi mai plăcea să gătească, plăcinte sau paste – întotdeauna ceva simplu și obișnuit; nimic condimentat sau cu prea multe mirodenii. Cred că se simțea mai în siguranță așa. După câte am auzit, bărbații care lucrau în bucătărie îi puneau tot felul de excreții dezgustătoare și obiecte ascuțite în mâncare.

La Durham aveam acces la o mică bucătărie și acolo, ori de câte ori era posibil, pregăteam genul de fondante pe care mama mă învățase să le fac în copilărie. Într-o zi m-am pomenit privind ca hipnotizată cum Rose, care pregătea niște paste făinoase, a întors automat mânerele cratițelor de la marginea aragazului. Învățasem să fac asta la Școala de Fete din Hollingbourne; era pentru protecție, o manevră menită să-i prevină accidentarea copiilor. Era straniu s-o vezi pe Rose West, femeia acuzată de omorul tuturor acelor copii, făcând una ca asta. Ți se rupea inima. Cine era femeia asta? Încă mai încerc să-mi răspund la întrebarea asta.

– Sandra, m-a întrebat Rose într-o zi, știi câte pâini sunt necesare ca să hrănești opt copii și chiriașii? Întotdeauna părea preocupată de astfel de detalii. Ceea ce mi s-a părut ciudat, luând în considerare motivul pentru care se găsea la închisoare.

Rose primea rareori vizite, dar atunci când primea vreuna gardienii aduceau câinii și se punea la cale o mare operațiune de securitate numai pentru ea. Lui Rose nu i se permitea să se folosească de aceeași sală de vizite ca restul deținutelor, pentru că putea fi atacată, așa că o duceau în altă zonă a închisorii. Una dintre primele întrebări care mi se puneau de către cei care mă vizitau la Durham era despre Rose, ce fel de om era. În camera de vizită îi vedeam pe vizitatori uitându-se în jur la celelalte deținute, încercând să vadă dacă nu cumva era și ea

acolo. Rose e una dintre puținele femei al căror nume e rostit în șoaptă.

Ori de câte ori Rose era transportată din Aripa H într-un loc deschis trebuia informată poliția locală. De regulă, era escortată de trei ofițeri și doi gardieni cu câini și toate sistemele de securitate din închisoare intrau în alertă. Bărbații deținuți o priveau cum defila cu această gardă după ea, strigând-o și huiduind-o, în timp ce ea trecea prin fața lor. Rose înainta cu capul plecat încercând să ignore tot ce se petrecea în jurul ei.

Într-o după-amiază devreme, înainte de incendiu, gardienii au venit s-o escorteze la sala de vizite. Pentru că o operațiune de o asemenea amploare trebuia efectuată înainte de a descuia restul aripii, apariția lor a luat-o prin surprindere. Când i-au deschis ușa, Jack a zburat afară, iar ea n-a mai avut timp să aducă pasărea înapoi în celulă înainte de vizita ei. Mi-am petrecut toată după-amiaza împreună cu Sue, o altă deținută, încercând să-l prindem pe Jack.

Am încercat tot ce-am putut ca să-l aducem înapoi, dar nimic nu părea să funcționeze. Rose s-a întors în jur de ora patru și Jack era tot acolo sus, pe gratiile de lângă plafonul aripii H, ciripind și amuzându-se pe seama noastră. Rose nu părea deloc amuzată.

– Rose, i-am spus, nu pot să-l prind pe Jack. Am încercat s-o fac toată după-amiaza.

– Sigur! a strigat ea. M-am săturat de farsa asta. Jack, treci în cușca aia, e ora ceaiului. Treci în cușcă!

Jack a decolat imediat din locul unde se cocoțase, a zburat peste capul meu și a aterizat în colivie. Eram uimită. Rose mi-a zâmbit.

Inițial, persoanele pe care le întâlnești aici le percepi după cazul și faptele lor, judecându-le conform dosarului lor. Impresiile mele despre Rose erau întotdeauna puse sub semnul întrebării.

Același lucru s-a întâmplat cu Rena. Avea puțin peste douăzeci de ani și era drăguță foc, o sorbeai din priviri. În același timp poseda acea scânteie a unei tinere femei inteligente, gata să se ia la trântă cu viața. Dar mai exista o altă față a ei. După ani de neglijență și tortură, fiul ei de trei ani, a fost găsit mort, legat în camera lui, în timp ce ea dormea cu prietenul ei. Băiatul avea mai multe oase rupte, iar corpul lui plin de vânătăi, era deshidratat, subnutrit și acoperit cu arsuri de țigară. Rena era aici pentru a ispăși o condamnare de 10 ani de închisoare.

Era un caz înspăimântător. Cum e ușor de imaginat, toată lumea din pușcărie o trata oribil. Inevitabil, am vorbit cu ea. Dacă ești cazat în aceeași instituție, drumul tău se va întretăia la un moment dat cu cel al unei persoane cu care n-aveai nici o intenție să vorbești. În majoritatea cazurilor, sentimentele tale față de acea persoană sunt determinate de cazul în speță. Ceea ce era curios la Rena e că personalitatea ei nu se mula deloc pe acțiunile ei. Avea o față acceptabilă. Uneori chiar râdeam împreună. Același lucru cu Rose.

Nu mi-a spus niciodată în față că era nevinovată, dar când vorbea despre Fred stăteam acolo și mă gândeam: Nu-mi venea să-mi cred urechilor ce auzeam. Îmi dădea toate detaliile astea despre proces, despre cum o trataseră în timpul procesului și ce psihopat teribil era Fred.

– Sandra, îmi spunea ea, vocea ei crescând, el [Fred] era un psihopat ordinar. Știi ce e un psihopat?

– Nu, Rose, îi răspundeam, nu cred că știu, dar sunt sigură că-mi vei spune tu.

– Știi de ce a ajuns să se spânzure?

– Nu. Ca să te protejeze, presupun. Sau pentru că așa i-a fost lui cel mai ușor.

Făcea spume la gura. Asta se întâmpla ori de câte ori era surescitată.

– Nu, nu, nu, urlă ea, nu e asta. Îți spun eu de ce, e pentru că psihopații plănuiesc toată viața asasinatul suprem. Știi care e asasinatul suprem al unui psihopat?

– Nu, Rose, i-am răspuns, nervoasă, nu știu.

– Al lui însuși. Asasinarea propriei persoane. Ăsta e asasinatul suprem pentru un psihopat ordinar. A plănuit toată viața să se omoare. Când s-a ajuns la ultimul act a comis asasinatul suprem și s-a spânzurat. N-a făcut-o pentru mine. A făcut-o pentru el.

Eram îngrozită de relatarea ei, de răceala care se degaja din ea și de maniera firească, de aparent bun simț. În același timp, părea o analiză profundă din partea unei femei needucate.

Nici acum nu sunt sigură dacă Rose West era nebună, tristă sau pur și simplu malefică. Nu vorbea niciodată frumos de Fred West, dar probabil că mintea mea era de-acum atât de derutată încât nu mai puteam gândi rațional. Ceea ce mă preocupă atunci când mă gândesc la ea, acum, după ce am cunoscut-o, e dacă a avut parte de un proces corect sau nu. Nu vreau să spun că e nevinovată – departe de mine gândul ăsta – dar nu știu dacă avea habar de ceea ce West făcea în pivnița casei lor.

– De ce au arestat-o numai pe Rose?, întreba ea mereu când toată casa aia a fost plină de oameni, ani de zile? De ce n-au arestat nici un chiriaș? Dacă eu trebuia să știu ce făcea Fred acolo, de ce nu trebuia să știe ce făcea Fred și unul dintre ei?

Până de curând avocatul ei pregătea o nouă încercare de a-i reabilita numele. Însă Rose a decis să reziste tentației de a înainta o cerere de apel, știind că dacă urma să fie eliberată nu va fi niciodată acceptată de societate...

După luni de zile, nutrind sentimentul că mi-era imposibil să rezist, m-am calmat, acceptând realitatea din Aripa H și faptul că nu mă deosebeam cu nimic de celelalte femei închise acolo. Miniștrii de la Home Office, pastorii și personalul închisorii, toți îmi spuneau că nu aveam nici o șansă să mă transfer pentru

încă trei ani, cel puțin, așa că n-aveam de ales, trebuia să mă acomodez.

– Gregory, s-a răstit la mine un gardian, după ce fusesem chemată la birouri în după-masa aceea, ai fost pusă la 20-52.

În traducere însemna că de acum înainte eram considerată că prezint un risc potențial de a mă sinucide. Dacă n-aș fi știut care erau consecințele acestei clasificări, aș fi găsit-o hilară. Ajunsesem să mă simt okay și tocmai acum mă plasau sub o strictă supraveghere, fiind verificată la fiecare 15 minute, pentru a nu mă sinucide!

În săptămâna următoare, toți gardienii de serviciu trebuiau să privească în celula mea la intervale de câte 15 minute, iar un dosar mă însoțea oriunde mă deplasam. În dosar erau notate observații privitoare la schimbările mele de dispoziție, la caracteristicile de comportament, la modificările de atitudine, comunicare, și la problemele și comentariile pe care se întâmpla să le fi făcut.

Gardienii veneau și îmi țineau companie, alții mă întrebau de păsărelele mele, de familie, de prieteni și de viața din închisoare. Mi-era și rușine. Nu-mi convenea atenția lor și simțeam că majoritatea erau nesinceri, însă nu mai eram la fel de deprimată ca înainte. Atunci ce le scăpase?

În această perioadă, într-o duminică noaptea, târziu, Sue și cu mine stăteam la ferestrele celulelor noastre, privind echipajul ambulanței pătrunzând în sectorul penitenciar rezervat bărbaților. La puțin timp după aceea a apărut comandantul, apoi a fost chemat preotul închisorii. La o oră după ce sosise ambulanța, membrii echipajului au scos pe o targă trupul unui tânăr acoperit cu un cearceaf. Avea 26 de ani și stătuse 16 luni închis, procesul lui era încă pe rol. Colegul de celulă se trezise noaptea, descoperindu-l spânzurat de patul suprapus. În mod evident cei care trebuiau să-l urmărească își neglijaseră obligațiile.

În fiecare noapte, pe parcursul perioadei mele de 20-52, ofițerii intrau în celula mea, aprindeau lumina și mă trezeau să vadă dacă eram în viață.

– Dacă-aș fi moartă n-ați putea să vă ocupați de mine dimineața? strigam la ei. De ce trebuie să știți asta chiar acum?

„Bang, bang, bang". În funcție de moment, ofițerii apăreau în fiecare zi dis-de-dimineață pentru controalele lor BBG – broaște, bare, gratii. Băteau în toate barele și gratiile din celulă să se convingă de faptul că nu fuseseră tăiate în timpul nopții. După care băteau în pereți. Pumnii răsunau la contactul cu fierul și cărămizile. Cercetau toate cele să vadă dacă nu avuseseră loc încălcări ale normelor de securitate; se uitau sub pat și cercetau orice fotografie lipită pe perete.

Soseau zilnic și bocăneau, uneori de două ori pe zi. Dacă veneau într-o zi de weekend, dimineața devreme, încercam din răsputeri să-i ignor și de regulă cineva mă înghiontea într-o parte să fie sigur că nu eram doar un sac din perne. Cred că majoritatea ofițerilor văzuseră prea multe filme proaste.

Existau multe persoane dificile în această pușcărie, iar evenimentele care se derulau aproape zilnic erau șocante, înfricoșătoare și uneori amuzante. Nu vreau să dau numele tuturor femeilor pe care le-am întâlnit la Durham sau ale acelora care au declanșat anumite evenimente, dar episoadele legate de ele conferă o anume savoare unui loc cum e Durham.

L nu mi-a povestit prea multe despre cazul ei și de ce fusese condamnată pe viață, dar ochii ei și în general aerul de disperare care o învăluia erau în sine relevante. Îmi amintesc, odată, cum pășeam una lângă alta în curtea de exerciții fizice și ea nu mai înceta să-mi spună cât de nerăbdătoare era să meargă în week-end-ul acela la sala de vizită. Foarte politicoasă, am întrebat-o cine urma s-o viziteze.

– Doar niște creștini, mi-a răspuns ea. După care mi-a povestit cum adusese niște tineri în casa ei și împreună cu aceștia l-au omorât pe tatăl ei.

– Trebuie să fi fost un om rău, tatăl tău, nu? am întrebat, un pic descumpănită.

– Nu, nu prea, mi-a zâmbit ea, pur și simplu așa s-a întâmplat.

Deseori într-o povestire de pușcăriaș nu există nici un fel de morală. Sunt mult prea absurde ca să le poți explica. Poate din cauza asta e atât de multă lume în pușcării.

Durham devenea mai mult decât un sinonim pentru oroare; devenea o categorie a ororii.

Altă dată, două deținute se certau pentru ceva, iar una dintre ele i-a strigat celeilalte: „Cel puțin eu nu mi-am omorât copiii." Una dintre ele își înjunghiase mortal soțul, iar cealaltă îi otrăvise pe cei doi copilași ai ei. Vă puteți imagina, două femei folosindu-se de moartea a doi copii ca să câștige un argument în favoarea propriei moralități? N-a trecut mult și vocile lor s-au stins. Până și oroarea se preface în cenușă.

Zeena fusese în Asia unde a cumpărat o cutie de chibrituri plină cu arsenic pe care l-a pus în mâncarea gătită pentru abuzivul ei soț. Acesta încercase în mai multe rânduri să se dea la fiica ei de 14 ani, așa că în loc să-și lase fiica să treacă prin abuzul pe care îl îndurase ea, l-a otrăvit. E condamnată pe viață pentru omor cu premeditare.

Apoi mai era Jane, care o înjunghiase pe soția amantului ei. Aceștia trăiau împreună de mai multe luni și a atacat-o pe femeia aceea cu sălbăticie, înjunghiind-o de peste 30 de ori în fața celor doi copii. Doar la câteva luni după ce ajunsese în Aripa H, s-a decis să se creștinească. La puțin timp după ce a fost confirmată a organizat o „petrecere" la care erau invitați toți cei din Aripa H. Am refuzat să merg, deși un tabloid va publica în duminica următoare știrea că participasem la petrecerea aceea,

prezentându-mă mână-n mână cu Rosemary West. Rose n-a fost nici ea la petrecere.

Tiny Tears (*lacrimi minuscule*, în engl. – n. trad.) și Winnie încheiaseră amândouă niște „contracte" pentru a-și lichida soții. Amândoi soții au fost asasinați pentru că nevestele lor ar fi preferat să se mute cu noii bărbați din viața lor și n-aveau de gând să împartă bunurile din gospodărie cu foștii.

Contează aceste povestiri? Sunt măcar adevărate? La închisoare, în special la Durham, răspunsurile nu sunt niciodată simple. Mult timp nu au avut nici o noimă; sunt doar povestiri. Dar probabil că nu le voi uita nici în douăzeci de ani.

Nu toate femeile pe care le-am întâlnit la Durham erau nebune sau rele. Când am întâlnit-o prima oară pe Sue May am crezut că nu era decât una din multele păsărele de pușcărie trăsnite pe care le întâlnisem de atâtea ori de-a lungul anilor. Sue ieșea deseori în curte să exerseze, indiferent de vreme, purtând un șort foarte strâns, ca bicicliștii, și având la ea un colț de pâine să hrănească rândunelele.

Și pasărea asta bătrână și nebună, am gândit eu, *să iasă ea în șort doar ca să hrănească păsărelele...* De câteva ori am ieșit împreună cu ea în curte. Sue era vorbăreață și îmi povestea zilnic despre cazul ei, de modul în care l-a abordat poliția și despre faptul că avocatul ei nu pregătise nici un fel de apărare legitimă în timpul procesului. Susținea că era nevinovată de crima de care fusese acuzată, dar la început nici n-am băgat-o în seamă, pentru că auzi astfel de povești mai tot timpul în pușcărie. Erau momente când credeam că eu eram singura persoană vinovată dinăuntru.

Dar după o vreme am început să mă gândesc la lucrurile pe care mi le spunea Sue. O descoseam îndelung, încercând s-o prind că se contrazicea față de ceea ce-mi declarase anterior. Dar povestea ei rămânea întotdeauna solidă. O întrebam din

senin despre vreun detaliu minor, pretinzând că eram un pic confuză în privința aceea, dar răspunsurile ei curgeau întotdeauna firesc, fără să trebuiască să se gândească la asta și se potriveau perfect cu ce-mi spusese mai înainte.

Pe 12 martie 1992, Sue descoperise trupul neînsuflețit al mătușei ei, Hilda Marchbank, o femeie firavă de 89 de ani, în casa în care bătrâna fusese jefuită. Un vecin a chemat numaidecât poliția. Optsprezece zile mai târziu, Sue era arestată și acuzată de omucidere. Vreme de mai mulți ani, Sue fusese cea care avusese grijă în principal de mătușa ei, vizitând-o de mai multe ori pe zi, aducându-i de mâncare și făcându-i curat.

Inițial poliția a susținut că Sue o omorâse pentru banii ei; mai târziu s-a arătat că Sue avea un contract legal cu bătrâna și putea dispune de toate finanțele ei cum socotea ea de cuviință, așa că poliția a renunțat la această teorie, argumentând în schimb că cele două femei se bătuseră. Existau indicii clare care pledau în favoarea jefuirii casei, dar poliția a abandonat această pistă.

Tipic pentru un avocat fără experiență, reprezentantul ei legal n-a reușit să facă dovada unor probe care ar fi exonerat-o în fața juriului, iar mare parte din teoriile poliției nici n-au fost contracarate. O urmă de picior de bărbat fusese descoperită în debaraua mătușei Hilda, iar fibre neidentificate au fost găsite în mâna decedatei. În aceeași ordine de idei, o mașină roșie neidentificată fusese semnalată staționând timp de 15 minute în fața casei cu pricina, la o oră la care crima ar fi putut fi comisă. Incredibil era și faptul că un bărbat cu cazier pentru efracție își informase soția de decesul femeii cu o oră înainte ca Sue să-i descopere cadavrul. Juriul n-a aflat nimic din toate acestea.

Nu există probe care să dovedească dincolo de orice bănuială că Sue ar fi vinovată. N-are un trecut violent și n-avea nici un motiv să-și asasineze mătușa. Nu mi-a luat mult timp să mă conving de faptul că ea e condamnată pe viață pentru o crimă pe care n-a comis-o și cu cât o ascultam mai mult, cu atât aveam

mai puțină încredere în sistemul judiciar britanic. Era posibil ca poliția din această țară să fie la fel de coruptă ca cele din alte țări? Înainte de a auzi povestea lui Sue, n-aș fi crezut una ca asta. Sue nu v-a fi niciodată eliberată dacă nu-și va admite vinovăția și nu va manifesta o formă de regret, ceva ce ea nu va fi niciodată capabilă să facă.

Nu pot să-i fac dreptate lui Sue prin intermediul acestei cărți, ea merită un întreg volum dedicat exclusiv cazului ei. Dar nu cred că cineva care i-ar cerceta temeinic dosarul ar putea să afirme cu certitudine că Sue și-a omorât mătușa. N-am nici o idee cum reușește Sue să se împace cu această injustiție cu care trăiește de peste un deceniu. Sue a pierdut și apelul intentat la Londra pe 7 decembrie 2001.

Bunicul meu nu se simțea bine de multă vreme. În preziua ajunului Anului Nou 1998 am telefonat acasă, iar tata mi-a spus că bunicul era internat, că îl vizitaseră și că era bine. Bine! Cum naiba putea să fie bine dacă era internat în spital? A doua zi, la 4 dimineața, un gardian a venit și a început să bată la ușa celulei mele.

– Trezește-te! a urlat el la mine, trezește-te. Bang, bang, bang.

– Ce-i toată hărmălaia asta?

– Afară. Mergi afară astăzi, e tot ce mi-a spus gardianul.

Dumnezeule, unde să merg? La 5 dimineața am fost scoasă din închisoare într-o dubă blindată, categoria A, flancată de cinci ofițeri purtând veste antiglonț, și transportată la Victoria Hospital, în Dundee, Scoția. Duba era escortată de o mașină a poliției. Nici n-am intrat bine în salonul în care se găsea bunicul meu și a trebuit numaidecât să ies afară. Știam acum că e pe moarte.

Aveam cătușe la mâini și unul dintre gardieni m-a întrebat dacă preferam un lanț. Am zis că da. M-am întors în salon cu un lanț de peste un metru atașat de un gardian. Îngrozitor. Nu-l văzusem pe Pa-Pa de aproape 10 ani.

Asistenta l-a trezit, el s-a uitat la mine și, spre uimirea mea, s-a culcat la loc. L-a trezit din nou și de data asta a izbucnit în plâns.

– Oh, Dumnezeule, Sandra, ești chiar tu!, a gemut el. Credeam că e maică-ta. Nu-mi vine să cred că ești aici.

S-a uitat la lanțul meu cu o expresie comică. Credea că e un fel de lanț la modă.

După o jumătate de oră, în salon au intrat mama, tata și bunica. Întreaga încăpere a încremenit. Nu le spusese nimeni că voi fi acolo și asta era întâia oara în peste zece ani când mă întâlneam cu cei din familia mea. Era îngrozitor și în același timp minunat. Eram înspăimântată. Erau cu toții acolo, oamenii pe care îi iubeam cel mai mult din lume, iar eu în lanțuri. Contactul fizic dintre noi a fost minim.

Doctorul ne-a chemat afară din salon și ne-a spus că nu mai era nimic de făcut pentru bunicul, că nu mai avea mult de trăit. Eram distruși. N-am fost cu el decât o oră și jumătate și cu toate acestea spre sfârșitul acestui interval părea să fie mult mai bine. Îi dispăruse încruntarea și părea să respire mult mai ușor.

Era timpul să plec. „Dar de-abia am venit", vroiam să spun. Însă regulile sunt reguli, așa că l-am pupat pe Pa-Pa pe frunte și în timp ce mă duceau de lângă el mi-ar fi plăcut să-mi ies din fire; vroiam ca cineva să pună capăt la toate astea. Ieșisem din pușcărie. De ce nu m-ar fi lăsat să rămân aici? Vroiam ca tata să-i oprească să mă ducă înapoi.

Dar bineînțeles că nu putea face una ca asta. M-am întors și am plecat de acolo, legată cu lanțul de un gardian. Atunci mi-au pus din nou cătușele. L-am privit pe tata și, pentru prima oară în viața mea, am văzut pe fața lui o expresie înciudată, un resentiment teribil față de autorități.

– Cum îi puteți lăsa acasă de Crăciun pe teroriștii din Armata Irlandeză de Eliberare, a strigat el spre gardieni, iar pe ea o legați în lanțuri ca pe un animal?

Am zâmbit în sinea mea. Nu era obligat să spună nimic, dar a zis. Ca și cum și-ar fi pus un braț în jurul meu cu vorbele lui și dintr-o dată pământul de sub mine mi s-a părut mult mai solid.

Înainte să plec, o asistentă a venit la mine și mi-a spus:

– Tocmai ai salvat viața unui om bătrân, Sandra.

Am sărbătorit cea de a nouăzecea zi de naștere a bunicului meu cu câteva luni în urmă și flacăra vieții încă arde în pieptul lui.

Deși mă așteptam la ce era mai rău la Durham, din senin – după nenumărate discuții la nivel înalt, fiind pusă sub supraveghere de suicid și după ce am trimis sute de scrisori oficialilor din sistemul penitenciar – am fost în sfârșit transferată. Nu-mi venea să cred. Nici nu știam dacă să râd sau să plâng. Cineva, undeva, a decis că era timpul să mă smulgă din întuneric și să mă ducă într-un loc cu mai multă lumină. Petrecusem 15 luni în Aripa H.

Acum eram transferată la Cookham Wood Prison, în Rochester, Kent. Era în octombrie 1999. Brusc deveniseră foarte grăbiți să mă scoată din Durham; ceva se întâmplase că au grăbit transferul meu, deși încă n-am fost în stare să aflu despre ce putea fi vorba. Mai exista doar o mică problemă, le-am spus. Încă mai aveam de dat examenul de final în cadrul Universității Deschide și dacă n-aș fi făcut-o ar fi însemnat că irosisem un an întreg de cursuri. Așa că mi s-a permis să dau acest examen. Toate lucrurile mele erau deja împachetate în timp ce am dat examenul, timp de trei ore, după care m-am întors în celulă. Era exact așa cum o găsisem cu peste un an în urmă: rece, goală și impersonală. Ce alt suflet sărman urma să-mi ia locul?

Dimineața următoare am stat la coadă pentru o cană cu lapte pe care i-am dat-o lui Sue. Plângea. Cred că și eu am plâns. Era dificil s-o las acolo, în acel loc dezgustător, îngrozitor. Sue fusese alături de mine când nu mă mai puteam mișca din cauza depresiei, iar eu fusesem alături de ea când depresia ei aproape

că o paralizase. Acum o părăseam, plecam de la Durham. Iar ea accepta plecarea mea cu multă înțelegere.

Dacă a existat vreodată un loc care să se califice pentru o metaforă pentru cele mai rele lucruri din viața mea, atunci era Durham. Mi-am luat rămas bun, apoi m-am lepădat de acest loc.

În timp ce eram scoasă afară din Aripa H. n-am îndrăznit să privesc înapoi, fiindu-mi teamă că această privire ar putea însemna că mă voi întoarce într-o zi acolo. Am fost transportată afară din Durham într-o dubă blindată. Porțile mari și albastre s-au deschis și atunci am închis ochii. „Nu privi înapoi, Sandra", am suspinat, „nu te uita niciodată înapoi."

CINCISPREZECE

„La revedere, adio...”

Dragă mamă și tată,

Se pare că îmi petrec viața într-o perpetuă stare de epuizare. Vă rog, nu mă abonați la nici un ziar, totul poate aștepta până când știu în mod sigur ce se va întâmpla, iar dacă voi mai fi aici anul viitor, mă voi confrunta cu chestiile astea atunci... Grațierea asta chiar că durează la nesfârșit, nu mă aștept să beneficiez de ea acum. Ar fi bine să știu care e situația, albă sau neagră, trăind așa, o să mă termine...

Sandra

Scrisoare acasă, aprilie 2000

O recomandare a Guvernului Britanic ar însemna o importantă creștere a șanselor ei într-un apel încununat de succes. Dar Independent *a aflat că după doi ani de deliberări, oficialii de la Ministerul de Externe au decis s-o abandoneze pe fosta profesoară de engleză propriului destin. Într-o scrisoare adresată părinților lui Gregory, un oficial de la Ministerul de Externe, Baroneasa Scotland, le comunică acestora că nu există*

„rațiuni de compasiune" în cazul fiicei lor care să justifice intervenția guvernului,

Independent, 20 decembrie 1999

La fel ca la Durham, umbra lui Myra se răsfrângea deasupra penitenciarului Cookham Wood, în Kent. Stătuse aici mai mulți ani înainte de a fi transferată, dar încă tot o simțeam prezentă, ca o ceață lipicioasă. Eram la 600 de mile distanță, două zile cu mașina, de casa părinților mei din Aberdeenshire.

Cu toate acestea, indiferent unde hotărau să mă trimită, doar zidurile se modificau. Închisoarea nu era decât o copie a zilei precedente, la nesfârșit, în timp ce mă zbăteam să găsesc o rațiune sau un scop al acestei pedepse. Viața înăuntru era întotdeauna precară și rareori am avut parte de vreun răspuns în vreme ce continua să mă înghită de vie.

Toate speranțele mele se agățau de o Grațiere Regală, dar șansele de a primi una păreau să scadă pe zi ce trece. După ce trecuse cu greu prin furcile birocrației thailandeze, cererea mea lâncezea în cancelaria regală de mai bine de șase luni. Șansele mele într-o eliberare înainte de termen ar fi fost cu mult sporite dacă guvernul britanic și-ar fi exprimat sprijinul în favoarea mea, dar au refuzat să facă asta în mai multe rânduri.

A trecut alt Crăciun, apoi un Nou An. Mă apropiam de a al șaptelea an împlinit al sentinței mele și tot nu știam când va fi aprobată cererea mea de apel. Mi s-a spus că ar putea fi înainte de Crăciun, apoi după Anul Nou. Altcineva era de părere că va mai dura șase luni. Incertitudinea era îngrozitor de frustrantă. Cu o zi înainte de Anul Nou, o prietenă care fusese închisă de peste șase ani a luat o supradoză, iar eu am înțeles perfect ce a împins-o s-o facă.

De-acum, închisoarea – cu toate stafiile, atât cele moarte, cât și cele vii – îmi punea probleme cu o astfel de intensitate încât eram total epuizată din această cauză; eram sătulă de

dramele de telenovelă ale vieții de zi cu zi și sătulă să trăiesc asemeni unui animal năuc.

Guvernul britanic susținea în continuare că nu făcea parte din politica sa sprijinirea cererilor de clemență pentru cetățenii britanici aflați sub jurisdicția altor țări, în afara unor cazuri excepționale. Ceea ce de regulă implica o boală incurabilă a celui închis sau a unei rude de gradul întâi. Însă practica Marii Britanii părea să difere în mod radical de practica altor guverne din lume și nici nu părea a fi implementată consecvent de guvernul britanic.

Dacă aș fi fost australiancă aș fi primit automat un sprijin din partea guvernului în vederea unei grațieri. Dacă aș fi fost americancă sentința mea ar fi fost redusă prin recalcularea termenului petrecut la Lard Yao. Sistemul american multiplică automat cu șase, anii petrecuți într-o închisoare thailandeză, ceea ce înseamnă că cei patru ani de acolo ar fi fost considerați echivalentul a 24 de ani în sistemul american. M-aș fi calificat pentru eliberare condiționată chiar în momentul revenirii în țară, iar acum s-ar fi considerat că aș fi ispășit întreaga pedeapsă fără nici o reducere. Guvernul olandez reconsideră sentința celor transferați înapoi în Olanda după condamnarea lor de către un alt sistem juridic, conform sentinței echivalente în Olanda. Apelul Patriciei Hussain se pare că a fost sprijinit de Ministerul Vămii și al Accizelor din Marea Britanie. Nu văd cum acest fapt era consecvent cu politica declarată a guvernului. Motivul pare să fie acela că ea a furnizat informații care au dus la condamnarea altor traficanți de droguri. Deși nu m-a deranjat nici o secundă reducerea sentinței Patriciei, eram de părere că nu fusesem tratată la fel de corect. Când părinții mei au cerut o explicație celor de la Ministerul de Externe, un purtător de cuvânt consular le-a comunicat într-o scrisoare: „Confidențialitatea consulară mă împiedică să comentez situația Patriciei Hussain." Încă mă mai întreb cum putea fi justificată diferența.

Cu un an înainte, părinții mei au cerut și au primit sprijinul pentru clemență de la diverse organizații. Li s-a dat acceptul din partea Bisericii Scoției, a Bisericii Romano Catolice a Scoției și a Bisericii Episcopale a Scoției. Au fost asigurați de sprijinul a 35 de episcopi anglicani și romano-catolici, inclusiv un arhiepiscop. 57 de membri ai Parlamentului, reprezentând toate partidele, inclusiv foști miniștri, au semnat o moțiune prin care cereau guvernului să sprijine cererea mea de apel pe lângă Regele Thailandei și mai mult de 30 de membri ai Parlamentului Scoțian au semnat o moțiune similară, în timp ce mulți alții și-au exprimat sprijinul în public sau în particular. Toate aceste persoane și organizații sunt în favoarea unor pedepse aspre, în special pentru traficanții de droguri, dar asta nu însemna pentru ei că regulile normale ale justiției vor fi trădate.

Mama a organizat o veghe a lumânărilor aprinse pe Downing Street, pe 5 februarie 2000, pentru a marca începutul celui de-al optulea an al încarcerării mele. A stat în frig vreme de trei ore împreună cu un grup de suporteri, în timp ce eu mă aflam închisă în celula mea la mai puțin de 40 de mile distanță. În aceeași perioadă, tata se scula la cinci dimineața, pregătindu-se pentru interviuri la radio și televiziune. În cele din urmă i-am rugat să înceteze. Toată această demonstrație pentru clemență nu era decât o șaradă.

Întotdeauna m-am întrebat cât de mult mi-a prejudiciat șansele la obținerea unui apel lipsa de sprijin a guvernului britanic pe lângă Regele Thailandei. Nu vroiam de la reprezentanții guvernului decât să-i comunice Regelui că în Marea Britanie exista o mare mișcare în favoarea reconsiderării și reducerii sentinței mele.

Speram ca guvernul să comunice Regelui că lipsa unui sprijin din partea lor era mai mult o chestiune de politică generală, iar asta nu însemna că nu se credea că există motive temeinice pentru clemență. Era normal să fiu pedepsită, dar nu era timpul

să fie luate în considerare și alte circumstanțe? Pedeapsa, mai mult ca orice, părea exagerată. În același timp, criminalii de război în urma conflictului din Kosovo, care fuseseră condamnați pentru omoruri în masă sistematice, cu sânge rece, primeau sentințe mai ușoare ca a mea. Plăteam cu vârf și îndesat pentru crima mea, dar nu vroiam să fiu țapul ispășitor al celor care nu erau condamnați.

După luni de zile de luptă prin intermediul tuturor canalelor oficiale existente, împotriva statutului de mare risc de securitate care mi se alipise, am renunțat la orice altă încercare de a-i convinge că nu reprezentam o amenințare la siguranța națională. Nu-mi mai păsa. Într-o seară comandantul închisorii trecea pe lângă mine pe coridor.

– Bună seara, mi-a spus el.

– Nu, George, nu e un rahat de seară bună de loc. M-am săturat până peste cap de nenorociții idioți care țin hățurile în mână. Toate prostiile astea împotriva mea vin de la o scroafă de ofițer de la Foston Hall, doamna Bulldog, și mi-e greață de tot.

Comandantul m-a întrerupt.

– O cunosc. E tot ce-a spus.

Am continuat să îndrug.

– Nu e aia o pocitanie scârboasă căreia n-ar trebui să i se spună femeie?

A dat din cap a încuviințare. În sfârșit spusesem ceva care făcea impresie.

Săptămâna următoare lucram deja afară, în grădină, cea mai puțin îngrădită muncă din închisoare. Era minunat. Simțeam vântul mângâindu-mi fața pentru prima oară de atâta amar de vreme. O parte din mine se simțea liberă. Cred că îl făcusem pe comandant să înțeleagă.

În fiecare zi, în fiecare oră a acelor zile, când cererea mea pentru clemență era prezentată regelui thailandez, mă rugam ca

grațierea mea să fie aprobată. Mă rugam cu voce tare, spunându-i lui Dumnezeu că voi face tot ce vroia de la mine dacă voi fi eliberată, să mă alătur familiei; mă rugam în secret, jurându-mă că mă schimbasem și că toată aroganța și înfumurarea mea se topiseră și că în locul lor rămăsese un anume grad de decență; mă rugam ziua și noaptea pentru o intervenție decisivă, pentru un semn, cel puțin, că lucrurile se vor schimba.

– Poate că astăzi e ziua în care voi auzi ceva, îmi repetam în fiecare dimineață. Ori de câte ori zăream un gardian îndreptându-se spre mine cu o hârtie în mână, îmi sărea inima din piept, gândindu-mă că ăsta era semnul așteptat. Dădeam drumul la radio în fiecare dimineață în speranța că voi auzi ceva, orice. Îmi consultam stelele săptămânal, sorbeam știrile din prima pagină a ziarelor și încercam să descifrez limbajul trupului gardienilor.

Apoi erau acele zile când nu vroiam decât să-mi spună:

– Gregory, cererea ta de grațiere a fost respinsă. Viața mea era permanent pusă pe linie moartă, ceea ce constituia o uriașă problemă, fiindcă știam că restul deținutelor și o parte din gardieni gândeau:

– Cine e vaca asta care așteaptă o grațiere din partea Regelui Thailandei?

Dacă cererea mea de grațiere ar fi fost respinsă, ar fi trebuit să aștept ani de zile înainte de a putea face cerere să fiu mutată la o închisoare de minimă supraveghere. N-ar fi fost mai bine să mă concentrez asupra celor trei ani și jumătate până când puteam să fac cerere pentru eliberare condiționată? Sau să mă pregătesc de eliberare? Dar poate că o să primesc doar o reducere a sentinței? Chiar încetasem să-mi mai cumpăr șosete, gândindu-mă că poate o să fiu eliberată. Nimic nu se lega.

Lucrând în grădină zăream în fiecare zi poarta închisorii și îmi amintesc că am văzut o dată cum era eliberată o deținută. A fost dusă până la poartă și apoi i s-a dat voie să iasă dincolo, exact așa cum îmi imaginam că mi se va da voie și mie într-o

bună zi. Ducea în mâini un sac negru de plastic plin cu hainele ei și avea un bilet de autobuz în buzunar. Gardienii pur și simplu i-au deschis poarta și au lăsat-o să iasă. Superb. A ieșit de parcă a părăsi închisoarea era cel mai firesc lucru din lume, de parcă întreaga memorie acumulată în mușchii picioarelor ei s-ar fi întors la viață și i-ar fi spus:

– Relaxează-te, nu te forța, pășește normal. Nu le da voie să vadă cât ești de nerăbdătoare. *Savurează* clipa. Iar ea a ascultat. A pășit firesc afară din pușcărie în lumea adevărată. O experiență emoționantă pentru mine.

N-am cunoscut-o pe fata aceea, dar am înțeles ce simțea. Ofițerul care o condusese la poartă s-a uitat la mine și m-a întrebat: „Păi la ce te așteptai?" N-avea cum să înțeleagă.

În aprilie, ministrul de atunci al afacerilor externe, Robin Cook, n-a menționat cazul meu cu ocazia unei vizite oficiale în Thailanda, când s-a întâlnit cu primul ministru Leekpai Chaun, și atunci m-am convins că guvernul nu avea de gând să-mi acorde sprijinul de care aveam nevoie. Vizita oficială a avut loc cu puțin timp înaintea celebrărilor menite să marcheze momentul în care regele devenea conducătorul cu cea mai lungă guvernare din istorie – genul de ocazii în care gesturile umanitare sunt un lucru obișnuit.

Am citit că tata declarase că era vorba de o „totală aroganță a puterii faptul că Robin Cook fusese capabil să ignore biserica, politicienii și pe oricine altcineva care era încredințat că fusesem pedepsită îndeajuns pentru ceea ce făcusem". Am fost mândră de el pentru asta; că s-a manifestat public și a rostit acele afirmații împotriva guvernului.

Într-o zi mă aflam în camera rezervată celor condamnați pe viață și acolo se mai găsea și Butchy, o fată cu o aparență de brută, condamnată doar pentru câțiva ani, împreună cu prietena ei. N-ar fi trebuit să se găsească în camera aceea, dar vroia să

urmărească ceva la televizor. După o ceartă aprinsă despre ce canal vroiam să urmărim, m-am așezat jos, sperând că va pleca de acolo.

Fiind în spatele meu, m-a lovit cu pumnul în ceafă și până să-mi dau seama ce se întâmpla, am mai primit două lovituri. Cum loviturile veneau fără milă, am sărit în picioare, încleștându-mi pumnii, gata de luptă, dar am realizat rapid că dacă aș fi fost prinsă că mă bat asta îmi putea afecta eliberarea condiționată, în special dacă obțineam o reducere a sentinței datorită cererii de grațiere. La momentul respectiv data audierii pentru o eventuală eliberare condiționată nu venea decât peste trei ani, dar o reducere a pedepsei grăbea și data audierii. În funcție de rezultatul acestei cereri de grațiere puteam fi eligibilă pentru eliberare condiționată destul de curând și nu-mi puteam permite să am nimic negativ la dosar. N-am lovit-o. Doar am privit-o fix în ochi. După care am deschis ușa: „Ieși în mă-ta de-aici."

Întreaga pușcărie a aflat că Butchy mă ciomăgise și a primit multe felicitări pentru asta. O parte din mine nu s-a împăcat deloc cu gândul că o lăsasem să plece fără să ripostez. Aș fi vrut să o pedepsesc. Dar nu-mi permiteam astfel de gesturi. Trăiam pentru decizia care urma să fie dată în urma cererii de grațiere și trăiam în minte cu un număr de reduceri și termene de o cincime și două treimi și eliberări condiționate și regi ai Thailandei și alte nebunii ca astea.

– Trebuie să-i telefonezi mamei tale la ora 3, mi-a comunicat comandantul într-o după-amiază când mă aflam în grădină.

Trebuia să fie vorba de vești bune. N-avea cum să fie vorba de o tragedie, am hotărât în mintea mea, pentru că preoții sunt aceia care aduc veștile nefericite deținuților.

– Să-i telefonez mamei? am răspuns. De ce s-o sun pe mama?

– Prezintă-te la birouri la ora trei.

– Oh, Dumnezeule! E grațierea mea, nu-i așa? Au aprobat-o?

– Nu, încă nu.

La trei am sunat-o pe mama și ea a ridicat receptorul. Nici nu cred că a mai zis alo. Nu-mi mai amintesc tot ce ne-am spus, dar încă mai *trăiesc* momentul.

– Regele Thailandei ți-a semnat Grațierea Regală totală, Sandra. Vocea ei era calmă, egală, demnă.

Am zis ceva stupid ca: „Oh, wow! Beton!" Era tot de ce eram în stare. Era prea frumos ca să fie adevărat. Mama tăcea și mi-am dat seama că plângea.

Mama și tata fuseseră înștiințați, neoficial, joi, 20 iulie, de către cei de la Ministerul de Externe, iar reacția lor a fost una de muțenie năucă. După care au telefonat închisorii pentru a comunica știrea conducerii. Aceștia au sunat la Ministerul de Externe pentru confirmare, dar autoritățile penitenciarului nu puteau face nimic până nu soseau hârtiile oficiale.

Nu se poate descrie în cuvinte sentimentul de desfătare pe care l-am resimțit în momentul în care mama mi-a spus că fusesem grațiată. O parte din mine explodase de fericire; dar mai era o parte care rămăsese înghețată de frică. Mi-era teamă că nu era adevărat.

Cu săptămâni înainte de grațiere fusesem groaznic de deprimată și stările mele se accentuaseră. „Sentința e prea lungă", îmi spuneam mereu. „Nu mai pot continua așa". Nu mă mai interesa să merg în sala de gimnastică, nici să mă uit la filme. Pierdusem interesul de a mai citi ziarele și de-abia dacă mai aveam energie să scriu unele scrisori. Nici vizitele unor prieteni nu mă învioraseră.

Mama a pus receptorul în furcă. Tensiunea se risipise. O greutate inimaginabilă mi s-a ridicat de pe piept. „Oh, Dumnezeule", am zis cu voce tare, „am fost grațiată". Am alergat înapoi în grădina închisorii, unde smulgeam buruieni, și am găsit-o pe T, o prietenă bună.

– Am fost grațiată, T, am urlat. Mama mi-a spus că am fost grațiată. O să fiu liberă.

Primul lucru la care m-am gândit a fost să cumpăr fiecărei deținute de la Cookham Wood câte un baton de ciocolată Mars, 150 de bucăți. Deși am fost avertizată că ar putea dura șapte zile transcrierea documentelor necesare, în noaptea aceea am început să-mi împachetez toate lucrurile și să le sortez în grămezi pentru prieteni. Am stat trează toată noaptea, după ce-am ascultat și ultimul zornăit de chei, apoi sunetul tăcerii. I-am mulțumit lui Dumnezeu pentru ajutorul primit.

A doua zi am încercat să mă comport normal. A trebuit chiar să compun un eseu despre deșeuri radioactive, când un gardian a venit în clasa în care se țineau cursurile și mi-a aruncat un sac negru de plastic. „Pleci acasă.” Asta a fost tot. Nimic altceva. N-avea nici un sens să încarci detaliile cu cuvinte de prisos.

Întreaga clasă a început să aplaude și când m-am întors am văzut-o pe Natalie plângând în celălalt colț al încăperii. Mi s-a urcat un nod în gât. Ce puteam să zic? Știam ce simțea, privisem atâtea alte femei plecând înaintea noastră. Acum era rândul meu să plec.

Iminenta mea eliberare a fost interpretată, cel puțin în cercurile diplomatice din Bangkok, drept o victorie pentru diplomația subterană, în ciuda refuzului persistent al guvernului britanic de a sprijini cererile de clemență. Mi-ar plăcea ca lumea să înțeleagă faptul că n-am fost eliberată din întâmplare, ci conform regulilor sistemului juridic thailandez.

E vorba de simplul fapt că în conformitate cu constituția thailandeză regele deține puterea executivă și poate decide dacă cineva merită sau nu absolvirea pedepsei. Nu cred că am scăpat foarte ieftin și sunt de acord că mi-am meritat pedeapsa. Am fost tratată conform legilor Thailandei și Marii Britanii și n-am afirmat niciodată că ar fi trebuit să primesc o grațiere; pur și simplu am făcut cerere pentru a fi grațiată. Depindea de alte persoane să judece dacă meritam s-o primesc sau nu.

Închisoarea deborda de surescitare. După prânz, când gardienii au deschis toate celulele, n-am mai auzit decât aplauze și trântit de uși; chiar și unii ofițeri, despre care crezusem că sunt niște vite înfumurate, zâmbeau condescendent.

De fiecare dată când una dintre femei era eliberată, deținutele izbucneau într-un cântec din *Sunetul muzicii*. Îl auzisem de sute de ori. Acum era cântat pentru mine. „La revedere, adio..." Cântau printre lacrimi de bucurie și mi se părea mult mai potrivit să-mi închei sentința cu un cântec în loc de furie. Câteva haine de-ale mele încă se mai învârteau în mașina de spălat a închisorii.

Pe 21 iulie 2000, în jur de ora 14.30, am ajuns la poarta închisorii Cookham Wood, după ce ispășisem în total șapte ani și jumătate dintr-o condamnare de 25 de ani. Mă aștepta mama. Soarele strălucea în timp ce o țineam pe mama în brațe, plângând amândouă. A fost cea mai minunată senzație din viața mea s-o țin în brațele mele. Aveam la mine 45 de lire sterline, aparatul stereo cumpărat la Durham și două plase cu cărți și haine.

La ora eliberării mele, 1.293 de cetățeni britanici se aflau în închisorile străine din 76 de țări, dar nu avuse loc nici o execuție a vreunui cetățean britanic în ultimii ani. Mai mult de jumătate din delictele comise de aceștia în străinătate erau legate de traficul sau de consumul de droguri. În închisorile thailandeze se găseau 33 de cetățeni britanici condamnați în majoritate din cauza drogurilor.

Trecuseră șapte ani și jumătate de când stăteam în incinta vămii de la Don Muang Airport, un ofițer amenințându-mă că mă împușcă.

ȘAISPREZECE

Cu cheile în mână

23 aprilie 2001

Guvernul Thailandei declară că are de gând să organizeze execuții mult mai mediatizate în efortul de a controla creșterea valului de criminalitate. Miercuri, reprezentanții mas-media au fost invitați la cea mai dură închisoare din Bangkok pentru a asista la ultimele momente din viața a cinci condamnați, înainte ca aceștia să fie împușcați de plutonul de execuție... Suranit Chaungyamping a declarat că acest eveniment era motivat din punct de vedere psihologic... celor cinci condamnați nu li se spusese că vor muri în după-amiaza aceea – li s-a comunicat acest lucru doar cu două ore înainte.

BBC

E ora patru dimineața, un con de lumină a răzbătut în camera casei părinților mei, la Aberdeenshire, și de abia aștept să ies afară. Mai târziu aud zgomotele și sunetele matinale ale părinților mei, dar, deși abia dacă am închis un ochi, nu mă

ridic numaidecât din pat. Obiceiurile vieții de închisoare încă nu m-au părăsit.

La Durham, cu un an înainte de eliberarea mea, ofițerul responsabil cu stingerea uitase să încuie ușa celulei mele și la câteva minute după ce toată lumea se afla dincolo de ușile închise pentru restul nopții, am pășit foarte prudentă pe culoar, zâmbind de propria-mi îndrăzneală, dar conștientă de necazul de care aș fi dat dacă eram prinsă. Așa m-am simțit în prima dimineață de libertate în șapte ani și jumătate.

După o vreme deschid ușa și mă strecor afară din cameră. Jos, în bucătărie, tata, îmbrăcat în vechiul lui halat negru de casă, pregătește ceaiul. Cât a trecut de când l-am văzut îmbrăcat în halatul acela? Zece ani? Nu, mai mult. Sunt hipnotizată. Mă uit la el în timp ce umple ceainicul cu apă. Picioarele lui sunt mai subțiri decât mi le aminteam și parcă e mai atent cu apa ca altădată.

Deși mi-l imaginasem întotdeauna ca pe un bărbat mai tânăr, îmi pare acum îngreunat de povara ultimilor ani și îmi dau seama că sunt în mare parte responsabilă pentru asta. Se întoarce și mă prinde cum mă uit la el, zâmbind. „Ceai, Sandra?" e tot ce spune. Nu trebuie să spună nimic mai mult. Știe. Pur și simplu știe. Și acolo, așa cum e, în halatul lui negru, îl iubesc mai mult ca niciodată.

Râd în hohote când deschid ușa casei. Deținuții, bineînțeles, nu sunt obișnuiți să aibă cheile în mâna lor și obiceiul unei atât de simple operațiuni trebuie să fie reîmprospătat. Întorc cheia în broască într-o parte, apoi în alta, și în cele din urmă se aude un declic și o pală de aer proaspăt îmi mângâie fața.

Acum pot să simt grosimea ierbii sub picioare, pot să stau și să privesc păsărelele și veverițele dansând prin copaci și pot să mă plimb afară cât de mult poftesc, chiar și în ploaie, sau după ce se lasă întunericul. Nu mai există nimic între cer și mine și întind mâna, aproape atingându-l. E fără îndoială un vis.

Eliberarea mea din închisoare a fost în multe feluri, un șoc similar cu acela al arestării. În închisoare încă mai știam cine eram, dar în libertate viața mea a devenit un pic mai ambiguă. Ca deținută, am legat prietenii și am înțeles numitorul comun pe care îl aveam cu celelalte deținute. Acum s-a terminat. Ce aș mai putea discuta cu altcineva în afara propriei mele experiențe de pușcăriaș? Voi ajunge oare asemeni soldatului proverbial care repetă nepoților la nesfârșit aceleași povești de altădată?

Majoritatea prietenilor mei din trecut fuseseră luați de valul vieții, duși mai departe, în afară de unul sau doi, însă chiar și cu ei nu sunt sigură că am rămas prieteni sau doar ne agățăm de ceva ce-a existat parcă într-o altă viață. Mark Holroyde rămâne excepția în această situație confuză. A fost și este un prieten loial. Relația mea cu Shanty, fata care îmi făcuse cunoștință cu John, tipul cu care am plecat în Thailanda, n-a rezistat pe întregul traseu din motive pe care nu le voi menționa aici, dar regret pierderea prieteniei ei.

Una din experiențele mele cele mai incredibile și care nu suferă de o astfel de confuzie o constituie întâlnirea cu fratele meu și familia sa. Fetița lui e mult mai uimitoare decât mi-o imaginasem vreodată, iar remarcabila ei frumusețe și putere de caracter o ajută să-și depășească impedimentele fizice. Atât de mulți ani a rămas înghețată în amintirea mea, ca bebeluș, ascunsă între foile de plastic ale micului album de fotografii pe care îl aveam cu mine. În mintea mea rămăsese pruncul înfășurat într-o pătură caldă, dar acum măsoară mai mult de un metru. Oare să fi fost plecată atât de mult timp?

Bunicul meu, mulțumesc lui Dumnezeu, a supraviețuit și el. Aproape imediat după ce am fost eliberată, am călătorit până la Dundee să-l vizitez pe Pa-Pa la el acasă. A fost minunat să-i ating mâinile, la fel de fragile ca frunzele de toamnă, și să-i ascult vorba aceea gravă, scoțiană. Mi-a plăcut la nebunie să fiu lângă el, să-i adulmec apropierea și să apreciez faptul că se luptase împotriva

tuturor sorților și a rămas în viață. Iar bunica mea era și ea acolo, arătând în continuare ca o puicuță la 83 de ani. Nici măcar o dată nu m-au condamnat pentru ceea ce făcusem.

Experiența mea din închisoare m-a făcut să apreciez atât de multe lucruri despre țara și viața mea și în special mi-a revelat ce părinți minunați am. Fusesem întotdeauna convinsă că știam mai multe și mai bine decât părinții mei, în special decât tata; îmi imaginasem că n-aveam ce să învăț de la ei. Cât de îngrozitor de mult m-am înșelat! Părinții mei erau forța mea – sunt forța mea – au fost hăituiți de presă și au suferit teribil de la arestarea meu; dar n-au renunțat niciodată la mine. Ei reprezintă centrul de stabilitate al vieții mele.

Cât de mult au suferit? O dată am auzit-o pe mama intervievată de un post de radio. Când a auzit de arestarea mea nu s-a mai putut opri din plâns și a renunțat să mai iasă din casă pentru că izbucnea mereu în plâns. A încetat să mai meargă la serviciu, a renunțat la viața ei socială și a încetat să mai joace golf. În loc de asta mergea, dis-de-dimineață să înoate în piscina din localitate și plângea cât poftea, sperând că apa îi va ascunde lacrimile și că așa va ajunge să se oprească din plâns. Mama a încetat să mai meargă la piscină numai în iulie 2000, când am fost eliberată.

E imposibil să-i răsplătesc pentru tot ce-au făcut pentru mine. Am scris această carte pentru a găsi un răspuns referitor la motivele pentru care luasem acea teribilă decizie din viața mea. Nu e o carte despre o traficantă de droguri. E o carte despre iubire și despre lucrurile pe care nu le rostim atunci când ar trebui s-o facem. Poate că nu sunt decât niște pagini lipite unele de altele, dar e tot ceea ce am știut să fac mai bine după toți acești ani.

Probabil că unul dintre cele mai emoționante episoade de după eliberarea mea a fost acela când m-am întors la casa pe care o lăsasem în West Yorkshire. Încercând să ajung din nou acolo, unde debutase de fapt povestea mea, a fost un fel de vis

filmat cu încetinitorul; cu cât doream mai tare să ajung acolo, cu atât mai puține șanse aveam, simțeam eu, să reușesc.

Când m-am pomenit în fața casei, mi-au trebuit câteva secunde bune ca să-mi revin înainte de a mă îndrepta într-acolo, spre clădirea care se ridica în mijlocul unei străzi liniștite. Distanța mică de la mașină la ușa de la intrare, după ce Holroyde m-a lăsat acolo, mi s-a părut o veșnicie. Ultima dată când stătusem în fața acelor coline încremenite și a cerului metalic nesfârșit aveam 25 de ani și eram emoționată de ideea de a călători într-o țară străină. Zece ani mai târziu, colinele și cerul rămăseseră neschimbate, doar eu mă schimbasem.

În timp ce stăteam în fața ușii de la intrare, am avut straniul sentiment că nu mai aparțineam acelui loc. După ce am intrat, am descoperit că majoritatea lucrurilor mele fuseseră fie vândute, fie furate. Casa era mizerabilă și mirosea îngrozitor. Totuși, eram, finalmente, acasă.

Nimeni nu dorea să mai locuiesc acolo, în special părinții mei, ei vroiau să mă mut în Scoția. La câteva săptămâni după prima mea vizită, m-am întors și încet, încet am resimțit o certă căldură reînviind, o mică parte a vechii mele vieți întorcându-se la mine. Așa că am păstrat-o și acum locuiesc tot acolo. Parte din mine a murit la Lard Yao; poate că întorcându-mă acasă ar putea reînvia într-o oarecare măsură.

Robert Lock făcuse ca totul să pară atât de ușor. Dar nu pot să dau toată vina pe el, deși îmi vine extrem de greu să-mi imaginez cum am putut fi atât de proastă. Așadar, sper că Robert Lock s-a maturizat, așa cum m-am maturizat și eu de-a lungul celor 10 ani, și îi urez numai bine. Dacă m-aș fi gândit un pic mai mult și aș fi fost mai puțin egoistă nu s-ar fi întâmplat niciodată acest lucru.

Pentru mine traficul de droguri a însemnat o soluție de a pleca acasă, dar presupun că pentru mulți există o grămadă de

scuze facile. Majoritatea cărăușilor de droguri sunt, în principal, folosiți de alții din cauza tinereții, naivității sau lipsei de experiență. Femeile singure constituie deseori o țintă pentru un traficant arătos, bine îmbrăcat. Am întâlnit persoane care au încercat să transporte droguri pentru a putea beneficia de îngrijiri medicale sau de o intervenție chirurgicală, pentru a avea bani de studii sau pur și simplu pentru a putea cumpăra celor dragi ceva ce și-au dorit dintotdeauna. Mai există, bineînțeles, și cei care o fac din lăcomie și egoism. Există tot atâtea motive pentru cei care fac trafic cu droguri câte persoane sunt implicate în acest trafic.

Guvernul thailandez va continua să dea sentințe aspre și să execute pe cei condamnați la moarte și deși nu sunt de acord cu mare parte din sistemul lor juridic, am fost oaspete în țara lor și trebuie să accept sistemul lor, doar cu unele rezerve. Singura mea nemulțumire în acest sens, acum după ce durerea și suferința par să fi trecut, e că sentințele lor sunt un pic prea lungi.

Cred sincer că nu este benefică izolarea oamenilor ani și ani la rând, departe de familii, fără un sprijin real, mai ales dacă vor fi eliberați din nou în societate. Unii nu vor fi de acord cu acest lucru. Au, desigur, dreptul la opinia lor.

E foarte ușor să critici sistemul thailandez de pedepsire a traficului de droguri, dar în multe privințe cel britanic e mai rău decât cel din Thailanda. Uneori acest lucru se uită ușor.

Parte din mine e uimită de direcția în care a luat-o viața mea în ultimul deceniu, dar nimic nu m-a surprins mai mult decât acceptarea mea în cadrul unei universități. În zilele când tot ceea ce puteam mirosi era duhoarea mâncării stricate și a canalelor deversate mă întrebam: „Cum am ajuns aici?" Acum, fiind acceptată din septembrie 2002 să particip la cursuri pentru obținerea unei diplome în geografie, aceeași întrebare îmi răsună în minte. Ar fi trebuit să încep cursurile cu un an mai devreme, dar am decis să amân acest moment pentru încă un an, în așa

fel încât să pot răsplăti, într-o mică măsură, grațierea mea, încercând să dau ceva înapoi societății. Încă de la eliberarea mea, am participat la conferințe anti-drog și i-am sfătuit pe tineri să fie foarte precauți atunci când călătoresc în străinătate, în mai multe școli, în multe instituții de pe întreg teritoriul Marii Britanii. A fost pentru mine o misiune a umilinței, oferind sfaturile de care mă credeam în stare tinerilor care într-o bună zi se vor afla într-una dintre cele mai frumoase țări din lume, fiind tentați să facă ceea ce făcusem eu.

A devenit un obicei ca tinerii să-și ia câte un an liber de la studiile lor pentru a călători, sper ca ei să poată învăța ceva din propria mea experiență. Poate că într-un moment nefericit, când sunt gata să accepte oferta unui om rău intenționat, își vor aduce aminte de discuția avută cu mine și de cât de naivă fusesem. Poate, doar poate, experiența mea va însemna ceva.

Totodată, am colaborat cu un doctor din închisoarea din Bangkok, pentru a strânge bani pentru un azil. Există o clădire veche în interiorul închisorii pe care noi sperăm s-o transformăm într-un loc curat și liniștit în care cei suferinzi de boli incurabile să poată muri cu demnitate. A muri singur și uitat de toți într-o celulă mizeră și zgomotoasă e un calvar oribil prin care nimeni n-ar trebui să treacă. Am crezut de atâtea ori că aceasta va fi și soarta mea.

În mod curios, după ce admiterea mea la Universitatea Oxford a devenit cunoscută public, fiind primită cu o doză de reținere, am declanșat oarecare vâlvă în mass-media pentru faptul că fusesem recrutată în calitate de consultant pe lângă Inspectoratul Penitenciarelor din Scoția în încercarea de a îmbunătăți calitatea vieții deținuților. Cândva, în iulie 2001, Clive Fairweather, la ora aceea inspector șef al penitenciarelor din Scoția, m-a rugat pe mine și pe alți doi foști deținuți să-l consiliem în privința reformei, prima de acest gen din Marea Britanie.

Rolul meu a fost de a scrie un raport pentru Inspectoratul Penitenciarelor în favoarea sistemului de consemnare electronică

la domiciliu a celor condamnați, ca alternativă a încarcerării. Planul era ca eu să mă alătur echipei inspectoratului în timpul inspecției unei închisori, dar cei din mass-media au reușit să împiedice acest lucru, iar eu am încetat să mai colaborez cu Mr Fairweather.

Faptul că am fost plătită pentru două zile de lucru a părut să deranjeze pe unele persoane, inclusiv pe unii politicieni și activiști anti-drog, care s-au întrebat dacă era moral să beneficiez de pe urma infracțiunii comise de mine. Sunt de acord cu faptul că nu dețin o calificare academică relevantă, în afara experienței dobândite în închisoare; însă mi se pare foarte corect ca reforma sistemului penitenciar să beneficieze de mărturia celor care au zăbovit dincolo de gratii și care cunosc îndeaproape modul în care funcționează acel sistem.

Sunt de părere că a sosit timpul să găsim unele alternative de imobilizare a celor care nu prezintă un pericol public. În timpul elaborării referatului meu în favoarea monitorizării electronice am fost impresionată de reformele propuse, mai precis de faptul că unii condamnați ar putea alege între a merge la închisoare și a rămâne sechestrat acasă, sub supraveghere electronică. Pentru că mă îngrijorează faptul că eliberăm foști deținuți în societate, fiind convinși că au fost reabilitați în cadrul sistemului penitenciar.

Făcând parte din acel grup, am trăit nemijlocit șocul resimțit în momentul eliberării. Eu reprezint una dintre cei norocoși, având o familie care să mă primească în sânul ei și să-mi acorde sprijinul necesar. Majoritatea deținuților nu sunt atât de norocoși și cercul vicios al crimelor va continua. Peste 95 la sută din populația încarcerată din această țară se confruntă cu momentul eliberării la un moment dat. Nu ne rămâne decât să sperăm că cineva, undeva, plănuiește să le îmbunătățească șansele de adaptare.

Am ispășit o condamnare lungă și dură, pe care am meritat-o, în mare parte într-una dintre cele mai severe pușcării din lume și în unele dintre cele mai dure din Marea Britanie. Sper în mod

sincer că experiența mea în aceste medii poate fi valorificată într-un fel sau altul pentru a îmbunătăți sistemul juridic pentru cei care continua să facă parte din el. Viața la închisoare nu e ușoară, nici nu își propune să fie, dar în multe instanțe ar trebui să existe alternative mult mai viabile și mai productive.

Sistemul penitenciar la ora actuală este inacceptabil și continuă să se înrăutățească. Posibilitățile de a da șanse de reabilitare pentru condamnați s-au diminuat. Sper că se vor face încercări serioase de a găsi unele soluții viabile pentru populația din ce în ce mai numeroasă din închisorile britanice.

Uneori totul îmi apare ca un vis – nu un coșmar – doar un vis. Aș fi vrut, desigur, să nu fi avut niciodată un astfel de vis, dar acum totul ține de trecut. Însă pot să afirm cu toată sinceritatea că nu nutresc nici un fel de resentiment; nu-mi permit asta. Am 37 de ani și încă mă mai trezesc uneori că visez cu ochii deschiși. Nu mi-am întemeiat încă o familie și nici nu cred că voi avea una vreodată. Sunt aidoma unei fete cu o nouă identitate, sosită cu pluta într-o altă lume, încercând să pătrund într-o nouă comunitate, necunoscând limba și protocolul respectiv. Dar acum va trebui să mă gândesc la viitor.

Există, și presupun că întotdeauna va exista, acea parte din mine care în secret e fericită ca am fost prinsă și că mi s-a dat, în mod curios, spațiul și timpul ca să reflectez asupra vieții mele și a celor din jurul meu. Ca adolescentă și ca tânără femeie, trăiam cu convingerea că lumea îmi aparține mie și numai mie și că mă voi înfrupta din ea așa cum poftesc. Pe parcursul acelei perioade am uitat, așa cum mulți dintre noi uită, că nu e chiar așa și că dacă avem o viață a noastră ea e posibilă numai printre ceilalți: Dumnezeu, familie, prieteni, copii și chiar străini.

Dacă n-aș fi mers niciodată în Thailanda și n-aș fi fost arestată pentru că am încercat să transport droguri, poate aș fi continuat să fiu aceeași, trăind mulțumită de mine însămi, așteptând să

primesc mai mult decât să dau. Mă îndoiesc că relația mea cu mama și tatăl meu ar fi fost la fel de onestă ca acum. Pentru asta rămân veșnic recunoscătoare. Am vrut ca părinții mei să uite că au avut o fiică; n-au uitat. Și îi iubesc și pentru asta.

Când mă aflam în afara porții de la Cookham Wood Prison, spuneam că eram vinovată pentru că încălcasem legea în Thailanda și că îmi asumam toată responsabilitatea pentru ceea ce făcusem. Sunt fericită că am zis acest lucru. Cred în continuare în asta. Unul din regretele mele e acela că nu mă mai pot întoarce în țara pe care am iubit-o atât de mult. Thailanda m-a făcut de rușine și eu, la rândul meu, am făcut-o de rușine. Dar totodată m-a salvat. E o țară superbă cu o cultură minunată și cu oameni încântători. Mi-a oferit multe momente frumoase și continuă s-o facă.

Am încercat să fiu cât se poate de onestă, cât îmi permite conștiința și legea, și sper că n-am făcut nici un deserviciu nimănui scriind această carte. Intențiile mele au fost să-mi cer iertare tuturor celor implicați, în special poporului thailandez, chiar sistemului penitenciar thailandez. Am luat niște riscuri extraordinare pentru a câștiga niște bani, nesocotind prețul pe care îl puteam plăti pentru trafic de droguri. Voi trăi cu rușinea și consecințele a ceea ce am făcut pentru tot restul vieții mele.

În timp ce scriu aceste rânduri, iar soarele strălucește afară, îmi dau seama că experiența prin care am trecut devine un fel de privilegiu. Mă uit în această sferă de cristal uriașă, întrupată din gânduri și vise, coșmaruri și spaime, și cel mai minunat lucru e că mă pot vedea pe mine însămi în viață. Am șapte ani și mă joc cu fratele meu, sunt o adolescentă care își necăjește părinții cum numai eu am putut; sunt nesăbuită și impulsivă, naivă și egoistă. Sunt o călătoare, apoi o deținută. După care, firește, sunt liberă.

Și totuși... undeva, într-un colț îndepărtat al minții mele încă mai aud pușcăria, țipetele, bătăile și urletele. Nu mă voi elibera niciodată de trecut.

Postfață

Sandra Gregory

Sunt convinsă că n-aș fi supraviețuit toți acei ani lungi de închisoare fără prietenii buni și adevărați care au fost alături de mine, fără toți oamenii formidabili din lume care mi-au scris, mi-au trimis pachete cu ciocolată, cărți, cosmetice și mâncare pentru pisică, n-aș fi supraviețuit fără familia mea care m-a sprijinit necondiționat; ei mi-au menținut, în definitiv, spiritul viu. Am fost atât de norocoasă din atâtea puncte de vedere în toți acești ani de închisoare, atât în Thailanda cât și în Marea Britanie, că rareori m-am simțit cu adevărat singură. Tuturor acestor oameni – vă sunt etern recunoscătoare pentru prietenia și tăria pe care mi-ați dat-o; mulțumesc. N-aș fi putut supraviețui calvarului acestuia de una singură.

Sunt mulți cărora aș dori să le mulțumesc personal pentru ajutorul și sprijinul lor, dar spațiul nu-mi permite. Recunoștința e greu de exprimat numai prin cuvinte, dar nu știu cum altfel aș putea să vă răsplătesc pe toți. Vă mulțumesc pentru ajutorul și sprijinul vostru și pentru scrisorile pe care le-ați scris pentru mine sau pentru cauza mea. Prietenia, rugăciunile și încurajările voastre mi-au dat tăria să rezist în toți acei ani de încarcerare.

Îi mulțumesc Maiestății Sale Regele Thailandei pentru că m-a iertat pentru crima săvârșită în frumoasa sa țară și pentru că mi-a permis să mă întorc la viața mea.

Mulțumesc Oliviei și Victoriei pentru protejarea anumitor persoane.

Khun Tawitchai, avocatului meu din Bangkok, care mi-a rămas loial peste trei ani și mi-a asigurat sentința minimă posibilă pentru delictul comis în țara sa. E greu să găsești avocați buni, dar în mod sigur el a fost unul dintre ei.

Jean Sharpe pentru că a însemnat pentru mine mult mai mult decât o simplă reprezentantă a ambasadei și pentru că în multe rânduri a „luptat în colțul meu", în „primii ani". Și toți membrilor consulari de la Ambasada britanică din Bangkok.

Organizației Prisoners Abroad, care a contribuit continuu cu ajutoare umanitare și financiare, oferind un colac de salvare oricărei persoane britanice care se pomenește într-o închisoare din străinătate.

Lui Julie, care m-a vizitat la Lard Yao cu o frecvență aproape religioasă. Mi-a împărtășit durerea și m-a ajutat să suport izolarea și să lupt împotriva nebuniei. Dumnezeu într-adevăr te-a trimis în ajutor.

James și Mary Mackay și Matthew Rodger pentru că au avut încredere în mine și au câștigat sprijinul Bisericii Scoției. Încrederea voastră în mine și continua prietenie mi-au dat și continuă să-mi dea speranță.

Tuturor parlamentarilor și oficialilor (în special Norei Radcliffe), consilierilor, preoților, episcopilor și arhiepiscopilor care m-au îndurat și au criticat guvernul britanic în numele meu. Mulțumiri speciale lui Malcolm Bruce, deputat liberal democrat, pentru sprijinul continuu și efortul susținut de-a lungul anilor și pentru cuvântarea pe care a ținut-o în Camera Comunelor în apărarea mea. Și, desigur, lui Martin Bell, pentru ajutorul oferit lui Malcolm în seara aceea. Mulțumesc amândurora.

Calde mulțumiri fiecăruia dintre constituenții grupului „Prietenii Sandrei Gregory”, din orașul natal. Mulțumiri speciale lui Jackie Cox pentru că a vorbit deschis și pentru ajutorul oficial de-a lungul atâtor ani. Fiecare dintre voi ocupă un loc special în amintirea mea.

Mulțumiri speciale reverendului Jim Jack pentru sprijinul acordat bunicilor mei și pentru toate rugăciunile lui. Mulțumiri și lui Stan și Eddie de la Frăția Deținuților.

Mulțumesc, James, pentru că ai fost cu mult mai mult decât mă așteptam. Ai fost la fel de special ca și „specialitățile” tale!

Mulțumiri, de asemenea, lui Sue Mary, care tocmai va intra în al doilea deceniu dincolo de gratii. Sprijinul și prietenia pe care mi le-ai arătat la Durham, când mă năruiam sub greutatea depresiei m-au ajutat să supraviețuiesc mai mult decât îți imaginezi. Cum poți răbda injustiția uriașă care ți s-a servit nu voi înțelege niciodată. Rămâi tare, prietene; adevărul va învinge în final.

Mii de mulțumiri celui mai bun prieten al meu, Holroyde, pentru că e o persoană atât de specială, un prieten loial și valoros, și că a avut grijă de casa mea. Pentru aproape un deceniu ai avut grijă de viața mea din exterior și ai făcut posibilă revenirea mea aici. Te iubesc.

Anthony McLellan, mulțumiri pentru ajutorul oferit ca să-mi refac viața după eliberarea din închisoare și să pot face ceva ce am vrut dintotdeauna să fac. Ai făcut mult mai mult pentru mine decât să-mi oferi posibilitatea de a împărtăși experiența mea tinerilor acestei țări. Încrederea ta în mine, prietenia loială și sinceritatea mi-au restabilit încrederea în oameni și mi-a permis să mă desprind de trecut. Ești un om special, Tony.

Și, bineînțeles, mulțumiri uriașe părinților mei pentru că n-au renunțat la mine. Ați fost și rămâneți forța mea.

Această carte aproape sigur n-ar fi fost scrisă dacă Michael Tierney nu m-ar fi contactat în iunie 2001 întrebându-mă dacă

nu mi-ar plăcea să încerc s-o scriu. Știu că n-a fost ușor să lucrezi cu mine, dar nici cu tine n-a fost ușor, M! Anii mei de pușcărie m-au învățat să fiu suspicioasă și să n-am încredere în oameni, așa că m-am îndoit deseori de Michael; m-am îndoit de integritatea, capacitatea și gradul său de onestitate. Încă o dată, n-am avut dreptate. Mă simt onorată că am avut privilegiul să lucrez cu Michael și trebuie să-i mulțumesc pentru imensa răbdare, îndrumare și incredibila profunzime a înțelegerii lui pe parcursul lunilor în care am lucrat la acest volum. Mulțumesc.

Multe mulțumiri lui Kath, admirabila soție a lui Michael, pentru toate asigurările ei, pentru înțelegerea și incredibila răbdare manifestată pe parcursul scrierii acestei cărți.

Michael Tierney

Nu e niciodată ușor să fii împins de la spate, stârnit și criticat de un bărbat sever, în momentele lui blajine, astfel încât îi mulțumesc Sandrei Gregory că mi-a permis să fac asta cu o regularitate agasantă. Răbdarea ei – în ciuda unui ocazional „divorț" pe parcursul acestui proiect – e extrem de prețuită. Sper să nu-ți fi făcut un deserviciu. Acum poți să te simți bine la Oxford.

Mulțumesc celor de la Vision, Sheena Dewan, Stella Wood și restul echipei editoriale pentru că au considerat că Sandra are ceva de spus și pentru sfaturile și gândurile lor.

Există un număr de oameni la *Herald*, unde lucrez, care merită mulțumiri. La bibliotecă, Angela Laurins, Sarah Stewart și Natalie Bushe, care m-au ajutat în eforturile mele de documentare; la nivel editorial, Kathleen Morgan, Hugh MacDonald, Cate Devine, Dawn Miller, Lorna Martin, Elaine Livingstone, Susan Swarbrick, Barclay Mc Bain, Chris Starrs și Keith Sinclair pentru încurajările lor. De asemenea întregului staff de la *Herald*. În

afara serviciului, lui Ron McKenna, Jonathan Russell și Craig Mc Gill pentru că mi-au suportat perorațiile de vineri noaptea. De asemenea, îi mulțumesc lui Campbell Gunn. Îi mulțumesc și lui Brian Savage pentru prietenia noastră.

Cu două săptămâni înainte ca manuscrisul să fie predat, tatăl meu, John, a suferit o masivă hemoragie cerebrală care aproape că l-a omorât. În seara dinaintea accidentului cerebral am discutat cu el la telefon despre această carte și mi-am dat seama că de-abia aștepta s-o termin. Am petrecut următoarele două săptămâni lucrând până târziu în noapte pentru el. Deși încă e internat în spital, el și mama mea, Catherine, sunt mereu cu mine și nu le pot mulțumi niciodată îndeajuns pentru ceea ce fac și pentru ceea ce au făcut. Au crescut nouă copii. Încă tot nu știu cum. Dragostea și mulțumirile mele minunaților mei frați și surori: Lorraine, Maureen, Ian, Fiona, Mark, Catherine, Vincent și Claire. Dragostea mea, ca întotdeauna, nepoților și nepoatelor mele. *Să păstrăm ceea ce avem.*

Colectivului medical, doctori și asistente, de la Stobhill Hospital și Southern General Hospital, în Glasgow, toate mulțumirile mele. Pentru oricine a găsit timp să rostească o rugăciune pentru Big JT și oricărei alte persoane căreia am uitat să-i mulțumesc, iertare. Sunteți cu toții în gândurile mele.

Kathleen, iubita mea soție, răbdarea ta nu cunoaște margini. Îți mulțumesc pentru tot și pentru că-mi dai voie să fiu eu însumi. Nu există suficiente mulțumiri în lume pentru fiica mea, Mahoney, și pentru fiul meu, Gabriel. Sunt niște îngeri perfecți.

Botezul meu în septembrie 1965, cu tata, fratele și mama.

Fratele meu și cu mine în Hollingbourne, 1970.

Eu, pe iubitul meu ponei, Goldie, 1977.

În afara casei mele cu Kara, cu puține luni înainte de a pleca în Thailanda. Kara a supraviețuit anilor mei de surghiun, dar a trebuit să fie adormită la șase săptămâni după ce am fost eliberată de la Cookham.

Adunând lemne de foc în munți, în stilul triburilor montane. Am fost uimită cât de multă greutate se putea transporta în acele coșuri.

Fetița care a avut o umflătură pe gât, despicată cu un bisturiu ruginit. Rana a rămas deschisă și eram convinsă că fata va muri. În ultima clipă tatăl ei a dus-o la spital și fetița a fost salvată.

28 februarie 1996. Ieșind de la tribunal pentru a fi trimisă înapoi la Lard Yao după ce am primit o condamnare de 25 de ani. (*Foto: Reuters-Popperfoto*)

Vizitatori în afara penitenciarului Lard Yao. Camera ambasadei e la parter, în spatele bărbatului în picioare. Nu existau geamuri la ferestre, astfel încât era ușor pentru cei din presă să facă fotografii din stradă.

Primul meu an la Lard Yao. Toate fetele lucrau la brutărie și asta a fost singura dată când li s-a permis să nu poarte uniforma. Erau îmbrăcate frumos pentru că trebuiau să dea un spectacol pentru comandantul închisorii.

Cam la o lună înainte de a pleca de la Lard Yao a trebuit să pozez în fața birourilor. Există o vorbă în thailandeză: „Presară coriandru la suprafață"; nu peste tot la Lard Yao arăta la fel de frumos, dar acesta era singurul loc unde era voie să fie făcute fotografii.

Atrăgând atenția Prințesei Anne în sala de gimnastică de la Holloway. Ea era președintele fundației *Salvați copiii* și venise în ziua respectivă pentru a vedea lucrurile pe care le făceam pentru copiii handicapați.

Cu bunicul meu, imediat după ce am fost eliberată, în iulie 2000.

În sfârșit liberă. Mama, eu și tata, iulie 2000. (*Foto: Derek Ironside-Newsline Scotland*)